Рафаель Сабатіні

Хроніка капітана Блада

Переклад М. Дмитренко

Розділ I

ХОЛОСТИЙ ПОСТРІЛ

Капітана Істерлінга, чия тривала ворожнеча з Пітером Бладом посідає неабияке місце в залишених нам Джеремі Пітом записках, слід розглядати як знаряддя, що його обрала доля, аби визначити майбутнє тих засуджених до каторги бунтарів, які втекли з Барбадоських островів на захопленому ними кораблі "Сінко Льягас".

Життя людей часто залежить від волі найнезначнішо-го випадку. Така, наприклад, малопомітна подія, як напрямок вітру тієї чи іншої хвилини, може зовсім змінити чиюсь долю. А долю Пітера Блада, в той час, коли вона була ще непевна, визначив, без сумніву, жовтневий ураган, який загнав десятигарматний шлюп капітана Істерлінга в Кайєнську затоку, де вже майже місяць стояв на якорі "Сінко Льягас".

Блад і його спільники втекли в Тортугу, в цю піратську фортецю, сподіваючись знайти тут захисток, поки вирішуватимуть, що їм робити далі. Вони обрали Тортугу тому, що це була одна єдина гавань на Карібському морі, де вони могли розраховувати на те, що тут до них ніхто не чіплятиметься і не ставитиме їм ніяких запитань. Жодне англійське поселення не надало б їм притулку через їхнє минуле. Іспанці, природно, теж зустріли б їх негостинно, і не лише тому, що вони були англійцями, а ще й тому, що вони заволоділи іспанським кораблем. Не могли вони довіритись і якій-небудь звичайній французькій колонії через недавню угоду —між урядами Франції й Англії про затримку осіб, які втекли з

поселень, куди засилали засуджених, і про обмін ними. Лишалися голландці, які були нейтральними. Та Блад вважав нейтралітет одним з найнепевніших станів, коли можна діяти так, як Заманеться. Тому він якнайдалі обминув голландські володіння й пішов на острів Тортугу, який, належачи французькій Вест-Індійській компанії, номінально був французьким, але лише номінально, бо, по суті, він не належав [290] жодній нації, оскільки "берегове братство" — так називалась ця піратська співдружність — навряд чи можна було вважати якоюсь нацією. В кожному разі слід зауважити, що на Тортузі не діяли ніякі закони, які б суперечили звичаям, що ними керувалось це велике братство. Французькому урядові було вигідно надавати притулок цим безправним людям, щоб потім використовувати їх як вуз-ду проти іспанської жадоби й загарбницьких дій у Вест-Індії.

Отже, засуджені повстанці, яким пощастило втекти, мирно жили собі біля берегів Тортуги на борту "Сінко Льягаса". Та це тривало лише доти, доки не з'явився Істерлінг і не порушив їхній спокій, змусивши їх діяти й думати про майбутнє; якби не він, вони, можливо, ще довго ні на що б не зважились.

Капітан Істерлінг — наймерзенніший з усіх , негідників, що будь-коли плавали Карібським морем, мав у трюмах свого корабля всього кілька тонн какао, звільнивши від цього вантажу якогось голландського купця, що йшов додому з Антільських островів. Цей подвиг, як Істерлінг добре усвідомлював, аж ніяк не вкрив його славою, оскільки слава в очах цього пірата вимірювалась розмірами здобичі, а мізерна здобич, як було в останньому випадку, зовсім не додавала йому пошани в очах берегового братства, що й так не дуже його цінувало. Якби він знав, що на голландці така мізерія, він нізащо не зачепив би його. Але, вступивши в бій і захопивши корабель, Істерлінг вважав за свій обов'язок перед самим собою і перед своєю командою негідників забрати вантаж, який там був. Те, що купець не мав у своїх трюмах нічого ціннішого за какао, було випадковістю, в якій він звинувачував свою лиху долю, що останнім часом уперто відверталась від нього,— Істерлінгу ставало чимраз важче знаходити охочих плавати разом з ним.

Обдумуючи все це й мріючи про великі звершення, він привів свій шлюп під назвою "Бонавентура" в оточену скелями гавань Тортуги — порт, призначений бути цитаделлю самою природою. Високо, наче гори, здіймалась прямовисна стіна скель і захищала гавань з усіх боків, перетворюючи її в бухточку. Потрапити в неї можна було тільки двома протоками, якщо корабель вела майстерна рука. Ці протоки перебували під владою Нагірного форту — фортеці з товстенними мурами, якою люди вдосконалили роботу природи. Сховавшись у цій гавані, французькі й англійські пірати, що обернули її на свій барліг, [291] могли сміятися з могутності іспанського короля, якого вони розглядали як свого природного ворога, тому що їх, мирних мисливців, королівські переслідування присилували обрати лиховісне ремесло морських бродяг.

Опинившись у цій гавані, Істерлінг забув про свої мрії — його полонила досить-таки цікава дійсність. Ця дійсність прибрала вигляду великого корабля з червоними бортами, який гордовито стояв на якорі серед менших суден, мов лебідь серед табуна гусей. Коли Істерлінг підійшов досить близько і прочитав назву корабля "Сінко Льягас", намальовану на кормі великими золотими літерами, а під нею слово "Кадіс", що означало порт, з якого вийшов цей корабель, він протер очі і прочитав усе ще раз. По тому він заходився шукати пояснення, чому цей чудовий іспанський корабель опинився в Тортузі — цьому піратському кублі. А "Сінко Льягас" був прекрасний весь — від позолоченого скульптурного зображення людської голови на носі, мідних гармат угорі, що виблискували в промінні вранішнього сонця, і аж до високої, мов башта, корми. І він був могутній: про це промовляло аж сорок гармат, що їх досвідчене око Істерлінга налічило за зачиненими гарматними портами.

"Бонавентура" стала на якір за кабельтов від "Сінко Льягаса" і за десять сажнів від того місця, де Нагірний форт кидав тінь на західний край гавані; після цього Істерлінг зійшов на берег, щоб знайти пояснення таємниці, яку він побачив.

На базарному майдані за молом він змішався із строкатим натовпом, що робив кайєнські набережні схожими на Вавілон. Там були торговці різних національностей, здебільшого англійці, французи й голландці; зустрічались плантатори й різного роду моряки, а також пірати, розбійники, одні з яких ще нічим не відрізнялись від мирних мисливців, а інші перетворились на відвертих морських розбійників; метушились лісоруби, шукачі перлів, індіанці, мулати — торговці фруктами, негри-раби та інші представники роду людського. Частина з них просто байдикувала, інші торгували.

Істерлінг легко знайшов двійко добре з усім обізнаних пройд, і ті, перебиваючи один одного, розповіли йому незвичайну історію про те, чому отой красень корабель з Кадіса мирно стоїть тепер на якорі в Кайєнській затоці, маючи на борту жменьку* колишніх каторжників, які втекли з плантацій.

Істерлінга ця розповідь не тільки зацікавила, а навіть [292] вразила. Тому він захотів більше дізнатись про людей, які наважились на такий відчайдушний вчинок, і довідався, що їх не більше двох десятків і що всі вони політичні злочинці-бунтівники, які в Англії виступили на боці Монмута і уникли шибениці лише тому, що у Вест-Індії на плантаціях потрібні були раби. Йому також стало відомо все, що ті гульвіси знали про їхнього ватажка Пітера Блада. Він, сказали вони, лікар, і додали деякі інші подробиці. Подейкували, ніби Пітер Блад має намір Повернутись до професії лікаря і тому разом з більшістю своїх товаришів сповнений бажання відвести свій корабель в Європу, тільки-но трапиться така можливість. Лише один-двоє з них, люди з нестримною вдачею і звичні до моря, здавалось, висловили бажання приєднатись до берегового братства.

Про все це Істерлінг довідався на базарному майдані , за молом, звідкіля його гострі, зухвалі очі не переставали вивчати великий червоний корабель.

З таким кораблем, як цей, він міг би досягти чого завгодно. Істерлінг поринув у мрії. Слава Генрі Моргана, з яким він колись плавав і під орудою якого починав навчатись піратської справи, стане блідою тінню поряд з його власною. Ці нещасні втікачі, певно, зовсім не від того, щоб продати корабель, який вони вже використали для досягнення своєї мети, і не заправлять за нього надто велику ціну. Какао на борту "Бонавентури" цілком вистачить, щоб заплатити за "Сінко Льягас".

Капітан Істерлінг погладжував свою чорну бороду і посміхався. Адже тільки в нього вистачило розуму, щоб відразу збагнути, які блискучі можливості може відкрити —цей корабель, а всі інші залишались сліпими протягом довгого місяця, поки "Сінко Льягас" стояв тут на якорі. І він скористається зі своєї проникливості.

Він простував недбало забудованим містечком запорошеною кораловою пилюкою вулицею, такою білою під яскравим сонячним промінням, що аж очам боляче було дивитись на неї, і вони мимоволі шукали відпочинку на темних плямах, що їх утворювали тіні від кволих, миршавих пальм обабіч.

Істерлінг так поспішав, що навіть не звернув уваги на гучні вигуки, якими його привітали з дверей таверни "У французького короля", і не зупинився перехилити по чарці із строкатою й химерно вдягненою піратською братією, що сповнила містечко своїми галасливими веселощами. В капітана цього ранку була справа до мосьє [293] д'Ожерона, вже літнього й дуже ввічливого губернатора Тортуги, який, репрезентуючи своєю особою французьку Вест-Індську компанію, репрезентував, здавалось, саму Францію і з величним виглядом залагоджував сумнівні щодо чесності, але безсумнівно прибуткові для компанії справи.

У гарному білому будинку із зеленими віконницями, що затишно сховався серед запашних дерев ямайського перцю та інших духовитих рослин, капітана Істерлінга по-дружньому, але з гідністю прийняв худорлявий елегантний француз, який доніс до дикої Тортуги слабкий

аромат версальської вишуканості. Ввійшовши знадвору, де все було білим від сонячного проміння, до великої прохолодної кімнати, в яку проникало лише те світло, що просочувалось крізь щілини між зачиненими віконницями, капітан відчув себе майже сліпим, поки його очі не звикли до цього присмерку.

Губернатор запросив капітана Істерлінга сісти і приготувався слухати.

З какао не виникло ніяких труднощів. Мосьє д'Ожерон аніскільки не цікавився, звідки воно взялось. Однак ціна, яку він виявив готовність заплатити за какао, цілком виразно свідчила про те, що він добре знає, звідки воно походить. Ця ціна була вдвічі меншою від тієї, що коштував товар. Мосьє д'Ожерон дбав про інтереси французької Вест-Індської компанії надзвичайно сумлінно.

Істерлінг поторгувався, але марно, побідкався, погодився на те, що йому було запропоновано, і перейшов до основної мети свого візиту. Мовляв, він хоче придбати іспанський корабель, що стоїть у затоці. Чи не погодився б мосьє д'Ожерон здійснити для нього цю купівлю, дійшовши згоди з утікачами-каторжниками, яким, як він розуміє, належить той корабель?

Перш ніж відповісти, мосьє д'Ожерон довго мовчав.

— Цілком може статись,— нарешті мовив він,— що вони не схочуть його продати.

— Не схочуть продати? Заради бога, навіщо такий корабель голодранцям?

— Я кажу тільки, що таке може бути,— зауважив мосьє д'Ожерон.— Приходьте до мене ввечері і ви матимете відповідь.

Коли Істерлінг знову прийшов увечері, мосьє д'Ожерон був не сам. Разом з губернатором, який підвівся назустріч відвідувачеві, підвівся й високий на зріст худорлявий чоловік років за тридцять. З його смаглявого, наче в цигана, [294] і чисто виголеного обличчя дивились приголомшливо сині очі, впевнені й спокійні. І якщо одяг та зовнішній вигляд мосьє д'Ожерона репрезентували тут Версаль, то його співрозмовник не меншою мірою репрезентував Ала-меду. Одягнутий він був за іспанською модою дуже пишно й у все чорне з безліччю срібних галунів і піною тонкого мережива навколо шиї та рук; кучері важкої чорної перуки спадали йому аж до пліч.

Мосьє д'Ожерон відрекомендував його:

— Познайомтесь, капітане, з містером Пітером Бла-дом. Він сам Дасть вам відповідь.

Істерлінг майже розгубився — так відрізнялась зовнішність цього чоловіка від того, як він собі її уявляв. Тим часом каторжник-утікач уже вклонявся йому з грацією придворного, і пірат подумав був, що гарний іспанський одяг узято з гардероба командира "Сінко Льягаса". Та він устиг подумати й про інше.

— Ге, а я вас знаю. Ви —лікар,— сказав він і незрозуміло чому засміявся.

Заговорив містер Блад. У нього був приємний голос, металеві нотки в ньому пом'якшувались повільною ірландською вимовою. Але те, що він сказав, роздратувало капітана Істерлінга. Містер Блад не мав наміру продавати "Сінко Льягаса".

Тепер перед елегантним містером Бладом у загрозливій позі стояв морський розбійник — величезний, бородатий і небезпечний на вигляд чолов'яга в грубій сорочці, • шкіряних штанях і з обмотаною червоно-жовтою хусткою коротко стриженою головою. Роздратованим тоном він

вимагав, щоби Блад пояснив, чого він хоче втримати в себе корабель, не потрібний ні йому самому, ні його приятелям-каторжникам.

Голос Блада, коли він відповідав на це, був м'який, чемний, однак у капітана Істерлінга це лише збільшило зневагу до співрозмовника. Істерлінг чув: його запевняють, що він помиляється, що втікачі з Барбадоса, можливо, використають корабель, щоб повернутися в Європу, дістатись до Франції або Голландії.

— Ми, може бути, не зовсім такі, як ви гадаєте, капітане,— казав Блад.— Один з моїх супутників досвідчений шкіпер, троє інших, кожний по-своєму, служили в королівському флоті.

— Тю! — голосно висловив свою зневагу Істерлінг.— Ви що, подуріли? Плавати по морю — небезпечна річ, чоловіче! А що коли на вас нападуть? Який опір ви зможете [295] вчинити із своєю мізерною командою? Ви про це подумали?

Проте капітан Блад поводився, як і перше, люб'язно.

— Брак людей ми врівноважимо гарматами,— відказав він.— Хоч я, можливо, й не зумію провести корабель через океан, але в разі потреби зможу, звичайно, дати бій. Цього я навчився під командуванням де Ріттера.

Це славетне ім'я припинило Істерлінгове глузування.

— Під командуванням де Ріттера? — перепитав він.

— Кілька років тому я служив у нього офіцером.

— А я думав, що ви лікар,— промовив явно ошелешений Істерлінг.

— Я також і лікар,— просто зауважив ірландець. Щедро пересипаючи свою мову лайкою, пірат визнав,

що він неабияк здивований, після чого мосьє д'Ожерон поклав розмові край.

— Отже, як ви бачите, капітане Істерлінг, про цю справу немає більше чого говорити.

Це було, очевидно, саме так, і капітан Істерлінг пішов. Та, сердито ідучи до молу, він думав, що хоч говорити більше й нічого, проте можна багато й багато чого зробити. Глянувши один раз на величний "Сінко Лья-гас" як на свою власність, він уже не міг відмовитись від планів заволодіти ним.

Мосьє д'Ожерон, як виявилось, також вважав, що до сказаного можна додати кілька слів, і він зробив це, коли Істерлінг їх залишив.

— Це,— спокійно мовив він,— лихий і небезпечний чоловік. Ви зробите добре, якщо пам'ятатимете мої слова, мосьє Блад.

— Навряд чи потрібна ця пересторога,— легковажно відповів Блад.— Навіть не знаючи, що Істерлінг пірат, я й так зрозумів би, що він мерзотник.

Легенька тінь невдоволення затьмарила тонкі риси обличчя губернатора Тортуги.

— Але ж пірат не обов'язково мерзотник,— заперечив він,— і не вам їх зневажати, мосьє Блад. Серед них є чимало й таких, хто добре прислужується вашій і моїй країнам, стримуючи ненажерливість Іспанії, ненажерливість, через яку взагалі існує піратство. Якби не пірати, то іспанці,— а ми бачимо, які вони жорстокі,— зовсім запанували б у цих водах, де ні Франція, ні Англія не мають змоги утримувати флот.

Згадайте, що ваша країна вшанувала Генрі Моргана званням рицаря і посадою заступника губернатора Ямайки. А він був іще гіршим піратом, ніж [296] ваш сер Френсіс Дрейк, Хокінс, Фробішер чи деякі інші, кого я можу назвати і кому ваша країна також віддає шану.

Слідом за цим мосьє д'Ожерон, який мав неабиякі прибутки у вигляді морського мита, що його пірати платили йому за всі захоплені трофеї, заходився поважно радити містеру Бладу стати послідовником тих героїв. Пітер Блад перебував поза законом, мав чудовий корабель та діяльних, хоч і нечисленних однодумців і вже довів свою надзвичайну винахідливість, тому мосьє "д'Ожерон не сумнівався, що як флібустьєр Блад процвітатиме.

У цьому не мав сумнівів і сам містер Блад. У собі він ніколи не сумнівався. І все ж тоді він не погодився із своїм співрозмовником. Якби не подальші події, він, можливо, ніколи не пристав би на пропозицію стати піратом, хоч би яких зусиль докладала більшість його товаришів, схиляючи його на це.

Серед останніх найупертішими були, мабуть, Хагторп, Піт і велетень Волверстон, який втратив око під Седжму-ром. Бладові дуже добре будувати плани повернення в Європу, казали вони. Він володіє мирним мистецтвом лікування і може заробити собі на прожиття у Франції чи Фландрії. А вони — люди моря і нічого більше не вміють. Та й Дайк, що служив молодшим офіцером у королівському флоті до того, як прилучився до політики й повстання, поділяв такі ж погляди, а гармаш Огл вимагав, щоби бог, чорт чи Блад сказали йому, які гармати може довірити Британське військово-морське міністерство людині, що приєдналась до Монмута.

Становище складалось таке, коли Пітерові Бладу не лишалось іншого виходу, як розлучитися з людьми, що через спільне нещастя стали йому дорогими. Саме за таких критичних обставин доля обрала своїм знаряддям капітана Істерлінга і поставила його на шляху Пітера Блада.

Одного ранку через три дні після розмови з містером Бладом у губернаторському домі Істерлінг підійшов у шлюпці зі своєї шхуни до борту "Сінко Льягаса". Випхавши важке тіло на шкафут, він зразу ж почав роздивлятись на всі боки своїми гострими чорними очима й побачив, що "Сінко Льягас" був не лише добре обладнаний, але й бездоганно доглянутий. Палуби надраєно, снасті згорнуто, все — на своєму місці. Мушкети стояли в козлах біля грот-щогли, мідь на бачках з питною водою сяяла, наче золото під яскравим сонцем. Кінець кінцем не [297] такі вже недотепи були ці каторжники, з яких складалася Бладова команда.

На шкафуті капітана Істерлінґа зустрів сам містер Блад — у своєму чорному, вишитому сріблом убранні він мав вигляд іспанського гранда. Він скинув капелюха з темно-червоним страусовим пером і змахнув ним, схиляючись у глибокому поклоні, аж пасма перуки звісились у нього перед обличчям, наче м'які вуха мисливського собаки. Біля нього стояли Натаніел Хагторп — приємний на вигляд джентльмен такого ж віку, як і містер Блад: його спокійний погляд і чисто виголене обличчя свідчили про гарне виховання; Джеремі Піт — молодий біляво-чубий корабельний майстер з Сомерсета, та невисокий на зріст кремезний Ніколас Дайк, який колись був молодшим офіцером і служив під рукою короля Якова, коли той був ще герцогом Йоркським. Жоден ,З них не скидався на голодранця, хоч цього хотів Істерлінг. Навіть великий, дужий і хрипкоголосий Волверстон задля такого випадку втиснув свої м'язи в іспанське манаття.

Відрекомендувавши своїх товаришів, містер Блад запросив капітана "Бонавентури" до великої каюти на кормі, що своїми розмірами та багатим умеблюванням перевершувала всі, до яких капітанові Істерлінгу траплялося заходити.

Слуга-негр у білій куртці — хлопець, найнятий тут же на Тортузі — вніс, крім звичайного рому, цукру й лимонів, пляшку золотистого канарського ще з старих корабельних запасів — його містер Блад гостинно рекомендував своєму непроханому гостеві.

Пам'ятаючи застереження мосьє д'Ожерона про те, що капітан Істерлінг чоловік небезпечний, містер Блад вважав за розумне приймати його з усією люб'язністю, бо, почуваючи себе невимушено, той може виказати, в чому саме він може бути небезпечний.

Вони посідали на покриті чорними подушками лави довкола столу з чорного дуба, і капітан Істерлінг почав щедро вихваляти канарське, щоб якось пояснити, чому він його стільки п'є. Потім перейшов до справи, спитавши містера Блада, чи той, бува, не змінив своєї думки відносно продажу корабля.

— Коли ви передумали,— додав він, кинувши погляд на чотирьох товаришів Блада,— то, зваживши на те, .поміж скількох людей буде поділено гроші за нього, ви побачите, що я великодушний.

Він сподівався справити на цих чотирьох враження [298] своїми словами, але незворушний вираз їхніх облич спантеличив його.

— Ви просто марнуєте час, капітане,— похитав голо— , вою містер Блад.— Хоч там що, а "Сінко Льягас" ми збережемо для себе.

— Хоч там що? — Широкі чорні брови Істерлінґа полізли на його вузький лоб.— Таж ви не такі дурні, щоб вирушити до Європи, еге ж? Ну, що ж, тоді я перейду просто до діла. Я роблю вам одну пропозицію, якщо ви не хочете продати "Сінко Льягас". А саме: приєднуйтесь із цим кораблем до нашої "Бонавентури", до її ризикованих і щасливих пригод.— Він гучно зареготав з власного дотепу, показавши білі зуби, облямовані великою чорною бородою.

— Ви робите нам честь. Але в нас немає бажання займатися піратством.

Істерлінг не образився. Він махнув широкою, мов дошка, червоною долонею, ніби відмахувався від цього слова.

— Я пропоную зовсім не піратство.

— А що ж?

— Чи можу я вам довіритись? — спитав Істерлінг, ковзнувши поглядом по чотирьох Бладових товаришах.

— Ми не змушуємо вас це робити. І як би там не було, ви марно витрачаєте час.

Така відповідь не заохочувала до дальшої розмови. Однак Істерлінг не вгамувався. Вони, можливо, знають, що він плавав з Морганом. Він був з Морганом і під час великого походу через Панамський перешийок. Тепер добре відомо: коли дійшло до розподілу здобичі іспанського міста Сан-Феліче, виявилось, що частка, належна піратам, набагато менша, ніж вони сподівались. Почали поширюватись чутки, ніби Морган повівся із своїми людьми нечесно, ніби ще до розподілу здобичі він забрав собі більшу частину скарбу. Ті чутки, Істерлінг може запевнити, мали під собою міцну підставу. Там були перли й коштовне каміння казкової вартості. Але оскільки чутки посилювались і він про них прочув, то почав побоюватись обшуку, який занапастив би його. Тому напівдорозі назад через перешийок Морган однієї ночі сховав украдений скарб.

— Тільки одна людина знала про це,— мовив капітан Істерлінг до хазяїв, які уважно слухали його, бо розповідь була з тих, що за всіх часів викликають увагу.— Людина, яка допомогла йому зробити те, чого він не зміг зробити сам. Та людина — я. [299]

Якусь хвилю він мовчав, аби дати можливість цьому приголомшливому повідомленню дійти до свідомості слухачів, потім повів далі.

Запропоноване ним діло полягало в тому, щоб утікачі на "Сінко Льягасі" приєднались до його експедиції, аби віднайти скарб; прибутки на рівних правах з його людьми і за законами "берегового братства".

— Коли я скажу, що вартість Морганового.скарбу понад п'ятсот тисяч червінців, то ще й применшу.

Почувши таку цифру, слухачі Істерлінга здивовано втупились у нього. Навіть Блад, хоч і не з таким, як у них, виразом обличчя.

— Я сказав би, що це дуже дивно,— мовив він замислено.

— Що дивно, містере Блад? Замість відповіді Блад запитав:

— Скільки людей у вас на борту "Бонавентури"?

— Трохи менше двохсот чоловік.

— І двадцятеро моїх людей мають таке значення, що ви вважаєте вартим зробити нам таку заманливу пропозицію?

Істерлінг нахабно, хрипко зареготав.

— Бачу, що ви нічого не розумієте— В голосі його пролунало щось схоже на ірландську інтонацію містера Блада.— Я потребую не стільки людей, скільки міцного корабля, щоб зберегти скарб, коли він потрапить до наших рук. За такими ось бортами ми почуватимемо себе спокійно, наче у форті, і чхати я хотів на який завгодно іспанський галеон, що спробує причепитись до мене.

— Слово честі, тепер я розумію,— відказав Волверс-тон. Піт, Дайк та Хагторп і собі кивнули головою. Але холодні сині очі Пітера Блада й далі вперто дивились на огрядного, неповороткого пірата.

— Як каже Волверстон, це зрозуміло. Однак десята частина здобичі, яка відповідно до звичаїв перейде на "Сінко Льягас", за даних обставин аж ніяк не може бути достатньою.

Істерлінг надув щоки і махнув своїм ручиськом.

— А яку частку ви хочете?

— Про це треба подумати. Але не менше однієї п'ятої.

Вираз піратового обличчя не змінився. Він нахилив голову, обмотану яскравою хусткою.

— Тягніть своїх друзів пообідати завтра на борт "Бонавентури", і ми складемо угоду. [300]

Якусь мить Блад, здавалось, вагався. Потім ввічливо подякував за запрошення.

Проте коли пірат вирушив додому, він поспішив припинити вияв радості у своїх товаришів.

— Мене застерегли, що капітан Істерлінг людина небезпечна. Це, звичайно, перебільшення. Щоб бути небезпечною, людина повинна бути розумною, а капітан Істерлінг розумом не світить.

— Що за химерні думки снуються під твоєю перукою, Пітере? — здивувався Волверстон.

" — Я просто маю на думці те, як він пояснив своє бажання ввійти з нами в спілку. Мабуть, нічого кращого вигадати не спромігся, коли ми його прямо запитали, чого він хоче.

— Пояснення не могло бути більш переконливим,— гаряче заперечив Хагторп. Він вважав, що Блад придумує зайві ускладнення.

— Більш переконливим! — засміявся Блад.— Правдоподібним, якщо хочеш. Правдоподібним, поки не почнеш його досліджувати. Авжеж, його пояснення аж блищить, але воно не золото. Йому потрібний надійний, наче форт, корабель, щоб навантажити в нього півмільйона червінців, а ця фортеця-корабель — у наших руках. Ну й мерзотник цей Істерлінг!

Бладові товариші аж очі повитріщали, подумавши, що й справді так може статися. Тільки Піт іще вагався.

— У нього іншого шляху немає, і він вірить у нашу чесність,^— сказав він.

Блад насмішкувато глянув на нього:

— Я ще ніколи не бачив, щоб людина з такими, як у Істерлінга, очима вірила у щось, крім сили. Якщо він має на думці навантажити той скарб на наш корабель, у що я охоче вірю, то це тому, що він розраховує заволодіти цим кораблем. Чесність? Тьху! Та хіба може така людина повірити, що чесність перешкодить нам однієї чудової ночі, маючи скарб на борту, втекти від нього або навіть вдарити по його шлюпу з усіх гармат і пустити його на дно? Дурний ти, Джеремі, з твоїми балачками про чесність.

Хагторпові теж не все було зрозуміло.

— Які ж, по-твоєму, в нього міркування, коли він запрошує нас приєднатись до нього?

— Свої міркування він виклав. Йому потрібний наш корабель чи то для перевезення скарбу, якщо він існує, чи то для чогось іншого. Хіба ж він не намагася спочатку [301] купити "Сінко Льягас"? Цілком природно,

йому потрібний він, а не ми, і, будь певен, він не має наміру довго з нами морочитись.

Проте, мабуть, сама лише надія вхопити частку Мор-ганових скарбів сяяла, мов золото, як висловився Блад, і його спільники не хотіли з нею розлучитись. Аби здобути те, що їх спокушає, люди завжди готові ризикнути, вірити в те, на що сподіваються. Так само поводились Хаг-торп, Піт і Дайк. Вони дійшли висновку, що Блад робить поспішні умовиводи через упереджену щодо Істерлінга думку, підкинуту йому мосьє д'Ожероном, який, можливо, переслідує в такий спосіб свої інтереси. Хай же вони принаймні пообідають завтра з Істерлінгом і послухають, які умови він запропонує.

— Ви певні, що нас не отруять? — поцікавився Блад.

Та це запитання видалось їм тільки ще одним доказом, що Блад дуже упереджений. З нього досхочу поглузували. Як Істерлінг може їх отруїти, коли сам їстиме й питиме з ними? І якої мети цим досягне? Як зможе Істерлінг заволодіти "Сінко Льягасом"?

— Вдершись на його борт з чотирма десятками своїх головорізів і захопивши наших людей зненацька, коли тут не буде нікого, хто зміг би їх очолити.

— Що? — вигукнув Хагторп.— Тут, у Тортузі? В цьому пристановищі піратів? Та ти жартуєш, Пітере! Я схильний думати, що у злодіїв є трохи честі.

— Можеш думати. Щодо мене, то я вважаю за краще нічого такого не думати. Сподіваюсь, ніхто не назве мене надто боязким, але я волію, щоб мене назвали краще боязким, ніж дурним.

Загальна думка, однак, схилилась не на користь Блада. Вся команда, коли їм стала відома пропозиція Істерлінга, так само загорілась бажанням узяти участь в поході, як і троє ватажків.

Отже, наступного дня, коли вибило вісім склянок, капітан Блад, всупереч власній волі, разом з Хагторпом, Пітом і Дайком вирушили обідати на борт "Бонавенту-ри". Волверстон залишився за старшого на "Сінко "Лья-гасі".

Істерлінг галасливо привітав своїх гостей, підтриманий усіма головорізами, з яких складалась його команда. Понад півтори сотні їх з'юрмилось на шкафуті, на баці й навіть на кормі, і всі були озброєні. Містеру Бладу не було ніякої необхідності вказувати своїм спільникам на ту дивну обставину, що задля них усіх цих хлопців викликали [302] з шинків, куди вони залюбки вчащали. Присутність цих негідників, їхні хитрі, лиховкіїо-глузливі погляди примусили трьох Бладових супутників запитати себе нарешті, чи не мав він для своїх побоювань підстав і чи не вскочили вони в пастку.

Однак відступати було надто пізно. Ближче до корми, там, де починався трап, що вів у каюту, стояв і чекав.капітан Істерлінг, щоб супроводжувати їх.

Блад на якусь мить зупинився, щоб глянути в прозоре небо над щоглами, навколо яких ширяли чайки. Потім він озирнувся й пробіг поглядом по сірому форту високо на скелястій горі, що купався в гарячому сонячному промінні, по молу, безлюдному в цю полудневу спеку, по кришталево-прозорій воді, що спалахувала сонячними іскрами, і зупинив його на великому червоному "Сінко Льягасі", величному й могутньому. Його занепокоєним товаришам здалося, ніби він шукає, звідки може надійти допомога в разі потреби. Потім, відповідаючи на запрошувальний Істерлінгів жест, ступив у сутінки трапа, і його товариші пішли слідом за ним.

Так само, як і весь корабель, неохайний і брудний, що впадало в око з першого погляду, каюту на шлюпі ніякою мірою не можна було порівняти з гарною каютою "Сінко Льягаса". Вона була настільки низька, що високі на зріст люди, такі як ,Блад і Хагторп, мало не діставали головою стелі, а з меблів, крім прикритих подушками ящиків, що стояли навколо порізаного і вкритого плямами соснового столу, майже нічого більше не було. Вікна, що виходили на корму, стояли розчинені, але, незважаючи на це, повітря в каюті було важке від огидних запахів, серед яких вирізнялися запахи корабельного мотуззя та трюмної води.

Обід виявився саме таким, як обіцяла довколишня обстановка. Свинину й свіжі овочі під час готування було так зіпсовано, що вибагливий шлунок містера Блада мало не викидав усе назад, коли він присилував себе щось з'їсти.

Товариство, запрошене Істерлінгом, було до пари всьому іншому. З півдюжини шибайголів зображували з себе почесну гвардію. Команда обрала їх, оголосив Істерлінг, щоб вони взяли участь в обговоренні умов угоди і подбали про інтереси всіх піратів. Крім них, там ще був молодий француз на ймення Жуанвіль, секретар мосьє д'Оже-рона: він представляв тут губернатора і мав надати угоді законності. І якщо присутність цього доволі-таки неавторитетного джентльмена з каламутними очима трохи заспокоїла [303] містера Блада, то водночас вона його й заінтригувала.

Тісна каюта була переповнена, причому люди Істер-лінга сіли по обидва боки столу так, що гостей з "Сінко Льягаса" було роз'єднано, Блад і капітан "Бонавентури" опинились один проти одного.

Ділову розмову відклали на той час, коли обід буде закінчено й негр, що прислуговував за столом, піде собі геть. А тим часом люди із "Бонавентури" підтримували веселощі з допомогою дуже солоних жартів, що вважалися серед них ознакою розуму. Нарешті зі столу було прибрано все, крім пляшок, з'явились пера, чорнило та два аркуші паперу для Істерлінга й Блада, і капітан "Бонавентури" відкрив

переговори, а Пітер Блад уперше почув, як його величають капітаном. Істерлінг почав з короткої заяви про те, що одну п'яту частину всього скарбу, яку зажадав Блад, команда "Бонавентури" вважає надто великою.

Пітер Блад пожвавішав. .

— Що ж, капітане, поговорімо відверто,— сказав він.— Ви маєте на думці, що ваша команда не згодиться пристати на наші умови?

— А що ж іще я мав би на думці?

— В такому разі, капітане, нам лишається тільки вернутися додому, подякувавши вам за щедре частування й запевнивши вас, що ми високо цінуємо знайомство з вами: воно так нас збагатило.

Витончена галантність усіх цих надмірно перебільшених люб'язностей аж ніяк не вплинула на товстошкірого Істерлінга. Обернувши до Блада червоне обличчя, він вту---пився в нього своїми нахабними, хитрими очима й перепитав, витираючи з чола піт:

— Вернутися додому? — в його хрипкому голосі виразно відчувалась глузлива нотка.— У свою чергу мені також доведеться бути відвертим. Мені подобаються відверті люди й відверта мова. То ви хочете сказати, що відмовляєтесь від діла?

Двоє чи троє Стерлінгових прибічників з погрозою повторили це запитання.

Капітан Блад — будемо величати його цим титулом, даним йому Істерлінгом,— здавалось, збентежився. Ніби розгубившись, він поглядав на своїх товаришів, чекаючи від них поради, але вони відповіли йому тільки стривоженими поглядами.

— Якщо для вас наші умови здаються неприйнятними,— [304] проказав він нарешті,— то мені доводиться визнати, що ви не бажаєте продовжувати розмову, і нам не лишається нічого іншого, як покинути вас.

Він говорив якось боязко, і це аж вразило його друзів, які звикли бачити свого ватажка відважним перед лицем усіляких ускладнень. Істерлінг же, почувши його відповідь, глузливо посміхнувся, бо іншого від лікарчука, який став шукачем щастя волею випадку, він і не чекав.

— Слово честі, лікарю,— мовив він,— вам краще повернутись до своїх банок та кровопускання, полишивши кораблі тим, хто вміє з ними поводитись.

У синіх очах спалахнула блискавка, така ж миттєва, як і яскрава. Проте смагляве обличчя ні на мить не втратило боязкого виразу. Тим часом капітан Істерлінг обернувся до губернаторського представника, який сидів праворуч від нього.

— А що ви на це скажете, мосьє Жуанвіль? Білявий і кволий французик поблажливо посміхнувся, побачивши боязкість Блада.

— Чи не здається вам розумним і доречним, сер, вислухати, які умови пропонує капітан Істерлінг?

— Я згодний вислухати, але...

— Облиште ці "але" на потім, лікарю,-, перебив Істерлінг.— Умови, на які ми згодні, це ті умови, про які я вам казав. Ваші люди дістають стільки ж, скільки й мої.

— Але ж це означає для "Сінко Льягаса" не більше однієї десятої.— І Блад також звернувся до мосьє Жуан-віля: — Хіба це справедливо, сер? Я вже пояснював капітанові Істерлінгу, що малу кількість людей ми

врівноважуємо кількістю гармат, біля яких порядкує такий гармаш, який, смію запевнити, не має собі рівних на всьому Карібському морі. Цього хлопця звуть Огл, Нед Огл. Він чудовий гармаш, цей Нед Огл. Не гармаш, а сам диявол, ви переконались би в цьому, якби бачили, як він трощив іспанські човни в Бріджтаунській гавані.

І він би ще довго розповідав про Неда Огла, якби Істерлінг не перебив його:

— Хай йому чорт, приятелю, нащо мені здався ваш гармаш?

— О, коли б то був звичайний собі гармаш, то ми про нього не говорили б. А він не звичайний гармаш. Має таке добряче око, що й світ не бачив. Не гармаш, а поет. Таким гармашем треба народитись, он як. Та йому, якщо хочете, потопити корабель не важче, ніж вам поколупатись у зубах. [305]

Істерлінг грюкнув кулаком по столу:

— Яке це має значення для діла?

— Може, якесь і має. І, між іншим, показує, яким цінним союзником ми можемо бути.— І Пітер Блад знову заходився розповідати про свого гармаша: — Його навчали в королівському флоті, цього Неда Огла, і той день, коли Огл зайнявся політикою й прилучився до протестантів під Седжмуром, був для королівського флоту справді чорним днем.

— Та облиш ти цього Огла! — погрозливо прохрипів один з офіцерів "Бонавентури" на ім'я Чард.— Облиш, чуєш, бо так ми пробалакаємо весь день.

Істерлінг, брутально вилаявшись, підтримав свого приятеля. Капітан Блад помітив, що хазяї зовсім не мають наміру скупитись на образи, і від

цієї хвилини його роздуми щодо переслідуваної ними мети полинули в новому напрямку.

— Чи не пішли б ви на компроміс із капітаном Бла-дом? — втрутився Жуанвіль.— В його словах кінець кінцем є якась рація. Він міг би з усіма підставами посадити на свій корабель сотню чоловік і, природно, одержати більшу частку.

— В тому разі він, може, й був би вартий її,— пролунала брутальна відповідь.

— Я й так вартий її,— відказав Блад.

— А дзуськи! — вигукнув Істерлінг і ляснув пальцями під самісіньким його носом.

Блад почав розуміти, що Істерлінг навмисно штовхає його на необачний вислів, щоб у відповідь можна було образитись і порубати його з друзями на шматки. Що ж до мосьє Жуанвіля, то його потім змусять засвідчити перед губернатором, що все сталося з вини гостей. Блад зрозумів, нарешті, навіщо потрібна була присутність француза.

Саме в цю хвилину мосьє Жуанвіль переконував Іс-терлінга:

— Та ну ж, капітане Істерлінг! Так ви ніколи не дійдете згоди. Корабель капітана Блада стане вам у пригоді, а за те треба платити. Чи не могли б ви запропонувати йому восьму або навіть сьому частину?

Істерлінг змусив Чарда замовкнути, коли той почав був висловлювати незадоволення цими словами і став майже люб'язним.

— А що скаже на це капітан Блад? — спитав він, втупивши в нього важкий погляд. [306]

Капітан Блад довго обмірковував відповідь. Потім знизав плечима:

— Я скажу те, що, як ви розумієте, мушу сказати. Я не можу вирішити нічого, поки не дізнаюсь, чого хочуть мої товариші. Ми продовжимо цю розмову іншим разом, після того, як я з'ясую їхні наміри.

— Прокляття! — заревів Істерлінг.— Ви що, граєтеся з нами? Хіба ви не привели із собою своїх офіцерів і хіба вони не можуть говорити від імені всіх ваших людей, як мої? Що б ми тут не ухвалили, мої люди твердо того дотримуватимуться. Такий звичай у берегових братів. Отже, я сподіваюсь цього ж і від вас. Розтлумачте це йому, мосьє Жуанвіль.

Француз похмуро кивнув, а Істерлінг загорлав знову:

— Ми ж, їй-богу, не діти. Ми зібралися тут не гратись, а домовитись про умови. І, хай йому чорт, ми про них домовимось, перш ніж ви підете звідси.

— Або й ні, що цілком може статися,— спокійно мовив Блад. Неважко було помітити, що від його нерішучості не лишилося й сліду.

— Як це — не домовимось? Що ви в біса хочете сказати своїм "або й ні"?

Істерлінг схопився на ноги з гарячковістю, яка Пітерові Бладу здалася трохи удаваною і відповідала манері поводитись на даній стадії тієї комедії, що її Істерлінг розігрував.

— Дуже просто: хочу сказати, що ми можемо й не домовитись.— Блад вирішив, що настав час змусити піратів показати свої карти.— Якщо нам не пощастить дійти згоди, то що ж, на тому все й закінчиться.

— Ого! Все закінчиться? Хай мене заріжуть, але може бути навпаки — все тільки почнеться.

Блад посміхнувся просто йому в вічі й холодно пояснив:

— Оце я й припускаю. Але, будьте ласкаві, капітане Істерлінг, поясніть, що саме почнеться?

— Справді, справді, капітане,— вигукнув Жуанвіль,— що ви хочете цим сказати?

— Хочу сказати? — капітан Істерлінг роздратовано глянув на француза. Вигляд у нього був вкрай розлючений.— Хочу сказати? — ^повторив він.— А ось дивіться, мосьє, цей чоловік, що сидить отут, цей Блад, цей лікар-чук і каторжник прикинувся, ніби готовий укласти з нами угоду, або витягти у мене таємницю Морганових скарбів. Тепер, коли він її знає, він викручується від угоди. Він, [307] як бачите, вже не хоче приєднуватись до нас. Наладився задкувати. І ви, безперечно, розумієте, мосьє Жуанвіль, чому він цього хоче, так само як І те, чому я не можу цього допустити.

— Жалюгідна вигадка! — зневажливо кинув Блад.— Хіба це таємниця — почути про те, ніби десь закопано якісь скарби?

— Не десь. Ви знаєте де. Бо я був такий дурний, що сказав вам.

Блад навіть розреготався, налякавши своїх супутників, які вже цілком зрозуміли небезпеку свого становища.

— Десь на Дарієнському перешийку! Клянусь честю, точність більш ніж дивовижна! Авжеж, з такими відомостями я можу йти простісінько до того місця і загарбати все до своїх рук. Що ж до інших тверджень капітана Істерлінга, то я прошу вас, мосьє Жуанвіль, звернути увагу на те, що створюю труднощі з угодою зовсім не я. На умовах однієї п'ятої — частки, яку я просив з самого початку,— я міг би приєднатись до капітана Істерлінга. Тепер же, пересвідчившись в усьому, в чому його підозрював, і навіть більше, я не приєднаюсь до нього навіть за половину

всіх скарбів, якщо припустити, ніби вони існують, в чому я дуже сумніваюсь.

Всі представники з "Бонавентури", почувши це, схопились на ноги, ніби то був сигнал, і загаласували, але Істерлінг помахом руки змусив їх замовкнути. В тиші пролунав тонкий голос мосьє Жуанвіля:

— Ви навдивовижу необережна людина, капітане.

— Цілком може бути,— безтурботно й легковажно відповів Блад,— але це покаже час. Останнього слова ще не сказано.

— То зараз я його скажу,— раптом лиховісно мовив Істерлінг.— Я сам збирався попередити вас, що вам не дозволять зійти з цього корабля з тими відомостями, які у вас є, поки ви не підпишете угоди. Та ви так ясно виявили свої наміри, що попередження зайві.

Не встаючи з-за столу, капітан Блад подивився вгору на капітана "Бонавентури", іцо стояв у погрозливій позі, і троє його друзів з "Сінко Льягаса" вражено побачили, що він усміхається. Незвичайно боязкий і невпевнений у собі спочатку, Блад поводився тепер навмисне необережно й зухвало. Його не можна було зрозуміти.

Хагторп не витримав і спитав:

— Що ви хочете цим сказати, капітане Істерлінг? Які у вас наміри щодо нас? [308]

— А такі: закувати вас у кайдани й кинути в трюм, де ви не зможете заподіяти ніякої шкоди.

— Боже мій, сер...— почав був Хагторп, проте його слова заглушив рішучий і спокійний голос капітана Блада:

— І ви, мосьє Жуанвіль, спокійно дозволите вчинити таке?

Жуанвіль розвів руками, відкопилив спідню губу й знизав плечима:

— Ви самі накликали на себе лихо, капітане Блад.

— Ось для чого ви тут — щоб зробити відповідне повідомлення мосьє д'Ожерону! Ну-ну! — дошкульно засміт явся капітан Блад.

Враз полуденну тишу надворі розітнув грім гармати, і всі здригнулися. Сполохано закричали чайки, люди втупились один в одного, потім Істерлінг стривожено запитав, ні до кого зокрема не звернувшись:

— Що це, кат би його взяв? Йому люб'язно відповів Блад:

— Не тривожтесь, любий капітане. Це просто салют, що .його дав на вашу честь Огл — надзвичайно вправний гармаш з "Сінко Льягаса". Хіба я вам не розповідав про нього? — він окинув поглядом усе товариство.

— Салют? — повторив Істерлінг.— Про що це ви, чорт забирай? Який салют?

— Ну, звичайна собі ввічливість, спосіб нагадати нам і попередити вас. Нагадування про те, що ми забрали годину вашого часу і що далі ми не можемо зловживати вашою гостинністю.— Він підвівся і випростався, невимушений і елегантний у своєму чорному, розшитому сріблом іспанському вбранні.— Бажаємо вам, капітане, всього найкращого.

Люто почервонівши, Істерлінг вихопив з-за пояса пістоль.

— Ти, підступний блазню! Ти не підеш з цього корабля! — заревів він.

Капітан Блад знову всміхнувся.

— Слово честі,— мовив він,— це буде дуже погано і для корабля, і для всіх, хто є на борту, разом з цим винахідливим мосьє Жуанвілем, який справді вірить, ніби ви заплатите йому обіцяну частку своїх примарних скарбів за те, що він дасть проти мене брехливе свідчення, аби виправдати вас в очах губернатора, коли ви загарбаєте "Сінко Льягас". Як бачите, щодо вас у мене немає ілюзій, дорогий капітане. Ви надто простакуватий, як на шахрая. [309]

Істерлінг вибухнув зливою брутальних слів, розмахуючи пістолем. Але застосувати зброю йому не давала якась невиразна тривога, накликана насмішкуватим і впевненим поводженням Блада.

— Ми марнуємо час,— перебив його Блад,— а кожна мить винятково дорогоцінна. Вам слід знати, що на вас чекає. Я віддав Оглу такий наказ: якщо за десять хвилин після його салюту я й мої друзі не покинемо борт "Бонавентури", він повинен вгатити ядро вам у борт по ватерлінії, а після цього ще стільки, скільки буде потрібно, щоб пустити вас на дно. Не думаю, що доведеться витрачати надто багато ядер. Огл дуже влучний стрілець. Його відзначили, коли він служив у королівському флоті. Та я, здається, вже розповідав вам про нього.

Тишу, що запала по цих словах, порушив Жуанвіль.

— Господи боже! — вискнув він, схоплюючись на ноги.— Випустіть мене звідси!

— Перестань скавуліти, французький пацюк! — загарчав розлючений Істерлінг. Потім, загрозливо розмахуючи пістолем, спрямував свою лють на капітана Блада.-, Ах ти ж підла п'явко! Покидьку вчений! Краще б ти ставив банки та пускав кров, як я тобі й радив!

Було видно, що він задумав убити Блада. Але той випередив його. Перш ніж хто-небудь встиг щось зрозуміти, він вхопив за шийку велику плескату пляшку з ка-нарським, що стояла перед ним, і вдарив нею

Істерлінга в ліву скроню. Капітан "Бонавентури" від удару похитнувся і сперся спиною об переділку, а Пітер Блад, злегка вклонившись йому, мовив:

— Дуже шкодую, що в мене немає банок, але, як бачите, пустити кров я можу і з допомогою звичайної пляшки.

Істерлінг, втративши свідомість, сповз униз і безживною купою впав біля переділки. Це видовище привело його прибічників у рух. Пірати посунули на капітана Блада, хрипко закричавши, і хтось уже був простягнув до нього руки. Та крізь ревище прорвався його дзвінкий голос:

— Вас попереджено! Час уже кінчається. Десять хвилин майже минуло, і або я із своїми друзями піду звідси, або ми всі тут потонемо!

— Ради бога, подумайте, що ви робите! — вигукнув Жуанвіль і кинувся до дверей.

Однак якийсь пірат, що мав практичний розум і встиг дещо змикитити, схопив француза за поперек і кинув назад. [310]

— Гей там! — гукнув він до капітана Блада.— Ти із своїми людьми йди перший. Та швидше! Ми зовсім не хочемо потонути, як пацюки.

Вони пішли, як їм було сказано, супроводжувані прокляттями, погрозами й обіцянками поквитатися.

Чи то головорізи, що юрмились на палубі, не знали про наміри Істерлінга, чи їм було заборонено перешкоджати Бладові і його супутникам, але вони не зачепили їх.

Коли шлюпка була напівдорозі між обома кораблями, Хагторп, нарешті, зумів опанувати свій голос.

— Клянусь спасінням душі, Пітере, була мить, коли я думав, що хвилини наші злічені,— сказав він.

— Так, так,— охоче підхопив Піт.— Вони мало не були злічені.— Він нахилився до Пітера Блада, який сидів на кормі: — А що було б, якби з якоїсь причини ми не вибралися за десять хвилин і Огл відкрив вогонь?

— Ах,— відповів Блад.— Справжня небезпека полягала для нас у тому, що він і на думці не мав відкривати вогонь.

— Але ж ти наказав йому!

— Ні, саме це я й забув наказати. Я тільки велів йому дати холостий постріл, коли мине година від нашого від'їзду. Я подумав, що хоч як би обернулися справи, такий захід не зашкодить. Так воно й вийшло, клянусь честю! — Він скинув капелюха й витер чоло під ошелешеними поглядами своїх друзів і мовив: — Цікаво, чого це з мене так піт котиться, від спеки, чи що?

Розділ II

КОРАБЕЛЬ ЗІ СКАРБОМ

Капітан Блад любив казати, що вартість людини виявляється не стільки в здатності планувати великі діла, скільки в умінні вгадати слушну нагоду й скористатися з неї.

Сам він, безперечно, показав ці якості і тоді, коли'оволодів чудовим іспанським кораблем "Сінко Льягас", і тоді, коли зірвав намір підлого пірата капітана Істерлінга відібрати в нього той благородний корабель.

Однак після того як Блад зі своїм кораблем насилу порятувались, усім його товаришам стало зрозуміло, що води Тортуги для них небезпечні і що довіряти піратам не можна. Того ж дня на шкафуті було

скликано загальну [311] раду, і Блад висунув нескладну альтернативу: коли на людину нападають, вона або б'ється, або тікає.

— А оскільки нам не випадає битись, коли на нас нападуть, а це, безсумнівно, незабаром станеться, нам лишається одне — вдати боягузів, хоч би для того, щоб врятуватись і згодом довести, що ми не з легкодухих.

Усі з ним погодились. Та хоч було ухвалено тікати негайно, але куди саме, поклали вирішити пізніше, бо найважливіше тепер було покинути Тортугу й уникнути можливих залицянь з боку капітана Істерлінга.

І от глупої ночі, зоряної але безмісячної, великий фрегат, що був колись гордістю Кадіса, якомога тихіше підняв якір. Підставивши розгорнуті вітрила легенькому попутному вітерцеві, що віяв з берега, і скориставшись із відпливу, що полегшив йому цей маневр, "Сінко Льягас" повернув у відкрите море. І якщо навіть скрипіння кабестана, брязкіт якірного ланцюга чи рипіння блоків і долинули до Істерлінга, який перебував на борту "Бона-вентури" на відстані кабельтова, перешкодити Бладові здійснити, свій намір він просто не міг, бо найменше три чверті його розбійницької команди сиділи по шинках на березі, а піти на абордаж із залишками матросів, хоч ці залишки вдвічі переважали кількість людей на "Сінко Льягасі", він був зовсім не схильний. А втім, якби у нього на борту була вся команда, що складалася з двохсот чоловік, Істерлінг однаково не став би чинити перешкод капітанові Бладу. Поки "Сінко Льягас" стояв у Тортузі, Істерлінг міг спробувати оволодіти ним лише потихеньку, хитрощами, бо навіть його зневага до усталених тут звичаїв не дозволяла й думати про те, щоб захопити корабель у цьому піратському притулку хиломіць, тим більше, що французький губернатор мосьє д'Ожерон ставився до Блада та його товаришів по засланню доброзичливо.

А у відкритому морі все було б інакше, до того ж він би таку історію вигадав про те, як "Сінко Льягас" попав йому в руки, що ніхто в Кайоні й слова проти нього не сказав би.

Отже, капітан Істерлінг дозволив Пітерові Бладу відплисти без перешкод і був з цього навіть задоволений. Не виявив він також ніякого недоречного поспіху кинутись навздогін, що зразу зрадило б його наміри. Він усе приготував неквапливо і підняв якір тільки опівдні наступного дня. Істерлінг не сумнівався, що зуміє правильно вгадати, в якому напрямку пішов Блад, сподіваючись завдяки більшій швидкості "Бонавентури" наздогнати його. [312]

Міркування Істерлінга були досить логічні. Він знав, що на "Сінко Льягасі" для довгого плавання немає харчів, отже, годі й думати, щоб капітан Блад вирушив просто до Європи.

Насамперед йому треба було поповнити корабельні запаси, а оскільки він не міг навіть наблизитись до англійського чи іспанського поселення, то з цього випливало, що він скористається з єдиної для нього можливості й подасться до якого-небудь нейтрального голландського володіння. До того ж, не маючи досвідченого штурмана, він навряд чи міг зважитись плисти серед небезпечних рифів Багамських островів. Тому не важко було зробити висновок, що Блад візьме курс на Підвітряні острови з наміром зайти в Сан-Мартін, Сабу або Санта-Еустасію. І ось впевнений, що наздожене "Сінко Льягас", поки він дістанеться до найближчого з цих голландських поселень, що лежало на відстані двохсот ліг від Тортуги, Істерлінг узяв курс на схід уздовж північного узбережжя Еспань-йоли.

Все, однак, склалося далеко не так просто, як гадав Істерлінг. Вітер, спочатку попутний, надвечір змінився на східний і протягом ночі обернувся в шторм. На світанку, коли небо розлючено й лиховісно почервоніло, "Бонавен-тура" не тільки не просунулась уперед, а й на кілька миль збилася з курсу. Потім під обід вітер змінився на південний і розгулявся як ніколи. З цим вітром з Карібського моря налетів ураган, і протягом двадцятетчотирьох годин "Бонавентуру", що згорнула всі вітрила й задраїла люки, кидало по розлючених хвилях, наче корок.

Але Істерлінг був не тільки сміливим бійцем, а й вправним моряком. Під його майстерною рукою "Бонавентура" вийшла з випробування неушкодженою, і коли нарешті шторм ущух, а з південного заходу повіяв свіжий бриз, відновила переслідування. Піднявши всі вітрила, шлюп швидко полинув збуреним штормом морем.

Істерлінг підбадьорював своїх людей, нагадуючи їм, що ураган, який затримав їх, повинен був так само затримати й "Сінко Льягас", а якщо згадати, які тюхтії порядкують на колишньому іспанському фрегаті, то стане зрозуміло, що шторм ще й полегшив "Бонавентурі" її завдання.

Та наскільки добре прислужився їм шторм, вони зрозуміли лише наступного ранку, коли за мисом Енганьо помітили галеон, якого вони через велику відстань прийняли спочатку за "Сінко Льягас", але дуже швидко зрозуміли, що то якийсь інший корабель. Він був, безперечно, [313]іспанським, про що свідчили не лише високі борти, а й прапор Кастілії на клотику грот-щогли трохи нижче розп'яття. Вітрила на реях грот-щогли було міцно взято на рифи, і галеон, маючи вітрила тільки на фок-бізані й шпринтоні, незграбно й важко прокладав собі шлях у напрямку протоки Мони.

Вигляд цього напівскаліченого корабля подіяв на Істерлінга так, як діє на хорта вигляд оленя. Про пошуки "Сінко Льягоса" вмить було забуто. Перед очима з'явилась легша здобич, причому така, з якою неважко було впоратись.

Стоячи біля поруччя на кормі, Істерлінг почав квапливо віддавати команди. У відповідності з ними все з палуб було гарячково прибрано і від носа до корми натягнуто сітку для захисту від уламків рангоута, що міг бути збитий ворожими ядрами. Чард, помічник Істерлінга, присадкуватий, неймовірно дужий і дурний як пень у всьому, що не стосувалось уміння вести корабель і володіти абордажною шаблею, став до стерна. Гармаші зайняли свої місця й вийняли свинцеві чопики з запалів, і, тримаючи напоготові запалені ґноти, чекали команди. Хоч які

були люди Істерлінга буйні й неслухняні за звичайних обставин, вони дотримувались дисципліни, коли ось-ось мав розпочатися бій.

Їхній капітан стояв на юті й зневажливо спостерігав за метушнею на палубі іспанського корабля, якого вони швидко наздоганяли. Його досвідчене око з одного погляду визначило, що саме сталося з цим кораблем, і він одразу ж хрипким гортанним голосом повідомив про свої здогади Чарда, який стояв унизу біля штурвала.

— Вони, мабуть, ішли додому, в Іспанію, коли їх застукав ураган. Грот-щоглу в них поламано, скидається, крім того, на те, що в них є й інші пошкодження. Тепер вони, мабуть, хочуть дістатись до Сан-Домінго й перемонтуватись.— Істерлінг зареготав і погладив свою густу чорну бороду. На його широкому червоному обличчі лиховісно заблищали темні нахабні очі.— Чарде, іспанець, який іде додому,— ласий шматок. На борту цієї незграбної руїни скарб. їй-богу, нам, нарешті, поталанило.

Істерлінгові справді поталанило. Він уже давно злостився, що його шлюп "Бонавентура" не годиться для того, щоб здобувати в Карібському морі справжні призи. Отож він і хотів захопити "Сінко Льягас". Істерлінг ніколи не наважився б напасти на важко озброєний галеон, якби не пошкодження, що не давали йому можливості зманеврувати [314] так, аби вдарити з гармат по ботах "Бонавен-тури".

Галеон дав перший залп з гармат правого борту і, вчинивши— так, поставив печатку під власним вироком. "Бонавентура", йдучи просто на нього, являла собою досить малу мішень, і коли не брати до уваги ядро, що впало на півбак, пошкоджень не зазнала. Істерлінг відповів іспанцю вогнем носових гармат, беручи високий приціл і змітаючи все з його палуби. Потім, вправно попередивши незграбну спробу галеона зробити поворот оверштаг, "Бонавентура" підійшла до його лівого борту, на якому гармати ще не встигли перезарядити. Загуркотіло й затріскотіло, глухий удар струсонув корабель, переплутуючись, затріщав такелаж, вниз полетіли уламки дерева, і абордажні гаки з хрускотом уп'ялися в іспанця, міцно прип'явши до нього "Бонавентуру". Обидва кораблі лягли в

дрейф, тієї ж хвилини пірати, яких повів за собою велетень Істерлінг, вистрілили з мушкетів і, наче мурахи, полізли через фальшборт на палубу іспанського корабля. їх було аж дві сотні, розлючених головорізів у широких шкіряних штанях. Майже всі голі до пояса, хоч дехто мав на собі й сорочку, засмаглі й м'язисті, вони були від цього ще страшніші.

Зустріти їх назбиралося заледве чоловік п'ятдесят іспанців, у латах і шоломах. Неначе на параді, вони вишикувались на шкафуті галеона і спокійнісінько цілилися з мушкетів; командував ними довговидий офіцер з орлиним носом і в прикрашеному плюмажем капелюсі.

Ось офіцер проказав слова команди, і мушкетний залп враз зупинив нападників. Та наступної хвилини піратська юрба накотилась, мов всепоглинаюча хвиля, на іспанських солдатів і затопила весь корабель. "Санта-Барбару" було взято.

За тих часів на морях не існувало, мабуть, ще однієї такої жорстокої і безжальної людини, як Істерлінг, а ті, хто плавав із ним, перейняли, як це ведеться, жорстокість свого капітана. Вони нещадно винищили іспанських солдатів і повикидали їх за борт; так само нещадно вони вчинили й з тими, хто порався біля гармат на головній палубі, хоч ті нещасні поспішали здатись у марній надії зберегти життя.

За десять хвилин по тому, як пірати вдерлись на "Санта-Барбару", на її борту лишилися в живих її капітан дон Ільдефонсо де Паїва, якого Істерлінг оглушив ударом рукоятки свого пістоля, штурман та чотири матроси, що [315] були під час нападу на щоглах. Цих шістьох Істерлінг цього разу помилував, бо розраховував, що вони можуть бути корисними.

Поки пірати, вилізши по вантах, розплутували такелаж та нашвидкуруч лагодили, де було можна, пошкодження, Істерлінг заходився досліджувати здобич, почавши з особи дона Ільдефонсо.

Іспанець, хворобливо блідий, і з ґулею на лобі, із зв'язаними руками, сидів на скрині в своїй просторій, гарно оздобленій каюті й намагався поводитись зверхньо, як і личить кастільському гранду в присутності мерзенного морського розбійника. Так тривало доти, доки Істерлінг, схилившись над іспанцем, люто не пригрозив розв'язати йому язика, піддавши тортурам. Тоді дон Ільдефонсо, усвідомлюючи марність опору, коротко відповів на запитання пірата. З цих відповідей і огляду корабля Істерлінг з'ясував, що здобич перевершує геть усі його сподівання.

До його рук,— а останнім часом йому дуже не таланило,— потрапив один з тих призів, що з часів Френсіса Дрейка був мрією кожного морського бродяги. Призначена перевозити цінності, "Санта-Барбара", корабель з Порто Белло, була навантажена золотом і сріблом, доставленим з Панами через перешийок. Вона вирушила в путь під ескортом трьох добре озброєних військових кораблів і мала намір зайти в Сан-Домінго, щоб поповнити запаси провіанту, перш ніж іти через океан в Іспанію. Та останній ураган, що промчав над Карібським морем, розлучив галеон з його охороною і загнав у протоку Мона, пошкодивши грот-щоглу. Коли Істерлінг напав на нього, він саме пробирався в Сан-Домінго, сподіваючись приєднатись до' свого ескорту або дочекатись інших кораблів, які йшли б в Іспанію.

Скарб у трюмі "Санта-Барбари", як підрахував Істерлінг, коли його жадібні очі побачили всі оті зливки, досягав двохсот-трьохсот тисяч золотих монет. Це була така здобич, яка трапляється піратові за все життя не більше одного разу, вона означала багатство і для Істерлінга, і для тих, хто плавав з ним.

Як відомо, володіння багатством завжди супроводжується турботами, і головною турботою Істерлінга стало якомога швидше переправити свою здобич у безпечне місце — на Тортугу.

Зі свого шлюпа Істерлінг узяв сорок чоловік, щоб в іспанського капітана була команда, та й сам залишився на борту "Санта-Барбари", бо вже не мав сили розлучитись [316] із скарбом. І ось, нашвидкуруч

полагодивши пошкодження, обидва кораблі зробили поворот оверштаг і рушили вперед. Ішли вони повільно, бо вітер їм не вельми сприяв, а "Санта-Барбара" була неповоротка, тож минув уже полудень, коли на траверсі знову з'явився мис Ра-фаель. Таке близьке сусідство Еспаньйоли занепокоїло 'стерлінга, і він спробував був відійти далі у відкрите море, коли це із спостережної бочки на щоглі "Санта-Барбари" почувся вигук, і за хвилину те, що помітив спостерігач, побачили всі.

Попереду, на відстані не більше двох миль, огинаючи мис Рафаель і повертаючи просто назустріч їм, під усіма вітрилами йшов великий червоний корабель. Істерлінг, не вірячи своїм очам, схопив підзорну трубу і зразу ж пересвідчився, що розрахував правильно. Перед ним був "Сін-ко Льягас", корабель, за яким він погнався і якого, поспішаючи, очевидно перегнав.

Це було справді так, бо коли шторм наздогнав "Сінко Льягас" біля Самани, то Джеремі Піт, який вів корабель, заховався в Саманській затоці. Там під захистом мису він і простояв у затишку, ніким не помічений, поки шалений вітер трохи вгамувався, а тоді знову рушив далі.

Істерлінг, анітрохи не цікавлячись, як усе було, побачив у раптовій і цілком несподіваній появі "Сінко Лья-гаса" знак, що Доля, досі така скупа до нього, хоче тепер щедро обдарувати його своєю ласкою. От якби перебратись на борт цього показного червоного корабля та перетягти туди із "Санта-Барбари" скарб, він би, нікого не боячись, мерщій подався б додому.

Питання про те, якої тактики дотримуватись у бою з таким кораблем, як "Сінко Льягас",— добре озброєним, але з нечисленною командою, не виникало — треба було йти на абордаж, і капітан Істерлінг не вважав, що тут виникнуть якісь труднощі для більш повороткої і слухняної "Бонавентури", до того ж під командуванням досвідченої в морських справах людини, противник якої, звичайнісінький лікарчук, темний у морському ділі.

Тому Істерлінг просигналив Чардові підготуватись до цієї нескладної справи, і той, сповнений бажання звести рахунки з людиною, яка одного разу вже заподіяла їм шкоди, прослизнувши, мов вода, крізь пальці, зробив різкий поворот і наказав своїм людям готуватися до бою.

Капітан Блад, викликаний з каюти Пітом, піднявся на ют і, піднісши до ока підзорну трубу, глянув на те, що відбувалося на борту "Бонавентури", свого давнього приятеля. [317]

Значення того, що він побачив, не залишало ніяких сумнівів. Звичайно, він був лікарем, але зовсім не таким недотепою, як нерозважливо подумав про нього Істерлінг. Служба під командуванням де Ріттера в дні сповненої пригод юності, коли він не дуже ретельно займався медициною, допомогла йому осягнути тактику морського бою так грунтовно, як Істерлінгові й не снилось. Блад був спокійний. Зараз пірати побачать, чи він засвоїв науку великого адмірала.

Якщо для "Бонавентури" було вкрай необхідно застосувати абордажну тактику, то доля "Сінко Льягаса" залежала від гарматного вогню. Маючи всього-на-всього двадцять чоловік, Блад не міг розраховувати на успіх у рукопашному бою, бо супротивник переважав їх у десять разів. Тому він наказав Літові триматись крутішого бейдевінду й пройти біля корми "Бонавентури". Огла, цього колишнього гармаша Королівського флоту, він послав на головну палубу, звелівши йому взяти собі на допомогу всіх, крім шістьох чоловік, які мали стежити за вітрилами.

Чард відразу ж зрозумів мету такого маневру й вилаявся крізь зуби, бо вітер сприяв Бладові, а не йому. Крім того, в Чарда було зв'язано руки — адже він хотів захопити "Сінко Льягас" цілим і неушкодженим, щоб потім скористатися з нього, тому його аж ніяк не можна було трощити з гармат, не спробувавши взяти на абордаж. А це, як Чард чудово розумів, було дуже небезпечно, надто якщо на "Сінко Льягасі" діятимуть рішуче й вчасно відкриють вогонь з важких далекобійних гармат. А судячи з

усього, тому, хто тепер командував цим кораблем, зовсім не бракувало рішучості.

Тим часом відстань між кораблями швидко зменшувалась, і Чард раптом зрозумів, що коли він не діятиме швидко, то опиниться в зоні вогню, підставивши ядрам борт. Не маючи змоги поставити корабель ближче до вітру, він зробив поворот оверштаг і взяв курс на південний схід з наміром зробити широке коло і в такий спосіб зайняти позицію з навітряного боку "Сінко Льягаса".

Істерлінг, спостерігаючи цей маневр з палуби "Санта-Барбари" і не розуміючи його мети, лаяв Чарда на всі заставки. Лайка його зробилася ще лютішою, коли він побачив, як "Сінко Льягас" раптом зробив поворот ліворуч і пішов слідом за "Бонавентурою", ніби переслідуючи її. Чард, навпаки, зрадів цьому і, зменшивши вітрила, дозволив Бладові підійти ближче. Потім, знову поставивши [318] всі вітрила, "Бонавентура" швидко полинула вперед, намагаючись описати задумане коло.

Блад усе зрозумів. Він також зменшив вітрила і пішов так, що "Бонавентура", повертаючи на північ, мусила підставити свій борт під вогонь його важких гармат. Аби уникнути цього, Чард змушений був знову йти на південь.

Істерлінг дивився, як віддаляються кораблі, маневруючи в пошуках позиції, і, червоний від люті, згадував бога і диявола, запитуючи, чи може він вірити своїм очам, які кажуть йому, що Чард тікає від якогось там недотепи-лікарчука. Проте в Чарда й на думці не було тікати. Надзвичайно терпляче, з великою витримкою він чекав можливості зчепитись із "Сінко Льягасом" бортами й розпочати рукопашний бій. І не менш терпляче й уперто Блад дбав про те, щоб такої можливості йому не дати.

Зрештою постало питання, хто перший допуститься помилки, і першим допустився її саме Чард. В надмірній турботі уникнути бортового

залпу "Сінко Льягаса" він зовсім забув про його носові гармати і кінець кінцем, маневруючи, дозволив йому підійти надто близько. Чард усвідомив свою помилку лише тоді, коли ті дві гармати зненацька ревнули позад нього і крізь вітрила, рвучи ванти, пролетіли ядра. Це вивело його з рівноваги, і він спересердя відповів з кормових гармат, та калібр їх був малий, і Бладові вони не заподіяли ніякої шкоди. Потім, вкрай розлючений, він повернув "Бонавентуру" бортом до "Сінко Льягаса", щоб залпом бортових гармат знести йому вітрила і, позбавивши в такий спосіб ходу, взяти на абордаж.

Проте велика мертва хвиля й недостатня далекобійність гармат призвели до того, що бортовий залп прогримів дарма, він тільки утворив хмару диму між "Бонавентурою" і "Сінко Льягасом". Блад також миттю повернувся бортом до супротивника і розрядив двадцять гармат лівого борту в цю хмару, сподіваючись поцілити у підставлений бік "Бонавентури". Ця спроба успіху не мала, але вона показала Чардові, що він розпочав бій з хороброю людиною і що з нею небезпечно йти на ризик. Та, незважаючи на це, він ризикнув ще раз — швидко зробив поворот оверштаг, щоб вийти з хмари диму і кинутись на Блада, перш ніж той розгадає його задум. Але цей маневр вимагав багато часу. Коли "Бонавентура" лягла на новий курс, дим майже розвіявся, виказавши Бладові тактику його супротивника, і "Сінко Льягас", дуже нахилившись на [319] лівий борт, почав розтинати воду вдвічі швидше, ніж "Бо-навентура", якій вітер тепер служив погано.

Знову Чард поклав стерно ліворуч і помчав уперед, щоб перехопити "Сінко Льягас" і опинитися з навітряного боку. Та Блад, перебуваючи тепер на відстані доброї милі від свого переслідувача й маючи в запасі трохи часу, також зробив поворот оверштаг і ліг на зворотний курс, наче збирався слушної хвилини дати залп правим бортом. Аби уникнути цього, Чард ще раз повернув на південь, підставляючи під вогонь Бладових гармат всього-на-всього лише корму.

В такий спосіб обидва кораблі поступово настільки віддалились від "Санта-Барбари" з розлюченим Істерлін-гом, який сипав прокльонами, що

вона вже здавалась на північному обрії маленькою цяточкою, а до справжнього бою було ще далеко.

Чард проклинав вітер, який служив капітанові Бладу, проклинав капітана Блада, який так добре вмів зайняти крашу позицію і користатися з її переваг. Нетяма-лікарчук, як виявилось, чудово розумів становище і незбагненним чином передбачав кожний рух свого противника. Поодинокі постріли з носових і кормових гармат, що ними час від часу обмінювались супротивники, цілячись якомо-, га вище, щоб збити вітрила, не досягали мети через далеку відстань.

Пітер Блад, стоячи біля, поруччя на юті в гарному панцері з чорної дамаської сталі, що належав раніше іспанському капітанові "Сінко Льягаса", почував утому й занепокоєння. І Хагторп, який стояв біля нього в такому.самому обладунку, і Волверстон, на якого не наліз жодний панцер із захоплених на кораблі, і Піт за штурвалом унизу,— всі вловили це в його голосі, коли він спитав:

— Скільки може тривати ця гра в квача? Та й скільки б не тривала, чим вона закінчиться? Раніше чи пізніше вітер або вщухне, або змінить напрямок; або ми самі попадаємо від звичайнісінького виснаження, і тоді наше життя залежатиме від ласки негідника, що женеться за нами.

— Але завжди трапляються й несподіванки,— докинув юний Піт.

— Так, трапляються, і я вдячний тобі, що ти мені нагадав про це, Джеррі. Тож покладемо свої надії на яку-небудь несподіванку, хоч я просто не бачу, звідки вона може тут з'явитись.

Проте ця несподіванка вже наближалась до них, і наближалась [320] досить швидко, хоч з усіх них лише Блад розпізнав її, коли побачив. Йдучи галсом на захід, вони наблизились до берега, і тут з-за мису Еспада, менш як за милю від них, раптом з'явився величезний, озброєний важкими гарматами корабель, який ішов, наскільки було можливо, проти

вітру. Гарматні порти на кораблі було відкрито, по лівому борту з них визирало десятків зо два гармат, а вгорі на вітрі маяв прапор Кастілії.

Побачивши нового ворога, хоча й іншого гатунку, Волверстон процідив крізь зуби круте слівце, більше схоже на стогін.

— От нам і кінець! — вигукнув він.

— А я певен, що це тільки початок,— відповів йому Блад, і в його голосі, ще недавно такому змученому й смутному, почувся сміх. Накази, які він швидко віддав, ясно показали, що саме він замислив.

— Ану, підніміть іспанський прапор і скажіть Оглу дати залп по "Бонавентурі" з носових гармат, коли ми почнемо робити поворот оверштаг.

Коли Піт різко переклав штурвал і "Сінко Льягас", в якого натягнулись усі снасті й зарипіли блоки, повільно повернув назад, на його грот-щоглі гордо замаяв прапор Кастілії. За мить озвалися дві гармати, що стояли на баці. Постріли ці, малоефективні в одному відношенні, виявились дуже ефективними в іншому. їхній вогонь недвозначно дав зрозуміти іспанцю, що він зустрів свого співвітчизника, який переслідує англійського пірата.

Безперечно, потім доведеться давати якісь пояснення, особливо в тому разі, якщо іспанцям відома недавня історія "Сінко Льягаса". Та це буде аж після того, як вони впораються з "Бонавентурою", а поки —що Блада цікавило лише це.

Тим часом іспанець, корабель берегової охорони Санто-Домінго, що перебував у дозорі, почув гарматні постріли за мисом Еспада і повівся точнісінько так, як від нього й сподівався Блад. Навіть без прапора, що тепер майорів на топ-щоглі "Сінко Льягаса", з обрисів і форми цього корабля було очевидне його іспанське походження; не менш очевидним

було й те, що він веде бій з англійським шлюпом. Іспанець без найменших вагань втрутився в бій і дав залп лівим бортом саме в ту мить, коли "Бонавен-тура" робила поворот оверштаг, щоб уникнути цієї несподіваної й непередбаченої небезпеки.

Коли весь шлюп аж здригнувся під ударами гарматних ядер, а його розбитий бушприт повис упоперек носа на [321] переплутаних снастях, Чард мало не сказився. Страшенно розлютившись, він наказав дати залп у відповідь і заподіяв деякої шкоди кораблю берегової охорони, але не такої, щоб позбавити його здатності маневрувати. Іспанець, охоплений бойовим завзяттям, також зробив поворот оверштаг, наміряючись вдарити по "Бонавентурі" з гармат правого борту, і Чард, який на цей час зовсім втратив голову, також повернув, щоб відповісти на цей залп або й випередити ворога.

І тільки здійснивши цей маневр, Чард раптом зрозумів, що з незарядженими гарматами його корабель зовсім беззахисний перед "Сінко Льягасом". Бо Блад, заздалегідь передбачивши таку можливість, і собі зробив поворот оверштаг, прицілився і вдарив із своїх важких гармат. Цей залп усім бортом з порівняно близької відстані змів усе з палуби "Бонавентури" і в друзки розтрощив вікна капітанської каюти, а одне влучно пущене ядро пробило їй борт біля самісінької ватерлінії, і море почало вриватись у пробоїну з кожним похитуванням скаліченого корабля.

Чард зрозумів, що приречений, і його лютий розпач тільки посилився, коли він збагнув, яке непорозуміння стало причиною його загибелі. Він побачив іспанський прапор на топ-щоглі "Сінко Льягаса", і обличчя йому спотворила безсила лють.

Раптом йому сяйнула відчайдушна думка, і він спустив прапор, показуючи, що здається. В ньому ще жевріла надія, що іспанець, не знаючи, скільки людей на "Бонавентурі", кинеться до нього на абордаж. Тоді він поміняється з іспанцем ролями і, оволодівши ворожим кораблем, вийде з цієї пригоди цілим і з честю.

Проте капітан Блад добре розумів, що всяка зустріч Чарда, нехай навіть полоненого, з іспанським капітаном загрожує йому великою небезпекою. Отже, щоб відвернути від себе цю небезпеку, Блад послав по Огла, і цей вправний гармаш вгатив тридцятидвохфунтове ядро в борт "Бонавентури" якраз посередині судна на рівні ватерлінії. Вода ринула в пробоїну.

Капітан сторожового корабля, можливо, здивувався з того, що його співвітчизник і далі стріляє в супротивника, який спустив прапор, але за даних обставин це навряд чи здалося йому підозрілим, хоч, очевидно, й роздратувало, оскільки шлюп, який міг бути трофеєм, поринав у воду в нього на очах.

Що ж стосується Чарда, то часу ні для яких роздумів він уже не мав. "Бонавентура" занурювалась так швидко, [322] що Чард міг урятуватися сам і врятувати своїх людей тільки викинувшись із своїм кораблем на берег, поки він не потонув зовсім. Тому Чард, дякуючи небові за те, що вітер сприяє йому, спрямував "Бонавентуру" на мілководдя біля мису Еспада. Але швидкість шлюпа загрозливо зменшувалась, не допомогло й те, що пірати повикидали за борт усі гармати, щоб полегшити корабель. Нарешті днище "Бонавентури" заскреготіло на мілині й хвилі прокотились по палубі. І на кормі, і на баці було аж чорно від людей, вони повилазили й на ванти, шукаючи там порятунку. Корабель берегової охорони тим часом очікувально тримався віддалік, його вітрила ліниво лопотіли на вітрі, а капітан спантеличено дивився на "Сінко Льягас", що перебував за півмилі від нього і вже повернув на північ. А тим часом капітан Блад питав Піта, чи входить до його морської науки знання іспанських сигналів, і якщо входить, то чи не прочитає він сигналів, що їх підняв корабель берегової охорони, Молодий шкіпер відверто зізнався, що іспанських сигналів не вивчав, і висловив думку, що хоч вони й сховались від дощу, та попали під зливу. — Ну, нащо ж так мало вірити пані фортуні,— промовив Блад.— Ми просто відсалютуємо їм прапором, щоб показати, ніби у нас є справи десь в іншому місці і ми поспішаємо. Виглядаємо ми як справжні іспанці. Навіть у підзорну трубу нас з Хагторпом у цьому іспанському обладунку, певно, не відрізнити від якихось там донів. А нам

давно час подивитись, як ідуть справи в хитромудрого Істерлінга. Здається мені, нам випала нагода познайомитися з ним трохи ближче.

Якщо корабель берегової охорони й здивувався з того, що "Сінко Льягас", якому він допоміг знищити піратський шлюп, зникає так безцеремонно, та запідозрити свого співвітчизника в нечесних намірах він усе ж таки не міг. І чи то іспанець справді вирішив, що "Сінко Льягас" має десь невідкладні справи, чи то надто бажав чим швидше взяти в полон команду "Бонавентури", але він не зробив бодай найменшої спроби наздогнати його.

І от сталося так, що двома годинами пізніше капітан Істерлінг, який затримався неподалік берега між мисом Рафаель і мисом Енганьйо, з невимовним жахом побачив, що до нього швидко наближається червоний корабель Пітера Блада.

Перед цим він уважно і з деяким занепокоєнням прислухався до віддаленої канонади; коли вона припинилась, від дійшов висновку, що "Сінко Льягас" захоплено. Побачивши [323] ж, що цей фрегат, цілий і неушкоджений, весело й спритно йде під вітрилами, він не повірив своїм очам. Що сталося з Чардом? Його не було видно. Невже він допустився якоїсь дурниці і дозволив капітанові Бладу потопити себе?

Але такі думки швидко поступилися місцем іншим, набагато похмурішим. Що замислив цей клятий лікар-ка-торжник? Якби ж можна було піти на абордаж, Істерлінг не хвилювався б, тому що навіть його призова команда на "Санта-Барбарі" кількісно переважала екіпаж Блада більш ніж удвічі. Але скалічена "Санта-Барбара" ніяк не могла б навіть наблизитись до борту "Сінко "Льягаса", якби капітан Блад цього не побажав, і тому якщо Блад замислив лихе через дії "Бонавентури", то "Санта-Барбара" цілком беззахисна перед його гарматами.

Ці міркування, досить неприємні самі по собі, мало не довели Істерлінга до божевілля, коли він згадав, який скарб лежить у нього під

палубою. Фортуна, виходило, зовсім не була до нього прихильна. Вона просто покепкувала з нього, дозволивши вхопити те, чого він не міг утримати.

Та неприємності на. цьому не кінчилися. Тепер до всього збунтувалась ще і його призова команда. На чолі з негідником на ім'я Ганнінг, майже таким самим велетенським і жорстоким, як Істерлінг, пірати оскаженіло заходилися звинувачувати свого капітана в надмірній і дурній зажерливості, яка спричинилась до великої небезпеки. Загроза смерті чи полону ставала для них ще нестерпнішою, коли вони згадували, яким багатством володіють. З такою здобиччю у руках Істерлінг не мав права ризикувати. Слід було тримати "Бонавентуру" під рукою для захисту і не звертати уваги на порожні трюми "Сінко Льягаса". Все це вони й висловили Істерлінгу впереміж з найдобір-нішою лайкою, на яку він, не маючи змоги заперечити справедливості їхніх докорів, щедро відповів тим самим.

Поки вони отак сварилися, "Сінко Льягас" підійшов ближче, і старший стерновий Істерлінга крикнув йому, щоб він глянув на сигнали, які підняв фрегат. Це був наказ: капітанові "Санта-Барбари" негайно прибути на борт "Сінко Льягаса"..

Істерлінга охопив переляк. Його червоні щоки зблідли, товсті губи посиніли. Він заприсягся, що нізащо не поїде і що нехай лікар Блад забирається в пекло.

Проте пірати запевнили Істерлінга, що вони відправлять [324] його самого в пекло, і то швидко, якщо він не послухається.

Ганнінг нагадав Істерлінгові, що Блад аж ніяк не може знати, який вантаж знаходиться на "Санта-Барбарі", і якщо його вдасться обдурити, то він дозволить їй забиратися своєю дорогою.

На "Сінко Льягасі" прогриміла гармата, і над носом "Санта-Барбари" просвистіло ядро: це було попередження. Цього виявилось достатньо. Ганнінг відштовхнув стернового, схопив стерно і повернув його так, щоб корабель ліг у дрейф, повідомляючи в такий спосіб, що скоряється наказові. Після цього пірати спустили на воду шлюпку, півдюжини з них спустилися в неї і сіли на весла, а Ганнінг, мало не погрожуючи пістолетом, змусив капітана Істерлінга приєднатися до них.

Коли невдовзі Істерлінг піднявся на шкафут "Сінко Льягаса", що лежав, залитий сонцем, у дрейфі на відстані кабельтова, його очі світились несамовитою люттю, а душа терпнула від жаху. Назустріч йому, високий та стрункий, в іспанському панцері й шоломі ступив нікчемний лікар-чук. Позаду нього стояв Хагторп і ще півдюжини спільників. Пітер Блад ледь помітно посміхався.

— Нарешті, капітане, ви стоїте там, де так палко бажали стояти — на палубі "Сінко Льягаса".

У відповідь на цей глум Істерлінг щось люто пробурмотів. Його ручиська мимовільно здригались, немов він уже вчепився в горлянку цього ірландця, що кепкував з нього.

— Марна річ, капітане,— провадив далі Блад,— хапати більше, ніж можеш утримати. Ви не перший, хто через зажерливість лишається з порожніми руками. Ота ваша "Бонавентура" була чудовим, швидким шлюпом. Ви, мабуть, були нею задоволені. Шкода, що вона більше не плаватиме, бо вже потонула або потоне, як тільки почнеться приплив.

Раптом Блад спитав:

— Скільки з вами людей?

Йому довелось повторити запитання, і лише тоді Істерлінг похмуро відповів, що на борту "Санта-Барбари" залишилося сорок чоловік.

— А скільки на ній шлюпок?

— Три.

— Цього для вашого почту вистачить. Накажіть своїм людям негайно сісти в ці шлюпки, якщо вам дороге їхнє життя, бо за п'ятнадцять хвилин я відкрию по "Санта— [325] Барбарі" вогонь і пущу її на дно. Я чиню так через те, що в мене немає людей, щоб послати на неї призову команду, а залишити її на плаву не можу, бо ви знову захопите її й перетворите на знаряддя лиха.

Істерлінг заходився шалено заперечувати, посилаючись на те, що висадка на Еспаньйолу загрожує йому і його людям великою небезпекою, Та Блад обірвав його.

— З вами поводяться так милосердно, як ви, напевно, ніколи не поводились із своїми бранцями. Краще-но скористайтеся з моєї поблажливості. Якщо іспанці на Еспань-йолі пощадять вас, коли ви там висадитесь, то зможете знову займатись полюванням і коптити свинину — для цього ви більше придатні, ніж до морського ремесла. А тепер забирайтеся геть.

Проте Істерлінг залишив корабель не зразу. Якийсь час він стояв, похитуючись на своїх могутніх ногах і стискаючи й розтискаючи кулаки. Нарешті зважився.

— Залиште мені цей корабель, і на Тортузі, коли я туди дістанусь, я заплачу вам п'ятдесят тисяч золотих. Це все ж таки краще, ніж голе задоволення віддати нас на ласку долі.

— Забирайтесь геть! — наказав Блад владним тоном.

— Сто тисяч! — вигукнув Істерлінг.

— А чому не мільйон? — давано '.дивувався Блад.— Адже пообіцяти його легко* і так само легко порушити свою обіцянку, Я такою ж мірою ладен покластись на ваше слово, капітане Істерлінг, як і повірити в те, ніби у вас є сума в сто тисяч золотих.

Лиховісні очі їстерлінга звузились. Товсті губи серед чорної бороди ворухнулись у посмішці. Що ж, раз нічого не можна зробити, не зраджуючи своєї таємниці, то він нічого й не робитиме. Нехай Блад топить скарби, які для нього, їстерлінга, все одно втрачені.

При цій думці він навіть відчув якесь гірке задоволення.

— Благаю долю про те, щоб нам зустрітися ще раз, капітане Блад,— сказав Істерлінг з єлейною посмішкою, за якою ховалась похмура погроза.— Тоді я вам щось розповім, і ви пошкодуєте про оцей свій вчинок.

— Якщо ми зустрінемося знову, то, безперечно, вам доведеться багато про що пошкодувати. До побачення, капітане Істерлінг. Пам'ятайте, ви маєте лише п'ятнадцять хвилин.

Істерлінг глузливо посміхнувся, здвигнув плечима і, рвучко крутнувшись, спустився в шлюпку, що погойдувалась на хвилях і чекала його. [326]

Коли він повернувся до своїх піратів і повідомив їх про рішення Блада, ті почали шалено галасувати з жалю, що вони втрачають всю здобич. їхній крик долинув до "Сінко Льягаса", викликавши на обличчі Блада, який навіть не міг підозрювати про справжню причину всього цього галасу, зневажливу посмішку.

Він спостерігав, як на "Санта-Барбарі" спускали шлюїь ки, і раптом побачив, що розлючений, галасливий натовп ураз зник з палуби. Перш ніж покинути корабель, пірати сипнули вниз, причому кожен намагався

прихопити стільки золота, скільки влізло в кишені. Капітана Блада таке зволікання почало дратувати.

— Скажіть Оглові, щоб він 'вгатив їм у бак ядро. Цих негідників треба поквапити.

Гуркіт гармати й удар двадцятичотирьохфунтового ядра, що пробило високу дерев'яну надбудову на носі, примусили піратів знову вискочити на палубу й перелякано кинутись у шлюпки. Проте для власної безпеки вони все ж таки додержувались сякого-такого порядку, бо шлюпки на хвилях могли легко перекинутись.

Пірати відштовхнулись від "Санта-Зарбари", мокрі лопаті весел зблиснули на сонці, і шлюпки подались до мису, що був на відстані двох миль з підвітряного боку. Тільки-но вони трохи віддалились, Блад наказав відкрити вогонь, але Хагторп раптом схопив його за руку.

— Постривай-но, чоловіче! — вигукнув він.— Постривай. Глянь, там хтось залишився!

Здивований Блад глянук на "Санта-Барбару" спочатку неозброєним оком, потім у підзорну трубу. Він побачив чоловіка з непокритою головою, в панцері й чоботях, з вигляду явно не пірата з ватаги їстерлінга. Чоловік стояв на кормі й шалено вимахував шарфом. Блад зразу ж здогадався, хто це.

— То один з іспанців, що були на борту, коли Істерлінг захопив корабель. Йому цр::то забули перерізати горлянку.

Блад наказав спустити шлюпку і послав по іспанця шістьох чоловік під командою Дайка, бо той трохи розмовляв по-іспанському.

Дон Ільдефонсо, якого безжально покинули загинути на приреченому кораблі, зумів звільнитись від ремінячча, що ним було зв'язано його руки,

й стояв на носі корабля, чекаючи шлюпку. Він аж тремтів від радісного хвилювання, бо і його самого, і ввіреній йому корабель з дорогоцінним вантажем було врятовано, і цей порятунок здавався [327] йому мало не чудом. Адже так само, як і в капітана фрегата берегової охорони, всі сумніви дона Ільдефонсо, навіть якби він не розпізнав іспанських обрисів великого корабля, що так несподівано прийшов на порятунок, розвіялись би, тому що на топ-щоглі "Сінко Льягаса" все ще майорів прапор Іспанії.

І не встигла шлюпка з Дайком торкнутись борту "Сан-та-Барбари", як іспанський капітан, захлинаючись від радісного хвилювання, вже розповідав про те, що з ними сталось і що вони везуть. Треба, сказав він, щоб йому дали дюжину матросів: разом з тими шістьма, що сидять у трюмі "Санта-Барбари", він зможе щасливо доставити дорогоцінний вантаж у Сан-Домінго.

Дайк був у захваті від цієї розповіді, проте самовладання не втратив. Щоб іспанська мова не зрадила його перед доном Ільдефонсо, він вирішив говорити якомога менше.

— Буено(1),— промовив він,— я перекажу своєму капітанові.

(1) Буено — добре (ісп.).

Потім Дайк пошепки наказав своїм людям відчалити й тримати курс на "Сінко Льягас".

Коли Блад вислухав новину й отямився від приємної несподіванки, він засміязся:

— То ось що мав на меті розповісти мені той негідник, коли ми зустрінемося знову! Слово честі, я позбавлю його цієї втіхи!

Через десять хвилин "Сінко Льягас" став бортом до борту з "Санта-Барбарою". Істерлінг і його люди, здалеку спостерігаючи за цим

маневром, перестали гребти й збуджено загомоніли. Вони зрозуміли, що їх позбавлено останньої жалюгідної радості побачити, як скарб, про який ніхто не підозрює, піде на. дно. Істерлінг знову вибухнув прокльонами.

— Це все отой клятий іспанець, якого я забув у каюті, вибовкав про золото! Стонадцять чортів! Ось до чого призводить м'якосердість! Шкода, що я не перерізав йому горлянку!

Тим часом капітан Блад, як дві краплі води схожий на іспанця, за винятком голубих очей на засмаглому обличчі, бездоганною кастильською вимовою, якою він володів досконало, давав пояснення дону Ільдефонсо, чому він здійснює цей маневр, бо той ніяк нічого не міг зрозуміти.

Він не має змоги дати матросів для поповнення команди [328] "Санта-Барбари", тому що йому самому їх не вистачає. Не наважується він також залишити її на плаву, бо в такому разі її знову захоплять мерзенні пірати, яких він змусив забратися геть. Отже, є тільки один вихід — перш ніж проломити борти й потопити її, перевантажити скарби, про які повідомив дон Ільдефонсо, на "Сінко Льягас". Водночас він буде щасливий запропонувати дону Ільдефонсо і його шістьом матросам, що залишилися живими, свою гостинність і доставити їх у Тортугу або, якщо дон Ільдефонсо цього не побажає, що не виключено, капітан Блад дозволить їм у зручний для них час взяти одну з його шлюпок і висадитись на узбережжі Еспаньйоли. Ці слова були найбільш дивовижними з усього дивовижного, з чим дону Ільдефонсо довелось зіткнутися в цей день.

— Тортуга! — вигукнув він.— Тортуга! Ви кажете, що йдете в Тортугу? Але навіщо? Ради бога, хто ви такий і як вас звати?

— Мене звуть Пітер Блад, а от хто я такий, я й сам, слово честі, навряд чи знаю.

— Ви англієць! — скрикнув іспанець, з жахом починаючи розуміти правду.

— Зовсім ні! Я аж ніяк не англієць.— Капітан Блад . з гідністю випростався.— Я маю честь бути ірландцем!

— А ірландець чи англієць — усе одно.

— Ні в якому разі. Вони ні в чому не схожі. Іспанець гнівно подивився на Блада. Обличчя його дуже зблідло, губи зневажливо скривились.

— Англієць ви чи ірландець, все одно ви — мерзенний пірат.

На обличчя Блада набігла хмара, і він зітхнув.

— Мабуть, ви маєте рацію,— погодився він.— Я всіляко намагався цього уникнути, але що вдієш, коли доля наполягає на своєму і пропонує такий блискучий початок?

Розділ III

КОРОЛІВСЬКИЙ ПОСЛАНЕЦЬ

Одного сліпучо-ясного травневого ранку 1690 року в порт Сант-Яго на острові Пуерто-Ріко прибув джентльмен, супроводжуваний слугою-негром з валізою на плечі. Незнайомця доставила на мол шлюпка з жовтого галеона, що стояв на рейді, піднявши на грот-щоглі іспанський прапор. Висадивши його на берег, шлюпка зразу ж круто [329] повернулась і пішла назад до корабля, де її підняли на борт, з чого цікаві, які вештались по молу, зробили висновок, що джентльмен не збирається повертатись на корабель.

Вони з цікавістю провели його поглядами, як провели б усяку нову тут людину. Проте нього разу зовнішність новоприбулого цілком заслуговувала на їхню увагу, вона так і впадала в око. Навіть нещасні напівголі білі раби, що працювали на будіьництві укріплень, та їхня охорона — іспанські солдати, не зводили з нього погляду.

Високий, стрункий, худорлявий і сильний, цей джентльмен був одягнутий з похмурою іспанською елегантністю в чорне, розшите сріблом вбрання. Хвилясті кучері чорної перуки вільно спадали йому на плечі, а чисто виголене, енергійне й розумне обличчя з тонким горбкуватим носом і погордливо стиснуті губи було затінено широким чорним капелюхом, прикрашеним плюмажем з чорного страусового пір'я. На грудях у незнайомця виблискували коштовні камені, руки його майже зовсім ховались у білосніжному мереживі манжет, довга чорна палиця з золотою головкою була оздоблена шовковими стрічками. Він міг би здатися франтом з Аламеди, якби від усієї його постаті не віяло неабиякою силою і впевненістю. Байдужість до тропічної спеки джентльмена в чорному одязі вказувала на його залізну витривалість, і перед його владним поглядом цікаві мимовільно опускали очі.

Незнайомець спитав, як пройти до будинку губернатора, і офіцер з охорони, що вартувала білих в'язнів, відрядив солдата провести його.

Поминувши спочатку міську площу, яка своєю архітектурою нітрохи не відрізнялась би від площі будь-якого містечка в старій Іспанії, якби не пальми, що кидали темні плями своїх тіней на сліпучо-білу, висушену сонцем землю, потім церкву з двома однаковими шпилями й мармуровими східцями, вони ввійшли крізь високу залізну браму в сад і обсадженою акаціями алеєю наблизились до великого білого будинку з глибокими лоджіями, що потопали в жасмині. Слуги-негри в безглуздо пишних червоно-жовтих лівреях впустили нашого джентльмена й пішли доповісти губернаторові Пуерто-Ріко про дона Педро де Кейроса, що прибув з дорученням від короля Філіппа. Далеко не кожного дня посланці іспанського короля з'являлись у цих далеких і чи не найбільш

дрібних заморських володіннях його католицької величності. Якщо ж казати правду, то раніше такого ніколи не було, і дон

Хайме де Вілламагра, вкрай схвильований цим повідомленням, ще й сам не знав, чим викликано це хвилювання — гордістю чи страхом.

Середній на зріст, з великою головою, чималим черевцем і менш ніж посередніми розумовими здібностями, дон Хайме був одним з тих джентльменів, які найкраще могли прислужитись Іспанії лише одним — кудись виїхати, що, очевидно, і було враховано, коли його призначили губернатором Пуерто-Ріко. Навіть благоговіння перед його королівською величністю, представником від якого прибув дон Педро, виявилось безсилим перед природженою самозакоханістю дона Хайме. Приймаючи королівського посланця, він поводився зарозуміло й пихато, і навіть холодний погордливий погляд очей дона Педро, незвичайно синіх очей, що так пасували до бронзового кольору обличчя, не справив на дона Хайме ніякого враження. Домініканський чернець, високий, літній, понурий чоловік, допомагав губернаторові приймати гостя.

— Сеньйоре, мог вам панування,— дон Хайме говорив ніби з повним ротом — Я сподіваюсь почути від вас, що маю честь бути обдарованим королівською ласкою.

Дон Педро низько вклонився, махнувши перед собою капелюхом з плюмажем, якого після цього разом з палицею передав одному з чорних лакеїв.

— Те, що я тут, хоч і після деяких пригод, вже означає королівську ласку. Я тільки що зійшов із "Святого Томаса", зазнавши під час подорожі багатьох злигоднів. Сам корабель відплив у Санто-Домінго і повернеться сюди забрати мене днів за три-чотири. А доти мені доведеться користуватись гостинністю вашої вельможності.— Створювалось враження, що гість не стільки просить, скільки заявляє про свої права.

— Ага,— лише й спромігся промовити дон Хайме. Схиливши голову набік, з безглуздою посмішкою на товстих губах під сивуватими вусами, він чекав, коли ж прибулець розпочне детально переказувати послання короля.

Проте гість не поспішав. Він неквапливо оглянув простору прохолодну кімнату з вивезеними із Старого Світу гарними дубовими й горіховими меблями, гобеленами й картинами, і спитав з невимушеним виглядом людини, що скрізь почувається вдома, чи не можна йому сісти. Його вельможність з деякою шкодою для своєї гідності поспішив підсунути гостеві стільця. [331]

Спокійно, з тонкою посмішкою, яка дону Хайме не сподобалась, королівський посланець сів і закинув ногу на ногу.

— Ми з вами, доне Хайме, до деякої міри родичі,— заявив він.

Дон Хайме втупився в нього поглядом:

— Не маю честі про це знати.

— Тому я й поспішаю повідомити вас про це. Родинні зв'язки між нами виникли після вашого одруження. Я двоюрідний брат доньї Ернанди.

— О, моєї дружини! — В тоні його вельможності вчувалась прихована зневага і до самої дружини, і до її родичів.— Я звернув увагу на ваше ім'я: Кейрос.— Тепер дону Хайме стало зрозуміло, звідки в дона Педро такий твердий акцент в його в усьому іншому бездоганній кас-тільській вимові. — Отже, ви португалець, як і донья Ер-нанда? — тепер в його тоні почулася зневага до португальців, особливо до тих, які перебувають на службі короля

. Іспанії, в той час коли Португалія вже півстоліття тому відвоювала собі незалежність.

— Напівпортугалець, ясна річ. Моя сім'я....

— Так, так,— нетерпляче перебив його дон Хайме.— А де ж послання від його величності?

— Ваше нетерпіння, доне Хайме, цілком природне,— промовив дон Педро, і в його тоні прослизнула іронія.— Пробачте, будь ласка, що я торкнувся родинних справ. Отже, про доручення, з яким я прибув. Вас, ваша вельможність, звичайно, не здивує те, що до слуху його величності, нехай береже його господь,— тут дон Педро шанобливо схилив голову, змусивши дона Хайме зробити те са-. ме,— досягають відомості не тільки про ваше похвальне управління цим важливим островом, що має назву Пуерто-Ріко, але також і про ту старанність, з якою ви намагаєтесь очистити ці моря від небезпечних волоцюг, особливо від англійських піратів, що перешкоджають нашому мореплавству і порушують спокій наших поселень.

Дон Хайме справді не знайшов у цих словах нічого дивного. Не знайшов навіть після деяких роздумів. Будучи дурнем, він і припустити не міг, що Пуерто-Ріко управляється найгірше з усіх іспанських володінь у Вест-Індії. Що ж до другого твердження, то дон Хайме справді докладав зусиль до винищення піратів на Карібському морі. Зовсім недавно, і треба додати цілком випадково, він відчутно посприяв досягненню цієї мети, і тепер не забарився похвалитися цим. [332]

Задерши підборіддя й випнувши груди, дон Хайме бундючно походжав перед доном Педро і розводився про свої заслуги. Він радий, якщо його зусилля належно оцінено там, де треба. Подібне заохочення викликає прагнення служити ще заповзятливіше. Він не хоче бути нескромним, але задля справедливості мусить визнати, що під його управлінням на острові запанували спокій і процвітання. Це може підтвердити й присутній тут брат Алон-со. На Пуерто-Ріко міцно утвердилася християнська віра, і ні про яку єресь не може бути й мови. Що ж до піратів, то він зробив усе, що в його становищі може зробити людина, хоч, мабуть, не все, що хотів би. Та й кінець кінцем службові

обов'язки змушують його залишатись на березі. Чи помітив дон Педро нові' укріплення, що він їх будує? Робота наближається до кінця, і він певен, що тепер навіть лиховісний капітан Блад не наважиться завітати до нього. Він уже показав цьому грізному піратові, що з ним жарти погані. Кілька днів тому гурт людей з ватаги капітана Блада висадився в південній частині острова. Але люди дона Хайме були насторожі. Він сам подбав про це. Загін озброєних солдатів на конях прибув туди вчасно. Вони заскочили піратів зненацька і спіймали їх. Розповідаючи, дон Хайме не переставав сміятись. Дон Педро чемно сміявся разом з ним, виявляючи цілком зрозумілу й доречну цікавість і заохочуючи господаря розповідати про це ще й ще.

— І ви, звичайно, всіх їх повбивали? — спитав він, і в його тоні почулась зневага до тих піратів.

— Ще ні, але вони у мене в руках.— В словах його вельможності забриніла лють.— Усі шестеро, кого зловили. Ми ще не вирішили, що з ними робити. Може, повісимо. Може, влаштуємо аутодафе й спалимо їх на вогнищах во славу божу. Адже всі вони — єретики. Ми з братом Алонсо вже міркували про це.

— Так, так,— мовив дон Педро з таким виглядом, ніби розмова про піратів почала йому набридати.— Чи не бажаєте, ваша вельможність, дослухати послання до кінця?

Губернатора роздратувало це зауваження, що перервало його багатослівне самовихваляння, він набундючено вклонився представникові його королівської величності й мовив крижаним тоном:

— Прошу пробачення.

Проте гордовитий дон Педро просто не звернув уваги на його невдоволення. Він видобув із внутрішньої кишені [333] розкішного

камзола в кілька разів складений аркуш пергаменту і невеличкий плоский шкіряний футляр.

— Передусім я повинен пояснити, ваша вельможність, чому ця річ потрапляє до вас у такому стані. Як я вже вам сказав, хоч ви, здається, не звернули на мої слова уваги, я прибув сюди після досить небезпечної подорожі. Щиро кажучи, це просто чудо, що я втрапив сюди після всього, що мені довелося зазнати. Я також став жертвою цього диявола капітана Блада. Тиждень тому він потопив корабель, на якому я вийшов з Кадіса. Мені пощастило більше, ніж моєму двоюрідному братові дону Родріго де Кейросу, який супроводжував мене і який тепер перебуває в руках того мерзенного пірата: я зумів утекти. Проте це надто довга розповідь, і я не хочу вас нею стомлювати.

— Вона мене не стомить! — вигукнув його вельможність, забуваючи від цікавості про свою пиху.

Проте дон Педро, незважаючи на прохання, не побажав вдаватись у деталі.

— Потім, потім, якщо вам захочеться слухати. Це не має великого значення. Для вашої вельможності має значення передусім те, що я врятувався. Мене підібрав "Святий Томас", доставив сюди, і я щасливий, що маю змогу виконати покладене на мене доручення.— Дон Педро простягнув губернаторові згорнутий пергамент.— Я згадав про свої пригоди тільки для того, щоб пояснити, чому сталося так, що цей документ пошкоджено морською водою, хоч і не до такої міри, щоб його не можна було прочитати. Це лист від державного секретаря його величності, в якому сповіщається про те, що наш монарх, нехай береже його господь, ласкаво зволили посвятити вас на визнання ваших уже згаданих мною заслуг у рицарі найвищого ордена — ордена святого Якова Компостельського.

Від неймовірного хвилювання дон Хайме спочатку зблід, потім почервонів. Тремтячими пальцями він узяв послання і розгорнув його. Морська вода справді зіпсувала пергамент так, що окремі слова важко було прочитати. Чорнило, яким було написане його ім'я, розплив-лось і утворило невиразну пляму, так само було й з титулом губернатора Пуерто-Ріко та деякими іншими словами. Проте чудовий зміст послання виявився саме таким, як сказав дон Педро, королівський підпис також не зазнав руйнівної сили води.

Коли дон Хайме одірвав нарешті очі від документа, дон Педро простягнув йому шкіряний футляр і натиснув [334] на пружину. Кришка відскочила, і губернатор втупився поглядом у рубіни, що червоними жаринами виблискували на чорному тлі оксамиту.

— А це сама відзнака,— промовив дон Педро,— хрест найблагороднішого ордена, членом якого ви стали.

Дон Хайме обережно взяв у руки футляр, немов то була якась святиня, і заходився розглядати хрест, що аж випромінював якесь мерехтливе світло. Чернець, підійшовши до нього, бурмотів слова молитви.

Посвячення в рицарі будь-якого ордена було б для дона Хайме несподіваною і почесною нагородою за його службу іспанській короні. Але те, що його посвятили в рицарі найблагороднішого, найнедосяжнішого ордена святого Якова Компостельского, здавалось просто неймовірним. Губернатора Пуерто-Ріко на якусь мить аж приголомшила та велич, що випала на його долю.

Проте через кілька хвилин, коли до кімнати ввійшла невисока на зріст дама, молода, тендітна й мила, до дона Хайме вже повернулася звичайна манера поводитись самозакохано й зарозуміло.

Побачивши елегантного й вишуканого незнайомця, що зразу ж підвівся, дама сором'язливо й нерішуче зупинилась у дверях.

— Пробачте, я не знала, що ви зайняті,— звернулась вона до дона Хайме.

Дон Хайме зневажливо засміявсь і повернувся до ченця.

— Бачите, вона не знала, що я зайнятий! Я — представник короля в Пуерто-Ріко, губернатор його величності на цьому острові, і моя дружина не знає, що я зайнятий, вона вважає, що в мене багато дозвілля. Це просто незбагненно. Але заходь, Ернандо, заходь.— В тоні його вельможності почулися грайливі нотки.— Ось подивись, якими почестями вшановує король свого недостойного слугу. Це, мабуть, допоможе тобі зрозуміти те, що зрозумів король, справедливо віддавши мені належне, хоч ти цього й досі не збагнула: мої обов'язки тут — складні й важкі.

Донья Ернанда боязко підійшла, як їй було звелено.

— Що це, дон Хайме? — спитала вона.

— "Що це"! — передражнив він її.— Та всього-на-всього оце ось! — Він показав їй футляр.— Його величність нагороджує мене хрестом святого Якова Компостельського, тільки й того!

Донья Ернанда відчула, що з неї сміються. її личко, бліде й ніжне, трохи порожевіло, але сум у великих чорних [335] очах не зник, і вони не зблиснули радістю.— Скоріш за все, подумав дон Педро, донья Ернанда почервоніла від образи й сорому за невихованість свого чоловіка, що так зневажливо повівся з нею в присутності незнайомого.

— Я рада, доне Хайме,— промовила вона м'яким стомленим голосом.. — Вітаю вас. Я дуже рада.

— Ага, ви раді! Брате Алонсо, прошу вас відзначити, що донья Ернанда рада.— Глузуючи таким чином з дружини, дон Хайме навіть не завдавав собі клопоту бути дотепним.— До речі, цей джентльмен, що привіз сюди хрест святого Якова Компостельського, якийсь твій родич.

Донья Ернанда обернулась, щоб ще раз глянути на елегантного незнайомця. Вона його не знала. Проте вона вагалась, чи сказати про це. Відмовитись визнати родинні зв'язки, про які твердить джентльмен, що виконує королівське доручення, нелегко, особливо в присутності такого чоловіка, як дон Хайме. До того ж рід у них дуже численний, серед її родичів могло виявитись чимало таких, з ким вона не була знайома особисто.

Незнайомець вклонився так низько, що кучері перуки закрили йому обличчя.

— Ви, мабуть, не пам'ятаєте мене, доньє Ернанда,— промовив незнайомець.— Проте я ваш двоюрідний брат, і ви, безперечно, чули про мене від іншого свого двоюрідного брата Родріго. Я — Педро де Кейрос.

— Ви Педро? Ну що ж...— донья Ернанда глянула на нього пильніше й коротко розсміялась.— О, я пам'ятаю Педро. Ми грались разом, коли були дітьми,— Педро і я.

В тоні, яким вона це промовила, йому вчулось недовір'я. Але він твердо подивився їй у вічі.

— І це було не десь інде, а в Сантаремі,— відказав він.

— Це таки було в Сантаремі.— Його впевненість, здавалося, збила її з пантелику.— Але в ті часи ви були опецькуватим хлопцем і волосся мали золотаве.

— Я трохи схуд, поки ріс, і вподобав чорну перуку,— засміявся дон Педро.

— Від чого очі ваші стали неймовірно блакитними. Не пам'ятаю, щоб у вас були блакитні очі.

— Боже милий, ну й дурна ж! — не витримав дон Хайме.— Ви ніколи нічого не пам'ятаєте!

Вона повернулась до свого чоловіка, і хоч губи в неї тремтіли, але вона твердо зустріла його насмішкуватий погляд. Здавалось, у неї ось-ось вихопиться гостра відповідь, але вона опанувала себе і спокійно промовила: [336]

— О ні. Є речі, яких жінки не забувають.

— Щодо пам'яті,— з холодною гідністю проказав дон Педро, звертаючись до губернатора,— то я не пам'ятаю, щоб у нашій родині були дурні.

— Слово честі, тоді вам треба було прибути в Пуерто-Ріко, щоб зробити таке відкриття,— відрубав, хрипко зареготавши, його вельможність.

— О! — зауважив дон Педро, позіхнувши.— На цьому мої відкриття можуть не закінчитись.

В його тоні було щось таке, що дону Хайме не сподобалось. Він задер свою велику голову й нахмурився.

— Що ви маєте на увазі? — спитав він.

Дон Педро вловив благання в темних вологих очах маленької жінки. Скоряючись йому, він засміявся і відповів:

— Мені ще треба відкрити, де ваша вельможність має намір оселити мене на той час, поки я змушений буду нав'язувати вам свою присутність. Якщо мені можна буде зараз піти...

Губернатор рвучко повернувся до доньї Ернанди.

— Ви чуєте? Вашому родичеві доводиться нагадувати нам про наші обов'язки господарів. Адже ви ще не здогадались дати необхідні розпорядження.

— Але ж я не знала... Мені ніхто не сказав, що в нас гість.

— Добре, добре. Тепер ви знаєте. Обідати ми будемо через півгодини.

За обідом дон Хайме був у піднесеному настрої, тобто, кажучи іншими словами, то неймовірно бундючився, то неймовірно галасував і раз у раз оглушливо реготав.

Дон Педро майже не завдавав собі клопоту приховувати, що хазяїн йому не подобається. Він тримався з ним дедалі холодніше й гордовитіше і звертався майже виключно до його дружини, з якою той щойно повівся так принизливо.

— А в мене є для вас звістка,— звернувся він до неї, коли подали десерт.— Від вашого двоюрідного брата Родріго.

— Авжеж,— глузливо мовив її чоловік,— донья Ернанда буде рада мати від нього звістку. Вона завжди виявляла особливу цікавість до свого двоюрідного брата Родріго, а він — до неї.

Донья Ернанда почервоніла й опустила стурбовано очі. Дон Педро швидко й невимушено прийшов їй на допомогу. [337]

— Цікавість одного до одного в нашій родині — звичайне явище. Кожний, хто носить прізвище Кейрос, має до всіх інших Кейросів певні обов'язки і повсякчас готовий їх виконати.— Кажучи це, дон Педро дуже пильно дивився в очі дона Хайме, ніби запрошував його збагнути, що його слова мають глибший зміст, ніж це здається на перший погляд.— Саме це й лежить в основі того, що я збираюсь розповісти вам, кузено Ернанда. Як я вже повідомив його вельможність, на корабель, на якому дон Род-рІго і я вийшли з Іспанії, напав жахливий пірат капітан Блад. Корабель було потоплено, а нас обох узяли в полон. Та, як бачите, мені пощастило втекти.

— Ви нам про це ще не розповіли. Як вам пощастило це зробити? — перебив його губернатор.

Дон Педро зневажливо махнув рукою.

— Не таке вже це велике діло, та я й дуже швидко втомлююсь від розмов про власну персону. Однак якщо ви наполягаєте... Ні, колись іншим разом. А зараз я хочу розповісти про Родріго. Він — бранець капітана Блада. Але не хвилюйтесь дарма.

Ці заспокійливі слова пролунали в найдоречнішу мить. Донья Ернанда, яка слухала його затамувавши подих, побіліла, мов крейда.

— Не хвилюйтесь. Родріго в доброму здоров'ї і в безпеці. До того ж із свого власного досвіду я знаю, що цей Блад, хоч він і страшний' пірат, не позбавлений рицарських ідеалів. Якщо не брати до уваги його піратства, то він людина честі.

— Не братл до уваги піратства? — оглушливо зареготав дон Хайме.— їй-богу, це просто смішно. Ви говорите парадоксами, доне Педро. Чи не так, брате Алонсо?

Худорлявий чернець машинально усміхнувся. Донья Ернанда, бліда й нещасна, злякано чекала продовження розповіді. Дон Педро насупився.

— Парадокс не в мені, а в капітані Бладі. Цей диявол, цей розбійник ніколи не вдається до безглуздої жорстокості і завжди дотримує свого слова. Тому я й кажу: не бійтеся за долю дона Родріго. Він уже домовився з капітаном Бладом про свій викуп, і я взявся цей викуп роздобути. Тим часом поводяться з ним добре, навіть шанобливо, між ним і капітаном Бладом, що взяв його в полон, виникло навіть щось схоже на дружбу.

— Хай йому чорт, цьому я охоче вірю! — вигукнув губернатор, а донья Ернанда, з полегкістю зітхнувши, відкинулась на спинку стільця.— Родріго завжди був ладен [338] спілкуватися з волоцюгами. Чи не правду я кажу, Ер-нандо?

— Я...— обурено спалахнула була донья Ернанда, але зусиллям волі стримала себе і закінчила майже спокійно: — Я ніколи цього не помічала.

— Ніколи цього не помічали? Часом я питаю себе, чи ви взагалі що-небудь помічаєте? Ну-ну, отже, Родріго треба викупити. А який же визначено викуп?

— Ви хочете внести свою частку? — вигукнув дон Педро, і в його голосі почулись дружелюбні нотки.

Губернатор підскочив, неначе його хтось штрикнув, обличчя набрало похмурого й розгубленого виразу.

— Ні, ні! Це справа лише родини Кейросів! Усмішка зникла з уст дона Педро. Він зітхнув.

— Ваша правда. І все ж... Я передчуваю, що ви якусь частку внесете, поки ця справа закінчиться.

— І не сподівайтесь,— засміявся дон Хайме,— бо вас чекає розчарування.

Невдовзі вони встали з-за столу й розійшлися по своїх кімнатах відпочити після обіду, що було конче необхідно через велику спеку.

Зустрілись вони знову тільки під час вечері, яку було подано в тій же кімнаті, тепер освітленій дюжиною свічок у важких срібних свічниках, вивезених з Іспанії, Було порівняно прохолодно.

Губернаторова радість від одержаної ним нагороди, здавалося, збільшилася ще й тому, що він мав час роздивитись її як слід. Він повеселішав, почав жартувати, але все одно не переставав глузувати з доньї Ернанди. Навіть більше — зробив її об'єктом своїх глузувань, підохочуючи обох чоловіків сміятися з вад своєї дружини, на які він звертав їхню увагу. Проте дон Педро не сміявся. Він залишався надзвичайно серйозним, у його погляді навіть з'являлося співчуття, коли він дивився на трагічно-терпляче, страдницьке й гарне обличчя цієї жінки, якій не поталанило в житті.

У важкій чорній єдвабній сукні, що різко контрастувала із сліпучою білістю її шиї й плечей, вона виглядала особливо тоненькою й тендітною, а її блискуче, гладенько зачесане волосся підкреслювало блідість ніжного личка. Вона була схожа на маленьку статую з чорного дерева й слонової кістки і здавалась дону Педро холодною і позбавленою життя, поки після вечері він не опинився з нею наодинці в глибокій, зарослій жасмином лоджії, яку провівав прохолодний нічний бриз. [339]

Його вельможність подався писати королю листа з подякою і прихопив собі на допомогу ченця. Гостя ж він полишив на свою дружину, не проминувши нагоди поспівчувати йому з такої необхідності, і вона повела дона Пед-ро з будинку. Надворі стояла запашна тропічна ніч, і донья Ернанда, ступаючи поряд з доном Педро, нарешті повернулася до життя. Затамувавши подих від хвилювання, вона запитала:

— Чи ж правда все те, що ви розповіли нам сьогодні про дона Родріго Кейроса? Що він у руках капітана Блада, не поранений, у безпеці й чекає викупу?

— Щира правда від слова й до слова.

— Ви... ви можете поручитися в цьому? Дати слово честі джентльмена? Я не можу не вважати вас джентльменом, адже ви виконуєте доручення короля.

— І тільки з цієї причини? — спитав дон Педро трохи ображено.

— Ви можете дати слово честі? — наполягала донья Ернанда.

— Без найменших вагань. Даю слово честі. Але чому ви берете під сумнів мою розповідь?

— Ви дали для цього підстави. Ви не в усьому правдиві. Чому, наприклад, ви сказали, ніби ви мій двоюрідний брат?

— Отже, ви мене не пам'ятаєте?

— Я добре пам'ятаю Педро де Кейроса. Роки могли додати вам зросту й стрункості, сонце могло вкрити засмагою ваше обличчя, під чорною перукою волосся у вас може бути білявим, хоч, з вашого дозволу, я маю щодо цього великий сумнів. Але що, питаю я себе, змінило колір ваших очей? Адже очі у вас блакитні, а в Педро були темно-карі.

Якусь хвилину він мовчав, неначе щось обмірковував, а вона стежила за його суворим і гарним обличчям, освітленим світлом, що падало з вікна. Він уникав її погляду. Його очі ковзнули по морю, що тьмяно світилось під яскравими зорями, відбиваючи мерехтливі вогні кораблів на рейді, потім зупинились на світлячках, що літали серед кущів, переслідуючи метеликів, але ні разу дон Педро не глянув на маленьку жінку, що стояла коло нього.

Нарешті він заговорив — спокійно, майже насмішкувато зізнаючись в обмані:

— Ми сподівалися, що ви забули про таку дрібницю.

— Ми? — перепитала донья Ернанда.

— Родріго і я. Він мій друг. Він поспішав до вас, [340] коли з ним сталася ця неприємність. Отак ми й опинились на одному кораблі.

— І він схотів, щоб ви так учинили?

— Він сам це підтвердить, коли прибуде сюди. Він буде тут за кілька днів, можете мені повірити. Зразу ж, як тільки я його викуплю, а це буде дуже швидко після мого від'їзду звідси. Коли я тікав — на відміну від нього я не давав слова честі — він висловив бажання, щоб я назвався вашим двоюрідним братом, якщо мені пощастить дістатися сюди, і в разі потреби допомогти вам, поки він приїде.

Донья Ернанда замислилась, але груди її високо здіймались від хвилювання. Мовчки вони пройшли ще кілька кроків.

— Ви нерозважливо ризикували,— промовила вона нарешті, показуючи цим, що його пояснення її задовольнили.

— Джентльмен,— відказав він повчально,— завжди готовий піти на ризик, щоб бути корисним дамі.

— То ви в такий спосіб були корисні мені?

— А хіба вам здається, що все це я роблю заради власної користі?

— Ні, на це не схоже.

— Тоді ні про що не питайте. Я поводжусь так, як хотів Родріго. Він сам пояснить, нащо це йому було треба, коли прибуде сюди. А поки що я — ваш двоюрідний брат.

— Якщо оцей нечема, ваш чоловік, надто вам допече...

— Схаменіться, що ви кажете! — В голосі доньї Ернан-ди почулась тривога.

— Я тут за дорученням дона Родріго. Пам'ятайте, будь ласка, це. Більше ні про що я вас не прошу.

— Дякую вам, кузене,— сказала вона і пішла від

нього.

Дон Педро гостював у губернатора Пуерто-Ріко три дні, і кожен з них був майже такий самий, як і перший день, коли він приїхав, якщо не брати до уваги те, що дон Хайме з кожним днем дедалі, дужче пишався новим титулом рицаря святого Якова Компостельського, а тому з кожним днем ставав дедалі нестерпнішим. Проте дон Педро терпів його товариство із зразковою стійкістю духу і часом, здавалося, був не від того, щоб ще дужче підігріти його неймовірне марнолюбство. Так, на третій день за вечерею дон Педро раптом висловив пропозицію, що його

вельможності слід відзначити високу королівську ласку так, щоб це назавжди лишилось у літопису острова. [341]

Дон Хайме жадібно вхопився за цю пропозицію.

— Авжеж, це чудова думка! Що ж ви порадите мені зробити?

Ледь посміхнувшись, дон Педро заперечив.

— Хіба я можу радити дону Хайме де Вілламагра? Але треба придумати щось таке, що було б гідне цієї визначної події.

— Маєте рацію. Це справді так.— Проте розумові здібності цього бовдура були такі, що жодна потрібна думка не могла народитись у його голові.— Треба тільки вирішити, що саме може вважатися гідним такої події.

Брат Алонсо запропонував улаштувати в губернаторському будинку бал, і донья Ернанда аж заплескала в долоні. Дон Педро, вибачившись перед нею, висловив думку, що бал закарбується в пам'яті лише тих, хто буде на нього запрошений. А треба чогось такого, що справить враження на всі прошарки населення Пуерто-Ріко.

— А чом би вам не оголосити амністію? ^— спитав він нарешті,

— Амністію? — всі троє співрозмовників дона Педро здивовано втупилися в нього.

— Саме так. Адже це справді королівський жест. Хі ба ж губернатор не є до певної міри королем, віце-королем, представником королівської династії, людиною, від якої народ сподівається вчинків, гідних короля? Щоб належно відзначити свою нагороду, доне Хайме, відчиніть двері в'язниць, як це роблять королі в день своєї коронації.

На якусь мить дон Хайме був приголомшений величчю подібного акту. Отямившись, він грюкнув кулаком по столу і урочисто оголосив, що на таку думку варто пристати. Завтра він офіційно оголосить своє рішення, скасує судові вироки і випустить усіх в'язнів на волю.

— Усіх,— додав він,— крім шістьох. Якщо я їх про щу, це нікому на острові не сподобається.

— Мені здається,— зауважив дон Педро,— що будь-який виняток зведе нанівець значення цього акту. Винятків не повинно бути.

— Але ж ті в'язні самі є винятковими. Хіба ви забули, я говорив вам про те, що з ватаги, яка мала нахабство висадитись на Пуерто-Ріко, взяв у полон шістьох піратів.

Дон Педро наморщив лоба, наче щось пригадував.

— Так, так! — вигукнув він нарешті.— Я щось таке пам'ятаю.

— А чи казав я вам, сеньйоре, що один з них — пес Волверстон? — Губернатор вимовив "Болверстон". [342]

— Волверстон? — повторив дон Педро, який також вимовив "Болверстон".— Ви схопили Волверстона? — Було безпомилково видно, що ця новина глибоко його схвилювала, та й не дивно: адже Волверстон останнім часом перетворився на найближчого помічника капітана Блада, й іспанці ненавиділи його не менше, ніж самого Блада.— Ви схопили Волверстона? — перепитав дон Педро і чи не вперше подивився на дона Хайме з неприхованою повагою.— Ви мені цього не казали. Ну, в такому разі, шановний друже, ви підрізали Бладу одне крило. Без Волверстона він вдвічі слабіший. Тепер будь-якої хвилини легко буде знищити і його самого, і цим Іспанія завдячуватиме вам.

Дон Хайме манірно розвів руками, удаючи із себе саму скромність.

— Цим я хоч трохи заслужу ту честь, якою вшанував мене його величність.

— Хоч трохи! — вигукнув дон Педро.— Якби король знав це, він не обмежився б орденом святого Якова Ком-постельського!

Донья Ернанда кинула на нього гострий погляд, бажаючи пересвідчитись, чи він не жартує. Але дон Педро говорив,' здавалося, цілком щиро, чи не вперше за весь час втративши свою звичайну зарозумілість. Трохи помовчавши, він додав:

— Безперечно, ви не можете поширити амністію на цих людей. Адже вони — не звичайні злочинці. Вони — вороги Іспанії! — Раптом, ніби йому сяйнула якась думка, він спитав: — Що ж ви думаєте з ними робити?

Дон Хайме, відкопиливши спідню губу, замислився.

— Я ще не вирішив,— промовив він нарешті,— повісити їх самому чи віддати до рук брата Алонсо, щоб він влаштував аутодафе і спалив їх як єретиків. Здається, про це я вам казав.

— Так, так. Але ж тоді я не знав, що один із них — Волверстон. Це зовсім інша справа.

— Чому ж інша?

— А ви поміркуйте. Подумайте як слід. Зваживши все, ви самі побачите, що саме вам треба робити. Адже це цілком зрозуміло.

Дон Хайме якийсь час думав, як йому було запропоновано, потім знизав плечима.

— Слово честі, сеньйоре, для вас, можливо, й зрозуміло, але я, правду кажучи, нічого іншого, крім мотузки чи багаття, придумати не можу.[343]

— Кінець кінцем так воно й буде: те або те. Але не тут, не на Пуерто-Ріко. Це кинуло б тінь на ваші досягнення. Пошліть їх в Іспанію, доне Хайме. Пошліть їх його королівській величності як запоруку того заповзяття, за яке він ласкаво відзначив вас. Покажіть йому, що ви цілком заслуговуєте цієї нагороди, і не тільки цієї, а й значно більшої. Нехай це буде вашою подякою йому.

Дон Хайме якусь хвилину мовчки дивився на дона Педро широко розкритими очима. Обличчя його палало.

— Присягаюсь небом, мені таке ніколи не спало б на думку,— промовив він нарешті.

— Вам перешкодила ваша скромність.

— Авжеж,— згодився дон Хайме.

— Але тепер, коли я вам допоміг, ви все збагнули? Брат Алонсо засмутився. Він дуже розраховував на аутодафе. Донью Ернанду спантеличила раптова зміна в поведінці її вдаваного кузена. Де й поділись його недавня пиха та зарозумілість. Тим часом дон Педро підливав масла у вогонь.

— Це також доведе його величності, що в такій малій колонії, як Пуерто-Ріко, він просто марнує ваші таланти. Я бачу вас губернатором важливіших володінь. Можливо, навіть віце-королем, хто знає... Ви проявили таке завзяття, яке рідко коли проявляли іспанські губернатори в заморських краях.

— Але як же й коли послати їх в Іспанію? — захвилювався дон Хайме.

— Ну, в цій справі я маю змогу прислужитись вашій вельможності. Я можу перевезти їх на "Святому Томасі", який має зайти за мною буквально з хвилини на хвилину. Напишіть ще одного листа до його величності про те, що надсилаєте йому ці живі докази своєї службової запопадливості, а я відвезу його разом з бранцями. Із загальною амністією треба буде почекати до того часу, поки я відпливу. Таким чином ніщо не зіпсує її. Вона буде повною і справить належне враження.

Дон Хайме був у такому захваті від пропозиції свого гостя і настільки йому вдячний, що від надміру почуттів навіть дозволив собі назвати його своїм кузеном.

Як виявилось, це рішення було прийняте дуже вчасно, тому що другого дня рано-вранці мешканців Сант-Яго розбудив гуркіт гарматного пострілу, і вони, побажавши дізнатись про його причину, побачили, що жовтий іспанський корабель, на якому прибув дон Педро, знову входить у бухту і стає на якір. [344]

Дон Педро сам знайшов губернатора, повідомив його, що то був сигнал відпливати, і ввічливо висловив свій жаль з приводу того, що обов'язки більше не дозволяють йому зловживати королівською гостинністю дона Хайме. Поки слуга-негр спаковував його речі, дон Педро пішов попрощатися з доньєю Ернандою і знову запевнив цю печальну маленьку жінку в тому, що в неї немає підстав турбуватись про свого кузена Родріго, який скоро буде з нею.

Після цього дон Хайме в супроводі ад'ютанта повіз дона Педро до міської в'язниці, де сиділи пірати.

Їх тримали в темній, з кам'яними стінами і немоще-ною долівкою камері, що освітлювалась незаскленим, з товстими ґратами віконцем, розташованим під самісінькою стелею, разом з двома десятками інших злочинців різних кольорів шкіри. Там стояв такий неймовірно густий сморід, що дон Педро аж відсахнувся, ніби від удару. Дон Хайме гучно й

хрипко зареготав з такої тонкошкірості. Проте й сам видобув носовика, напахченого вербеною, і час від часу прикладав його до носа.

Волверстон і п'ятеро його товаришів, усі закуті у важкі кайдани, утворили окремий гурт трохи осторонь від решти ув'язнених. Вони сиділи навпочіпки попід стіною на гнилій вогкій соломі, що правила їм за постіль. Неголені, скуйовджені й брудні, бо не мали чим підтримувати чистоту, вони трималися гуртом, знаходячи в цій спілці силу й захист проти шахраїв і грабіжників, з якими разом сиділи. Велетень Волверстон скидався своїм одягом на купця. Дайк, що колись служив молодшим офіцером у королівському військово-морському флоті, також мав вигляд заможного городянина. Четверо інших були в бавовняних сорочках, шкіряних штанях — звичайному одязі мисливців, із кольоровими пов'язками на головах.

Ніхто з них навіть не Поворухнувся, коли рипнули на своїх важких завісах двері і до камери ввійшло півдюжини закутих у панцери іспанців із списами — почет і водночас губернаторська охорона. Коли ж поріг переступила сама ця висока персона в супроводі ад'ютанта і показного гостя, всі в'язні шанобливо, злякано посхоплювались на ноги й стали попід стінами. Тільки пірати незворушно сиділи далі. Проте вони не залишились байдужими до того, що відбувалось. Коли до камери невимушено ступив дон Педро, лінькувато спираючись на палицю з шовковими стрічками й прикладаючи до рота хусточку, до послуг якої він все ж таки вирішив за краще вдатись, Волверстон [345] засовався на брудній соломі, і його єдине око — друге він втратив під Седжмором — зробилось круглим від неймовірної люті.

Дон Хайме помахом руки показав на бранців.

— Ось вони, ваші кляті пірати, дон Педро, тримаються купи, наче зграя вороння.

— Оці? — пихато 'перепитав дон Педро, показавши на піратів палицею.— Слово честі, вигляд цих негідників цілком відповідає їхньому ремеслу.

Волверстон блиснув оком ще лютіше, але продовжував зневажливо мовчати. Затятий волоцюга, це зразу було видно.

Дон Педро — величний у своєму чорному, розшитому сріблом одязі, втілення гордості й могутності Іспанії — наблизився до піратів. Опецькуватий губернатор, одягнутий у блідо-зелену сорочку з тафти, ступив разом з ним і зупинившись перед піратами, звернувся до них з такою промовою:

— Ну, англійські собаки, зрозуміли тепер, що таке могутність Іспанії? А зрозумієте ще краще, перш ніж здохнете. Я позбавляю себе втіхи повісити вас, як намірявся, і посилаю вас в Мадрід як поживу для вогнища.

Волверстон люто зиркнув на нього.

— Ви поводитесь' шляхетно,— промовив він поганю-щою, але зрозумілою іспанською мовою.— Шляхетно, як усі іспанці, ображаєте беззахисних.

Губернатор накинувся на Волверстона з брутальною лайкою, що так легко приходить на язик розлюченому іспанцю. Нарешті дон Педро, доторкнувшись до його руки, зупинив свого родича.

— Чи варто даремно витрачати порох? — зневажливо промовив він.— Це тільки затримує нас у цьому смердючому кублі.

Пірати якось спантеличено витріщились на нього. І дон Педро рвучко обернувся,

— Ходімо, доке Хайме,— голос його прозвучав владно.— Нехай їх виведуть звідси. "Святий Томас" чекає нас, і скоро почнеться приплив.

Губернатор, здавалося, ме знав, що робити. Потім, востаннє сипонувши на піратів лайкою і образами, він звелів ад'ютантові вивести їх і набундючено пішов слідом за своїм гостем, який уже був біля дверей. Ад'ютант віддав наказ своїм людям. Брутально лаючись і штовхаючи піратів ратищами списів, солдати заходились підганяти їх. Пірати підвелись і, брязкаючи кайданами на руках [346] і ногах, повільно вийшли на сонце і свіже повітря. Приречені до смерті на шибениці люди, брудні й виснажені, стомлено потяглись через площу, де під морським бризом гнулись пальми і стояли місцеві жителі, що прийшли подивитись на них. Ось нарешті й мол, біля якого погойдувалась на хвилях восьмивесельна барка.

Губернатор і його гість почекали, поки піратів посадили на корму, куди пройшла й їхня сторожа. Після цього дон Педро і дон Хайме зайняли місця на носі, там же вмостився слуга дона Педро з валізою. Барка відчалила й попливла блакитною водою до величного корабля, на щоглі якого маяв іспанський прапор.

За якийсь час барка гучно вдарилась об жовтий корпус корабля біля трапа, що спускався з борту, і матрос зачепив її багром.

Дон Педро, стоячи на носі барки, зладно наказав мушкетерам вишикуватись на шкафуті. У відповідь над фальшбортом з'явилася чиясь голова у шпичастому шоломі й повідомила, що наказ виконано. Після цього з великими труднощами, насилу тягнучи кайдани, пірати, яких підганяли солдати, незграбно побралися вгору по трапу, один по одному перевалюючись через борт.

Дон Педро помахом руки послав свого слугу-негра з валізою слідом за піратами і нарешті запросив дона Хайме піднятись на корабель. Сам дон Педро поліз зразу ж за доном Хайме, і коли нагорі той зненацька

зупинився, дон Педро, продовжуючи підніматись, підштовхнув його, та ще й так різко, що дон Хайме мало не полетів сторч головою на шкафут. Але там дюжина вправних рук підхопила його й поставила на ноги під привітальний гомін і сміх. Проте слова були англійськими, а руки, • що підтримали губернатора, належали людям, чиє вбрання й вигляд свідчили про те, що це пірати. Вони заповнили весь шкафут, а деякі з них вже збивали кайдани з Волверстона та його товаришів.

Вражено роззявивши рота і зблiднувши, дон Хайме де Вілламагра рвучко обернувся до дона Педро, який піднімався слідом за ним. Цей іспанський джентльмен зупинився на верхньому щаблі трапа і, тримаючись за вант, спостерігав те, що відбувалось унизу. Він спокійно всміхався.

— Вам нічого боятись, доне Хайме. А моєму слову можна вірити. Я — капітан Блад.

Він стрибнув на палубу, і губернатор, який нічого не розумів, ошелешено витріщив на нього очі. Коли ж нарешті [347] зміст цих слів дійшов до його свідомості, він остаточно розгубив свої мізерні розумові здібності.

Високий на зріст, стрункий джентльмен, убраний дуже ошатно, ступив уперед зустріти капітана Блада. Здивувавшись ще більше, губернатор впізнав у ньому кузена своєї дружини — дона Родріго. Капітан Блад по-дружньому відповів на його привітання.

— Як бачите, я привіз за вас викуп, доне Родріго,— промовив він, показавши рукою на гурт закутих у кайдани в'язнів.— Тепер ви вільні й можете покинути цей корабель разом з доном Хайме. Закінчимо наше прощання на цьому, бо ми зараз піднімемо якір. Хагторпе, дай наказ!

Дону Хайме здалося, ніби він щось починає розуміти. Він люто повернувся до кузена своєї дружини.

— Боже мій, невже ви з ними заодно? Ви ввійшли в змову з цими ворогами Іспанії, щоб...

Чиясь рука вхопила його за плече, десь на носі почувся боцманський свисток.

— Ми піднімаємо якір,— сказав--капітан Блад.— Повірте мені, вам краще залишити палубу. Для мене було великою честю познайомитися з вами. Надалі більше поважайте свою дружину. Ідіть з богом, доне Хайме.

Губернатор, почуваючи себе немов у кошмарному сні, швидко переліз через борт і поспішив униз по трапу. Дон Родріго, ґречно попрощавшися з капітаном Бладом, почав спускатися слідом за губернатором.

Як тільки барка відійшла від трапа, дон Хайме знесилено повалився на корму. Але за хвилину він розлючено підвівся і, погрожуючи своєму супутнику, зажадав пояснень.

Дон Родріго намагався зберігати спокій.

— Спробуйте вислухати мене,— мовив він.— Я був на тому кораблі, на "Святому Томасі", і плив на Сан-Домінго, коли капітан Блад захопив його. Команду він висадив на одному з Віргінських островів, а мене, зваживши на моє звання, затримав для викупу.

— І щоб урятувати свою шкуру і свій гаманець, ви пішли з ним на цей безсоромний гендель?

— Я просив вас вислухати мене. Все було зовсім не так. Він поводився зі мною з повагою, і ми з ним якоюсь мірою навіть стали друзями. Як ви, мабуть, помітили, він вирізняється вишуканими манерами. У нас з ним були тривалі розмови, і він чимало дізнався про моє особисте життя, а також і про ваше, оскільки воно певним чином, [348] через донью Ернанду, зв'язане з моїм. За тиждень після того як Волверстона й тих,

хто висадився з ним на берег, було взято в полон, Блад вирішив скористатися з одержаних від мене відомостей, а також і з паперів, якими він, зрозуміла річ, заволодів. Він розповів мені про свій намір і пообіцяв не вимагати з мене викупу, якщо йому пощастить визволити своїх людей, використавши моє ім'я і взяті в мене папери.

— І ви, ви погодились?

— Погодився? Іноді ви справді буваєте неймовірно дурним. Ніхто й не питав моєї згоди. Мене просто повідомили про це. Ваша власна дурість і орден святого Якова Компостельського довершили справу. Мабуть, він вручив його вам і так вас цим запаморочив, що ви ладні були вірити кожному його слову.

— То це ви везли мені орден? Він, був серед ваших паперів? — запитав дон Хайме, якому здалося, що він починає щось розуміти.

На довгому жовтуватому обличчі дона Родріго з'явилась похмура посмішка.

— Я віз орден губернатору Еспаньйоли дону Хайме де Гусману. Йому ж було адресовано й листа.

Дон Хайме де Вілламагра аж рота роззявив. Потім зблід.

— Що, навіть так? Орден призначався не мені? Це просто була його диявольська вигадка?

— Вам слід було краще роздивитись листа.

— Його зіпсувала морська вода! — скажено проревів губернатор.

— Тоді вам слід було звернутись до свого сумління. Воно підказало б вам, що ви нічим не заслужили хрест святого Якова.

Дон Хайме був надто приголомшений, щоб належним чином відповісти на цей глум. І лише діставшись додому, він отямився настільки, що спробував налякати свою дружину розповіддю про те, як його було обдурено. Проте цим він накликав на себе ще більше приниження.

— Як це сталося, пані,— запитав він,— що ви визнали його своїм двоюрідним братом?

— Я не визнавала його своїм двоюрідним братом,— відказала Ернанда і наважилась, нарешті, засміятися з свого чоловіка, відплачуючи йому за всі кривди, що вона їх від нього зазнала.

— Не визнавали? Ви хочете сказати, ніби знали, що він вам не двоюрідний брат? [349]

— Саме це я й хочу сказати.

— І ви мене про це не повідомили? — Весь світ закрутився в дона Хайме перед очима.

— Ви мені не дозволили. Коли я сказала вам, що не пам'ятаю, щоб у мого кузена Педро були сині очі, ви заявили, що я ніколи нічого не пам'ятаю й назвали мене дурною. А що мені не хотілося, щоб ви ще раз назвали мене дурною в присутності незнайомої людини, я більше нічого не сказала.

Дон Хайме витер піт з чола і з безсилою люттю звернувся до дона Родріго, який стояв тут-таки.

— Що ви на це скажете?

— Від себе — нічого. Але я можу нагадати вам про ту пораду, яку, прощаючись, дав вам капітан Блад. Здається, він радив вам надалі більше поважати свою дружину.

Розділ IV

ВОЄННА КОНТРИБУЦІЯ

Розпочавши бій з "Арабеллою", іспанський корабель "Атревіда"(1) виявив неймовірну хоробрість і таку саму неймовірну дурість, коли зважити на його гірше озброєння й те завдання, яке йому було наказано виконати.

(1) Атревіда — за грецькою міфологією, богиня відваги.

"Арабеллою" був той-таки "Сінко Льягас" із Кадіса, що його Пітер Блад відважно колись захопив. Тепер він перейменував його на честь якоїсь дами з острова Барба-доса, спогад про яку завжди і надихав і стримував його під час піратських наскоків.

Отже, "Арабелла" швидко йшла в західному напрямку, щоб наздогнати інші кораблі ескадри, які випередили її на цілий день шляху, нічим по дорозі не цікавлячись, коли десь на 19° північної довготи і 66° західної широти її помітила "Атревіда", лягла поперек її курсу і відкрила вогонь.

Командира іспанського корабля дона Вісенте де Каса-негра спонукала до таких дій непохитна віра в себе, анітрохи не стримувана усвідомленням власної обмеженості.

Наслідок виявився саме таким, якого й слід було споді-_ ватись. "Арабелла" спритно зробила поворот оверштаг, лігши на південний галс, і, опинившись з навітряного боку "Атревіди", здобула в такий спосіб тактичну перевагу. Потім, перебуваючи на недосяжній для іспанських

кормових [350] гармат відстані, відкрила нищівний вогонь із своїх далекобійних гармат, що само по собі мало не вирішило всієї справи. Підійшовши ближче, вона так пошматувала й зруйнувала рангоут і такелаж "Атревіди" скутими ланцюгами ядрами, що тепер не змогла б утекти навіть у тому разі, якби дон Вісенте розважливо схилився до такого способу дій. Нарешті, наблизившись на відстань пістолетного пострілу, "Арабелла" бортовим залпом перетворила гарний іспанський фрегат на ні на що непридатну посудину, яка вже не слухала стерна. Коли після цього "Атре-віду" було взято на абордаж, іспанці, зберігаючи собі життя, здались, і позеленілий з люті дон Вісенте віддав свою шпагу капітанові Бладу.

— Це навчить вас не гавкати на мене, коли я мирно йду собі своїм шляхом,— промовив капітан Блад.— Я бачу, ви назвали свій корабель "Дтревідою". Але з вашого боку це не стільки сміливо, скільки нахабно.-

Та думка капітана Блада про іспанця стала ще гіршою, коли, оглядаючи захоплений корабель, він виявив серед корабельних документів лист іспанського, адмірала дона Мігеля де Еспіноса-і-Вальдеса, в якому було.викладено мету плавання дона Вісенте. В листі був наказ дону Вісенте якнайшвидше приєднатись до адміральської ескадри в бухті Спаніш Кей біля Б'єка, щоб разом з нею здійснити напад на англійське поселення на острові Антігуа. Дон Мігель висловлювався в листі цілком недвозначно.

"Хоч,— писав він,— його королівська величність перебуває з Англією в стані миру, проте Англія не вживає ніяких заходів, щоб придушити дії пірата Блада в іспанських водах. Внаслідок цього стає необхідним вдатися до репресалій і дістати компенсацію за всю шкоду, заподіяну Іспанії руками цього диявола-флібустьєра".

Посадивши обеззброєних іспанців у трюм — усіх, крім необачного дона Вісенте, якого під слово честі взяли на борт "Арабелли", Блад відрядив на "Атревіду" призову команду, залатав у кораблі дірки і

південно-східним курсом пішов до протоки між Анегадою і Віргінськими островами.

Це означало, що наміри Блада змінились, і він виклав їх на нараді, яку зібрав увечері того ж дня у великій капітанській каюті і на яку прийшли його помічник Вол-верстон, шкіпер Піт, канонір Огл і два представники від команди, один з яких був француз на ім'я Альбен. Це пояснювалось тим, що третина корсарів на борту "Арабелли" складалась із французів. [351] Коли Блад оголосив про свій намір іти на Антігуа, він наштовхнувся на деякий опір.

Найкоротше заперечив Волверстон, який, перш ніж висловитись, грюкнув по столу схожим на довбню кулачиськом.

— Під три чорти короля Якова і всіх, хто йому служить! — прогримів він.— Досить і того, що ми ніколи не нападаємо на англійські кораблі та на англійські поселення. Нехай мене дідько вхопить, але я не вважаю, що ми зобов'язані захищати тих, хто проти нас.

Капітан Блад пояснив:

— Цей напад іспанці замислили як покарання за шкоду, якої вони зазнали від нас. Тому мені здається, що це накладає на нас якісь обов'язки. Ми не повинні бути патріотами, як ти кажеш, Волверстоне, ми також не повинні бути й альтруїстами. Якщо ж ми прибудемо туди попередити про напад і залишимось допомогти, то тільки як найманці, яким гарнізон повинен буде заплатити за службу, що він охоче й зробить. Таким чином ми виконаємо свій обов'язок з користю для себе.

Цими доказами Блад узяв гору в суперечці.

На світанку, минувши протоку, обидва кораблі лягли в дрейф біля південного краю острова Вірген Горда, маючи його з правого борту на відстані близько чотирьох миль. Море було спокійне, тому капітан Блад

наказав спустити з "Атревіди" шлюпки, і іспанська команда попливла на них до берега, після чого кораблі рушили далі своїм шляхом до Підвітряних островів.

Пройшовши під легким бризом південніше острова Соба, вони вранці наступного дня опинились біля західного берега Антігуа і, піднявши англійський прапор, кинули якір за десять сажнів на північ від обмілини, що розділяла на дві частини вхід у Форт-Бей.

За кілька хвилин після полудня, саме тоді, коли полковник Кортні, правитель Підвітряних островів, чия резиденція знаходилась в Антігуа, тільки-но сів за обідній стіл разом з місіс Кортні й капітаном Макартні, його було приголомшено повідомленням про те, що капітан Блад висадився в бухті Сент-Джон і бажає бути прийнятим.

Полковник Кортні, високий, дуже худорлявий чоловік років сорока п'яти, рудий і веснянкуватий, втупився безбарвними, з червоними повіками очима в свого юного секретаря Айвса, який приніс йому цю новину.

— Ви кажете, капітан Блад? — перепитав він.— Капітан [352] Блад? Який капітан Блад? Певно ж, не пірат, що носить це ім'я, не той клятий негідник з Барбадос а?

Містер Айвс, бачачи, як схвилювався його превосхо-дительство, дозволив собі всміхнутись.

— Саме той, сер.

Полковник Кортні пожбурив серветку на вже накритий стіл і, все ще не вірячи, звівся на ноги.

— І він тут! Він що, божевільний? Дістав сонячний удар? Присягаюсь, я закую його в кайдани за зухвальство, перш ніж пообідаю, я відправлю

його в Англію, перш ніж...— Він раптом замовк.— Чорт забирай,— вигукнув він і повернувся до свого заступника.— Нам краще прийняти його, Макартні!

Кругле обличчя Макартні, таке ж червоне, як і його мундир, виражало не менше здивування, ніж обличчя губернатора. Те, що такий негідник, за голову якого оголошено винагороду, має нахабство з'явитися вдень з візитом до губернатора англійської колонії, майже відібрало в Макартні мову Нце більше — здатність мислити.

Містер Айвс запросив до довгої, прохолодної, скромно вмебльованої кімнати високого, сухорлявого джентльмена, дуже елегантно вдягненого в камзол з темно-брунатної тафти. Великий коштовний діамант сяяв у нього на шиї серед чудового мережива, діамантова пряжка блищала на стрічці прикрашеного плюмажем капелюха, якого він тримав у руці, велика довгаста перлина, що висіла у лівому вусі, світилася серед чорних кучерів перуки. Гість спирався на чорну палицю із золотою головкою. Він був такий не схожий на пірата, цей модний джентльмен, аж усі мовчки втупились у його сухе, довгообразе, сардонічне і загоріле, немов у індіанця, обличчя з високим чолом і очима, що здавались надзвичайно синіми й холодними. Дедалі більше дивуючись, полковник смикнувся і нарешті епитав:

— Ви капітан Блад?

Джентльмен вклонився. Капітан Макартні нервово перевів подих і побажав собі кольки в печінки. Полковник, вирячивши очі, повторив своє "чорт забирай" і кинув погляд на зблідлу дружину, на Макартні, потім знову втупився в капітана Блада.

— Чорт забирай,— ще раз проказав полковник,— ви хоробрий волоцюга. Справді хоробрий.

— Я бачу, ви вже чули про мене.

— Чув, але не повірив би, що ви з'явитесь сюди. Чи ви, бува, не прийшли для того, щоб здатись у полон? [353]

Пірат невимушено ступив до столу. Макартні інстинктивно підвівся.

— Прочитайте оце, тоді не доведеться багато пояснювати,— промовив Блад, поклавши перед губернатором лист іспанського адмірала.— Військове щастя всміхнулось мені, і він попав до моїх рук разом з джентльменом, якому був адресований.

Полковник Кортні прочитав, зблід і передав листа Макартні. Тоді знову пильно глянув на Блада, і той, неначе відповідаючи на цей погляд, сказав:

— Я прибув сюди, щоб попередити вас і в разі потреби прислужитися вам.

— Прислужитись мені?

— Здається, ви цього потребуватимете. Ваш сміховинний форт і години не втримається під вогнем іспанських гармат, а тоді ці кастільські джентльмени вдеруться в місто. Вам, мабуть, відомо, як вони поводяться в подібних випадках. Якщо ні, то я можу вам розповісти.

— Але ж, до біса,— не стримався Макартні,— ми зараз не воюємо з Іспанією!

Полковник Кортні з холодною люттю повернувся до Блада:

— Призвідець усіх наших нещасть — ви! Це через ваші піратські дії нас хочуть покарати!

— Тому я тут. Однак, на мою думку, мої дії — то лише привід, а не причина.— Капітан Блад сів.— Я чув, тут на Антігуа знайшли золото. Безперечно, про це почув і дон Мігель. Ваш напіввійськовий гарнізон не налічує й двохсот чоловік, а ваш форт, як я вже сказав,— нікчемна руїна. В мене ж сильний корабель, озброєний важкими гарматами, і дві сотні таких відчайдушних хлопців, яких більше ні на Карібському морі, ні взагалі в світі ні в кого немає. Звичайно, я — клятий пірат, за мою голову оголошено винагороду, і якщо ви будете надто вередливі, то нам немає про що говорити. Але якщо у вас є голова на плечах, а я сподіваюсь, що вона є, то ви будете дякувати богу за те, що я прибув сюди, і домовитесь зі мною.

— Домовлюся з вами?

Капітан Блад пояснив, що саме він мав на увазі. Його люди не схильні ризикувати собою заради якихось там химер, до того ж серед них чимало французів, яким, певна річ, явно бракує патріотичних почуттів, особливо коли справа стосується англійської колонії. Вони розраховуватимуть хоч на якусь, нехай і незначну, винагороду за ті цінні послуги, що їх вони готові надати. [354]

----До того ж, полковнику,— додав на закінчення

Блад,— вам треба подбати тут і про свою честь. Вам, мабуть, важко укласти з нами угоду, але вам ніщо не заважає просто найняти нас. Потім, коли діло буде зроблене, ви без ніяких докорів сумління знову зможете нас переслідувати.

Губернатор похмуро подивився на нього:

— Мій обов'язок — закувати вас у кайдани і послати в Англію, де вас повісять.

Капітан Блад і оком не змигнув.

— Ваш найперший обов'язок — зберегти колонію, правителем якої ви є. Зрозумійте, що їй загрожує небезпека. І ця небезпека настільки близько, що не можна гаяти й хвилини. Слово честі, ви зробите добре, якщо не будете зволікати.

Губернатор глянув на Макартні. Погляд Макартні був такий же порожній, як і його голова. Раптом дружина губернатора, яка досі сиділа переляканим і мовчазним свідком того, що відбувалось, підвелась із свого стільця. Вона була така ж худорлява й висока, як і її чоловік. Тропічний клімат передчасно зістарив її і зсушив її вроду. Очевидно, подумав Блад, він не зсушив їй мозок.

— Джеймсе, як ти можеш вагатися? — спитала вона.— Подумай, що станеться з жінками й дітьми, якщо висадяться іспанці. Згадай, що вони вчинили в Бріджтауні.

Губернатор стояв похиливши голову і похмуро супився.

— І все ж таки я не можу укласти угоду з...— сказав він.— Не можу домовлятися з розбійниками. Мій обов'язок мені зрозумілий. Цілком зрозумілий.

В його тоні вчувалась рішучість людини, яка вибрала свій шлях.

— Fiat officium, ruat coelum(1),— відказав Блад, який колись вивчав античну філософію. Він зітхнув і підвівся.— Якщо це ваше останнє слово, то я тільки хочу побажати, щоб сьогоднішній день закінчився для вас добре. Я ж особисто не маю ніякого бажання, щоб мене застукала зненацька карібська ескадра.

— Нікуди ви звідси не підете,— різко сказав полковник.— Тут мій обов'язок мені також зрозумілий. Макартні, гукніть сторожу.

— Ну, не будьте дурнем, полковнику.— Рух, що його зробив Блад, зупинив Макартні. [355]

(1) Вільному воля, спасенному рай (лат.).

— Я аж ніяк не дурень, сер, і знаю, що мені належить робити. Я повинен виконати свій обов'язок.

— І оце ваш обов'язок вимагає від вас відплатити мені такою ницістю за ту дуже цінну послугу, яку я вам зробив, попередивши про небезпеку. Гарненько подумайте, полковнику.

І знову прибічницею Блада виступила дружина полковника; напрочуд добре розуміючи, в чому саме полягає єдиний реальний вихід із становища, вона повелась пристрасно і рішуче.

Полковник, якого вона допекла до живого, майже впав у крісло.

— Але я не можу! — вигукнув він.— Я ніколи не буду домовлятися з бунтівником, розбійником, піратом. Честь мого мундира... Я... я не можу!

Капітан Блад проклинав у душі недоумкуватість урядів, які посилають подібних людей своїми представниками в заморські колонії.

— Як ви гадаєте, честь вашого мундира зупинить іспанського адмірала? — спитав він.

— А жінки, Джеймсе! — не вгавала дружина полковника.— їй-богу, Джеймсе, якщо ти попав у таку неймовірну скруту — адже сюди йде ціла ескадра, щоб напасти на тебе,— його величність король, безперечно, схвалить твоє рішення залучити будь-кого на допомогу.

Вона не відступилася від свого, аж поки Макартні не підтримав її в намаганні подолати дурну впертість полковника. Кінець кінцем губернатор був змушений принести гідність у жертву доцільності. Все ще опираючись, він незадоволено побажав дізнатись про умови піратів.

— Для себе я не прошу нічого,— відказав Блад.— Я організую вам ^оборону просто тому, що в моїх жилах тече та ж сама кров. Але після того як іспанців буде відігнано, я повинен одержати по сто золотих для кожної своєї людини. А всього їх у мене двісті.

Його превосходительство обурився.

— Двадцять тисяч червінців! — Йому аж перехопило подих, і він до такої міри, забув про свою гідність, що почав торгуватись. Проте Блад лишався холодний і невблаганний, і кінець кінцем губернатор мусив прийняти його умови.

Того ж самого дня Блад заходився зміцнювати захисні споруди поселення Сент-Джон.

Форт Бей являв, собою вузьку морську затоку завдовжки дві милі й завширшки з милю в своїй найширшій [356] частині. Гирло цієї затоки трохи звужувалось, наче шийка в пляшці. Посеред нього тяглась довга піщана обмілина, що під час відпливу виступала з води й ділила його на дві частини. Південним рукавом могли пройти судна лише найменшої осадки, а вузький північний рукав, біля входу в який кинула якір "Арабелла", ніколи не мав глибини меншої за вісім морських сажнів(1), іноді трохи більше, бо припливи тут бували невеликі, і тому потрапити в бухту можна було тільки цим шляхом.

(1) Морський сажень дорівнює 182 см. (Прим, перекл.)-.

Цей рукав охороняв форт, розташований на невеличкому підвищенні північного мису,— квадратна, приземкувата споруда з опуклими

бійницями, побудована з сірого каменю. Озброєння форту складалось із десятка старезних гармат і півдесятка фальконетів, далекобійність яких не перевищувала двох тисяч ярдів — ця артилерія викликала в капітана Блада лише зневажливу посмішку, і він додав до неї дванадцять гармат новіших зразків, знявши їх з "Атревіди".

Крім того, він перевіз на берег з іспанського корабля ще дюжину гармат, серед них — дві гармати, що стріляли дванадцятифунтовими ядрами. Проте ці гармати він призначав для іншої мети. За п'ятдесят ярдів на захід від форту, на самому краю підвищення, він заходився споруджувати земляні укріплення, причому з такою швидкістю, що полковник Кортні дістав можливість познайомитися з піратськими методами оборони і зрозуміти секрет їхніх успіхів.

Для спорудження укріплень капітан Блад зняв з кораблів сотню своїх людей, і вони, майже голі, завзято працювали під пекучим сонцем. На допомогу їм він відрядив з Сент-Джона три сотні білих і стільки ж негрів — по суті, все його працездатне чоловіче населення — і примусив їх копати, насипати вали й наповнювати землею коші, плести які він поставив жінок. Решту своїх людей Блад послав різати дерен, рубати дерева й підносити все це до місця, де будувались укріплення. Від полудня й до вечора мис нагадував мурашник. Перед заходом сонця роботу було скінчено. Губернаторові все це здавалось дивом. За шість годин під керівництвом Блада і за його волею було споруджено ще один форт, будівництво якого звичайними методами забрало б не менше тижня.

До того ж цей форт не тільки побудували й озброїли останньою дюжиною гармат, знятих з "Атревіди", і півдюжиною [357] потужних гармат з "Арабелли", але ще так вдало сховали, що, дивлячись з боку моря, навіть не можна було запідозрити про його існування. Він був так обкладений смугами дерну, що цілком зливався з невисокою кручею. Всередині форту і за його валами росли широколисті кокосові пальми, а кущі дерев білої акації й арнотто так добре маскували гармати, що їх не можна було побачити навіть з відстані у півмилі.

Проте полковник Кортні дійшов висновку, що тут марно витрачено силу-силенну праці. Навіщо дбати про те, щоб сховати укріплення, самий вигляд яких може зупинити нападника?

Блад пояснив:

— Якщо ворог злякається, то він просто відкладе напад на той час, коли мене тут не буде, щоб вас захистити. А мені хочеться або зовсім знищити його, або так змолотити, щоб він дав спокій англійським поселенням у майбутньому.

Цієї ночі Блад спав на борту "Арабелли", що стояла на якорі біля берега в тому місці, де він був найвищий. А вранці Сент-Джон був розбуджений і стривожений оглушливою гарматною стріляниною. Губернатор вибіг із свого будинку в самій нічній сорочці, подумавши, що це іспанці вже напали на острів. Проте стріляли з нових укріплень, і за мішень правила "Атревіда", що стояла із збитими щоглами на якорі впоперек вузького фарватеру на самісінькій середині протоки.

Губернатор, квапливо одягнувшись, скочив на коня й помчав разом з Макартні на мис, де стояла "Арабелла". Але коли він прибув туди, стрілянина припинилась. Корпус корабля, подірявлений ядрами, повільно занурювавсь у воду. Саме тієї миті, коли розлючений губернатор скочив біля нового форту з коня, корабель з шумом зник з очей. Звернувшись до капітана Блада, який в гурті своїх суворих поплічників спостерігав кінець "Атревіди", губернатор, не стримуючись у висловах, зажадав, щоб йому в ім'я неба й пекла пояснили, що має означати ця дурість. Чи усвідомлює капітан Блад, що він цілком загородив вхід до гавані для всіх суден, крім найменших?

— Саме цього я й хотів,— відповів Блад.— Я не пошкодував сил на те, щоб знайти наймілкіше місце в цій протоці. Зараз корабель лежить на глибині шести сажнів і води над ним всього два сажні.

Губернатор вирішив, що з нього глузують. Почервонівши з обурення, він спитав, нащо було вдаватися [358] до таких безглуздих заходів, та ще й не порадившися з ним.

Блад пояснив стомленим голосом те, що мало бути зрозумілим! без пояснень. Це трохи вгамувало губернаторову лють. Проте підозріливість, притаманна обмеженим людям, не давала йому заспокоїтись.

— Але якщо вашим єдиним наміром було потопити корабель, то на якого біса ви витрачали ядра й порох? Чому ви не пустили його на дно, просто продірявивши його днище?

Блад знизав плечима.

— Трохи повправлялися в стрільбі з гармат. Його превосходительство знову розлютився.

— На такій відстані? Чоловіче, нащо ви розповідаєте мені байки?

— Ви все зрозумієте, коли тут буде дон Мігель.

— З вашого дозволу, я хотів би зрозуміти все зараз. Інакше й бути не може, хай вам біс. Не забувайте, що тут, на Антігуа, командую я.

Блад розсердився. Він ніколи не вмів спокійно терпіти ДУРнів.

— Слово честі, якщо вам не зрозумілі мої наміри, то це свідчить про те, що ваші можливості командувати перевершують ваше вміння розуміти. До речі, є справи, які ще треба владнати, а часу може не вистачити.

Сказавши це, Блад різко повернувся й залишив губернатора обурюватись і бризкати слиною.

Оглянувши берег, Блад знайшов на відстані двох миль від форту невеличку затишну бухточку, відому під назвою Затока Уїллоубі, де "Арабелла" могла стояти на якорі схованою від стороннього ока й бути водночас дуже зручно напохваті, так що й він сам, і його матроси могли залишитись на березі. Це було приємною новиною навіть для полковника Кортні, який страшенно боявся, що пірати житимуть у селищі. Блад зажадав, щоб його людей забезпечили провіантом, і попросив для цього п'ятдесят голів великої худоби і двадцять свиней. Губернатор почав був торгуватися з ним, але Блад примусив його замовкнути в таких сильних виразах, які аж ніяк не поліпшили їхніх стосунків. Худобу належним чином було доставлено, і на кілька наступних днів пірати перетворились на справжніх коліїв: на берегах Затоки Уїллобі запалахкотіли багаття, худобу різали і м'ясо смажили на рожнах разом з черепахами, яких ці шукачі пригод у великій кількості ловили поблизу. [359]

В цих мирних заняттях минуло три дні, і губернатор уже почав замислюватись, чи це, бува, не злий жарт капітана Блада, до якого він вдався, щоб приховати свої власні мерзенні наміри. Блад, проте, знаходив причини, чому іспанці зволікають з нападом. Поки дон Мігель не втратить надію, що дон Вісенте де Касаньєгра не приєднається до нього разом з своєю "Атревідою", він буде очікувати.

Ще чотири дні минуло в бездіяльності, і щодня губернатор приїжджав верхи до Затоки Уїллоубі. Щоб розвіяти свої підозри, засипав Блада ретельно продуманими запитаннями. Ці зустрічі з кожним днем ставали дедалі напруженішими, і Блад дедалі відвертіше давав губернатору зрозуміти, що він аж ніяк не сподівається на безхмарне колоніальне майбутнє країни, яка виявляє так мало здорового глузду у виборі людей для управління своїми заморськими володіннями.

Ескадра дона Мігеля з'явилась біля берегів Антігуа саме вчасно, щоб відвернути відкритий розрив між губернатором і його союзником-піратом.

Звістку про наближення іспанської ескадри приніс у Затоку Уїллоубі у понеділок вранці вартовий, залишений біля нових земляних укріплень.

Капітан Блад зразу ж висадив на берег сотню своїх людей і повів їх навпростець до укріплень. Командувати кораблем залишився Вол-верстон. Огл, грізний гармаш, разом з іншою гарматною обслугою, вже був у новому форті.

За шість миль від берега, просто навпроти входу до гавані Сент-Джон, гнані свіжим північно-західним бризом, що вгамовував спеку ранкового сонця, під усіма вітрилами йшли чотири величних кораблі, і на грот-щоглі кожного корабля маяв кастильський прапор.

З парапету старого форту кораблі оглядав у підзорну трубу капітан Блад. Поряд з ним, у супроводі Макартні, стояв губернатор, який нарешті зрозумів, що загроза іспанського нападу не була вигадкою.

Дон Мігель командував "Вірген дель Піларом", надзвичайно гарним і дуже могутнім кораблем, на якому він плавав відтоді, як Блад кілька місяців тому потопив "Мі-лагросу". "Вірген дель Піл ар" був великим чорним галео-ном, озброєним сорока гарматами, серед них кількома важкими, що стріляли на три тисячі ярдів. З інших трьох кораблів два, хоч і менші, були грізними тридцятигармат-ними фрегатами, і тільки останній — невеликим десяти-гарматним шлюпом. [360]

Блад склав підзорну трубу й приготувався діяти силами старого форту. Новий форт мав поки що мовчати і не виявляти себе.

Бій розпочався через півгодини.

Наступ дона Мігеля і цього разу відзначався добре знайомою Бладові навальністю. Іспанець навіть не подбав про те, щоб узяти рифи, поки не наблизився до берега не далі як на дві тисячі ярдів. Він, безперечно, щиро вважав, що заскочив містечко зненацька і що допотопні гармати форту навряд, чи зможуть стати йому на заваді. Та проте він поклав собі знищити їх, перш ніж входити до гавані, і щоб швидко й напевно досягти

цього, дон Мігель продовжував іти вперед, поки, за розрахунками Блада, не наблизився до форту не більше як на тисячу(1) ярдів.

— Присягаюсь своєю душею,— промовив Блад,— він, мабуть, хоче підійти на відстань пістолетного пострілу або вважає, що цей форт так собі, ніщо. Ану приведи його до тями, Огле. Дай салют на його честь!

Команда Огла вже давно зарядила свої гармати, і тепер дванадцять гармат з "Атревіди" невідривно стежили за наближенням іспанської ескадри. Люди з запальниками, забивачами й цеберками з водою були напоготові, щоб допомогти гармашам.

Огл подав команду, і всі дванадцять гармат вистрілили одночасно з оглушливим гуркотом. З такої близької відстані наріть п'ятифунтові ядра цих порівняно невеликих гармат все ж таки заподіяли деякої шкоди двом іспанським кораблям. Але моральний ефект цього залпу, що виявився цілковитою несподіванкою для тих, хто сам розраховував на несподіванку, був ще істотнішим.

Адмірал негайно звелів просигналити кораблям наказ зробити поворот оверштаг. Виконуючи цей маневр, кораблі один за одним дали по залпу із своїх бортових гармат по форту, який на кілька хвилин перетворився на справжній вулкан: над камінням, що летіло на всі боки, над мурами, що розсипались на цеглини, здійнявся густий стовп диму й пилюки. Осліплені пірати не могли бачити, що роблять іспанські кораблі. Але Блад, який теж нічого не бачив, здогадався про намір ворога і наказав усім залишити форт та сховатись в укритті позад нього під час короткого затишшя перед наступними залпами.

Коли вони відгриміли, Блад повернув усіх назад до зруйнованої фортеці, яка тепер уже ні для кого не становила ніякої загрози, і в дію вступили її старовинні гармати. Оборонці повели стрілянину навмання, крізь хмару [361] куряви, яка цілком їх сховала, щоб показати іспанцям, що форт ще живий. Потім, коли хмара розвіялась, по дві, по три

заговорили п'ятифунтові гармати, повівши влучний вогонь по кораблях, що вже повернули проти вітру. Шкоди вони завдали незначної, але важливо було не давати іспанцям перепочинку.

Тим часом гарматна обслуга поралась біля гармат з "Атревіди". їх облили водою й, пустивши в хід банники, клейтухи та забивачі, квапливо перезаряджали.

Губернатор, який не брав ніякої участі в усій цій гарячковій діяльності, забажав нарешті дізнатись, навіщо так нерозумно марнується порох на стрілянину із старих і нікчемних пукалок, в той час як на нових укріпленнях стоять далекобійні гармати, здатні вдарити по іспанцях двадцятичотирьохфунтовими й навіть тридцятифунтовими ядрами. Діставши ухильну відповідь, він перейшов від порад до команд, "після чого його попросили не заважати здійсненню детально продуманих планів.

Цій суперечці поклали край іспанські кораблі, що знову пішли в атаку, і все повторилося спочатку. Знову по форту вдарили гармати, і цього разу двоє негрів було вбито і з півдюжини піратів поранено камінням від мурів, що літало в повітрі, хоч Блад і подбав про те, щоб вивести людей з небезпечного місця раніше, ніж пролунає залп.

Коли другу атаку іспанців було відбито і вони знову відійшли, Блад вирішив забрати свої гармати з форту, бо ще кілька бортових залпів могли б зовсім поховати їх під уламками. Негрів, піратів, антігуанську міліцію — всіх без винятку було залучено до цієї роботи. І все ж пішла ціла година на те, щоб витягти їх з уламків розбитих мурів і встановити на новому місці, далі від берега, де Огл і його люди знову заходилися заряджати їх. Піратів прикривали залишки форту, тож іспанці, які пішли в атаку втретє, не помітили приготувань. Проте цього разу, поки новий металевий шквал бушував серед зруйнованих, але порожніх укріплень, пірати не відкривали вогню. Коли він ущух, форт являв собою безформну купу каміння, і невеликий гурт його захисників, лежачи позад цих руїн, почув, як радісно закричали іспанці, впевнені, що всі оборонці загинули,

оскільки у відповідь на їхнє бомбардування не пролунало жодного пострілу.

Гордовито, впевнено дон Мігель рушив уперед. Зупинятись і перезаряджати гармати йому не треба. До того ж день хилиться до вечора, а він неодмінно хоче розквартирувати своїх людей у Сент-Джоні ще до темряви. Проте [362] хмара куряви й диму, що ховала захисників та нову позицію їхніх гармат від ворожих очей, не була такою ж непроникною для гострих очей піратів, що були зовсім близько біля неї. Флагманський корабель перебував за п'ятсот ярдів від входу в бухту, коли шість гармат, заряджених цього разу картеччю та скутими ланцюгами ядрами, прогулялися смертоносним шквалом по її палубах і заподіяли деякої шкоди оснащенню. Шість інших гармат, заряджених так самб, дали залп зразу ж після них, і хоч їхній вогонь був не такий нищівний, та він збільшив сум'яття й переляк, викликані цим несподіваним нападом.

В тиші, що настала після цього, оборонці почули з борту флагмана пронизливий звук сурми. Це передавався адміральський наказ іншим кораблям ескадри. Поспішаючи виконати поворот оверштаг, іспанські кораблі на якусь мить повернулись бортами до берега, Блад подав сигнал, і решта гармат, які ще не стріляли, попарно послали свої п'ятифунтові ядра шукати, іспанські шпангоути. Майже всі вони влучили в ціль, а одне, особливо вдатне, збило грот-щоглу на фрегаті. Від такого пошкодження, а також через викликаний ним відчайдушний поспіх, фрегат насунувся на шлюп, їхні снасті переплутались, і поки кораблі вивільнялись, щоб відступити слідом за іншими, їхні палуби обстрілювались згубним поздовжйім вогнем з охолоджених водою і швидко перезаряджених гармат.

Коли гармати на якийсь час припинили свою роботу і стрілянина вщухла, Блад, який порався біля них разом з іншою обслугою, випростався, глянув на довгообразого, пихатого полковника Кортні й засміявся:

— Слово честі, це нове винищення немовлят. —Губернатор криво посміхнувся у відповідь:

— Якби ви зробили так, як я вам радив... Блад безцеремонно перебив його:

— Сили небесні! І ви ще не задоволені? Та якби я зробив так, як ви радили, то давно вже виклав би на стіл усі карти. А так я не відкрию своїх козирів, поки адмірал не зробить того ходу, на який я його штовхаю.

— А якщо адмірал ніколи його не зробить, капітане Блад?

— Обов'язково зробить! По-перше, тому, що такі вчинки властиві його природі, по-друге, тому, що нічого іншого йому не лишається. Отже, ви можете спокійно повернутись додому, лягти в ліжко й спати, поклавши всі свої надії на провидіння й на мене. [363]

— Не вважаю за можливе вбачати якийсь зв'язок між провидінням і вами,— відказав губернатор крижаним тоном.

— А проте доведеться. Слово честі, доведеться. Бо ми творимо дива — провидіння і я,— коли діємо разом.

За годину до заходу сонця іспанські кораблі лягли в дрейф за дві милі від берега. Настав повний штиль, Усі антігуанці, білі й чорні, з дозволу Блада розійшлись по домівках вечеряти. Залишилось тільки чоловік сорок, яких він затримав на випадок якої-небудь непередбаченої події. Потім пірати повсідались просто неба й підживились м'ясом, з'ївши хто скільки хотів, та випили трохи рому.

Сонце пірнуло в нефритові води Карібського моря, і одразу, неначе загасили лампу, настала темрява, м'яка, синювата темрява безмісячної ночі, коли на небі сяють лише міріади зірок.

Капітан Блад підвівся і втягнув носом повітря. Північно-західний бриз, що зовсім був ущух перед заходом сонця, знову почав посилюватись. Капітан Блад наказав загасити всі багаття й вогнища, щоб не сполохати того, що мало статись.

А у відкритому морі в гарній каюті флагманського корабля гордий, хоробрий і нездарний адмірал Карібської ескадри скликав військову раду, що зовсім не була схожа на раду, тому що він скликав своїх капітанів тільки для того, щоб нав'язати їм свою волю. Глупої ночі, коли всі в Сент-Джоні повинні спати, впевнені, що до ранку ніхто на них не нападе, іспанські кораблі під захистом темряви з погашеними ліхтарями прокрадуться повз форт у бухту. Ранок застане їх приблизно за милю від форту в глибині бухти з націленими на місто гарматами. Це буде шах і мат антігуанцям.

Відповідно до цього плану вони й почали діяти. Поставивши вітрила до бризу, що сприяв їм, і взявши рифи, щоб не клекотіла вода, іспанці обережно посунули вперед крізь оксамитовий морок ночі. Флагман ішов попереду, і незабаром вся ескадра наблизилась до входу в гавань, де між невиразними обрисами високих берегів по обидва боки протоки вода здавалася ще темнішою. Тут було тихо, немов у домовині. І ніде жодного вогника. Лише віддалік, де хвиля набігала на берег, видніла вузька фосфоресціююча смуга прибою та чути було в мертвій тиші м'який хлюпіт моря біля корабельних бортів.

Ось флагманський корабель, вздовж фальшбортів якого мовчки вишикувались напоготові матроси, наблизився до [364] форту й до того місця, де було затоплено "Атревіду", щоб перегородити притоку, на двісті ярдів. Дон Мігель, прихилившись до поруччя на кормі, стояв непорушно, мов статуя.' Тепер він був напроти форту і вже вважав, що перемогу здобуто, як раптом кіль флагманського корабля у щось врізався, і корабель, здригаючись усім корпусом, із скреготом, що дедалі дужчав, просунувся ще-на кілька ярдів уперед і зупинився, немов знизу його вхопила якась велетенська рука, в той час як угорі під тиском вітру гучно загули вітрила, затріщали снасті й зарипіли блоки. Потім, перш ніж

адмірал устиг збагнути, що з ними трапилось, вогненний спалах освітив лівий борт корабля, тиша вибухнула ревінням гармат, тріщанням дерева і гуркотом уламків рангоуту, що полетіли на палуб'у>— це гармати, зняті з "Арабелли" і до часу сховані за новими земляними укріпленнями, послали свої, тридцятидвохфун-тові ядра у флагманський корабель з убивчо близької відстані. Нищівна влучність цього вогню могла б пояснити полковникові Кортні причину того, чому саме капітан Блад волів за краще потопити "Атревіду" пострілами з гармат, а не попробивавши їй борти. В такий спосіб він точно пристрілявся, і тепер це дало йому можливість вести влучний вогонь у темряві.

Флагманський корабель встиг дати у відповідь тільки один бортовий залп, та й то навмання, після чого адмірал покинув свій ущент розбитий— і подірявлений корабель, який тримався на воді тільки тому, що кіль його міцно застряг у корпусі затопленої "Атревіди". З рештками своїх людей, що лишилися живими, він видерся на борт одного з фрегатів під назвою "Індіана", який, не маючи змоги вчасно зупинитись, врізався в корму флагмана. Просуваючись дуже повільно, "Індіана" зазнала зовсім незначних пошкоджень — тільки поламала собі бушприт, тому що її капітан діяв швидко і зразу ж наказав прибрати й ті нечисленні вітрила, під якими фрегат ішов.

На щастя іспанців, гармати на березі саме в цю мить перезаряджались. Під час. цього короткого затишшя "Індіана" прийняла втікачів з флагманського корабля, а шлюп, який ішов слідом за нею, негайно оцінивши ситуацію, зразу ж прибрав усі вітрила, підійшов до "Індіани" на веслах, відтягнув її за корму назад і вивів на відкриту воду, де лежав у дрейфі другий фрегат і безладно стріляв у напрямку земляних укріплень на березі, які тим часом мовчали. Єдиним наслідком цього було те, що пірати виявили, де він перебуває, і незабаром їхні гармати загуркотіли [365] знову, хоч і не всі разом. Ядро однієї з них довершило картину руйнування "Індіани", розбивши їй стерно. Коли "Індіану" було виведено з протоки, другий фрегат мусив узяти її на буксир.

Після цього стрілянина з обох боків припинилась, спокій і тиша тропічної ночі могли б знову опуститись на Сент-Джон, проте всі в містечку були вже на ногах і поспішали на берег по новини.

Коли зійшло сонце, на всьому величезному блакитному просторі Карібського моря не було видно жодного корабля, крім червоної "Арабелли", що стояла на якорі в затінку високого й стрімкого берега і приймала на борт гармати, позичені для діла, та гармати із знівеченого флагманського корабля, що важко нахилився на правий борт на тому місці, де наштовхнувся на затоплений корпус "Атревіди". Довкола напівзруйнованого флагмана юрмилась ціла флотилія човнів і каное, на які пірати вантажили всі варті того речі, знайдені на борту. Вони везли на берег все: зброю й обладунок, дещо з цього дуже цінне, золотий обідній сервіз, посуд із— золота й срібла, дві окуті залізними штабами скрині, в яких, очевидно, зберігалась казна ескадри — шість тисяч золотих червінців, чимало коштовного каміння, одягу, східних килимів і розкішних парчевих покривал з адміральської каюти. Усе це добро було складене купою біля форту,— пірати мали розподілити його між собою за своїм звичаєм.

Саме тоді, коли вся здобич з корабля опинилась на березі, з-за пагорка з'явилась вервечка з чотирьох в'ючних мулів і зупинилась біля дорогоцінної купи.

— Що це? — спитав Блад.

— Від його вельможності губернатора,— відповів негр, погонич мулів, — перевезти цей скарб.

Блад був спантеличений. Отямившись від несподіванки, він сказав: "Дуже вдячний" і звелів навантажити здобич на мулів і відвезти її туди, де кінчався високий берег і стояли човни, що мали доставити її на "Арабеллу".

Після цього він вирушив на прийом до губернатора.

Його провели до довгої вузької кімнати; в одному її кінці висів портрет його покійної величності короля Кар-ла Другого і сардонічно вдивлявся в своє відображення в дзеркалі напроти.

Більшу частину кімнати займав теж довгий і теж вузький стіл, на якому лежало кілька книжок та гітара і височіла ваза з квітами білої акації, що сповнювала повітря міцними пахощами; довкола столу стояло кілька стільців. [366]

З'явився губернатор у супроводі Макартні. Його об-личя здавалось ще довгообразішим, ніж завжди.

Капітан Блад з підзбрною трубою під пахвою і прикрашеним плюмажем капелюхом у руці зробив низький уклін.

— Я прийшов попрощатися, ваша вельможність.

— А я вже збирався послати по вас.— Безбарвні очі полковника спробували витримати твердий погляд капітана Блада, але безуспішно.— Мені стало відомо про вели-кі скарби, які ви взяли з розбитого іспанського корабля. Мені також сказали, що ваші люди навантажили їх на борт вашого корабля. Чи знаєте ви, сер, що ця здобич є власністю короля?

— Ні, цього я не знаю,— відповів капітан Блад.

— Не знаєте? В такому разі я повідомляю вас про це. Капітан Блад, терпляче всміхаючись, заперечливо похитав головою.

— Це воєнна здобич.

— Саме так. А воєнні дії провадились від імені його величності й на захист колонії його величності.

— Ви тільки не врахували того, що я не перебуваю на службі в короля.

— Хоч ми про це й не говорили, але я й без домовленості вважав, що ви тимчасово служите королю, коли згодився залучити вас і ваших людей до захисту острова.

Блад подивився на губернатора з веселим подивом.

— Що ви робили, сер-, до того, як вас зробили губернатором Підвітряних островів? Були стряпчим?

— Капітане Блад, мені здається, ви поводитесь зухвало!

— Ви вгадали, але ви заслужили навіть гіршого. Ви згодились залучити мене, так? Яка ласка! Та де б ви тепер були, коли б я вам не допоміг?

— З вашого дозволу, будемо дотримуватись теми нашої розмови.— Полковник говорив холодно й зверхньо.— Поступивши на службу до короля Якова, ви тим самим зобов'язались підкорятись законам, що діють у його армії. Привласнення цінностей з іспанського флагмана є актом розбою, що суперечить усім цим законам і заслуговує на якнайсуворішу кару.

Капітан Блад вважав, що ситуація стає дедалі комічнішою. Він розсміявся.

— Мій беззастережний обов'язок,— додав полковник Кортні,— заарештувати вас.

— Але, сподіваюсь, ви не збираєтесь цього зробити? [367]

— Ні, не збираюсь, якщо ви скористаєтесь із моєї поблажливості й негайно залишите ці місця.

— Я залишу ці місця зразу ж, як тільки одержу двадцять тисяч червінців: я надав вам свої послуги саме за цю суму.

— Ви вирішили одержати платню в інший спосіб, сер. І порушили при цьому закон. Нам з вами немає про що розмовляти, капітане Блад.

Блад, примружившись, подивився на губернатора. Невже цей чоловік — несосвітенний дурень чи він просто шахрай?

— О, та вам пальця в рот не клади,— засміявся він.— Тепер я не сумніваюсь, що мушу провести решту своїх днів, рятуючи британські колонії, коли вони попадуть у скруту. А зараз я тут і тут залишатимусь, поки не одержу двадцять тисяч золотих червінців.— Він кинув капелюха на стіл, підсунув стільця й сів на нього, поклавши ногу на ногу.— А сьогодні тепло, полковнику, чи не так?

Очі полковника розлючено блиснули.

— Капітане Макартні, сторожа чекає на галереї. Будьте ласкаві, покличте її.

— Ви маєте намір заарештувати мене?

— Авжеж, сер,— похмуро відказав полковник.— Це мій беззастережний обов'язок. Я повинен був зробити це ще тієї миті, коли ви ступили на цей берег. А тепер ви переконуєте мене в тому, що я повинен був вчинити так, незважаючи ні на які обставини.— Він махнув рукою солдатові, який зупинився в дверях.— Прошу вас, капітане Макартні, дійте.

— Зачекайте хвилиночку, капітане Макартні! Тільки хвилиночку, полковнику! — Блад підніс руку.— Це ж дорівнює оголошенню війни.

Полковник зневажливо знизав плечима.

— Можете називати це, як вам заманеться. Це не має значення.

Сумніви капітана щодо чесності губернатора по цих словах розвіялись без сліду. Полковник був звичайнісіньким дурнем, в голові якого двом думкам уже не вистачало місця.

— Навпаки, це має величезне значення. Оскільки ви оголошуєте мені війну, то матимете її. Але попереджаю вас, що буду з вами такий же нещадний, як учора з іспанцями, коли я був вашим союзником.

— Сто чортів,— вилаявся Макартні,— ми тримаємо його в руках, а він он як розмовляє! [368]

— Інші вже тримали мене в руках, капітане Макартні. Тож не покладайте на це надто великих надій.— Блад усміхнувся, потім додав: — Вашому острову пощастило, що війну, яку ви мені оголосили, можна вести без пролиття крові. По суті, вона вже розпочалась, і вам досить буде одного погляду, щоб прийти до висновку: стратегічна перевага на моєму боці, і вам не залишається нічого іншого, як капітулювати.

— Я не бачу підстав, щоб прийти до такого висновку, сер.

— Це тому, що ви надто повільно усвідомлюєте очевидне. Я починаю схилятись до думки, що у нас на батьківщині подібну рису вважають обов'язковою для губернатора в колоніях. Хвилиночку терпіння, полковнику: я звертаю вашу увагу на те, що мій корабель перебуває поза межами гавані. На його борту дві сотні завзятих бійців, які пороковтнуть ваших безхребетних захисників одним ковтком. На ньому також сорок гармат, і потрібно лише годину, щоб половину з них перевезти на берег з

тим, щоб протягом наступної години вони обернули Сент-Джон на купу сміття. їх не зупинить думка про те, що це англійська колонія, не сподівайтесь, бо третина мого товариства, дозволю вам нагадати,— це французи, а інші дві третини такі ж вигнанці, як і я. Вони з превеликим задоволенням пограбують це містечко, по-перше, тому, що його названо в честь короля, бо це ім'я ненависне всім їм, а по-друге, через золото, яке ви знайшли тут на Антігуа.

Макартні, з налитим кров'ю обличчям, намацував ефес шпаги. Але першим Бладу відповів полковник. Зблiднувши від люті, він махнув кістлявою, всіяною ластовинням рукою і загорлав:

— Ти мерзенний негідник! Пірат! Проклятий каторжник! Ти забув одне: поки ти не повернешся до своїх клятих піратів, нічого цього не буде.

— Нам годилось би подякувати йому за попередження, сер,— глузливо мовив капітан Макартні.

— Отакої! Я ще вчора помітив: уяви у вас зовсім немає,— вигукнув Блад.— Побачивши вашого погонича мулів, я зрозумів, чого від вас можна сподіватись. І відповідно вжив застережних заходів. Я дав своєму заступникові такі вказівки: вважати, починаючи з дванадцятої години, що ми перебуваємо в стані війни, переправити на берег гармати і перетягти їх у форт, де й встановити, націливши на місто. Для цього я дав йому ваших мулів.— Кинувши погляд на годинник, що стояв на каміні, він повів [369] далі: — А тепер майже пів на першу. З ваших вікон видно форт.— Блад підвівся і простягнув губернатору свою підзорну трубу.— Можете впевнитися самі: мої люди виконують те, що я наказав.

Запала мовчанка. Губернатор з ненавистю дивився на Блада. Потім, не кажучи ні слова, взяв підзорну трубу й ступив до вікна. Коли ж він знову повернувся до Блада, то був схожий на розлючену гримучу змію.

— Але ти забуваєш про одну обставину. Про те, щсГ ти в наших руках. Я повідомлю твій піратський набрід про те, що пр'и першому ж пострілі з їхнього боку я тебе повішу. Макартні, кличте сторожу. Годі балакати!

— О, ще хвилинку,— попросив Блад.— Аж прикро дивитись, як ви поспішаєте із своїми висновками. Волвер-стон має мій наказ, і ніяка загроза моєму життю анітрохи не перешкодить йому виконати його. Можете мене повісити, якщо вам цього хочеться.— Він знизав плечима.— Якби я надто дорожив життям, то навряд чи обрав би ремесло пірата. Але будьте певні: після того, як ви мене повісите, від Сент-Джона не залишиться каменя на камені: пірати, помщаючись за мене, не помилують нікого — ні старих, ні жінок, ні дітей. Подумайте про це, згадайте, в чому полягає ваш обов'язок перед цією колонією і королем — обов'язок, виконанню якого ви надаєте такого великого значення.

Безбарвні очі губернатора свердлили Блада, неначе хотіли дістатись до його душі. А він стояв перед ними безстрашний і спокійний, загрозливо спокійний.

Полковник подивився на Макартні, наче шукав підтримки, але не знайшов її. Нарешті, не стримавшись, роздратовано вигукнув:

— О, хай йому біс! Це мені наука, щоб не зв'язувався з піратом. Щоб від вас відкараскатись, я заплачу вам двадцять тисяч червінців, після чого прощайте і будьте прокляті!

— Двадцять тисяч? — Блад від здивування аж звів брови.— Але їх ви мали заплатити, поки я був вашим союзником, поки ви не оголосили мені війни.

— Що ви хочете цим сказати, дідько б вас ухопив?

— А те, що оскільки ви визнали свою поразку, то перейдемо до обговорення умов мирного договору.

— Умов мирного договору? Яких умов? — роздратування губернатора швидко зростало.

— Зараз почуєте. По-перше, ви винні моїм людям двадцять тисяч золотих червінців за надану вам допомогу. Ще [370] ви повинні заплатити тридцять тисяч червінців викупу за місто, щоб урятувати ^ого від бомбардування.

— Що? Присягаюсь богом, сер!..

— Далі,— безжально вів Блад,-: десять тисяч викупу за вас, десять тисяч за вашу сім'ю і п'ять тисяч за інших поважних мешканців міста Сент-Джон, включаючи сюди і капітана Макартні. Разом це складатиме сімдесят п'ять тисяч золотих червінців. Цю суму ви повинні заплатити протягом години, бо потім буде вже пізно. І повірте мені: краще не баритись!

На губернатора шкода було дивитись. Він спробував щось сказати але йому відібрало мову, і він важко опустився на стілець. Нарешті він спромігся заговорити. Голос його тремтів і був хрипкий.

— Ви... ви зловживаєте моїм терпінням. Ви, звичайно... Чи не думаєте ви, що я збожеволів?

-~~Краще повісити його, полковнику, та й по всьому,— не витримав Макартні.

— І таким чином знищити колонію, зберегти яку будь-якою ціною, зверніть увагу — будь-якою ціною,— ваш обов'язок,— додав Блад.

Губернатор провів рукою по блідому, мокрому від поту 'чолу і застогнав.

Вони ще якийсь час сперечалися, щоразу повторюючи. в різний спосіб те, що вже було сказано, поки полковник Кортні не вибухнув майже істеричним реготом.

— Нехай буду я проклятий, сер! Лишається тільки дивуватись вашій скромності. Адже ви так само могли заправити й сімсот тисяч червінців, або й сім мільйонів, або...

— Міг— перебив його Блад.— Але я скромний за своєю вдачею, до того ж маю деяке уявлення про розміри вашої казни.

— Але ж ви не даєте мені часу! — у відчаї вигукнув губернатор, показуючи цим, що здається.— Як я можу зібрати таку суму за годину?

— Я не вимагатиму неможливого. Надішліть мені гроші на берег до заходу сонця, і я піду з цих місць. А зараз я змушений покинути вас, щоб запобігти початку бойових дій. Бажаю вам усього найкращого.

Вони дозволили йрму піти геть, бо мусили. А під вечір капітан Макартні під'їхав до піратського форту в супроводі негра, що вів навантаженого золотом мула.

З форту їм назустріч вийшов капітан Блад, і був він сам один. [371]

— Від мене ви б цього не дочекалися,— мовив крізь зуби гарячкуватий капітан.

— Я запам'ятаю ваші слова на той випадок, якщо ви коли-небудь правитимете колонією. А тепер до діла. Що в цих мішках?

— По п'ять тисяч червінців у кожному.

— Тоді скиньте мені чотири мішки, це буде двадцять тисяч червінців, за які я погодився прислужитись острову Антігуа. Решту відвезіть губернатору разом з моїм привітом. Нехай це буде йому наукою, а також і вам, любий капітане, що найперший обов'язок людини — обов'язок не перед посадою, а перед власною честю, і що не можна виконати обов'язок, порушуючи слово.

Капітан Макартні аж засопів від здивування.

— Щоб я здох! — хрипко вигукнув він.— Ви ж пірат! У відповідь йому холодно пролунав суворий голос:

— Я — капітан Блад.

Розділ V

ВІДПЛАТА ЗА ЗРАДУ

Капітан Блад був задоволений життям — іншими словами, він був задоволений собою.

Стоячи на молу в Кайоні, він дивився, як навантажують і розвантажують судна в оточеній високими скелями гавані. Він з гордістю оглядав п'ять великих кораблів, що складали його флотилію і належали колись від шпангоута до рангоута Іспанії. Он стоїть його флагманський корабель "Арабелла" з сорока гарматами на борту, виблискуючи в промінні призахідного сонця червоним корпусом і позолоченими портами. Поряд з ним майже така сама могутня біло-голуба "Елізабет", озброєна навряд чи гірше. Позад них стоять на якорі три менших двадцятигарматних кораблі, захоплені у великій битві біля Маракаїбо, звідки Блад нещодавно повернувся. Цим кораблям, що називались раніше "Інфанта", "Сан-Феліпе" і "Санто-Ніньйо", Блад дав імена трьох

парок(1): "Клото", "Лахесіс" і "Атропас", щоб у такий спосіб ніби жартома дати зрозуміти, що віднині вони будуть вершителями долі всіх іспанських кораблів,-які їм зустрінуться в морі.

(1) Парки — богині долі в римській міфології.

Капітана Блада потішив власний тонкий вчений гумор. Він був, як уже мовилось, досить задоволений собою. Тепер [372] він мав близько тисячі чоловік і міг при бажанні будь-коли подвоїти-їхню кількість, бо його везіння вже стало приказкою, а везіння найпривабливіша якість, котру тільки можна знайти у ватажка, з яким ідеш на ризиковані справи. Сам великий Генрі Морган у свої найкращі дні не мав такої влади й сили. Навіть Монтбар, що дістав від іспанців прізвисько "Винищувач", не викликав у них свого часу такого жаху, як тепер дон Педро Сангре — так звучало по-іспанському ім'я Пітера Блада.

Блад знав, що над ним збираються чорні хмари. Не тільки король Іспанії, з могутності якого він відверто глузував, а й король Англії, якого він небезпідставно зневажав,— обидва вони вживали спільних заходів, щоб знищити його. А зовсім недавно до Тортуги долетіла новина про те, що остання жертва капітана — іспанський адмірал дон Мігель де Еспіноса, який жахливо потерпів від його руки, оголосив винагороду в десять тисяч золотих червінців тому, хто живим передасть йому капітана Блада. До цього дона Мігеля спонукала жадоба помсти, яку звичайна смерть Блада задовольнити не могла.

Але це не залякало Пітера Блада, його віра в свою щасливу долю похитнулася не настільки, щоб він сховався в безпечній Тортузі й прирік себе на бездіяльність. За всі свої страждання,— а їх було багато,— він вирішив зробити козлом відпущення Іспанію. При цьому він розраховував убити двох зайців: винагородити себе і водночас прислужитися — ні, не королю з династії Стюартів, якого зневажав, хоч і був ірландцем та ще й папістом, а Англії і через неї — всьому цивілізованому людству, що його жорстока, зрадлива, жадібна й фанатична Іспанія прагнула позбавити бодай можливості встановити зв'язки з Новим Світом.

Блад повертався з молу, вже майже полишеного в цей час щоденним строкатим натовпом, коли із шлюпки, в якій він прибув на берег, до нього долинув голос Хейтона, боцмана з "Арабелли".

— Повернешся до восьми склянок, капітане?

— Так, до восьми склянок,— кинув через плече Блад і пішов далі, розмахуючи довгою паличкою з чорного дерева, як завжди ввічливий і елегантний у своєму темно-сірому розшитому сріблом вбранні.

Він попрямував до центра міста. Більшість перехожих вітала його, решта мовчки витріщала очі. Він вибрав широку незабруковану Рю де Руа де Франс, якій городяни намагались надати гарного вигляду, обсадивши її з обох [373] боків пальмами. Коли він наблизився до таверни "У французького короля", матроси, що стояли гуртом біля входу, всі як один виструнчилися. Зсередини долинав приглушений гомін голосів, і під його акомпанемент чути було вибухи лайки, уривки хрипкого співу, верескливий жіночий сміх. На цьому тлі чітко вирізнявся стукіт гральних костей та дзенькіт олов'яних кухлів.

Блад зрозумів, що тут гуляють його пірати, спускаючи здобуте в Макараїбо золото. Ватага якихось шибайголів, сипнувши з цього дому безчестя, привітала його радісними вигуками. Бо хіба ж не був він королем усіх зарізяк, що об'єднались у велике ^берегове братство"?

У відповідь на їхнє привітання він підніс руку із затиснутою в ній паличкою і пішов далі. У нього була справа до пана д'Ожерона, губернатора Тортуги, і ця справа привела його в гарний білий будинок, що стояв на узвишші в східній частині міста.

Капітан Блад, чоловік ретельний і завбачливий, діяльно готувався до того дня, коли смерть або падіння короля Якова II зроблять можливим його повернення додому. Тому він уже якийсь час регулярно передавав свою частку здобичі губернатору в обмін на французькі векселі, які потім

посилав до одного паризького банку. Пітер Блад був завжди бажаним гостем у домі губернатора, і не тільки тому, що подібні операції давали панові д'Ожерону чималий зиск, але й із значно поважніших причин: одного разу капітан Блад зробив французу неоціненну послугу, врятувавши його дочку Мадлен від рук негідника-пірата, який спробував викрасти дівчину. Відтоді й сам пан д'Ожерон, і його син, і обидві дочки почали вважати капі-/ тана Блада чимось більшим, ніж звичайним знайомим. Тому не було нічого дивного, що, коли гість скінчив свої справи і хотів іти, мадемуазель д'Ожерон побажала провести його короткою алеєю запашного батькового саду до воріт.

Мадемуазель д'Ожерон, висока, струнка красуня з матово-білим обличчям і чорним волоссям, завжди одягнута за останньою французькою модою, відрізнялась не тільки романтичною вродою, але й романтичною вдачею. І коли вона граціозно йшла поряд з капітаном у вечірніх сутінках, що дедалі-густішали, то, як виявилося, вчинок цей був ще однією даниною її романтичності.

— Мосьє,— мовила вона по-французьки, трохи вагаючись,— благаю вас, будьте весь час насторожі. У вас надто багато ворогів. [374]

Блад зупинився і, знявши капелюха, вклонився мадемуазель д'Ожерон так низько, що довгі чорні кучері перуки майже зовсім сховали його наче карбоване, смагляве, як у цигана, обличчя.

— Мадемуазель, ваша турбота надзвичайно приємна. Так, дуже приємна.— Блад випростався, і його зухвалі очі, бентежно ясні під чорними як ніч бровами на засмаглому обличчі, з усмішкою зустріли її погляд.— Ваша правда, ворогів мені не бракує. Це — кара за славу. Тільки той, хто нічого не вартий, живе без ворогів. Але тут, на Тортузі, ворогів у мене немає.

— Ви цілком у цьому впевнені?

Тон, яким вона поставила це запитання, змусив Блада насторожитись. Він насупився і якусь хвилину пильно дивився на дівчину, перш ніж відповісти.

— Мадемуазель, ви говорите так, наче щось знаєте.

— Не дуже багато. Я знаю тільки тел що почула сьогодні від одного нашого невільника. Він сказав, що іспанський адмірал призначив за вашу голову винагороду.

— Що ж, іспанський адмірал, мабуть, інакше не вміє робити компліменти, мадемуазель.

— Він чув також, як К'юзак погрожував, що ви пошкодуєте про ту несправедливість, якої ви йому заподіяли під Маракаїбо.

— К'юзак?

Це ім'я змусило капітана Блада подумати про те, що він поквапився, твердячи, ніби в нього на Тортузі немає ворогів. Він зовсім забув про К'юзака, але тепер зрозумів, що не мав наміру забути про нього. К'юзак був разом з ним під Маракаїбо і разом з ним попав у пастку, коли туди прибув зі своєю флотилією дон Мігель де Еспіноса. Француз-пірат тоді дуже злякався і, звинувативши Блада в поспішності, з якою той нібито вів справу, побив з ним горшки і уклав з іспанським адміралом окрему для себе й своєї французької команди угоду. Одержавши від дона Мігеля охоронну грамоту, К'юзак пішов з-під Маракаїбо з порожніми руками, полишивши капітана Блада на ласку його власної долі. Та сталося не так, як гадалося полохливому К'юзакові. Капітан Блад не тільки уникнув іспанської пастки, але ще й жорстоко пошарпав адмірала, захопивши при цьому три його— кораблі, й повернувся в Тортугу з багатою здобиччю.

Це отруїло К'юзакові життя. Плутаючи причину з наслідками, як кожен безголовий егоїст, він прийшов до висновку, що капітан Блад його обдурив. Після цього він [375] нітрохи не приховував своєї безпідставної ненависті до Блада.

— Он як, він мені ще й погрожує? — промовив капітан Блад.— Ну, це з його боку нерозумно. Крім того, всі знають, що ніхто його не скривдив. Адже йому було дозволено спокійно відплисти геть, як він того й бажав, коли становище, на його думку, надто ускладнилося.

— Бачите, К'юзак утратив свою частку здобичі. І відтоді він і його команда зробились посміховиськом усієї Тор-туги. Хіба ви не розумієте, що має відчувати до вас цей негідник?

Вони вже підійшли до воріт.

— То ви будете обережні? — благально спитала дівчина.— Будете стерегтися?

Він усміхнувся, потішений її турботою.

— Авжеж буду, щоб мати можливість служити вам.— І він з церемонною ґречністю низько схилився, цілуючи їй РУку.

Проте застереження мадемуазель д'Ожерон не дуже занепокоїло капітана Блада. Що К'юзак палає жадобою помсти, він легко міг повірити. Але щоб К'юзак здійснив свою погрозу тут, на Тортузі — це здавалось неймовірним: він був боягузом і навряд чи міг наважитись на такий необережний і небезпечний для себе вчинок.

Капітан Блад швидко пішов вулицею. Западала м'яка, тепла ніч. Ось уже й освітлена вогнями де Руа де Франс. І коли він уже ступив на цю безлюдну тепер вулицю, з провулка праворуч з'явилась якась тінь, щоб перестріти його.

Блад уповільнив ходу і приготувався захищатись, як раптом побачив, що перед ним жінка, і він почув своє ім'я, неголосно вимовлене жіночим голосом:

— Капітане Блад!

Він зупинився. Жінка підійшла ближче і тамуючи подих квапливо заговорила:

— Я бачила, як ви йшли тут дві години тому, але було ще видко, і я не наважилась звернутися до вас у всіх на очах. Чекала, поки ви будете повертатись. Не йдіть далі, капітане,— там на вас чекає небезпека, чекає смерть!

Спантеличений, він нарешті впізнав її, і перед його внутрішнім зором виникла сцена, що розігралась тиждень тому в таверні "У французького короля". Двоє п'яних негідників зчинили сварку через жінку — жалюгідний людський уламок, викинутий з Європи на береги Нового Світу, нещасне створіння, ще не зовсім позбавлене деякої принадності, [376] але змучене, змарніле й брудне, як і її колись гарне вбрання. Ця жінка спробувала була втрутитись у сварку, до якої сама спричинилась, але один з її залицяльників відважив їй добрячого ляпаса, і тоді Блад, у запалі рицарського гніву, збив нападника з ніг, а жінку вивів з таверни.

— Вони сидять отам у засідці й чекають на вас,— казала жінка.— Вони хочуть вас убити.

— Хто — вони? — спитав Блад, відразу згадавши застереження мадемуазель д'Ожерон.

— Їх там два десятки. І якщо вони дізнаються... якщо вони побачать, як я розмовляю з вами... мені сьогодні ж переріжуть горло.

Вона полохливо озиралась на всі боки, вдивляючись у темряву, голос її тремтів від страху. Раптом, немов чогось вжахнувшись, вона хрипко вигукнула:

— Та не стійте тут! Ходімо зі мною, я сховаю вас до ранку в безпечному місці. Потім ви повернетесь на свій корабель і добре" зробите, якщо будете весь час на борту, чи хоч виходитимете на берег не сам, а з товаришами. Ходімо! — закінчила вона і вхопила Блада за рукав.

— Та стривай же! Стривай! — відповів він, опираючись.— Куди це ти мене тягнеш?

— О, хіба не байдуже, коли я вас рятую? — Вона щосили тягла його за собою.— Ви були ласкаві до мене, і я не можу залишити вас тут, щоб вас убили. А нас обох заріжуть, якщо ви не підете зі мною!

Піддавшись нарешті на її умовляння — не менше заради її безпеки, ніж своєї власної, Блад дозволив їй повести його з широкої вулиці у провулок, звідки вона вибігла перестріти його. Провулок був вузький, з одного-його боку стояли маленькі одноповерхові будиночки, здебільшого збиті з дощок, з другого тягнувся частокіл уздовж чиєїсь плантації.

Біля другого будиночка жінка зупинилась. Низькі двері були розчинені навстіж, середину кімнати тьмяно освітлювала мідна олійна лампа, що стояла на столі.

— Заходьте,— попросила жінка тремтячим шепотом. До кімнати вело дві сходинки, бо підлога була нижче рівня вулиці. Капітан Блад спустився по цих сходинках і ввійшов у кімнату. В ній смерділо тютюном і густим чадом олійної лампи. Жінка ввійшла слідом за ним і зачинила двері. І потім, перш ніж капітан Блад устиг роздивитись довкола в цій тьмяно освітленій кімнаті, ззаду по потилиці його щосили вдарили чимось

важким, і хоч він не [377] втратив свідомості, але в голові йому добряче запаморочилося, ноги підігнулись, і він упав на брудну долівку.

Тієї ж миті почувся пронизливий жіночий вереск, що раптом урвався і перейшов у якесь придушене булькотін-ня, потім враз запала тиша.

Блискавично, перш ніж капітан Блад устиг поворухнутись, щоб звестись на ноги, і навіть перш ніж він зміг отямитись від цієї прикрої несподіванки, чиїсь вправні дужі руки вже зробили своє діло: сирицевим ремінняччям йому було зв'язано біля кісточок ноги, руки заломлено за спину. Потім його перевернули горілиць, підняли, посадили на стілець і прив'язали до його спинки.

Над ним схилився приземкуватий^ кремезний, схожий на мавпу чолов'яга з довгим тулубом на коротких ногах. Рукави його голубої сорочки було закачано на величезних, м'язистих волосатих руках аж до ліктів. На широкому, майже пласкому й жовтому, як у мулата, обличчі люто поблискували маленькі чорні очиці. Червона у синю смужку хустка,' пов'язана на голові, зовсім ховала волосся, у великих вухах— висіли важкі золоті кільця.

Капітан Блад довго дивився на цього чолов'ягу, докладаючи всіх сил, щоб придушити шалену лють, що піднімалась У нього в міру того, як прояснювались його почуття. Він інстинктивно зрозумів: гнів і нестриманість аж ніяк зараз йому не допоможуть і він повинен за будь-яку ціну взяти себе в руки. І Блад зміг це зробити.

— К'юзак! — повільно проказав він і додав, помовчавши: — Яка приємна, хоч і несподівана зустріч!

— Ну, от ти й кинув, нарешті, якір, капітане,— відповів К'юзак і тихо, але з безмежною люттю розсміявся.

Блад відвів від нього погляд і подивився на жінку, яка виривалась біля дверей з рук К'юзакового спільника.

— Ану, вгамуйся, задрипанко! Перестань, бо я зараз тебе заспокою! — визвірився той на неї.

— Що ви хочете з ним зробити, Семе? — зарюмсала жінка.

— Не твоє діло, красуне.

— Ні, моє! Ти сказав мені, що йому загрожує небезпека, і я повірила тобі, брехливе хамло!

— Так воно й було. А тепер він у безпеці, йому затишно. Ти йди туди, Моллі,— він показав їй на відчинені двері, що вели в комірчину.

— Не піду...— почала була жінка сердито.

— Іди,— перебив він її,— бо буде гірше! Вхопивши її за шию й поперек, він потягнув жінку, [378] хоч вона й опиралась, через усю кімнату в комірчину. Потім він зачинив двері й засунув їх на засувку.

— Сиди там, шльондро, і щоб тихо було, бо я тебе так заспокою, що перекинешся!

З-за дверей почувся стогін, потім зарипіло ліжко — це жінка у відчаї впала на нього, і настала тиша.

Капітан Блад прийшов до висновку, що її роль у цій справі подальших пояснень не потребує і більш-менш закінчена. Він підвів очі на свого колишнього спільника, і його губи склались у посмішку, що мала свідчити про його спокій, хоч нічого подібного насправді він не відчував.

— Чи не буде недоречним з мого боку поцікавитись, що ти думаєш робити, К'юзак? — спитав він.

Приятель К'юзака, високий на зріст, якийсь незграбний і довговидий, з #майже індіанськими рисами обличчя, сперся на стіл і зареготав. З одягу було видно, що це мисливець. Він і відповів за К'юзака, що сердито поглядав на Блада й похмуро мовчав:

— Ми хочемо передати тебе в руки дона Мігеля де Еспіноса.

Нахилившись до лампи, він підкрутив і підрівняв гніт, від чого в маленькій убогій кімнатці враз посвітлішало.

— Ci'est ca (1)! — промовив К'юзак.— А дон Мігель без сумніву зразу ж повісить тебе на нок-реї.

(1) Авжеж! (Франц.)

— Ага, до цього приклав руку дон Мігель! Яка честь! Отже, вас спокусили гроші, призначені за мою голову? Тепер я бачу: ти тільки для такого діла й годишся, К'юзак, не зійти мені з цього місця. Та чи все ти врахував? Попереду в тебе ще чимало рифів. Коли виб'є вісім склянок, мене повинен зустріти біля молу Хейтон із шлюпкою. А я вже запізнююсь: вісім склянок вибило більше години тому, і зараз вони знімуть тривогу. Вони знають, куди я пішов, і підуть по моїх слідах шукати мене. Щоб знайти мене, хлопці вивернуть усю Тортугу навиворіт, наче мішок. І що тоді з тобою буде, К'юзак, ти про це подумав? Твоє нещастя в тому, що ти цілком позбавлений здатності передбачати. Саме через невміння передбачати ти вернувся з-під Ма-ракаїбо з порожніми руками. І якби я тоді тобі не допоміг, ти зараз орудував би веслом на якій-небудь іспанській галері. А ти, недоумкуватий і впертий боягуз, ще образився на мене і поспішаєш назустріч власній погибелі, аби лиш зігнати на мені свою злість. Якщо в тебе є бодай [379] крихта здорового глузду, хлопче, то тобі саме час спустити вітрила і лягти в дрейф, поки не пізно.

Проте К'юзак у відповідь лише люто зиркнув на Блада і заходився мовчки обшукувати його кишені. Його приятель з цікавістю спостерігав це, сидячи на триногому сосновому ослоні.

— Котра година, К'юзак? — спитав він. К'юзак подивився на годинник капітана Блада.

— Майже пів на десяту, Семе.

— Здохнути можна! — з серцем пробурчав Сем.— Ще три години— чекати.

— Там у шафі є кості,— мовив К'юзак,— а тут знайдеться що поставити на кін,

З цими словами він тицьнув великим пальцем у бік столу, на якому купкою лежали речі, видобуті з кишень капітана Блада. Там було близько двадцяти золотих червінців, трохи срібла, золотий годинник у формі цибулини, золота табакерка, пістоль і нарешті шпилька з дорогоцінним каменем, яку К'юзак витягнув з мережива на шиї капітана. Поряд лежала шпага і багата перев'язь із сірої шкіри, щедро прикрашена золотом.

Сем підвівся, підійшов до шафи й приніс кості. Він кинув їх на стіл і, підтягнувши ослона, знову всівся. Монети він розділив на дві рівні половини. Потім додав до однієї купки шпагу й годинник, а шпильку з коштовним каменем, пістоль і табакерку — до другої.

Блад, нічого не випускаючи з уваги, пильно стежив за своїми кривдниками. Він так напружено шукав порятунку з цієї пастки,, що навіть не відчував болю від удару по голові. Нарешті, рішуче відігнавши від себе страх і безнадію, що стукали йому в серце, він заговорив знову.

— Ти не врахував ще однієї речі,— промовив він спроквола, розтягуючи слова.— А саме: може, я погоджусь викупити себе за набагато більшу суму, ніж платить іспанський адмірал.

Але це не справило на них враження. А К'юзак просто поглузував з нього.

— Tiens(1). А ти ж був певен, що прийде Хейтон і порятує тебе. Як же тепер бути? /

(1) Он як! (Франц.)

Він зареготав, а разом з ним і Сем.

— Можливо, що й прийде,— відказав Блад.— Дуже можливо. Але цілковитої впевненості в мене немає. Та й нічого абсолютно певного в цьому непевному світі не [380] існує. Не можна бути впевненим навіть у тому, що іспанець заплатить вам десять тисяч червінців, тобто ту суму, в яку, як мені казали, він оцінив мою голову. Ти міг би, К'юзак, укласти зі мною вигіднішу угоду.

Він замовк, але його гострий спостережливий погляд помітив в очах француза спалах жадоби і глибоку зморшку невдоволення, що прорізала чоло другого бандита. Помовчавши, він повів далі:

— Ти міг би укласти зі мною таку угоду, яка з верхом покриє те, що ти втратив під Маракаїбо. За кожну тисячу червінців, яку тобі пообіцяв іспанець, я твердо пропоную дві.

Від здивування К'юзак якийсь час мовчав, роззявивши рота й витріщивши очі.

— Двадцять тисяч золотих червінців! — видихнув він ошелешено.

Тут Сем, грюкнувші кулачиськом по хиткому столу, люто й брутально вилаявся.

— А дзуськи! — проревів він.— Як я домовився, так і буде. А якщо передумаю, то не мину лиха, та й ти теж, К'юзак. Та невже ти, К'юзак, такий дурний, що повіриш, ніби цей хитрун дотримає свого слова?

— К'юзак знає, що дотримаю,— відповів Блад.— Він плавав зі мною і знає, що навіть іспанці вважають моє слово надійним.

— Можливо, але я не вважаю його надійним.— Сем нахилився над Бладом, його довге, зле обличчя з низьким лобом і важкими повіками аж потемніло і набрало лиховісного виразу.— Коли я за щось беруся, то доводжу дідо до кінця. Зрозумів?

Капітан Блад глянув на нього і, ніби нічого не сталося, посміхнувся.

— Авжеж, зрозумів,— відповів він.— Ваші слова не залишають місця ні для яких сумнівів.

Блад справді говорив те, що думав. З усього, що він побачив і почув, він ясно зрозумів: саме Сем ввійшов у спілку з іспанцями і тепер не наважується порушити з ними угоду, побоюючись за своє життя.

— То й добре,— запевнив його Сем.— Якщо ти не хочеш, щоб тобі заткнули в рот кляп на три години, то притримай свого собачого язика*_Зрозуміло?

І він знову насмішкувато й погрозливо наблизив своє довге лице до обличчя полоненого.

Так, тепер капітан Блад зрозумів усе й перестав відчайдушно хапатися за останню соломинку, яка давала йому [381] хоч якусь надію на порятунок. До його свідомості дійшло, що йому, безпорадному і

зв'язаному, доведеться чекати тут, поки настане призначений час і його передадуть комусь іще, хто відвезе його до дона Мігеля де Еспіноса. А про те, що з ним там буде, він навіть не насмілювався думати. Він знав про неймовірну жорстокість іспанців і міг здогадатись, яким жахливим тортурам піддасть його іспанський адмірал. На саму думку про це він обливався холодним потом. Невже він закінчить своє чудесне, хоч і сповнене небезпек життя так жалюгідно? Невже йому, переможцеві, що гордовито розтинав хвилі Мейну, доведеться піти на дно в якійсь брудній калюжі? Він не може покладати надії на пошуки, що їх, мабуть, зараз ведуть Хейтон та інші. Він не сумнівається, що вони, як він сказав, вивернуть місто навиворіт. Та він також не сумнівався і в тому, що коли вони доберуться сюди, буде надто пізно. Його хлопці можуть вистежити цих зрадників і жорстоко їм помститись. Та чи допоможе це йому?

Від гніву в нього паморочилось у голові, відчай позбавляв здатності чітко мислити. Тут, у Тортузі, в нього тисяча відданих йому хлопців, здавалось, досить тільки гукнути, і вони будуть біля нього, а його, зв'язаного і безпорадного, передадуть мстивому іспанцеві! Ця думка, наче маятник, вперто пульсувала в його мозку, заважала зосередитись.

А потім він трохи опанував себе. Розум прояснів, думка запрацювала напрочуд чітко й швидко Тепер Блад знав, що К'юзак — це продажний негідник, який зрадить будь-кого, якщо йому буде вигідно. А другий, Сем, мабуть, не кращий, навіть гірший, оскільки його спокусила взятися за це брудне діло гола жадоба грошей — цих проклятих іспанських грошей. І Пітер Блад дійшов висновку, що він просто поспішно-вблишив спроби перебити ціну, призначену за його голову іспанським адміралом. Діючи саме таким чином, він ще міг би кинути кістку цим шолудивим псам, через яку вони, можливо, перегризуть один одному горлянки.

Якийсь час Блад стежив за ними, підмічаючи у їхніх очах лихий і жадібний блиск, поки вони, щоб не набридло чекати, грали в кості на нікчемні ставки із знайденого в його кишенях дріб'язку. А. потім він почув власний бадьорий голос, що раптом порушив тишу.

— Ви граєте тут, щоб виграти півпенса, і не розумієте, що багатство у вас під носом.

— Ти знову починаєш? — прохрипів Сем. Але капітан Блад сміливо провадив далі: [382]

— До тієї .суми, яку призначив за мою голову іспанський адмірал, я додаю сорок тисяч. Отже, всього за своє життя я пропоную п'ятдесят тисяч золотих червінців.

Сем, який розлючено схопився був на ноги, раптом непорушно застиг, почувши таку величезну суму. К'юзак також підвівся, і тепер вони стояли один проти одного по обидва боки столу, завмерши від хвилювання. Вони ще не промовили ні звуку, проте раптова блідість облич, витріщені очі красномовно свідчили, наскільки вони приголомшені. Мовчанку порушив нарешті француз:

— Господи боже, п'ятдесят тисяч золотих червінців! — прошепотів він, повільно вимовляючи слова, ніби прагнучи якнайглибше закарбувати цю цифру в свідомості свого компаньйона і в своїй власній.— П'ятдесят тисяч золотих! — повторив він.— По двадцять п'ять тисяч на кожного! Заради цього варто ризикнути, еге ж, Семе?

— Справді, купа грошей,— замислено промовив Сем, але враз схаменувся: — Ну, обіцянка — цяцянка. Хіба йому можна вірити? Звільни його, а тоді спробуй змусити заплатити. Та він...

— О, я заплачу,— перебив його Блад.— К'юзак може підтвердити, що я завжди плачу. Зважте й на те,— провадив він далі,— що така сума, навіть коли її поділити надвоє, зробить кожного з вас достатньо багатим, і житимете ви, як у бога за дверима.— Він засміявся.— Ну, не ловіть гав, хлопці, будьте розумні.

К'юзак облизав пошерхлі губи й глянув на свого компаньйона.

— А це ж цілком можлива річ,— спробував він переконати Сема.— Ще ж немає десятої, і до півночі ми будемо так далеко, що твої приятелі-іспанці до нас не дістануть.

Проте переконати Сема було нелегко. Він замислився. І хоч спокуса для нього була дуже велика, але він ніяк не наважувався пристати на пропозицію Блада, бо йому ввижалась у ній подвійна небезпека. Іспанці втягли його в цю авантюру, і тепер він не знаходив у собі сміливості ні відступити, ні щось змінити. Сем був певен, що загине чи то від рук іспанців, якщо обдурить їх, чи то від руки Блада, якщо після всього відпустить його на волю. Отже, прийшов Сем до висновку, краще вірні п'ять тисяч червінців, взяти які порівняно безпечно, ніж сумнівні двадцять п'ять тисяч і величезний ризик не мати нічого.

— Це ніяк неможливо! — сердито закричав він.— Годі про це балакати! Я вже тебе, капітане, попереджав! [383]

— Сто чортів! —-хрипко вилаявся К'юзак.— А я кажу: можливо. Я кажу: варто ризикнути.

— Он як, ти кажеш? А де він, той ризик, для тебе? Іспанці навіть не знають, що ти встряв у це діло. Тобі легко так казати, бо ти нічим не ризикуєш, хлопче. Інша річ — мені. Якщо я обдурю адмірала, він зразу зметикує, в чім річ. До того ж я пообіцяв, а я своєму слову хазяїн. Все, годі балакати.

Лихий, невблаганний, він стояв, мов скеля, і К'юзак, подивившись довгим поглядом у його рішуче обличчя, роздратовано зітхнув і сів.

Блад ясно бачив, що в душі француза клекоче лють. І хоч би яку мстивість цей жадібний негідник почував до капітана, він все ж таки віддав перевагу золоту свого ворога перед його кров'ю, тому не важко було здогадатися, з якою досадою він примушує себе відмовитись від

ласого шматка тільки тому, що для його спільника це пов'язано з ризиком.

На якийсь час обидва приятелі замовкли. Мовчав і Блад, вважаючи, що нітрохи не наблизиться до своєї мети, коли й додасть зараз що-небудь до сказаного раніше. Проте він підбадьорився, бо виразно побачив, що йому вдалося посіяти чвари між компаньйонами.

Коли ж, нарешті, він порушив гнітючу мовчанку, його слова, здавалось, ніяк не стосувались —того, що відбувалося.

— Хоч ви, очевидно, й вирішили продати мене іспанцям, але це аж ніяк не причина дати померти мені від спраги. В горлянці в мене як у солончаковій пустелі.

Кажучи так, Блад переслідував певну мету, і хоч спрага правила тут лише за привід, але вона не була удаваною, а його наглядачі хотіли пити не менше ніж він. Повітря в цій кімнаті із щільно зачиненими дверима й вікнами було нестерпно задушливе. Сем провів рукою по вологому лобі й струсив крапельку поту.

— Чорт! Ну й задуха! — пробурмотів він.— Мені теж хочеться пити.

К'юзак облизав сухі губи.

— А тут у хаті нічого немає? — спитав він.

— Немає. Та звідси до "Французького короля" всього два кроки.— Він підвівся.— Зараз принесу міх вина.

У грудях капітана Блада бурхливо змахнула крилами надія. Це було саме те, до чого він вів. Знаючи, що ці хлопці люблять хильнути і що згадка про спрагу легко може викликати у них бажання випити, Блад

сподівався, [384] що один з них піде по вино й цим одним буде Сем. Блад був певен, що з К'юзаком він порозуміється зразу ж.

І тут К'юзак, цей дурень, все зіпсував своєю надмірною запопадливістю. Схопившись на ноги, він вигукнув.

— Так, так, міх вина не завадить! Давай швидше, у мене теж горлянка пересохла!

Проте в його голосі почулась фальшива нотка, і вухо Сема безпомилково вловило її. Він зупинився, уважно роздивляючись на свого спільника і, певно, прочитав на обличчі в цього негідника зрадницький намір. Трохи помовчавши, Сем посміхнувся.

— Але, якщо подумати,— повільно промовив він,— буде краще, коли по вино підеш ти, а сторожити залишусь я.

З несподіванки К'юзак розкрив рота і змінився на обличчі. Капітан Блад вилаяв його про себе непроторенним дурнем.

— Ти що, не довіряєш мені? — запитав він.

— Та ні... Не те, щоб не довіряв,— відказав Сем,— але тут залишусь я.

Тепер К'юзак розгнівався вже по-справжньому.

— Он як! Та побий мене сила божа! Якщо ти мені не довіряєш залишитися з ним, то я також тобі не довіряю.

— А тобі й не треба мені довіряти. Ти ж знаєш, що мене його обіцянки не спокусять. Ось чому не ти, а я повинен тут залишитися.

Якийсь час негідники розлючено дивились один на одного й мовчали. Нарешті К'юзак похмуро відвів очі, знизав плечима й відвернувся, неначе визнавав, що заперечити Семові він не може. Після цього він ще трохи постояв, примружившись і про щось розмірковуючи, потім аж скинувся, немов раптом прийняв якесь рішення.

— Ну нехай, піду! — оголосив він і рвучко вийшов геть.

Як тільки двері за французом зачинились, Сем сів на своє старе місце за столом. Блад прислухався до звуку кроків, що швидко віддалялись, поки зовсім не завмерли вдалині, потім порушив тишу таким гучним реготом, що його охоронець аж здригнувся. ^

Сем підозріливо глянув на нього:

— Що це тебе так насмішило, капітане?

Блад, як нам відомо, волів би за краще мати справу з К'юзаком. З тим він напевно порозумівся б. А з Семом навряд чи щось могло вийти, бо той страшно боявся іспанців. [385]

Проте необхідно було використати бодай найменшу можливість на порятунок.

— Мене насмішила твоя необережність,— відповів капітан Блад.— Ти не довірив йому стерегти мене, але взяв і випустив з ока.

— А якої шкоди він може мені завдати?

— Він може повернутися не сам,— загадково промовив капітан.

— А щоб йому добра не було! — вигукнув Сем.— Та якщо він спробує викинути такого коника, я його пристрелю! Я з хитрунами не панькаюсь.

— Хоч би що, а ти вчиниш розумно, якщо здихаєшся його. Це ненадійний хлопець. Семе, я його знаю. Ти йому став сьогодні на перешкоді, а він не з тих, хто прощає. Та це тобі слід було б знати самому з того, як він зрадив мене. Але ти нічого не розумієш. В тебе є очі, Семе, але ти бачиш не більше, ніж сліпе цуценя. Та й голову ти ніби маєш, тільки мозку в ній не більше, ніж у гарбузі, інакше ти не вагався б між іспанцями і мною.

— Ти знову своєї?

— Саме так. Обіцяю тобі п'ятдесят тисяч золотих і присягаюсь честю, що заплачу все до останнього червінця, причому не пам'ятатиму зла й не шукатиму помсти. Навіть К'юзак запевняв тебе, що моєму слову можна вірити, і був ладен прийняти мою пропозицію.

Капітан Блад замовк. Бандит мовчки дивився на нього, про щось думаючи. Обличчя його посіріло, чоло рясно вкрилось великими краплями поту.

— Кажеш, п'ятдесят тисяч золотих червінців? — хрипко й ледь чутно спитав він.

— Точно. Але ділитися з цим французьким собакою немає ніякої потреби. Чи ти гадаєш, що він поділився б з тобою, якби зміг загарбати все, вгородивши тобі в спину ножа? Ну, Семе, не тремти, хапай долю за роги. Під три чорти іспанців! Не бійся їх, бо Іспанія нині — це тільки привід! Я захищу тебе від іспанців. На борту мого флагманського корабля ти будеш у цілковитій безпеці.

— П'ятдесят тисяч... Але ж ризик який!..

— Нема ніякого ризику,— сказав Блад.— Принаймні він наполовину менший, ніж тоді, коли виявиться, що ти продав мене іспанцям. А це

обов'язково стане відомо. Чоловіче, тоді тобі з Тортуги живим не вибратись. А якщо й виберешся, то мої хлопці тебе й край світу знайдуть.

— Та хто їм скаже?

— Завжди хтось знайдеться. Ти дурень, що взявся за [386] цю справу, і двічі дурень, що взяв собі за спільника К'ю-зака. Хіба ж він не кричав скрізь, що помститься мені? На кого ж першого впаде підозра, як не на нього? І коли мої хлопці його спіймають,— а вони його обов'язково спіймають,— то хіба він тебе не викаже?

— Щоб я здох, ти правду кажеш! — вигукнув Сем, по-, ставлений перед фактами, над якими досі не замислювався.

— Слово честі, ти можеш вірити мені й у всьому іншому, бо то також правда.

— Зачекай, дай мені подумати.

Як і раніше, капітан Блад мудро вирішив поки що обмежитися сказаним. Адже розмовляючи з Семом, він досяг навіть більшого успіху, ніж сподівався. Зерняті сумніву, яке він посіяв у Семовій душі, треба було дати час прорости.

Хвилини збігали, а Сем, поклавши лікті на стіл і опустивши голову на руки, непорушно сидів, поринувши в думки. Коли він знову підвів її, Блад побачив у жовтавому світлі, що його блискуче від поту обличчя зблідло, і спробував вгадати, наскільки глибоко проникла отрута в свідомість Сема. Раптом Сем витягнув з-за пояса пістоль і оглянув запал. Це здалося Бладу промовистим вчинком, надто через те, що Сем не застромив пістоля назад за пояс. Він сидів, тримав його в руках і злегка погладжував. Його жовтувате обличчя було похмуре, товсті губи міцно стиснуті.

— Ну, Семе,— стиха гукнув його капітан Блад.— Що ж ти надумав?

— Я зроблю так, що цей французький виродок не змо-. же обдурити мене,— відповів негідник.

— І більше нічого?

— А далі буде видно.

Капітан Блад насилу придушив у собі бажання пришвидшити хід подій.

У цілковитій тиші, порушуваній тільки цоканням капітанового годинника, що лежав на столі, час, здавалося, спливав страшенно повільно. Нарешті десь далеко в провулку почулися кроки — спочатку невиразно, потім в міру наближення дедалі гучніше. Двері розчинились, і на порозі з'явився К'юзак, несучи чорний міх з вином.

Сем уже схопився на ноги й стояв позаду столу, тримаючи праву руку за спиною.

— А ти забарився! — пробурчав він.— Де це тебе носило? '[387]

К'юзак був блідий і важко дихав, неначе довго біг. Блад, чий мозок у цю мить працював з надприродною швидкістю, зразу ж зрозумів, що К'юзак ніде не бігав, а причина такого його стану — страх або хвилювання.

— Я поспішав,— відповів француз,— але мені так хотілось пити, що я там трохи затримався, щоб угамувати спрагу. Ось твоє вино.

Він поклав шкіряний міх на стіл.

Цієї ж миті Сем майже впритул вистрілив йому в серце.

Крізь хмару ядучого диму, від запаху якого йому перехопило горлянку і він закашлявся, Блад побачив картину, 4що назавжди закарбувалась у його пам'яті. К'юзак лежав долілиць на підлозі, його руки й ноги ще судорожно дригались, а Сем перехилився через стіл і з посмішкою на своєму тупому й жорстокому обличчі дивився на нього.

— З такими французькими свиньми, як ти, я не маю наміру наражатись на небезпеку,— пояснив він, наче мертвий міг почути його.

Потім Сем поклав пістоль і сягнув по міх. Піднісши його до рота, він влив у свою пересохлу горлянку добрячий кухоль вина, смачно плямкнув губами й поклав міх назад на стіл. Тут він відчув гіркий присмак, скривився, й раптом страшний здогад сяйнув у його мозку, відбившись на обличчі. Він знову схопив міх і притулився до нього носом, гучно втягуючи повітря, немов собака, що йде по сліду. Виряченими від жаху очима, блідий, він втупився в Блада й розпачливим голосом вигукнув одне-єдине слово:

— Манзанілла!

Тоді схопив міх і з страшною лайкою пожбурив його разом з вином у мертве тіло, що лежало на підлозі.

А за мить він мало не склався вдвоє від болю, схопившись за живіт і дряпаючи його нігтями. Вже не думаючи більше ні про Блада, ні про що інше, крім пекельного вогню, що шматував йому нутрощі, він зібрав останні сили, похитуючись, підійшов до дверей і розчинив їх навстіж. Це зусилля, здавалось, подесятерило його муки. Знову жахлива судома склала його вдвоє, аж груди торкнулись колін, і прокльони, що сипались на всіх богів і святих, перетворились на нерозбірливе звіряче виття. Нарешті він повалився на підлогу, звиваючись усім тілом і збожеволівши від болю.

Капітан Блад, здивований, але нітрохи не збитий з пан-телику, похмуро розглядав його. До цієї загадки навіть [388] не потрібно було ключа, що його дав Сем своїм першим вигуком. Здогадатись про все було вкрай неважко.

Ще ніколи відплата так належно й швидко не спостигала двох негідників. К'юзак підлив у вино соку отруйного яблука, роздобути який на Тортузі було аж занадто легко. Цією отрутою він і послав на той світ свого спільника, щоб розв'язати собі руки в переговорах з капітаном Бладом і забрати весь викуп, буквально тієї самої хвилини, коли той убив його, маючи такий самий намір.

Якщо капітан Блад і повинен був дякувати за порятунок своєму розумові, то ще більше він повинен був дякувати щасливій долі.

Поступово й повільно — так у всякому разі здавалось зв'язаному глядачеві, хоч насправді все відбувалося дуже швидко,— корчі отруєного почали млявішати. Вони поновлювалися через щораз більші проміжки, а тоді й зовсім припинились, і отруєний перестав дихати. Він лежав скрутившись біля відчинених дверей, не подаючи жодних ознак життя.

На той час капітан Блад уже зайнявся собою, марно намагаючись порвати ремінняччя, яким його було зв'язано. Стукіт у двері зсередини комірчини нагадав йому про жінку, яку без її відома використали для того, щоб заманити його в пастку.

Капітан Блад гукнув до неї:

— Ламайте двері! Нікого, крім мене, тут немає!

На щастя, двері були з тоненьких дощечок і швидко піддались, коли жінка натиснула на них плечем. Розкуйовджена, з дикими очима, вона ввалилась нарешті в кімнату і, скрикнувши, застигла на місці, коли побачила картину, що постала перед її очима.

— Ану, люба, годі верещати! — суворо наказав капітан Блад, щоб привести жінку до тями.— Вони обидва мертві, а покійники ще нікому не заподіяли лиха. Он валяється ніж. Візьміть і розріжте це кляте ремінячччя.

Ще за хвилину він уже був вільний і, схопившись на ноги, заходився трусити свій пожмаканий плюмаж. Потім узяв шпагу, пістоль, годинник і табакерку. Золоті монети й шпильку з коштовним каменем він згріб на столі в невелику купку.

— Десь на світі у вас, безперечно, є домівка. Це допоможе вам повернутись туди.

Жінка заплакала. Капітан Блад узяв капелюха, підняв з підлоги свою паличку з чорного дерева, сказав жінці "добраніч" і вийшов з халупи. [389] Через десять хвилин він був уже на молу серед збудженого натовпу піратів із смолоскипами в руках, яких Хаг-торп і Волверстон організовували в пошукові групи, щоб прочесати місто. Єдиним своїм оком Волверстон люто втупився в капітана.

— Де це ти в бісового батька був? — спитав він. Капітан Блад відповів:

— Дивився, чи приносять щастя гроші за зраду.

Розділ VI

ЗОЛОТО САНТА-МАРІЇ

Піратська флотилія, що складалася з п'яти великих кораблів, мирно стояла на якорі біля гирла безіменної річки коло західного берега Дарієнської затоки. На відстані кабельтова від кораблів за смугою прозорої, м'яко сколиханої хвилями води, пронизаної промінням вранішнього сонця, простягалося широке напівколо сріблясто-сірого піску, за яким суцільною стіною височів ліс, соко-вито-зелений після недавніх дощів. На узліссі серед полум'яно-червоних рододендронів, що

вибігли вперед, немов сторожова охорона, стояли намети та вкриті пальмовим гіллям складені з колод неоковирні хижі піратського табору.

Тимчасово зупинившись у цій затоці, пірати наводили в корабельному господарстві лад і поповнювали запаси харчів м'ясом жирних черепах, яких тут була сила-силенна. Це піратське військо, що налічувало близько восьмисот чоловік, скидалось на потривожений вулик і являло собою вельми строкатий натовп. У ньому переважали англійці й французи, проте зрідка траплялись голландці і навіть індіанці-метиси. Тут були також мисливці на кіз з Еспаньйоли, лісоруби з Кампічі, бродяги й утікачі-каторжники з плантацій, вигнанці з Старого й Нового Світу, оголошені в себе дома поза законом.

Стояв ясний квітневий ранок, коли з джунглів просто до піратів вийшло троє індіанців. Попереду ступав високий на зріст, з гордовитою поставою індіанець, широкоплечий і довгорукий. Одяг його складався із штанів з невичиненої шкури, а плечі замість плаща вкривала червона ковдра. Голі груди було розмальовано чорними й червоними смугами, над губою висіла просилена крізь ніс золота пластинка у формі півмісяця, важкі золоті кільця прикрашали вуха. В його гладенько зачесаному чорному волоссі [390] стирчало кілька орлиних пер, і він був озброєний списом, на який спирався як на ціпок.

Індіанець спокійно, нітрохи не знітившись, увійшов у юрмилище здивованих піратів і примітивною іспанською мовою оголосив, що він — касик Гванахані, якого іспанці прозвали Бразо Лярго(1), і попросив провести його до капітана, назвавши його на іспанський лад — дон Педро Сангре.

(1) Довга Рука (ісп.).

Індіанського касика провели на борт флагманського корабля "Арабелла", де в капітанській каюті його чемно привітав сухорлявий, високий на зріст, елегантний джентльмен, вбраний за іспанською модою.

Його засмагле, кольору старої міді, різко окреслене мужнє обличчя могло б належати дарієнському індіанцеві, якби не ясно-сині очі.

Бразо Лярго вкрай небагатослівно, що зумовлювалось його обмеженим знанням іспанської мови, зразу ж перейшов просто до діла.

— Ти ходити зі мною. Я брати тобі багато золота.— І додав трохи несподівано лайливе слово.— Карамба!

Сині капітанові очі загорілись цікавістю, і він, засміявшись, добірною іспанською мовою, яку вивчив у дні, коли ще не зробився піратом, відповів:

— Ти нагодився вчасно. Карамба! Де ж воно, те іспанське золото?

— Там,— касик показав рукою кудись на захід.— Іти пішки десять днів.

Бладове обличчя спохмурніло. Згадавши похід Мор-гана через перешийок, він висловив припущення:

— Може, Панама?

Але індіанець заперечливо захитав головою, і на його суворому, якомусь тоскному обличчі промайнуло щось схоже на нетерпіння.

— Ні. Санта-Марія.

І він заходився пояснювати каліченою іспанською мовою, що туди на берег річки під такою назвою звозять усе золото, видобуте в тамтешніх горах, щоб потім переправити його в Панаму. Саме тепер золота там найбільше. Якщо капітан Блад бажає мати це золото,— а Бразо Лярго

знає, що золота там неймовірна кількість,— то йому треба вирушати негайно.

Капітан Блад не мав ані найменших сумнівів у щирості цього індіанця і в його добрих до себе почуттях. [391]

У грудях усіх індіанців жевріла люта ненависть до іспанського владарювання, перетворюючи їх на інстинктивних союзників будь-якого ворога Іспанії.

Капітан Блад сидів на рундуку під кормовими вікнами і якийсь час дивився на обціловану сонцем лагуну.

— Скільки треба буде людей? — спитав він нарешті.

— Сорок десять, можливо, п'ятдесят десять,— відповів Бразо Лярго, з чого капітан зробив висновок, що індіанець має на думці чотириста або п'ятсот чоловік.

Блад докладно розпитав свого гостя про країну, через яку їм доведеться пройти, про укріплення, побудовані для захисту Санта-Марії. Бразо Лярго змалював усе в якнайвигіднішому світлі, заспокоїв Блада щодо труднощів походу й пообіцяв, що не тільки сам буде у них за провідника, а ще й забезпечить людьми, які нестимуть спорядження. Очі в нього горіли завзяттям, і він без кінця повторював:

— Багато золота! Багато іспанського золота. Карамба! Індіанець, мов папуга, так часто вигукував ці слова,

так очевидно намагався спокусити своїм задумом Блада, що той почав уже був питати себе, чи не занадто гаряче той хоче видатись правдивим і чесним.

Роздумуючи над цим, капітан підозріливо запитав:

— Видно, тобі дуже хочеться, друже, щоб ми туди пішли?

— Йти. Так. Ви йти,— відповів індіанець.— Іспанці люблять золото. Гванахані не любить іспанців.

— Отже, ти хочеш залити їм сала за шкуру, так? Бачу, ти їх таки справді страшенно ненавидиш.

— Так, ненавидиш! — погодився Бразо Лярго. Губи його скривились, немов від болю, і він палко ствердив це, гортанно вигукнувши: — Гу! Гу!

— Добре, я повинен подумати.

Капітан Блад гукнув боцмана і звелів, щоб він заопікувався касиком.

Невдовзі після цього зі шканців "Арабелли" просурмила сурма, скликаючи військову раду, що розпочалася зразу ж, як тільки на борт піднялись усі, кому належало на ній бути.

Військова рада, члени якої були достойними представниками строкатого воїнства, що отаборилось на березі, зібравшись за дубовим столом в адміральській каюті, являла собою, не менш строкату картину. Блад, який сидів на чолі стола, мав вигляд іспанського гранда в своєму розкішно-похмурому, чорному із сріблом вбранні й блискучій [392] чорній перуці, довгі кучері якої падали аж на комір з тонкого мережива; молодий Джеррі Піт з нелукавим простодушним обличчям у простому домотканому одязі скидався на пуританина із Західної Англії, яким він і був насправді; Хаїторп, міцно збудований, із суворим обличчям, у яскравому й дорогому одязі, що сидів на ньому трохи недоладно, був схожий на звичайнісінького піратського ватажка, яким він і зробився; бронзовошкірий велетень Волверстон, мальовничо й безладно одягнутий, з одним оком, сповненим люті, що набагато перевершувало лютість його натури, був, мабуть, єдиним чоловіком, зовнішність якого відповідала його ремеслу; Меккіт і Джеймс виглядали як звичайні

моряки; нарешті, Ібервіль,— командир піратів-французів, який змагався в елегантності з Бладом,— зовнішнім виглядом і манерами більше скидався на версальського франта, ніж на ватажка відчайдушних, кривавих піратів.

Адмірал — це титул нещодавно присвоїли капітанові Бладу його помічники — виклав перед присутніми пропозицію Бразо Лярго. Від себе він додав лише, що надійшла вона дуже до речі, оскільки зараз вони сидять без діла.

Як і слід було чекати, ця пропозиція наштовхнулась на опір тих, хто був перш за все і головним чином моряком,— Піта, Меккіта і Джеймса. Кожен з них по черзі докладно зупинився на труднощах і небезпеках великих походів у глиб країни. Хагторп і Волверстон, які завжди мали охоту вдарити по іспанцях там, де вони найдужче це відчувають, підтримали пропозицію і нагадали раді про успішний наскок Моргана на Панаму. Ібервіль, французький гугенот, оголошений поза законом і вигнаний за свою віру, завжди з насолодою готовий різати горлянки іспанським фанатикам, хоч де б вони йому зустрілись, . також висловився за похід настільки ж м'яким і лагідним тоном, наскільки лихим і кровожерним був зміст його слів.

Таким чином рада розділилась на дві рівні частини, не висловився тільки Блад, голос якого міг тепер повернути справу в той чи інший бік. Але адмірал вагався. Кінець кінцем він вирішив дати піратам самим розв'язати це питання. Він гукне добровольців, і якщо бажаючих виявиться достатньо, поведе їх через перешийок, а решта залишиться тут з кораблями.

На цьому й стали; члени ради відразу подалися на берег, прихопивши з собою індіанців. Там Блад звернувся [393] з промовою до піратів, чесно сказавши про всі "за" і "проти" походу.

— Якщо охочих набереться достатньо,— закінчив він,— я також піду з вами.— Потім, видобувши з піхов шпагу, він, як колись Пісарро в подібній ситуації, прозів її кінчиком лінію на піску.— Всі, хто хоче йти зі мною через перешийок, станьте з навітряного боку.

Добра половина піратів у відповідь на Бладові слова галасливо перейшла через лінію. Тут були всі до одного мисливці за козами з Еспаньоли, що перетворились тепер на піших воїнів, до того ж найвитриваліших і найзухва-ліших з усього цього витривалого і зухвалого воїнства, і більшість лісорубів з Кампічі, що не боялись ні боліт, ні джунглів.

Бразо Лярго, мідно-червоне обличчя якого аж сяяло — від задоволення, подався збирати своїх носіїв і наступного ранку привів їх у табір — п'ятдесят дужих індіанців. Пірати вже налаштувались у дорогу. Вони поділилися на три загони, кожен відповідно під командою Вольверсто-на, Ібервіля — він скинув з себе мережива та різні цяцьки й надів шкіряний мисливський одяг — та Хагторпа.

В такому порядку вони й вирушили в похід. Попереду йшли індіанці й несли важку частину спорядження: намети, шість мідних малих гармат, залізні ящики для запалювальних ядер, добрячий запас харчів — коржів та сушеного черепашачого м'яса — і скриню з ліками. З палуб кораблів прощально проспівала сурми, Піт, який залишився на флотилії за головного, просто з пустощів дав гарматний салют, і шукачів пригод поглинули джунглі.

Через десять днів, подолавши відстань у сто шістдесят миль, загони стали табором зовсім близько від мети свого походу.

Перша половина подорожі виявилась найгіршою, коли протягом шести днів піратам довелось долати високі стрімкі гори, то видираючись майже прямовисно вгору, то спускаючись також майже прямовисно вниз. На сьомий день загони зупинились на перепочинок у великому

індіанському селі, в якому мешкав король чи головний касик дарієнських індіанців. Бразо Лярго сказав йому, куди йдуть пірати, і він прийняв їх уважно й шанобливо. Відбувся обмін подарунками: одна сторона подарувала ножі, ножиці й разки намиста, друга — банани й цукрову тростину. Діставши тут поповнення у вигляді кількох десятків індіанців, пірати рушили далі. [394]

Другого дня загони досягли берегів річки Санта-Марія й повантажились у каное, що їх індіанці приготували цілу флотилію — близько сімдесяти штук. Але цей спосіб подорожування виявився спочатку не таким легким, як сподівались пірати. Весь перший і другий дні вони мусили раз у раз, не пропливши й відстані, на яку летить кинутий рукою камінь, вилазити з каное й перетягувати їх через мілини, підводні скелі чи стовбури дерев, що попадали впоперек течії. Та нарешті перешкод стало менше, потім річка поширшала й поглибшала, і індіанці, покидавши жердини, з допомогою яких вони правували своїми каное, взялись за гребки й весла.

Пливучи так, вони однієї ночі й наблизились до містечка Санта-Марія на відстань гарматного пострілу. Містечко стояло на березі на півмилі нижче закруту річки.

Пірати заходилися вивантажувати зброю, що була надійно поприв'язувана в каное до бортів, і гармати, а також ящики з пороховими зарядами до них і ящики з порохівницями, все добре обмащене воском. Потім, не розводячи багать, щоб не виказати своєї присутності, вони лягли відпочити на світанку.

Блад дуже сподівався захопити іспанців зненацька й оволодіти містечком раніш, ніж встигнуть організувати оборону, і здобути в такий спосіб безкровну перемогу. Проте на світанку ці сподівання розвіялись, мов дим, коли звіддалік з різних кінців містечка почулась мушкетна стрілянина й відчайдушний барабанний бій, повідомивши піратів про те, що їхнє наближення не залишилось непоміченим, як вони собі уявляли.

Волверстонові випала честь повести авангард. Сорок чоловік з його загону було озброєно запалювальними снарядами — циліндричними бляшанками, наповненими смолою і гарматним порохом, інші тягли гармати, якими командував Огл, гармаш з "Арабелли". Другим ішов загін Хагторпа, а Ібервіль із своїми людьми був ар'єргардом.

Вони швидко перейшли ліс, за яким починалася савана, і там, не далі як за чверть милі, побачили своє Ельдорадо.

Вигляд цього Ельдорадо вкрай розчарував їх. Це було не гарне іспанське місто, як воно їм уявлялось, а звичайнісіньке безладне скупчення одноповерхових дерев'яних будиночків, укритих очеретом і пальмовим листям, з церквою посередині й захищене фортом. Містечко існувало тільки для того, щоб до нього звозити золото, видобуте в сусідніх горах, і інших мешканців, крім солдатів гарнізону [395] та рабів, що працювали на золотих копальнях, у ньому майже не було. Майже половину містечка^ прикривав глинобитний форт, обернений фронтом до річки й флангом до савани. Для кращого захисту від вороже настроєних дарієнтських індіанців містечко Санта-Марія було обгороджене міцним палісадом заввишки близько дванадцяти футів з численними бійницями для стрільби з мушкетів.

Барабани замовкли, але пірати, що спостерігали містечко з узлісся, перш ніж вийти на відкрите місце, виразно чули за палісадом людський рух. На бруствері форту стояв невеличкий гурт вояків у шоломах і панцирах. Над палісадом піднімалися вгору тоненькі струмочки диму, сповіщаючи про те, що іспанські мушкетери на своїх місцях і запалили ґноти.

Блад наказав висунути гармати вперед, вирішивши зробити пролом у палісаді ближче до північно-східного рогу, де штурмовій групі найменше дошкуляли б гармати форту. Відповідно до цього наказу Огл встановив свою батарею так, щоб клин лісу, який виступав у бік містечка, прикривав його зліва. Проте легкий східний бриз поніс дим гарматних ґнотів уперед, зрадивши присутність піратів, і іспанські мушкетери

навмання заходилися стріляти в їхній бік. Кулі вже чавкотіли й поляскували серед гілля, коли Огл відкрив вогонь із своїх гармат. З короткої відстані зробити пролом у частоколі, що не міг захистити місто від такої зброї, було зовсім не важко. Іспанські солдати, керовані не дуже вправним командиром, кинулись до цього пролому, але нищівний залп розметував їх на всі боки, після чого Блад наказав Волверстонові атакувати:

— Запалювальні снаряди в авангард! Не збивайтеся докупи, коли будете біля палісаду, та нахиляйтесь нижче. Ну, щасти тобі, Неде! Вперед!

Вони кинулись в атаку й пробігли половину відстані по відкритій місцевості, поки іспанці спромоглися зосередити на них щільний мушкетний вогонь. Пірати ницьма попадали в невисоку траву й залягли, чекаючи, поки шалена стрілянина хоч трохи ущухне, а потім, перш ніж іспанці встигли перезарядити мушкети, схопились і знову помчали вперед. Тим часом Огл розвернув свої гармати праворуч і без будь-яких перешкод трощив містечко п'яти-фунтовими ядрами на тому фланзі, де наступали пірати.

Семеро чоловік із загону Волверстона лишилось лежати на землі там, де вони були залягли, ще десяток зрізали [396] кулі під час другої перебіжки, але Волверстон був уже біля пролому. ^Полетіли запалювальні снаряди, сіючи смерть і жах, і не встигли іспанці отямитись від розгубленості, викликаної цією зброєю, як страшні пірати з диким вереском'вже вихопились із хмари диму й пилюки і зітнулися з ними врукопаш.

Та незважаючи) на це, командир іспанців, хоробрий, хоч і не дуже далекоглядний офіцер на ймення дон До-мінго Фуентес, так вдало згуртував своїх людей, що в проломі з перемінним успіхом люта січа тривала ще з чверть години.

Та на світі не існувало таких солдатів, які б у бою, де все вирішувала холодна сталь, могли довго встояти перед загартованими, дужими й відчайдушними піратами. Люди Волверстона, до яких уже приєдналися головні сили під командою самого Блада, поступово, але безжально й невблаганно почали відтискати іспанців, що кричали й сипали прокльони.

Іспанці відступали все далі й далі, б'ючись із дикою люттю, посиленою відчаєм, і зазнаючи великих втрат, а тоді їхній бойовий порядок враз зруйнувався. Вони кинулись тікати, потім знову згуртувались у лави і, відбиваючись від своїх ворогів, сховались у форті, віддавши піратам містечко.

Засівши у форті з двома сотнями переляканих солдатів, що лишились живими з гарнізону в триста чоловік, дон Домінго Фуентес скликав військову раду і, викинувши прапор перемир'я, повідомив Блада про те, що згоден капітулювати із збереженням зброї.

Проте здоровий глузд підказав Бладові, що він не може дозволити собі прийняти подібну пропозицію. Він знав, що його люди ввечері неодмінно понапиваються п'яні й що мати за таких умов по сусідству дві сотні озброєних іспанців надто ризиковано. Але будучи противником непотрібного кровопролиття і бажаючи залагодити справу без продовження бою, він надіслав дону Домінго відповідь, в якій давав слово честі, що в разі беззастережної капітуляції ні життя, ні цілковита свобода гарнізону, та і мешканців Санта-Марії не зазнають ніякого насильства.

Іспанці склали зброю на великому майдані всередині форту, куди з розгорнутими прапорами, під звуки сурм ввійшли пірати. Іспанський командир стояв попереду, щоб віддати переможцям свою шпагу. Позад нього вишикувалось двісті беззбройних солдатів, а ще далі купчились нечисленні мешканці міста, які шукали у форті порятунку. [397] Їх налічувалось не більше шести Десятків, з них близько дюжини жінок, кілька негрів і тгіоє ченців у чорно-білому одязі ордену святого Домініка] Все чорне населення міста тобто раби, перебувало, як/незабаром з'ясувалося, в копальнях у горах.

Дон Домінго, високий показний чоловік років тридцяти, в панцирі й шоломі з воронованої сталі, з маленькою гострою борідкою, від якої його довге, вузьке обличчя здавалось ще довшим, звернувся до капітана Блада майже зневажливо.

— Я повірив вашому слову,— сказав він,— тому що хоч ви й мерзенний пірат і з усіх поглядів безчесний єретик, але маєте славу людини, яка дотримує своїх обіцянок.

Капітан Блад вклонився. Вигляд у нього був не найкращий. Половину камзола на спині в нього було одірвано, в бою його поранили в голову. І все ж, незважаючи на кров і піт, бруд і порохову кіптяву, вишуканість його манер залишилась незмінною.

— Ваша ввічливість мене обеззброює,— відповів він.

— Моя ввічливість не поширюється на піратів і волоцюг,— відказав непримиренний кастілець, через що Ібервіль, який страшенно ненавидів іспанців, важко дихаючи з люті, ступив уперед, але капітан Блад зупинив його.

— Я чекаю,— безстрашно вів далі дон Домінго,— щоб дізнатись, яку мерзенну мету ви переслідуєте, з'явившись тут, і почути, чому ви, підданий країни, що перебуває в мирі з Іспанією, насмілюєтеся розпочинати війну з іспанцями.

Блад усміхнувся.

— Присягаюсь честю, це все спокуса золота, така ж непереборна для піратів, як і для інших, більш поважних негідників у всьому світі, та сама спокуса, що спонукала вас, іспанців, побудувати це місто так зручно — поблизу золотих копалень. Буду з вами відвертий, капітане: ми прибули сюди, щоб звільнити вас від золотого врожаю за останній сезон, і як

тільки ви передасте його нам, ми зразу ж звільнимо вас від нашої неприємної присутності.

Іспанець засміявся і подивився на своїх солдатів, неначе запрошував, щоб і вони сміялися.

— Ви, певно, вважаєте мене за дурня! — вигукнув він.

— Сподіваюсь, ви доведете мені заради вашого ж власного добра, що це не так.

— Невже ви думаєте, що, заздалегідь попереджений [398] про вашу появу, я тримав золото в Санта-Марії? — глузливо спитав іспанець.— Ви спізнились, капітане Блад. Воно вже по дорозі в Панаму. Вночі ми повантажили золото в каное й послали охороняти його сотню солдатів. Ось так мій гарнізон став нечисленним і ось чому я без вагань здався вам у полон.

І він знову засміявся, помітивши на Бладовому обличчі розчарування.

Хвиля люті прикотилась по лавах піратів, що згромадились позад свого ватага. Новина облетіла всіх так швидко, як пробігає вогонь по пороху, і так сама закінчилась вибухом. Почулись розлючені прокльони, лиховісно заблищали зброя, пірати кинулись би на іспанського командира, який, на їхню думку, обдурив їх, і пошматували б його на місці, якби капітан Блад не обернувся до них і не заступив шлях до дона Домінго своїм тілом.

— Стійте! — крикнув він дужим, немов сурма, голосом.— Дон Домінго — мій бранець, а я дав слово честі, що йому не буде заподіяно ніякої шкоди!

Почуття всіх висловив Ібервіль, який вигукнув, не тямлячися з люті:

— І ти дотримаєш слова цьому іспанському собацюзі, який нас обдурив? Повісити його, і край!

— Він виконував свій обов'язок, і я не дозволю повісити його тільки за це.

На якусь мить Бладів голос потонув у суцільному ре-вищі, та він не поступився. Його суворий погляд, піднесена вгору рука стримувала розлючених піратів.

— Мовчіть і слухайте мене! Ви тут просто марнуєте час. Нашому лихові дуже легко зарадити. Золото вони вивезли звідси всього лише кілька годин тому. Ти, Ібервіль, і ти, Хагторп, негайно сідайте зі своїми людьми назад у човни й рушайте в дорогу. Ви повинні наздогнати іспанців раніше, ніж вони дістануться до моря, але якщо й не наздоженете, то до Панами їм добиратися ще дуже далеко, і ви встигнете перехопити їх задовго до того, як вони побачать її береги. Ну, в погоню! Волверстон зі своїм загоном чекатиме вашого повернення тут разом зі мною.

Цим він зумів стримати розлючених піратів і не дав їм винищити до ноги беззбройних іспанців. Бладові не довелося повторювати наказ двічі, пірати кинулися з форту й містечка ще швидше, ніж вдерлися туди. Незадоволення виявляли лише ті сто двадцять чоловік із загону Волверстона, які повинні були зоставатись на місці. Іспанців, [399] усіх разом, замкнули в одному з довгих бараків усередині форту, після чого пірати розбрелись по містечку в пошуках харчів та якоїсь здобичі.

Блад зайнявся пораненими. їх — і піратів, і іспанців — позносили в другий барак і повкладали на постелі з сіна й сухого листя. Поранених було чоловік п'ятдесят, з них четверта частина — пірати. Вбитими и пораненими іспанці втратили понад сто чоловік, пірати — менше сорока.

Взявши собі на допомогу півдюжини помічників, один з яких був іспанцем, що трохи розумівся на медицині, Блад мерщій почав вправляти суглоби й обробляти рани. Поринувши в це заняття, він не звертав уваги на гомін, що долинав знадвору, де тепер стояли гуртом індіанці, які були десь поховались під час бою, поки пронизливий крик не змусив його насторожитись.

Перше ніж Блад устиг запитати, що сталося, двері барака рвучко розчинились, і якась жінка, пригортаючи до грудей дитину й заточуючись, переступила поріг.

— Дон Педро! Дон Педро Сангре! — безтямно вигукувала вона, називаючи Блада на іспанський лад.

І коли Блад, нахмурившись, ступив крок їй назустріч, вона, ловлячи ротом повітря й стискаючи пальцями горло, впала перед ним навколішки і розпачливо вигукнула по-іспанському:

— Врятуйте його! Вони його вбивають, вбивають!

Це була юна тендітна істота, майже дівчинка, що ледве встигла переступити через поріг материнства. Неуважно глянувши на неї, можна було подумати, судячи з одягу й зовнішнього вигляду, що перед вами іспанська селянка, її синяво-чорне волосся й вологі чорні очі були такі, як і в багатьох андалузок, а шкіра не набагато смаглявіша. Тільки широкі вилиці та характерні, якісь темні. губи свідчили про її справжнє походження.

— Що сталося? — спитав Блад.— Кого вбивають?

Чиясь тінь лягла на освітлену сонцем підлогу, і в дверях з'явився Бразо Лярго, сповнений гідності й похмурої рішучості.

Побачивши його, жінка застигла від непереборного жаху. Говорити вона не могла.

Бразо Лярго підійшов впритул до неї. Нахилившись над нею, він поклав руку на її тремтяче плече й швидко заговорив до неї гортанною індіанською мовою, і хоч Блад не зрозумів жодного слова, проте суворий тон наказу йому був зрозумілий. [400]

Напівзбожеволівши з відчаю, нещасна жінка не зводила очей з капітана Блада.

— Він велить мені йти дивитись, як його спалять живцем! Пощадіть, дон Педро! Врятуйте його!

— Кого врятувати? — майже роздратовано спитав капітан Блад.

Бразо Лярго пояснив:

— Вона — моя дочка. Капітан Домінго, він приходити у село, вже рік тому, і забрати її з собою. Прокляття! Тепер я його засмажити, а її повести додому.— Він повернувся до дівчини.— Валюс, ти йти зі мною,— казав він далі своєю примітивною іспанською мовою.— Ти дивитись, як він горіти, потім іти назад село.

Для капітана Блада це пояснення було вичерпним. Йому зразу ж пригадалась надзвичайна запопадливість Гуанахані, з якою той переконував їх вирушити в похід по іспанське золото, згадалось і те, як ця запопадливість викликала в нього тоді підозру. Тепер Блад зрозумів усе. Організувавши цей напад на Санта-Марію, Бразо Лярго використав його і його піратів, щоб помститись за себе й повернути дочку, яку викрав Домінго Фуентес. Та хоч би якого покарання заслуговувало це викрадення, від ока Блада не сховалося й те, що незалежно від того, з власної волі пішла ця дівчина слідом за іспанським капітаном чи ні, але

його дальше поводження з нею було таке, що тепер вона бажала залишитися з ним і мало не божеволіла, боячись за його життя.

— Він каже, що дон Домінго твій коханець, це правда? — спитав Блад.

— Він мій чоловік, мій закоханий чоловік, і я люблю його,— відповіла вона з пристрасним благанням у погляді.— Це наше дитя. Не дозволяйте їм убити його батька, дон Педро! О, якщо вони вб'ють Домінго,— простогнала вона,— я вкорочу собі віку.

Капітан Блад перевів погляд на похмуре обличчя індіанця.

— Чуєш? Цей іспанець поводився з нею добре. Вона хоче, щоб він залишився живий. А якщо його провина полягає в тому, що він, як ти кажеш, скривдив її, то їй і належить вирішувати його долю. Що ви з ним зробили?

Обоє заговорили одночасно: батько — люто протестуючи і майже нерозбірливо, дочка — з палкою вдячністю. Схопившись на ноги, вона потягла Блада за руку до свого чоловіка. [401]

Але Бразо Ларго, все ще заперечуючи, загородив їм дорогу. Він заявив, що, на його думку, капітан Блад порушує укладену між ними угоду.

— Угоду? — зневажливо перепитав Блад.— Та ти просто використав мене для своєї власної мети. Ти мав бути щирим зі мною й розповісти про сварку з доном До-мінго до того, як я дав слово, що йому не заподіють ніякого лиха. Отже...

Він знизав плечима й швидко вийшов разом з молодою матір'ю. Бразо Ларго, замислений і сердитий, поспішив за ними.

Надворі Блад зіткнувся з Волверстоном і двома десятками його людей, що саме поверталися з містечка. Блад наказав піратам іти з ним, сказавши, що індіанці ось-ось вкоротять іспанському капітанові віку.

— Хай їм щастить! — побажав Волверстон, який був напідпитку.

Та все ж таки й він, і його люди пішли з Бладом, бо були на ділі менш кровожерливими, ніж на словах.

За проломом у палісаді вони побачили чоловік з п'ятдесят індіанців, які розкладали багаття. Біля нього безпорадно лежав дон Домінго, зв'язаний ремінняччям. Жінка кинулась до нього, шепочучи якісь пестливі іспанські слова. У відповідь на його зблідлому обличчі, що ще зберігало зневажливий вираз, з'явилась лагідна усмішка. Капітан Блад, практичніший, ніж індіанка, підійшов до іспанця слідом за жінкою і ножем розрізав на ньому пута.

Індіанці роздратовано загомоніли, але Бразо Ларго миттю їх заспокоїв. Він швидко промовив до них кілька слів, і вони розчаровано вгамувались. Волверстонові люди стояли з мушкетами напоготові й роздмухували ґноти.

Під їхньою охороною дона Домінго повели назад у форт. Його маленька дружина дріботіла між своїм чоловіком і капітаном піратів, якому вона пояснювала, чому індіанці так охоче послухались її батька.

— Він сказав, що ти мусиш так чинити, бо дав дону Домінго слово честі зберегти його життя. Але незабаром тобі доведеться звідси піти. Тоді вони повернуться сюди і вб'ють Домінго та інших іспанців.

— Ми повинні цьому запобігти,— сказав капітан Блад, щоб заспокоїти її.

Вступивши до форту, пірати побачили, що під час їхньої відсутності частина індіанців, близько двадцяти [402] чоловік, вдерлась до барака, де було замкнено іспанців. На щастя, діло тільки розпочалось, і іспанці, значно перевищуючи нападників кількісно, хоч і беззбройні, поки що чинили успішний опір. Капітан Блад з'явився саме вчасно, щоб відвернути поголовну різанину.

Після того як капітан Блад вигнав геть своїх диких союзників, іспанський командир висловив бажання поговорити з ним.

— Дон Педро,— сказав він.— Ви врятували мені життя. Я не знаходжу слів, щоб подякувати вам.

— Прошу, не завдавайте собі клопоту,— відповів капітан Блад.— Те що я зробив, я зробив не заради вас, а тільки тому, що дав слово, хоч, можливо, відіграло роль і співчуття до вашої маленької дружини індіанки.

Іспанець якось замислено всміхнувся, дивлячись на свою дружину, що стояла поруч.

— Я був неввічливий з вами цього ранку. Прошу пробачення.

— Не варто про це й згадувати.

— Ви дуже великодушні,— з гідністю мовив іспанець.— Чи можу я вас спитати, сеньйоре, які у вас наміри щодо нас — мене й усіх інших?

— Як я вже сказав, ми не зазіхаємо на вашу свободу. Коли повернуться мої люди, ми звільнимо вас і підемо звідси.

Іспанець зітхнув:

— Саме цього я й побоювався. Ви залишите нас знесиленими, із зруйнованими захисними спорудами на ласку Бразо Ларго та його індіанців, які негайно виріжуть нас до ноги. Будьте певні, вони не підуть з Санта-Марії, поки цього не зроблять.

Капітан Блад, вислухавши його, спохмурнів.

— Ви, безперечно, викликали у Бразо Ларго почуття особистої ненависті, і він за всяку ціну помститься вам. Але що я можу зробити?

— Ви могли б дозволити нам вирушити в Панаму, причому негайно, поки ви ще тут, щоб прикрити нас від своїх союзників-індіанців.

Капітан Блад нетерпляче махнув рукою.

— Та дослухайте, дон Педро,— мовив іспанець,— я не звернувся б до вас з таким проханням, якби не зрозумів з того, що бачив: ви людина з добрим серцем і лицар, хоч і пірат. До того ж оскільки ви дали слово, що [403] не будете поводитися з нами, як з полоненими, то я, власне, нічого у вас і не прошу.

Іспанець мав рацію, і капітан Блад, подумавши над його словами, прийшов до висновку, що йому також буде набагато краще сидіти в Санта-Марії без цих іспанців, яких, з одного боку, треба було стерегти, а з другого — захищати. Тому Блад погодився з цією пропозицією. Проте Волверстон вагався. Та коли Блад спитав його, чого вони досягнуть, тримаючи іспанців у Санта-Марії, .Волверстон мусив зізнатися, що не знає. Всі його заперечення зводились до того, що він не вірить жодному іспанцеві на світі, але такі докази нітрохи не допомагали розв'язати питання.

Тож капітан Блад пішов шукати Бразо Ларго і знайшов його в дуже похмурому гуморі на дерев'яній пристані неподалік форту.

Коли Блад підійшов, індіанець підвівся. Вираз його обличчя був підкреслено байдужий.

— Бразо Ларго,— сказав капітан Блад,— твої люди зневажили моє слово й кинули пляму на мою честь.

— Не розумію,— відповів індіанець.— Ти став другом іспанських злодіїв?

— Став другом? Ні. Але коли вони здавались мені, я пообіцяв — і це було однією з умов їхньої здачі,— що їм не буде заподіяно ніякої шкоди. А твої люди, порушуючи мою обіцянку, повбивали б їх усіх, якби я їм не перешкодив.

Індіанець зневажливо посміхнувся.

— Ха-ха! Ти мені не друг. Я привів тебе до іспанського золота, а ти йдеш проти мене.-

— Тут немає золота,— відказав Блад,— але ж я не розпочинаю з тобою сварку через це. Ти повинен був сказати мені, друже, перш ніж ми подалися в ці мандри, що хочеш використати мене для того, щоб ми віддали до твоїх рук твого іспанського ворога та дочку. За цієї умови я не дав би дону Домінго слова честі в тому, що він буде в безпеці, і ти міг би винищити тут до ноги всіх іспанців. Але ти обдурив мене, Бразо Ларго.

— Ха-ха! — зареготав Бразо Ларго.— Я тобі більше нічого не скажу.

— Зате я скажу. Тут твої люди. Після того, що сталось, я не можу їм вірити. А слово,ляке я дав, змушує мене захищати іспанців доти, доки я перебуватиму тут.

Індіанець схилив голову.

— Зрозуміло. Доти, доки ти тут. А потім? [404] — Якщо знову зніметься колотнеча,— вів далі Блад,— ми будемо стріляти і можемо вбити котрогось з твоїх хоробрих хлопців. Я шкодуватиму про це більше, ніж про втрату іспанського золота. Цього не повинно трапитись, Бразо Ларго. Тобі треба зібрати своїх людей і дозволити мені замкнути їх на якийсь час в одному з бараків у фор-ті — задля їхнього власного добра.

Бразо Ларго замислився. Потім кивнув головою. Цей дикун мав багато здорового глузду. Отже, індіанців зібрали докупи, і Бразо Лаго, всміхаючись так, як уміє всміхатися тільки людина, яка вміє чекати, погодився на те, щоб усіх його людей разом з. ним замкнули в одному

з бараків.

Пірати, що зійшлись у гурт, почали бурчати, і Волверстон взяв на себе місію висловити Бладові загальне несхвалення.

— Ти надто далеко заходиш, капітане, і ризикуєш заради якихось іспанських собак мати клопіт з індіанцями!

— О ні, зовсім не заради іспанців, а заради власного слова честі й отієї маленької індіанки з дитинчам. Іспанський командир ставиться добре до неї, до того ж він хоробрий хлопець.

— Що ж, поможи нам, боже,— відказав Волверстон і обурено відвернувся.

А за годину іспанці вже відчалювали від дерев'яної пристані. Пірати, стоячи на земляних мурах форту, з поганим передчуттям спостерігали за їхнім відплиттям. Із зброї Блад дозволив іспанцям узяти всього півдюжини мисливських рушниць. Проте харчів вони прихопили з собою цілу гору, при цьому дон Домінго, як передбачливий ватажок, особливу увагу приділив запасам питної води. Він сам простежив за тим, як барила

з водою навантажили на піроги. Після цього він підійшов попрощатися з капітаном Бладом.

— Дон Педро, мені бракує слів,— мовив іспанець,— щоб віддати належне вашому благородству. Я пишаюся тим, що ви були моїм ворогом.

— Скажіть краще, що вам поталанило.

— Авжеж, і поталанило. Віднині я всюди, де будуть іспанці, говоритиму, що дон Педро Сангре — справжній джентльмен.

— На вашому місці я цього б не робив,— сказав капітан Блад,— бо ніхто вам не повірить.

Заперечуючи Бладу, дон Домінго спустився в пірогу, де вже сиділа його дружина-індіанка з їхньою дитиноюметисом. [405] Іспанці відштовхнули пірогу від берега, і дон Домінго розпочав свої мандри в Панаму, маючи при собі записку від капітана Блада, в якій той наказував Іберві-лю і Хагторпу пропустити іспанця, коли раптом з ними зустрінеться.

Коли настала вечірня прохолода, пірати зібралися на майдані у форті на учту. В містечку вони знайшли чималі запаси битої свійської птиці, кілька туш диких козлів, а в будинку домініканських монахів бурдюки з чудовим вином. Блад, який сів вечеряти з Волверстоном і Оглом у добре обладнаному помешканні іспанського командира, із задоволенням спостерігав, як бенкетують і веселяться його люди. Одначе Волверстон, що перебував у похмурому гуморі, не лоділяв його настрою.

— Тримайся-но ти краще моря, ось що я тобі скажу, капітане,— пробурчав він між двома ковтками.— Там золото не запакують і нікуди не завезуть, коли підійти до нього на гарматний постріл. Ми отут сидимо після десятиденного походу, а нам же ще треба десять днів добиратись

назад! І я ще дякуватиму долі, якщо ми виберемося звідси так само легко, як прийшли сюди, бо скидається на те, що ми матимемо мороку із старим Бразо Ларго. Нам дуже пощастить, якщо ми взагалі звідси виберемось. Цього разу ти напартачив, капітане.

— М'язи в тебе нівроку, Неде, а от тями катма,— відказав Блад.— Я нітрохи не напартачив. Що ж до Бразо Ларго, то він розумний дикун, сумніву у цьому немає" і він буде підтримувати з нами дружбу хоч би й тому, що ненавидить іспанців.

— Ну, а ти поводився так, начебто їх любиш,— промовив Волверстон. — Ти тільки й робив, що посміхався та розкланювався перед цим проклятим іспанцем, який обдурив нас із золотом, ти...

— Та годі тобі, іспанець чи не іспанець, а він шляхетний хлопець,— відповів Блад.— Вивезти ж звідси золото, коли він почув про наше наближення, було його обов'язком. Якби він був не такий шляхетний, він би втік разом з тим золотом, а не залишався б тут на своєму посту. А на шляхетність відповідають —шляхетністю, ось що я тобі скажу про все це.

І тут, перш ніж Волверстон встиг що-небудь сказати, від річки, перекриваючи галас підпилих піратів, долинув пронизливий чистий звук сурми. Блад схопився на ноги.

— Це повертаються Хагторп та Ібервіль! — вигукнув він. [406]

— Слава богу, вони запопали нарешті це золото! — мовив Волверстон.

Вони вибігли з будинку й кинулись до Земляного валу, куди вже мчав натовп піратів. Коли Блад вибіг на нього, перша з пірог уже підійшла до пристані, і з неї вистрибнув Хагторп.

— А ви швидко обернулись! — гукнув Блад, стрибаючи вниз назустріч йому.— Ну, як, вдало?

Хагторп, високий, плечистий, з головою, обмотаною жовтою хусткою, став перед Бладом,

— Вдало, та не для тебе, капітане,— загадково мовив він..

— Ти хочеш сказати, що ви їх не наздогнали? Ібервіль, який у цю мить вийшов з піроги, відповів

за свого товариша.

— Нікого й не треба було наздоганяти, капітане. Цей зрадливий іспанець обдурив тебе. Він брехав, коли розповідав, ніби відіслав золото з міста, а ти повірив йому, повірив іспанцеві!

— Та кажіть же нарешті, що сталось! — урвав їх капітан Блад.— Він не відсилав звідси золота? Отже, ви хочете сказати, що воно тут?

— Ні,— відповів Хагторп.— Ми хочемо сказати, що після того, як він обдурив тебе своїми брехнями, ти безкарно відпустив його, не подбавши навіть про те, щоб-зробити обшук, і дозволивши йому забрати золото з собою.

— Що ти верзеш? — розсердився Блад.— Звідки ти це можеш знати?

— Миль за десять звідси нам по дорозі трапилось індіанське селище, і в нас вистачило розуму зупинитись там і спитати, чи давно пропливали піроги з іспанцями. Нам відповіли, що ніяких пірог повз селище не пропливало ні сьогодні, ні вчора, і взагалі ні разу після останніх дощів. От звідки ми знаємо, що твій благородний іспанець набрехав. Після цього ми зразу ж вирішили повернутись і напівдорозі назад натрапили на загін дона Домінго. Ця зустріч заскочила його зненацька, бо він аж ніяк не

розраховував, що ми так швидко про все дізнаємось. Проте поводився так само спокійно і ввічливо, хіба трохи люб'язніше. Він зразу ж цілком щиро зізнався, що обдурив тебе, але сказав, що потім, після того як ми відпливли, передав золото тобі як викуп за себе й за тих, хто його супроводжує. Він додав, що ти доручив йому передати нам наказ негайно повертатись назад, і показав [407] написану твоєю рукою записку, що гарантувала йому безпеку.

Тут втрутився Ібервіль і швидко закінчив розповідь:

— Але не будучи таким довірливим з іспанцями, як ти, і вважаючи, що хто збрехав один раз, брехатиме й далі, висадили всіх на берег і зробили трус.

— І ви знайшли золото? — вигукнув приголомшений Блад.

Ібервіль трохи помовчав і посміхнувся:

— Ти дозволив іспанцям взяти на дорогу стільки харчів, скільки вони хотіли. А чи не помітив ти, з якого джерела дон Домінго наповнив свої барильця?

— Барильця? — перепитав Блад.

— В тих барильцях було золото — фунтів шістсот-сім-сот, не менше. Ми привезли його з собою.

Коли радісне ревище, викликане цим повідомленням, потроху вщухло, капітан Блад уже встиг оговтатись. Він засміявся.

— Здаюся,— сказав він Хагторпу й Ібервілю.— І щоб покарати себе за те, що дозволив себе так по-дурному обкрутити навколо пальця, я змушений щонайменше відмовитись від своєї частки здобичі.— Трохи

помовчавши, він уже серйозним тоном спитав: — А що ви зробили з доном Домінго?

— Я пристрелив би його за таку підступність! — з люттю мовив Хагторп,— якби не Ібервіль. Так, так, саме Ібервіль пустив сльозу й упрохав мене відпустити іспанця.

Молодий француз засоромлено похнюпив голову, уникаючи здивованого й запитального погляду капітана Блада.

— Та відчепіться від мене,— з викликом вигукнув Ібервіль, захищаючись.— А що б зробили ви? Адже там була жінка, його маленька дружина-індіанка!

— Слово честі, я щойно подумав про неї,— промовив Блад.— І от заради неї — та й заради нас самих — найкраще буде сказати Бразо Лаго, що дона Домінго з дружиною вбито в сутичці за золото. Барильця із золотом належно підкріплять нашу розповідь. Так буде спокійніше для всіх, і для старого індіанця також.

Отже, хоч пірати й повернулись із Санта— Марії з багатою здобиччю, участь Блада в цій справі розцінювали як одну з його небагатьох невдач. Проте сам він був про це зовсім іншої думки. [408]

Розділ VII

ЛЮБОВНА ІСТОРІЯ ДЖЕРЕМІ ПІТА

Історія кохання Джеремі Піта, молодого шкіпера з Сомерсетшира, доля якого після жахливої ночі під Се— —джмуром міцно переплелася з долею Пітера Блада, належить до часів, великих успіхів Блада, коли під його командою було аж п'ять кораблів і більше тисячі людей . різних національностей, що охоче корилися запровадженій Бладом дисципліні, бо він був досвідчений ватажок і йому завжди щастило.

Блад тільки що здійснив дуже вдалий наскок на іспанську флотилію шукачів біля Ріо-дель-Хача. Він повернувся на Тортугу, щоб полагодити кораблі, і треба сказати, що це було зроблено своєчасно.

В цей час у Кайєнській затоці стояло кілька інших піратських суден, і містечко аж гуло від п'яних гульбищ. Шинки й крамнички, де продавали ром, процвітали, шинкарі й жінки — білі й мулатки, такого ж строкатого .походження й національності, як і самі пірати, позбавляли цих морських розбійників більшої частини їхньої здобичі, яку вони відняли в іспанців, що в свою чергу рідко коли бували кращими від грабіжників.

Як завжди, це були неспокійні часи для мосьє д'Оже-рона, представника французької Вест-Індської компанії й губернатора Тортуги.

Мосьє д'Ожерон, як ми знаємо, мав від піратів чималий зиск: він брав певний процент з їхньої здобичі, який вони' охоче платили губернатору як портовий збір, а також використовував їх іншим шляхом. Ще в мосьє д'Оже-рона, як ми теж пам'ятаємо, було дві дочки: ставна й смаглява Мадлена і тоненька життєрадісна Люсьєна. Але Мадлена всупереч усій своїй статечності піддалася залицянням одного негідника-пірата на ім'я Левассер. Щоб відвернути від неї небезпеку, батько посадив її на корабель і відправив у Францію. Проте Левассер, вчасно проню-хавши про це, кинувся навздогін і захопив— той корабель. З дівчиною могло статися найгірше, якби не втрутився капітан Блад, який вирвав її з піратських рук і повернув, цілу й здорову, але протвережену досвідом, батькові.

Відтоді мосьє д'Ожерон почав приймати гостей у своєму великому білому будинку, що потопав у затишному саду на пагорбі за містечком, з особливою обережністю і розбірливістю. [409]

Капітан Блад після такої великої послуги, зробленої губернаторській родині, вважався своєю людиною. А оскільки його офіцерів ніяк не можна було вважати звичайними піратами, всі вони були політичними бунтарями

і тільки вигнання примусило їх увійти до "берегового братства", їх також добре приймали в домі губернатора.

Звідси виникали деякі труднощі. Якщо дім мосьє д'Ожерона був відкритий для Бладових офіцерів, то губернатор не міг зачинити двері перед іншими піратськими капітанами, не образивши їх. Через це він був змушений терпіти візити таких осіб, яких не любив і яким не довіряв, терпіти, незважаючи на протести свого гостя з Франції, витонченого й тендітного мосьє Меркера, що нітрохи не прагнув бути в товаристві якогось пірата.

Мосьє де Меркер був сином одного з директорів французької Вест-Індської компанії і, щоб набратись розуму, за наказом батька подорожував по колоніях, в яких була зацікавлена компанія. Фрегат "Сінь", що доставив його сюди тиждень тому, стояв на якорі в Кайєнській затоці, чекаючи, поки молодий джентльмен визнає зручним для себе вирушити далі. З цього можна було зробити висновок про високе становище цього молодика, бажання якого губернатору колонії годилось найвищою мірою шанувати. Але чи міг мосьє д'Ожерон виявляти до нього належну повагу, коли доводилось мати справу з таким, наприклад, нахабним і брутальним чваньком, як капітан Тондер з "Королеви Марго"? Губернатор не бачив ніякої можливості не пускати цього пірата в дім, як того бажав мосьє де Меркер, навіть тоді, коли вочевидь з'ясувалося, що негідника Тондера приваблює товариство мадемуазель Люсьєни.

Другою жертвою дівочих чарів став молодий Джеремі Піт. Проте Піт був людиною зовсім іншого складу, тому якщо його залицяння до Люсьєни пробуджували в душі мосьє д'Ожерона деякий неспокій, то цей неспокій аж ніяк не можна було прирівняти до тієї тривоги, причиною якої був Тондер.

Якщо коли-небудь існував чоловік, самою природою призначений викликати до себе любов, то цим чоловіком був Джеремі Піт з його відкритим, ніжним і гарним обличчям, чистими голубими очима, русявими кучерями і стрункою фігурою. Мужність і сила поєднались у ньому з

жіночою м'якістю. Його неможливо було уявити змовником, яким він був колись, або піратом, яким він став. [410]

Приємні манери й дар висловитись майже поетично завершували його принадні риси.

Інтуїція, а можливо, і мрії або якийсь лагідний відтінок у ставленні до нього дівчини, привели Джеремі до думки, що Люсьєна не байдужа до нього. Тому одного вечора, гуляючи з нею в губернаторському саду, він сказав дівчині, що любить її, і перш ніж вона встигла отямитись від цього освідчення, поцілував її в губи.

Вона стояла перед ним тремтяча й злякана.

— Мосьє Джеремі... ви... ви не повинні були цього робити,— мовила вона нарешті, і Піт побачив у сутінках, що на очі їй набігли сльози.— Якщо батько дізнається...

Джеремі гаряче перебив її:

— Авжеж, він дізнається. Я саме цього й хочу. Він дізнається зараз.

Віддалік з'явились мосьє де Меркер з Мадленою, і Джеремі не гаючись кинувся шукати губернатора Тортуги.

Мосьє д'Ожерон, худорлявий, елегантний джентльмен, що приніс із собою в Новий Світ галантність Старого Світу, насилу спромігся приховати своє невдоволення. Збивши чималі статки за час свого губернаторства, він плекав честолюбні плани щодо своїх дочок, які залишились без матері, і розраховував невдовзі відправити їх у Францію.

Усе це— він і пояснив містерові Піту не грубо й не різко, а з безмежною делікатністю, щоб не вразити почуття свого співрозмовника, і на закінчення додав, що Люсьєну вже заручено.

На обличчі Джеремі відбилась цілковита розгубленість.

— Заручено? Чому ж вона нічого мені про це не сказала? — вигукнув він, забуваючи, що не дав їй промовити й слова.

— Можливо, вона всього цього до пуття й не розуміє. Ви ж знаєте, як подібні речі влаштовують у Франції.

Містер Піт почав був обстоювати переваги природного відбору, але мосьє д'Ожерон урвав його, перш ніж він устиг розвинути свою думку.

— Любий містере Піт, друже мій, благаю вас, зважте, яке становище ви посідаєте в суспільстві. Ви, коротко кажучи, флібустьєр, шукач пригод. Я не маю наміру образити вас, висловлюючись подібним чином. Я просто хочу сказати, що ви з цього живете. Які ж надії на забезпеченість [411] і домашній затишок можете ви запропонувати дівчині, що дістала гарне виховання? Якби ви самі мали дочку, то чи з великою радістю віддали б її такій людині, як ви?

— Віддав би, якби вона його кохала,— відповів містер Піт.

— Ах, що таке кохання, мій друже!

Чудово усвідомлюючи після недавнього екстазу й теперішнього відчаю, що таке кохання, Джеремі, проте, ніяк не міг висловити набуті ним знання. Мосьє д'Ожерон поблажливо посміхнувся, спостерігаючи за його зусиллями.

— Для закоханого має значення тільки кохання, це зрозуміло. Для батька потрібно значно більше — бути спокійним за щастя своєї дитини. Ви зробили мені честь містере Піт. Я невимовно шкодую, що змушений від неї відмовитись. І щоб не втратити поваги, нам краще облишити розмову на цю тему.

Та коли який-нибудь молодик робить відкриття, що не може жити без тієї чи іншої молодої особи, і якщо він при цьому з цілком зрозумілим егоїзмом вважає, що сам він такою ж мірою необхідний цій молодій особі, то його не примусить відмовитись від шуканого предмету перша ж перешкода.

Однак саме в цю хвилину Джеремі був позбавлений можливості стояти на своєму через прихід статечної Мад-лени, яку супроводжував мосьє де Меркер. Пошукавши Люсьєну очима, молодий француз спитав, де вона. Він мав гарні очі й чарівний голос, та й взагалі був гарний на вигляд, до того ж бездоганно вдягнений і з бездоганними манерами. Зросту він був майже високого, але такий тонкий і тендітний, аж здавалось, що коли вітер повіє трохи дужче, то просто здмухне його. А втім, тримався мосьє де Меркер з великою впевненістю, що дивно не відповідало його майже хворобливому виглядові.

Мосьє де Меркер здивувався, не побачивши Люсьєну біля батька. Він, за його словами, хотів ублагати її ще раз заспівати тих провансальських пісень, від яких вони були в захваті вчора ввечері. І він жестом показав на клавікорди, що стояли в кутку гарно вмебльованої кімнати. Мадлена вийшла пошукати сестру. Містер Піт встав і відкланявся. З тим настроєм, у якому перебував він, навряд чи міг спокійно сидіти й слухати, як Люсьєна співатиме провансальські пісні для втіхи мосьє де Меркера. [412]

І Піт подався зі своїм клопотом до капітана Блада, якого знайшов у просторій каюті на "Арабеллі".

Капітан відклав добре-таки зачитаний томик Горація, щоб вислухати гіркі нарікання свого молодого шкіпера й друга. Напівлежачи на подушках, кинутих на рундуці під кормовими гарматними портами, капітан Блад відповів Пітові співчутливо й водночас по-діловому суворо. Мосьє д'Ожерон мав цілковиту рацію, заявив він, коли сказав, що Пітове ремесло не дає йому права одружуватись.

— І це тільки одна причина, чому ти повинен викинути з голови думку про одруження,— додав Блад.— Друга причина полягає в тому, що Люсьєна, хоч вона й спокусливе дівча, надто лековажна, щоб забезпечити мир і душевний спокій чоловікові, який не завжди буде біля неї, щоб захистити її й втримати від необережного вчинку. А отой хлопець Тондер, що кожного дня відвідує губернаторський дім? Чи хоч раз тобі спало на думку, що його там приваблює? І чому цей хирлявий француз, цей дженджик де Меркер засів у Тортузі? О, а є ще й інші,— я навіть міг би назвати їхні імена, хто діставав таку ж, як і ти, втіху від цієї леді, якій ніколи не набридає слухати освідчення в коханні.

— Чорти б ухопили тебе за язик! — загорлав Піт з безмежним обуренням закоханого.— За яким правом ти смієш казати про неї такі речі?

— За правом здорового глузду і незатьмареного розуму. Ти не перший, хто поцілував губенята мадемуазель Люсьєни, і не останній, навіть якщо одружишся з нею. Вона так і накидає оком, і я почувався б у морі дуже неспокійно, якби вона була моєю дружиною. Будь вдячний долі, що її батько зупинив свій вибір не на тобі. Гарні дівчата, такі як Люсьєна Д'Ожерон, існують лише для того, щоб збурювати світ.

Слухати далі подібні блюзнірства Джеремі не схотів. Тільки Блад, сказав він, людина, що не має ні віри, ні ідеалів, може так негарно думати про наймилішу, найчистішу й найсвятішу дівчину в світі. З цим він вибіг з каюти, залишивши Блада наодинці з Горацієм.

Та слова Блада посіяли в серці закоханого отруйне зерно. Ґрунтовні підстави для ревнощів — це меч, що може вбити любов одним ударом, але сама тільки підозра в існуванні таких підстав лише роздмухує полум'я кохання. Наступного дня, зовсім забувши про відмову мосьє д'Ожерона, містер Піт гарячково подався в білий губернаторський будинок на пагорбі. Цього разу він прийшов [413] раніше ніж звичайно і побачив даму свого серця на прогулянці в саду. Разом з нею прогулювався капітан Тондер, людина з дуже поганою репутацією.

Подейкували, ніби він був колись учителем фехтування в Парижі і, вбивши когось на дуелі, втік за океан, щоб уникнути помсти родичів убитого. Середній на зріст, облудно тонкий, він був насправді мов залізний. Одягався він з вульгарною елегантністю, рухався легко й граціозно. Обличчя його було невиразним, якщо не брати до уваги очей — маленьких, круглих, чорних і навдивовижу проникливих. Зараз ці очі досить зверхньо оглядали містера Піта, наче пропонуючи йому забиратись туди, звідки він прийшов. Права рука капітана лежала на талії мадемуазель Люсьє-ни. Він не зняв її і після приходу Піта, поки сама Лю-сьєна з деяким зніяковінням не звільнилась від цих обіймів.

— А, мосьє Джеремі! — вигукнула вона й додала, на думку Піта, зовсім не до ладу: — А я вас не чекала!

Джеремі, бурмочучи привітання своєю кепською французькою мовою, майже машинально підніс до губів простягнуту йому руку. Далі вони премовилися кількома банальними фразами, після чого запала ніякова мовчанка, яку сердито порушив Тондер:

— Коли дама каже мені, що вона мене не чекала, то з цього я роблю висновок: мій прихід невчасний.

— Вам, певне, не раз так казали, й ви знаєте, які висновки треба робити.

Капітан Тондер посміхнувся. Завзяті дуелянти ніколи не втрачають витримки.

— Але я не звик бути об'єктом зухвалих вихваток. Та й поводитись зухвало не завжди розумно. Можуть бути кепські наслідки.

Тут втрутилась Люсьєна. Вона часто дихала, погляд був зляканий.

— Ну що це таке? Про що ви говорите? Ви помиляєтесь, мосьє капітан, вважаючи, що прихід мосьє Джеремі невчасний. Мосьє Джеремі — мій друг, а прихід друзів завжди бажаний.

— Для вас, Мадемуазель, можливо. Але для інших ваших друзів він може бути страшенно небажаним. Хіба не так?

— І знову ви помиляєтесь.— Тепер голос Люсьєни звучав холодно.— Я не можу вважати своїм другом того, кому прихід моїх друзів здається небажаним.

Капітан закусив губу, а Джеремі трохи втішився, хоч і пам'ятав з гострим болем чужу руку на талії дівчини, [414] яку він поцілував тільки вчора, і той суворий присуд, що його виніс їй капітан Блад.

Раптова поява мосьє д'Ожерона і мосьє де Меркера поклала край цій маленькій сутичці. Обидва вони засапались, неначе бігли сюди, але, побачивши, хто знаходиться в саду, з полегкістю зупинились. Було очевидно, що мосьє д'Ожерон побачив не зовсім те, чого сподівався, і тому зрадів, неначе безпека Люсьєни залежала передусім від кількості присутніх. Прихід нових людей розрядив напруження, але капітан Тондер не був, мабуть, схильний пом'якшувати ситуацію: тому невдовзі пішов. Прощаючись з Джеремі, він лиховісно посміхнувся й багатозначно промовив:

— Я нетерпляче шукатиму нагоди продовжити нашу цікаву розмову.

Джеремі теж хотів незабаром піти, але мосьє д'Ожерон затримав його:

— Залиштесь ще на хвилинку, мосьє Піт.

Він по-дружньому взяв молодого чоловіка за руку й потяг його від де Меркера й Люсьєни. Вони пройшли аж у кінець алеї й опинились у

зеленому тунелі, утвореному апельсиновими деревами, привезеними з Європи. Тут було прохолодно, стиглі плоди тьмяно поблискували серед темного листя.

— Мені не сподобались ні слова капітана Тондера, сказані вам на прощання, мосьє Піт, ні його посмішка. Він дуже небезпечний чоловік. Вам треба стерегтись його.

Джеремі зробив над собою зусилля, щоб стриматись.

— Ви гадаєте, я його боюсь? — спитав він.

— Я гадаю, що ви будете досить розважливим і поводитиметесь саме так. Повторюю, він дуже небезпечний чоловік. Негідник. І надто вчащає до нас.

— Нащо ж ви його приймаєте, коли так про нього думаєте?

Мосьє д'Ожерон скривився.

— Хоч думаю про нього саме так, а заборонити не можу.

— Ви його боїтесь?

— Щиро кажучи, боюсь. О ні, не за себе, мосьє Піт, а за Люсьєну. Він до неї залицяється.

Голос Джеремі затремтів з люті:

— І ви не можете заборонити йому приходити у ваш дім? [415] — Не можу.— Мосьє д'Ожерон криво всміхнувся.— Колись я проробив це з Левассером. Ви знаєте цю історію?

— Так, але... але ж...— Джеремі затнувся, підшукуючи слова, нарешті знайшов їх.— Мадемуазель Мадлена була введена в оману, вона стала жертвою інтриг Левас-сера. Ви ж не припускаєте, що мадемуазель Люсьєна...

— А чому я не повинен цього припускати? Цей Тон-дер, він хоч і негідник, але не позбавлений принадності, у нього навіть є деякі переваги перед Левассером. Колись він був джентльменом і ще й досі вміє показати гарні манери, якщо це йому вигідно. Нахабному, заповзятому зальотникові досить легко спокусити таке недосвідчене дівча, як Люсьєна.

У містера Піта боляче стислось серце. Зовсім спантеличений, він сказав:

— Але що доброго може дати зволікання? Раніше чи пізніше вам однаково доведеться відмовити йому. І тоді... Що буде тоді?

— Я сам питаю себе про це,— сумовито промовив мосьє д'Ожерон.— Але краще не поспішати лихові назустріч — якийсь випадок може зовсім відвернути його.— Його тон раптом змінився: — О, пробачте мені, любий мосьє Піт. Наша розмова повернула зовсім в інший бік. Що вдієш, батьків неспокій! Я тільки хотів застерегти вас і благаю послухатись мене.

Мосьє Піт подумав, що все зрозумів. Д'Ожерон, очевидно, мав на увазі, що Тондер відчув у Джеремі суперника, а такі люди не баряться, коли їм треба усунути когось із свого шляху.

— Дуже вам вдячний, мосьє д'Ожерон. Я не дам себе скривдити.

— Вірю. Щиро вірю, що не дасте. На цьому вони розійшлися.

Джеремі повернувся на борт "Арабелли" і після обіду, прогулюючись з Бладом по кормі, розповів про те, що було в губернаторському саду.

Капітан Блад замислився.

— Він не мав досить підстав застерегти тебе. Ось тільки трохи дивно, чого він про це турбувався. Я відвідаю його, обов'язково відвідаю. Можливо, я матиму змогу допомогти йому, хоч зараз ще й не знаю, яким чином. А ти, Джеррі, будь розумним і посидь на кораблі. Можеш, хай йому чорт, не сумніватись, що Тондер шукатиме тебе. [416]

— А я що, маю уникати його? — зневажливо пирхнув Джеремі.

— Так, маєш, якщо не дурень.

— Тобто якщо я боягуз.

— Ну, краще живий боягуз, ніж мертвий дурень, яким ти неодмінно будеш, якщо зчепишся з маестро Тон-дером. Не забувай, що він — учитель фехтування, в той час як ти... Тьху! Це було б звичайнісіньке вбивство, авжеж. Тим, що він тебе просто заріже, ти слави не здобудеш.

У глибині душі Піт сам був такої думки, але погодитися з Бладом було надто принизливо. Тому він другого ж дня знехтував його порадою й подався на берег. Коли його побачив Тондер, він сидів з Хагторпом і Волверсто-ном у таверні "У французького короля". "

Час наближався до полудня, і в шинку було повнісінько піратів, моряків з французького фрегата "Сінь", шукачів перлів і сухопутних шахраїв обох статей, що, мов хижі акули, крутяться біля моряків, особливо ж біля піратів, знаючи їхній звичай смітити грішми. Повітря в погано освітленому приміщенні було важке від парів рому, тютюнового диму, духу людських тіл.

Тондер підійшов недбалим, лінивим кроком, тримаючи ліву руку на ефесі шпаги й відповідаючи на привітання кивком голови. Біля столу, за яким сидів Джеремі, він зупинився.

— Ви дозволите? — спитав він і, не чекаючи відповіді, підсунув до себе табурет і сів,— Я щасливий, що маю можливість так швидко продовжити нашу розмову, яку нам не дали закінчити вчора.

Джеремі, чудово розуміючи, куди хилить Тондер, стривожено подивився на нього. Його товариші, які, навпаки, нічого не розуміли, теж втупились у француза.

— Ми, пам'ятаю, обговорювали питання про те, що невчасна поява деяких осіб іноді буває небажана, і що вам бракує кмітливості зрозуміти, якою мірою це стосується вас.

Джеремі нахилився вперед.

— Не має значення, що саме ми обговорювали. Ви прийшли сюди, як я розумію, щоб почати зі мною сварку?

— Я? — капітан Тондер нахмурився.— Чого ви так вирішили? Ви мені не заважаєте. Ви просто не можете мені заважати. Якби ви стали в мене поперек дороги, я просто роздавив би вас як блоху.— І він засміявся образли— [417] во й зневажливо, чим, як і розраховував, зразу ж викликав у Джеремі спалах гніву.

— Таку блоху, як я, вам не роздавити.

— Хіба? — Тондер підвівся.— Тоді дивіться, не набридайте мені знову, бо потрапите під ніготь. І пам'ятайте: я вас попередив.— Він говорив навмисно голосно, щоб його чули, і поступово всі в кімнаті затихли.

Тондер хотів зневажливо відвернутись, та його зупинила відповідь Джеремі.

— Ви просто нахабний пес.

Капітан Тондер застиг на місці й звів брови. Лихий посміх підняв кінчики його тонких вусиків. А огрядний силач Волверстон, усе ще нічого не розуміючи, інстинктивно спробував стримати Джеремі, який також схопився на ноги.

— Пес? — повільно перепитав Тондер.— Кажете, пес? Досить дотепно. Пес і блоха. Та все одно мені не подобається, коли на мене кажуть пес. Будьте ласкаві, заберіть свого пса назад. Заберіть негайно. Я не відзначаюсь терплячістю, мосьє Піт.

— Певна річ, я його заберу,— відповів Джеремі,— бо не хочу ображати тварину.

— Ви маєте на увазі мене?

— Ні, пса. На вас треба було б сказати не пес, а...

— А пацюк,— почувся чийсь гострий голос ззаду, примусивши Тондера рвучко обернутись.

На порозі, недбало спираючись на паличку з чорного дерева, стояв високий і елегантний у своєму чорному, розшитому сріблом вбранні капітан Блад. Його засмагле, чисто виголене обличчя було звернене до капітана Тондера, холодні сині очі пильно дивились на нього. Він поволі рушив уперед.

— Пацюк, здається мені, якнайкраще передає вашу сутність, капітане Тондер,— невимушено, рівним тоном промовив Блад і зупинився, чекаючи, що відповість йому француз.

Почувся глузливий сміх.

— Розумію, розумію. Малюка-шкіпера треба захистити. Тато Блад втручається не в своє діло, щоб урятувати цього боягуза.

— Ажеж, це мій обов'язок — взяти його під захист. Я не можу дозволити, щоб якийсь задирака-фехтуваль-ник убив мого шкіпера. Через це й втручаюсь. І ви могли б таке передбачити, капітане Тондер. Ви не лише негідник, але й мерзенний боягуз, тому я й порівняв вас із пацюком. [418]

Ви покладаєтесь на те, що вправно володієте шпагою, але страшенно дбаєте про те, щоб пустити її в хід тільки проти того, хто, як ви впевнені, не володіє цим ремеслом. Так чинять лише боягузи. Та ще вбивці. А ви, наскільки мені відомо, зарекомендували себе у Франції саме як убивця.

-. Це брехня! — заперечив Тондер і зблід.

Капітан Блад був незворушний. Він свідомо вдався до тієї ж зброї, що й Тондер, і тепер зумисно намагався розлютити свого співрозмовника:

— А ви спробуйте довести це на ділі, тоді я, може статись, і візьму свої слова назад, перш ніж уб'ю вас або після цього. Таким чином, ви помрете чесно, проживши безчесне життя. Тут є ще одна кімната, порожня й досить простора. Ми могли б...

Але Тондер, зневажливо посміхнувшись, перебив його:

— Ви мене з пантелику не зіб'єте. Я маю справу не з вами, а з мосьє Пітом.

— Його справа може й почекати, а ми тим часом закінчимо нашу.

Тондер стримався. Він був блідий від люті й важко дихав.

— Слухайте сюди, капітане Блад. Ваш шкіпер образив мене, назвавши псом у присутності цих людей. Ви ж зумисно хочете втрутитись

у сварку, яка вас не обходить. Це не за правилами, і я закликаю всіх у свідки!

Це був хитрий хід, і він виправдав себе. Присутні стали на бік Тондера. Матроси з кораблів Блада мовчали, а всі інші закричали, що француз має рацію. Навіть Хаг-торп і Волверстон могли тільки знизати плечима, а Джеремі остаточно все зіпсував, підтримавши свого противника.

— Капітан Тондер каже правду, Пітере. Тебе це діло не стосується.

— Ви чуєте? — закричав Тондер.

— Ні, стосується, що б він не говорив. Ви затіваєте вбивство, негіднику, а я цього не допущу! Клянусь своєю шпагою!

Капітан Блад відкинув паличку й потягся рукою до шпаги.

Та до нього підскочило не менше дюжини чоловік, шалено протестуючи проти такого втручання, і капітан Блад, якого не підтримали товариші, змушений був поступитись. Адже навіть завжди вірний і відданий Волверстон прошепотів йому на вухо: [419]

— Облиш, Пітере! Заради бога облиш! Адже через ніщо ти всіх, збуриш проти нас. Ти трохи спізнився. Хлопець сам напросився, й діватись йому нікуди.

— А ви куди дивились, нащо дозволили? Ну от, пішов, чортів дурень!

Піт уже йшов до сусідньої кімнати — справжнє ягня, що йде на забій та ще саме веде за собою різника. Поряд з ним ішов Хагторп, слідом — Тондер, всі інші ззаду.

Капітан Блад, ледве стримуючись, щоб не кинутись на Тондера, разом з Волверстоном приєднався до натовпу.

Сусідня кімната була велика й майже порожня.' Кілька ослонів і столів, що стояли там, швидко зсунули попід стіну. Це приміщення було, власне, дерев'яною прибудовою — чимось середнім між навісом і сараєм. Одна з її стін мала висоту не більше трьох футів, тому між її горішнім краєм і покрівлею утворився прямокутний отвір, крізь який лився потік сонячного проміння й розпеченого повітря.

Супротивники, із шпагами в руках, роздягнені до пояса, стали на земляній долівці один проти одного: Дже-ремі — високий на зріст, міцний і дужий, Тондер — легкий, м'язистий і спритний, мов кішка. Глядачі, до яких приєднався шинкар з усіма своїми помічниками, стали попід внутрішньою стіною, серед них було також двоє чи троє найбільш відчайдушних дівчат, але більшість жінок залишилась у великій кімнаті.

Капітан Блад і Волверстон стали біля зовнішньої стіни навпроти решти глядачів коло столу, на який було звалено в купу різні речі з інших столів: кухлі, кілька пласких пляшок, міх з-під вина й пару мідних свічників з круглими мов блюдця, підставками. Поки обговорювались умови поєдинку, Блад, блідий, незважаючи на свою смаглявість, і з лихим вогником у синіх очах, розглядав ці речі й навіть узяв у руки одну-дві, наче хотів пожбурити їх у когось.

Секундантом Джеремі був Хагторп, секундантом Тондера — лейтенант з "Королеви Марго" на ім'я Вентадур. Супротивників поставили по протилежних кінцях кімнати так, щоб сонце було в них збоку. Коли вони займали свої позиції, Джеремі впіймав погляд Блада й посміхнувся йому. У відповідь Блад, на обличчі якого застиг стурбований вираз, зробив йому знак очима. На мить в погляді Джеремі відбилось німе запитання, потім сяйнув здогад.

Вентадур скомандував:

— Починайте, панове! [420]

Задзвеніли шпаги, і Джеремі, скоряючись наказові, одержаному ним від свого капітана, тієї ж миті ступив убік і атакував Тондера зліва. Це змусило Тондера повернутись до нього, внаслідок чого сонце почало світити йому в очі. Джеремі мав тепер можливість, як цього й домагався Блад, завдати своєму противнику удару, але скористатися з неї не міг. Він робив усе, на що був здатний, і завдяки цьому якийсь час тримав свого супротивника в такій незручній для нього позиції. Але Тондер був надто сильним для нього супротивником. Досвідчений фехтувальник, він легко відбивав усі удари й незабаром, зробивши випад шпагою, скористався з того, що його супротивник відступив, теж відскочив убік і в такий спосіб вирівняв позицію, але лише з тією різницею, що тепер супротивники просто помінялись тими місцями, які вони займали перед початком поєдинку.

Блад аж заскреготів зубами, побачивши, що Джеремі втратив свою єдину перевагу перед колишнім учителем фехтування, який твердо вирішив убити його. Проте всупереч розрахункам Блада, поєдинок затягнувся. Джеремі мав ще й інші переваги: довгі руки й відвагу. Та ні це, ні те, що досвідчений майстер, можливо, давненько не брав шпаги, не могло пояснити, чому не настає розв'язка. Тондер креслив шпагою блискучі кола перед самісінькими грудьми свого супротивника й зразу ж знаходив дірки в його розхристаному й незграбному захисті. Він уже давно міг закінчити бій, але не робив цього. Чи він просто грався із своєю жертвою, як кіт з мишею, чи, може, трохи побоюючись Блада й можливих наслідків такого відвертого вбивства, хотів лише скалічити її?

Глядачі, дивлячись на те, що відбувалось, були спантеличені, бо не розуміли, чому Тондер зволікає з вирішальним ударом. їхнє спантеличення ще посилилось, коли Тондер, знову відскочивши й ставши спиною до сонця, змусив Піта зайняти ту невигідну позицію, яку він сам займав на початку поєдинку. Глядачі сприйняли це як витончену жорстокість.

Блад, який стояв тепер до Тондера обличчям, тієї ж миті взяв зі столу один з мідних свічників. Ніхто на нього не дивився, погляди всіх було прикуто до бійців, а Блад, здавалось, зовсім втратив до них цікавість, зосередивши всю увагу на свічнику. Ніби для того, щоб як слід роздивитись гніздо для свічки, він підняв свічник і повернув його так, що схожа на блюдце підставка зайняла вертикальне положення. Цієї ж миті з незрозумілої причини [421] шпага Тондера, якою він відбивав незграбний випад Джеремі, що захищався зовсім машинально, наче на щось наштовхнулась, і шпага Джеремі, не зустрівши ніякого опору, прохромила груди Тондера, а її кінець на кілька дюймів вийшов у нього із спини.

Вражені глядачі ще не встигли отямитись від такого раптового й несподіваного закінчення поєдинку, а капітан Блад уже стояв навколішки біля розпростертого на земляній долівці тіла. Він наказав принести води й чистого полотна, бо був тепер тільки хірургом. Джеремі, здивований тим, що сталося, найбільше від усіх, стояв поряд і ошелешено дивився на поваленого Тондера.

В той час як Блад перев'язував рану, Тондер прийшов до пам'яті і його погляд повільно звернувся на людину, що схилилась над ним..

— Вбивця! — мовив він крізь зціплені зуби, і голова його знову безсило схилилась до плеча.

— Зовсім навпаки,— відповів Блад, вправно обмотуючи стрічкою полотна груди пораненого, якого підтримував Вентадур.— Я ваш рятівник. Від цієї рани він не вмре,— сказав він,— хоч його й продірявлено наскрізь. Якщо йому пощастить, то за місяць він бешкетуватиме знову. Краще нікуди не забирати його звідси, хай полежить тут кілька днів, і його треба доглянути.

Джеремі не пам'ятав, як дістався на борт "Арабел-ли". Події другої половини дня він сприймав якось туманно, наче вони відбувались у сні.

Він пам'ятав тільки, що дивився в похмуре обличчя смерті, проте залишився живий. За вечерею у великій капітанській каюті він спробував пофілософствувати на цю тему.

— Це є доказом того,— сказав він,— що ніколи не слід занепадати духом чи визнавати себе переможеним. Мене дуже легко могли сьогодні вбити і неодмінно вбили б, якби я наперед вирішив, ніби Тондер краще за мене володіє шпагою.

— Цілком можливо, що так воно й є,— зауважив Блад.

— Тоді чому ж вийшло так, що проштрикнув його я?

— Справді, чому, Пітере? — спитав Волверстон, і всі присутні, мов луна, повторили це запитання.

Відповів Хагторп:

— Річ у тім, що слава того негідника як неперевер-шеного фехтувальника грунтувалася тільки на його хвастощах. Багато хто так робить.

На цьому обговорення поєдинку закінчилося. [422]

Вранці капітан Блад зауважив, що їм слід було б зробити візит мосьє д'Ожеронові й повідомити його про вчорашню подію. Як губернатора Тортуги, його належало у відповідності з законом поінформувати про поєдинок, хоч, власне, крайньої необхідності в цьому не було, оскільки він особисто знав обох його учасників. Джеремі ж, завжди й під будь-яким приводом готовий іти в губернаторський будинок, цього ранку особливо хотів туди потрапити, відчуваючи, що перемога в поєдинку оточує його героїчним ореолом...

Наближаючись у шлюпці до берега, капітан Блад помітив, що фрегат "Сінь" покинув свою стоянку в бухті, з чого Джеремі байдуже зробив висновок, що мосьє де Меркер, нарешті, вирушив з Тортуги.

Губернатор зустрів їх надзвичайно привітно. Він уже чув, що сталось у шинку "У французького короля". їм немає потреби утруднювати себе будь-якими поясненнями. Ніякого офіційного розслідування цієї справи не буде. Причини поєдинку йому чудово відомі.

— Якби цей поєдинок закінчився по-іншому,— щиро мовив губернатор,— я теж діяв би інакше. Знаючи, хто розпочав сварку — пам'ятаєте, мосьє Піт, мої застереження? — я був би змушений вжити проти Тондера необхідних заходів і, можливо, попросив би вас, капітане Блад, допомогти мені. Порядок повинен бути дотриманий навіть у такій колонії, як ця. Але все завершилось якнайкраще. Завдяки вам я щасливий, мосьє Піт.

Ці слова здалися Піту вельми доброю ознакою, і він поквапився спитати дозволу піти й засвідчити своє шанування мадемуазель Люсьєні.

Д'Ожерон здивовано глянув на нього:

— Люсьєні? Але Люсьєни тут уже немає. Сьогодні вранці вона разом зі своїм чоловіком вирушили на фрегаті "Сінь" до Франції.

— З... чоловіком? — як луна повторив Джеремі, відчувши раптом, що все попливло в нього перед очима..

— Так, з мосьє де Меркером. Пам'ятаєте, я казав вам, що її заручено. Сьогодні рано-вранці отець Бенуа повінчав їх. Ось чому я сказав, що завдяки вам я щасливий, мосьє Піт, бо поки тут вештався Тондер, я не наважувався на цей шлюб. Пам'ятаючи про Левассера, я не міг дати дозволу на її від'їзд, тому що, подібно до Левассера, Тондер, безперечно,

подався б слідом за нею й міг би наважитись на таке, на що не наважувався тут, на Тор-тузі. [423]

— І тому,— крижаним тоном мовив капітан Блад,— ви нацькували цих двох один на одного, щоб поки вони гризтимуться за кістку, третій міг з нею втекти. Це, мосьє д'Ожерон, хоч і спритний, але не дружній вчинок.

— Ви гніваєтесь на мене, капітане! — д'Ожерон, здавалось, по-справжньому засмутився.— Але я повинен був подбати про свою дитину, до того ж я нітрохи не сумнівався, чим закінчиться поєдинок.. Наш дорогий мосьє Піт не міг не перемогти негідника Тондера.

— Наш дорогий мосьє Піт,— відказав капітан Блад,— через кохання до вашої дочки міг дуже легко позбутися життя, сприяючи здійсненню ваших шлюбних планів. Яка іронія долі! Ти бачиш, Джеррі,— провадив він далі, взявши під руку свого молодого шкіпера, що стояв, мов громом прибитий і блідий як мрець,— які страшні небезпеки таїть у собі нерозумне кохання. Ходімо звідси, мій друже.

Він мало не силоміць потягнув хлопця за собою. Потім, тому що був дуже сердитий, зупинився в дверях і з посмішкою, яка не провіщала нічого доброго, обернувся до губернатора.

— А чому ви думаєте, що я не зроблю для мосьє Пі-та того, що міг зробити Тондер? Хіба я не можу наздогнати "Сінь" і захопити вашу дочку для свого шкіпера?

— Боже мій! — вигукнув мосьє д'Ожерон, нажаханий можливістю такої заслуженої ним помсти.— Ви ніколи цього не зробите!

— Ні, не зроблю. І знаєте чому?

— Тому що я довірився вам. Тому що ви — людина честі!

— Людина честі? Он як? Ні, я пірат. Я не зроблю цього тільки тому, що вважаю вашу дочку не гідною мосьє Піта, про що я казав йому раніше й у чому, сподіваюсь, він сам тепер пересвідчився.

Тільки так і помстився Блад мосьє д'Ожеронові за його підступність в усій цій справі. Висловившись, він залишив губернаторський дім, забравши з собою прибитого горем Джере*мі.

Вони були вже біля молу, коли німий відчай хлопця поступився місцем шаленій люті. Його обдурили, з нього насміялися, навіть саме його життя було поставлено на карту задля досягнення чужої мети. І тому хтось та повинен заплатити за це!

— Ну, якщо я коли-небудь упіймаю цього мосьє де Меркера, я...— шаленів Джеремі. [424]

— О, тоді ти такого накоїш! — глузливо мовив Блад.

— Я провчу його, як провчив цього пса Тондера! Тут капітан Блад так засміявся, аж мусив зупинитись.

— О, яким великим майстром шпаги ти раптом став, Джеррі. Ну просто грозою всіх шовкових камзолів. Та, мабуть, доведеться розчарувати тебе, мій юний Тібальде(1), поки ти знову не вскочив у якусь халепу.

(1) Персонаж трагедії Шекспіра "Ромео і Джульєтта".

— Розчарувати мене? — нічого не розуміючи, перепитав Джеремі і втупився в капітан Блада. Його гарне й чисте чоло прорізала зморшка.— Поклав я вчора того французького дуелянта чи не поклав?

Не перестаючи сміятись, Блад відповів:

— Ні, не поклав.

— Не поклав? — Джеремі взявся в боки,— Може, ти скажеш, хто ж тоді його поклав?

— Я поклав,— промовив капітан Блад, уже не сміючись.— Я поклав його підставкою мідного свічника. Я просто осліпив його, пустивши йому в очі сонячного зайчика, поки ти розмахував своєю шпагою.— І, побачивши, як Джеремі зблід, квапливо нагадав: — Інакше він би тебе вбив.— Незрозуміла посмішка пробігла по його міцно стулених губах, в ясних очах сяйнуло щось невловиме, й він додав з ноткою гіркого задоволення: — Адже я капітан Блад.

Розділ VIII

СПОКУТА МАДАМ ДЕ КУЛЕВЕН

Дон Хуан де ла Фуенте, граф Медіанський, напівле-жачи на кушетці біля широкого квадратного вікна своєї розкішної каюти, розташованої на кормі, лінькувато перебирав струни прикрашеної бантом гітари й солодким баритоном співав не зовсім пристойну пісеньку, добре відому в ті дні в Малазі.

Граф був ще молодий — не більше тридцяти років, вишукано одягнений і мав чорні оксамитові очі, повні червоні губи, напівприкриті невеличкими вусами, й маленьку клинцювату борідку. Його обличчя, постава, одяг, манера триматися — все дромовляло про те, що він ласолюб, а опорядження каюти на великому сорокагарматному галео-ні було до пари її мешканцеві. Оливково-зелені стіни було прикрашено позолоченою різьбою із зображенням купідонів [425] і дельфінів, фруктів і квітів, а всі пілерси являли собою каріатид, зроблених у вигляді хвостатих русалок. Біля передньої стіни стояв красивий буфет, повнісінький золотого й срібного посуду, між дверима, що вели до двох менших кают уздовж лівого борту, висіла картина, на якій було

зображено Афродіту, підлогу вкривав багатий східний килим, а другий, ще кращий — квадратний стіл, над яким висіла лампа з карбованого срібла. На полиці стояли книжки "Мистецтво кохання" Овідія(1), "Сатирикон" (2), твори Боккаччо (3) й Поджо (4)засвідчуючи класично розпусні нахили їхнього власника. Стільці, так само як і кушетка, на якій вивернувся дон Хуан, були оббиті кольоровою кордовською шкірою із золотим тисненням, і хоч у відкриті вікна вривався лагідний вітерець, що повільно гнав галеон уперед, повітря в каюті було задушливе від амбри й інших пахощів.

Пісенька дона Хуана вихваляла плотські втіхи й оплакувала папу римського, приреченого на безшлюбність серед навколишнього багатства.

Дон Хуан співав цю пісеньку капітанові Бладу, який сидів, спершись ліктем на стіл і поклавши одну ногу на сусідній стілець. На його смаглявому, горбоносому обличчі застигла посмішка, під якою, немов під маскою, він приховував нудьгу й відразу. На ньому був сірий, оздоблений срібною стрічкою камлотовий костюм з гардероба дона Хуана,— обидва вони були майже однакового зросту й віку й мали схожі фігури,— пишна чорна перука, що також належала дону Хуану.

До виникнення цієї неймовірної ситуації спричинився цілий ланцюг випадковостей, коли найзапекліший ворог Іспанії перетворився раптом на почесного гостя на борту іспанського галеона, що неквапливо повз Карибським морем у напрямку Підвітряних островів, до яких залишалось близько двадцяти миль. Зразу ж зауважимо: томний дон Хуан, який розважав свого гостя, був дуже далекий від того, щоб бодай запідозрити, для кого він співає.

(1) Публій Овідій Назон — римський поет, що жив на рубежі нової ери.

(2) "Сатирикон" — твір римського письменника Петронія (I ст. н. є.).

(3) Боккаччо — італійський письменник XIV ст., автор "Декаме-рону".

(4) Поджо Браччоліні — італійський письменник (XIV-XV ст. ст.).

Історія того, як Пітер Блад потрапив на галеон, викладена [426]

Пітом у корабельному журналі сумлінно, багатослівно і з нудними подробицями, потребує тут стислого переказу.

Тиждень тому, коли на острові Маргарита у відлюдній бухті пірати чистили кіль флагманського корабля "Ара-белла" від наросли на ньому черепашок і водоростей, кілька дружніх карибських індіанців принесли капітанові Бладу звістку про те, що в затоці Каріако перебуває іспанська флотилія шукачів перлів, яка вже зібрала там багатий врожай.

Спокуса напасти на цю флотилію виявилась для Блада надто великою. Він носив у лівому вусі чималу довгасту перлину, що коштувала величезних грошей і була тільки —незначною часткою величезної здобичі, захопленої колись на такій же флотилії в Ріо де ла Хача. І от, спорядивши три піроги й відібравши зі своєї команди сорок чоловік, найбільш придатних для такого діла, Блад однієї ночі непомітно перетнув протоку між островом Маргарити й Мейном, простояв наступний день на якорі біля берега і надвечір крадькома рушив у затоку Каріако. Проте їх зненацька застукав корабель іспанської берегової охорони, про присутність якого в тамтешніх водах вони навіть не підозрювали.

Піроги поспішно повернули назад і кинулись у відкрите море. Швидко заходила тропічна ніч, але сторожовий корабель погнався за ними, відкрив вогонь і в друзки розніс благенькі човни, на яких сиділи нападники. Із сорока піратів частину було вбито, частина потонула, а решта, виловлена іспанцями з води, попала в полон. Сам Блад провів ніч, ухопившись за великий уламок піроги. Свіжий південний бриз, що знявся на заході сонця, а також морська течія зробили чудо й викинули його на світанку, виснаженого, задубілого від холоду і добре просоленого від

тривалого перебування у воді, на берег одного з крихітних острівців з групи Германських островів.

Цей острівець з рідко розкиданими кокосовими пальмами й кущами алое мав півтори милі в довжину й менше ніж милю в ширину і був, по суті, безлюдний, бо населяли його тільки морські птахи та черепахи. Але сталося так, що коли Блад попав на нього, там в цей час мешкало двоє нетяг-іспанців. Ці нещасні втекли на вітрильній пінассі з англійської колонії Сент-Вінсент, де їх було ув'язнено. Необізнані з навігацією, вони довірились морській стихії, й місяць тому, коли у них уже давно закінчилась вода й харч і їм загрожувала видима смерть [427] від спраги й голоду, їх випадково викинуло на цей острівець. Не наважуючись після цього плисти далі, вони підтримували своє існування черепашками, знаходячи їх між прибережних скель, кокосовими горіхами, диким бататом та ягодами.

Капітан Блад, який не був певен, що іспанці, навіть перебуваючи в такій відчайдушній скруті, не переріжуть йому горлянку, коли дізнаються, хто він такий, назвався голландцем Пітером Вандермейєром, розповів, що його бриг зазнав аварії по дорозі на Кюрасао і, крім батька-голландця, привласнив собі ще й матір-іспанку, щоб пояснити не тільки своє голландське ім'я, а й чудове знання іспанської мови.

Знайшовши пінассу в доброму стані, Блад завантажив її чималою кількістю батату й черепашачого м'яса, яке він сам прокоптив на багатті, набрав у барильця води й разом з обома іспанцями подався в море. З сонцем і зірками він тримав курс на схід до Тобаго, розраховуючи знайти притулок у тамтешніх голландських поселенців, які поводились досить нейтрально. Проте своїм довірливим супутникам він з обережності сказав, що вони йдуть на Тринідад.

Та Тім не судилось потрапити ні на Тринідад, ні на Тобаго. На третій день подорожі, на превелику радість іспанців і майже відчай капітана Блада, їх підібрав іспанський галеон "Естремадура". Блад спершу був майже у у відчаї, проте не мав ради і сміливо вирішив покластись на

долю, сподіваючись, що в такому лахмітті, в якому він піднявся на борт галеона, його не впізнають. Коли його спитали, хто він такий, Блад повторив вигадку про аварію брига, про своє голландське походження й мішану кров, і вирішивши, що коли він уже грає, то треба грати крупно, сказав, що його іспанська мати належить до най-благороднішої іспанської родини Трасмієра з роду герцога Аркоського, отже й він, Блад, є, таким чином, родичем цього герцога.

Бладна манера поводитись, якій не могло зашкодити навіть лахміття на тілі, сміливе горбоносе обличчя, смаглява шкіра й чорне волосся, а найбільше бездоганна, вишукана іспанська мова змусили іспанців повірити йому. А оскільки він бажав усього-на-всього, щоб його висадили на берег в якій-небудь голландській або французькій колонії, звідки він міг би продовжити свою подорож на Кюрасао, не було ніяких підстав запідозрювати його в брехні. [428]

На сибарита дона Хуана де ла Фуенте, командира галеона "Естремадура", розповідь підібраного в морі джентльмена про його високі зв'язки справила неабияке враження, тому він прийняв Блада дуже гостинно, надавши у його розпорядження весь свій багатий та вишуканий гардероб і окрему каюту по сусідству зі своєю, і тримався з ним як з людиною, що займає таке ж високе становище, як і він сам. Цьому сприяло також і те, що Пітер Вандермейєр явно припав дону Хуану до серця. Іспанець попросив у Блада дозволу називати його доном Педро, щоб підкреслити його іспанське походження, присягаючись, що кров якихось Вандермейєрів розчинилась у крові Трасмієрів. Говорячи на цю тему, іспанський джентльмен дозволив собі кілька лайливих слів. Взагалі лайка природно й щедро линула з вуст дона Хуана з будь-якого приводу, і четверо молодих офіцерів знатного походження, які обідали й вечеряли за командирським столом, охоче наслідували цей приклад.

Блад міг іноді пробачити погані схильності вісімнадцятирічним молодикам, вважаючи, що час їх виправить, але в цьому тридцятилітньому чоловікові вони здалися йому безмежно огидними. Під вишуканими манерами й елегантною зовнішністю іспанця вгадувались

душевний бруд гульвіси й розпусника. Та Пітер Блад був далекий від того, щоб виказати свою зневагу. Навіть більше, заради власної безпеки і щоб випадково не зіпсувати того враження, яке він з самого початку справив на капітана, Блад був змушений пристосовуватись до товариства і удавати з себе таку ж розбещену людину, як і вони.

Все це призвело до того, що протягом тих днів, поки галеон, майже заштилівши в тропічному морі, ледве повз на північ під усіма вітрилами, які часто зовсім не вловлювали руху повітря й мертво висіли на щоглах, між доном Хуаном і доном Педро виникло щось схоже на дружбу. Багато що захоплювало дона Хуана в його новому приятелі — очевидна сила м'язів і міцність духу, глибоке знання людей і світу, швидкий розум і трохи цинічна філософія. Вони щодня проводили разом довгі години, і їхня дружба, здавалося, зростала з такою ж швидкістю, як і все інше в цьому тропічному кліматі.

Отак і сталося, що Пітер Блад уже шостий день перебував почесним гостем на кораблі, на якому б він мандрував у кайданах, якби виникла бодай найменша підозра, хто він є насправді. А поки командир цього корабля набридав [429] йому сороміцькими пісеньками, Блад розмірковував над усією кумедністю цієї ситуації, якій, проте, він залюбки поклав би край при першій же нагоді.

Коли співи припинились і дон Хуан, узявши із срібної скриньки, що стояла коло нього, перуанську цукерку, заходився її жувати, капітан Блад завів мову про те, що його цікавило. Пінассу, в якій він мандрував разом з іс-панцями-втікачами, галеон тягнув на буксирі, і Блад подумав, що настав час знову скористатися з неї.

— Ми тепер десь на траверсі Мартініки,— зауважив він.— І до берега не більше шести чи семи ліг.

— Цілком можливо, і все через цей клятий штиль. Я своїми легенями міг би надути вітрила краще, ніж цей бриз.

— Ви, певна річ, не можете заходити в порт заради мене,— мовив Блад. Саме в той час між Францією і Іспанією точилась війна, що й була, як він здогаду вас я, однією з причин перебування дона Хуана в цих водах.— Але при такому спокійному морі я можу легко добутись до берега в тому ж човні, на якому плив. Що ви скажете, доне Хуан, коли я залишу вас сьогодні ввечері?

— Чому раптом такий поспіх? Хіба ми не домовилися, що я доставлю вас на Сен-Мартен?

— Домовились. Але, добре подумавши, я згадав, що кораблі рідко туди заходять і я можу надовго там затриматись, поки знайду судно на Кюрасао, в той час як з Мартініки...

— О ні,— вередливо перебив його хазяїн.— Ви, з вашого дозволу, вийдете на Марі-Галанте, куди мені треба зайти в справах, або, якщо захочете, на Гваделупі, думаю, вам так буде. зручно. Але, присягаюсь, раніше я вас не відпущу.

Капітан Блад перестав натоптувати люльку запашним тютюном з глека у вигляді скрученого листка, що стояв на столі.

— Ви маєте справи на Марі-Галанте? — Блад був такий здивований, що аж облишив попередню тему розмови, хоч для нього особисто вона мала неабияке значення.— Які ж справи можуть бути між вами й французами?

Дон Хуан таємниче всміхнувся.

— Воєнні справи, друже. Хіба ж я не командир військового корабля?

— Ви збираєтесь вчинити напад на Марі-Галанте? Іспанець відповів не зразу. Його пальці м'яко торкались гітарних струн, на повних червоних

губах все ще [430] блукала усмішка, але тепер у ній з'явилось щось жорстоке, а чорні очі спалахнули.

— Гарнізоном у Бас-Тері командує одна тварюка на ім'я Кулевен, з яким я мушу звести рахунки. Цілий рік я збирався це зробити, і тепер нарешті день розплали скоро настане. Війна надає мені таку можливість. Одним ударом я влаштую свої справи й прислужусь Іспанії.

Блад викресав вогню й розпалив люльку. Він вважав, що ризикувати великим військовим кораблем, нападаючи на таке дрібне поселення, як Марі-Галанте, зовсім не означає похвально служити Іспанії. Та коли він по хвилі озвався знову, то нічим не зрадив своїх думок, хоч про свою висадку на Мартініці більше не прохопився й словом.

— Перебування на борту корабля підчас бою дещо додасть до мого життєвого досвіду. Таке, мабуть, довго пам'ятатиметься, як, звичайно, гармати Бас-Тери не пустять нас на дно..

Дон Хуан розсміявся. Незважаючи на всю свою розбещеність, він, очевидно, був не з боязких, і наступний бій не дуже його лякав. Навпаки, він ніби сповнював іспанця радістю. Ця радість ще збільшилась, коли надвечір нарешті бриз посвіжішав і вони пішли швидше. Того вечора в капітанській каюті "Естремадури" завдяки галасливим зусиллям дона Хуана панував піднесений настрій. Річкою лилося міцне іспанське видно, раз у раз вибухав сміх.

Капітан Блад прийшов до висновку, що французький управитель Марі-Галанте, певне, й справді заборгував дону Хуану дуже багато, якщо вже саме тільки очікування зведення рахунків викликає в іспанця таку бурхливу радість. Що ж до особистих симпатій Блада, то вони були на боці французьких поселенців, бо ті мали зазнати одного з тих жахливих нападів, які накликали на іспанців заслужену ненависть в усьому Новому Світі. Та він був безсилий не тільки щось зробити, а навіть вимовити на їхній захист бодай слово. Натомість він мусив приєднатись до цих

огидних веселощів з приводу наступної різанини й пити за вічні пекельні муки для всіх французів взагалі й полковника Кулевена зокрема.

Вранці, вийшовши на палубу, капітан Блад побачив на відстані десяти-дванадцяти миль по лівому борту довгу берегову смугу острова Домініка,, а далеко попереду — невиразні обриси сірого громаддя, що, як він знав, було горою в центрі круглого острова Марі-Галанте. Отже, вночі, [431] проминувши Домініку з півдня, вони вийшли з Каріб ського моря в Атлантичний океан.

Дон Хуан у чудовому настрої, не зіпсованому навіті нічною пияткою, підійшов до Блада, який стояв на кормі, й повідомив його про все те, що Блад знав і без нього, але з обережності не показував своїх знань.

Години зо дві вони йшли, не змінюючи курсу й тримаючись під частиною вітрил прямо по вітру. Коли ж до острова, що наче зелена стіна піднімався з бірюзового моря, залишилось миль з десять, різкі слова команд і боцманські свистки привели матросів у рух. Над палубою "Естремадури" напнули сітку для захисту під час бою уламків рангоута, з гармат зняли свинцеві чохли, під-тягли до них ящики з ядрами й цеберки з водою.

Стоячи поряд з доном Хуаном біля різьбленого поруччя, капітан Блад з цікавістю й неначе схвально дивився, як мушкетери в панцирах і шпичастих шолома шикуються на шкафуті. Дон Хуан тим часом пояснював йому значення речей, на яких Блад розумівся краще, ніж будь-хто інший.

Коли вибило вісім склянок, вони спустились униз пообідати. Дон Хуан був тепер, перед близьким боєм, не такий галасливий і веселий. Обличчя його трохи зблідло, рухи тонких гарних рук зробилися неспокійні, в оксамитових очах з'явився гарячковий блиск. Він їв мало і квапливо, але пив багато і ще сидів за столом, коли один з офіцерів, кремезний і

присадкуватий юнак на ім'я Вера-гуас, який ніс вахту, з'явився в каюті й повідомив капітана, що час приймати команду.

Дон Хуан підвівся з допомогою стюарда негра Абсоло-ма, швидко надів панцир із сталевим шоломом і піднявся на палубу. Капітан Блад пішов разом з іспанцем, хоч той не радив йому з'являтись нагорі без сталевого обладунку. "Естремадура" була вже на відстані трьох миль від порту Бас-Тер. Вона не викинула ніякого прапора, не бажаючи, із зрозумілих причин, показувати свою приналежність до певної країни, хоч її і так було видно з обрисів корпусу та оснащення. Коли відстань між кораблем і островом скоротилась до милі, дон Хуан зміг роздивитись у підзорну трубу всю гавань з широким входом і заявив, що не бачить там жодного військового корабля. Отже, в наступному двобої їм протистоятиме тільки самий форт. Гарматне ядро, впавши тієї миті перед носом "Естремадури", показало: командує фортом людина, яка розуміє, що їй робити. Незважаючи на такий цілком певний [432] сигнал лягти в дрейф, "Естремадура" й далі рухалась уперед і була зустрінута залпом з дванадцяти гармат. Проте, не діставши ніяких пошкоджень, вона не ухилилась від курсу і не відкрила вогню, і дон Хуан заслужив за це мовчазне схвалення капітана БлаДа. Корабель, витримавши й другий залп форту і так само не відкриваючи вогню, наблизився до нього майже впритул. Тоді він дав залп з гармат одного борту, зробив вправний поворот оверштаг і дав ще один залп з гармат другого борту, після чого, тримаючись круто, до вітру, відійшов, щоб перезарядити гармати. В цей час він підставляв французьким канонірам лише свою корму, а це була невелика мішень, і влучити в неї було важко.

Коли корабель знову повернувся, щоб піти вдруге в атаку, за його кормою, крім пінасси, яка добре прислужилась капітанові Бладу в його мандрах, тяглося на буксирі ще три шлюпки, спущені на воду з палуби корабля з допомогою утлегаря.

Під час другої атаки на "Естремадурі" було пошкоджено бізань-рею і потрощено прикрашені різьбою високі надбудови на баці. Та це нітрохи не засмутило дона Хуана, який, керуючи кораблем з великим знанням

справи, вгатив у форт два потужних бортових залпи з двадцяти гармат кожен, та ще й так влучно, що на якийсь час змусив форт зовсім замовкнути.

Після цього корабель знову відійшов, а коли повернувся, у шлюпках за його кормою було повно мушкетерів. Він наблизився на відстань не більше ста ярдів від високої скелі, яка стояла в морі перед фортом, і зупинився там під таким кутом, щоб його не можна було поцілити з гармат, прикриваючи висадку мушкетерів на берег. Загін французів, що вибіг був з напівзруйнованої фортеці, щоб перешкодити висадці, було скошено картеччю. За мить іспанці опинились уже на березі й дерлись положистим схилом до форту, а порожні шлюпки повернули назад по підкріплення.

Поки відбувались ці події, дон Хуан знов просунувся із своїм кораблем уперед і дав ще один бортовий залп по форту, щоб відвернути увагу його захисників від мушкетерів на березі і посіяти розгубленість і відчай. Йому відповіло чотири чи п'ять гармат, і дванадцятифунтозе ядро розщепило фальшборт, але корабель знову відійшов, не діставши більше ніяких пошкоджень, а потім повернув до берега, щоб зустріти шлюпки. Та не встигло підкріплення сісти в них, як мушкетна стрілянина на березі припинилась. [433] Потім над морем розляглись радісні крики іспанців, і майже відразу ж удари молотів по металу сповістили про те, що беззахисні гармати форту виведено з ладу.

До цієї миті капітан Блад залишався вього-на-всього холодним спостерігачем за перебігом подій, в яких розбирався з великим знанням справи. Але тепер його думки звернулись до того, що неодмінно повинно було статися після перемоги іспанців, і він, хоч і був суворим, озлобленим піратом, аж здригнувся, знаючи звичаї іспанської солдатні під час подібних набігів і маючи уявлення про те, який негідник їхній командир. Для Блада війна була війною, і з жорстоким ворогом він сам був безжальний. Але з плюндруванням поселень жорстокою, розлюченою солдатнею, із звірячим поводженням з мирними поселенцями та їхніми жінками він ніколи не міг змиритись.

Та було цілком зрозуміло, що дона Хуана де ла Фуен-те, цього гарно вихованого іспанського джентльмена, нітрохи не мучило сумління. Його темні очі аж горіли з нетерплячки, і він зійшов на берег разом з новим підкріпленням, щоб особисто очолити напад. В останню хвилину він зі сміхом запросив свого гостя супроводжувати його, обіцяючи йому рідкісну розвагу й надзвичайно цікаве збільшення життєвого досвіду. Блад опанував свої почуття й залишився зовнішньо абсолютно спокійним.

— Моя національна приналежність забороняє мені йти з вами, доне Хуан. Голландія не воює з Францією.

— Та хто знатиме, що ви голландець? Станьте хоч раз іспанцем, доне Педро, й повеселіться досхочу. Хто про це знатиме?

— Я знатиму,— відповів Блад.— Це справа честі. Дон Хуан витріщився на нього як на дивака.

— Ну, тоді вам доведеться бути жертвою власної делікатності,— проказав він і, все ще сміючись, спустився по забортному трапу в шлюпку, що чекала на нього.

Капітан Блад залишився на кормі, звідки добре бачив містечко на березі не далі як за милю від "Естремадури", яка вже кинула якір на рейді. З усіх офіцерів на борту лишився тільки один Верагуас, а з матросів — не більше чотирнадцяти-п'ятнадцяти чоловік. Але всі вони пильно стежили за подіями на березі, і про всякий випадок серед них був досвідчений гармаш.

Дон Себастьян Верагуас проклинав свою долю за те, що його залишили на кораблі й він не потрапив до берегового загону, і з жалем говорив про брудні розваги, до [434] яких би він прилучився, бувши на березі. Це був міцний, натоптаний хлопець років двадцяти п'яти з великим носом і важким підборіддям. Він самовдоволено базікав усякі дурниці, а капітан Блад тим часом дивився, що робиться в маленькому

селищі. Навіть з такої відстані до корабля долинав жахливий крик, бо там уже хазяйнували іспанці, чимало будинків горіло. Капітан Блад надто добре знав, які неподобства чинять у селищі солдати, підбурювані іспанським джентльменом, і він багато дав би за те, щоб мати зараз під рукою сотню своїх піратів, з якими він стер би на порох оцей іспанський непотріб. Він дивився на селище, й обличчя його було похмуре. Одного разу він уже був свідком такого нападу й заприсягся тоді, що ніколи жоден іспанець не матиме від нього пощади. Він порушив цю присягу, але тепер знов дав собі слово, що в майбутньому неухильно її дотримуватиметься.

А тим часом молодий іспанець біля нього, якого він з радістю задушив би власними руками, закликав усе небесне воїнство, щоб воно засвідчило його незадоволення тим, що його немає на березі, в тому пеклі.

Нападники повернулись увечері тим самим шляхом, яким пішли,— повз мовчазний тепер форт,— і сіли в шлюпки, щоб подолати сотню ярдів смарагдово-зеленої води між берегом і кораблем, який стояв на якорі. Галасливі, радісно збуджені, вони, повертаючись, співали; серед них було кілька поранених, набагато більше — розчерво-нілих від вина та рому, але всі були навантажені награбованим добром. Вони сипали брудними жартами, розповідаючи про те спустошення, що його вони залишили позад себе, і ще брудніше вихвалялись вчиненими мерзо-тами. Ніякі пірати в світі, думав Блад, не змогли б перевершити їх у брутальності й жорстокості. їхній напад завершився цілковитим успіхом.

Нарешті з останньою шлюпкою на корабель повернувся дон Хуан. Поперед нього бортовим трапом піднялось двоє матросів, несучи щось важке, і незабаром Блад розпізнав, що то була жінка — її голову й плечі було загорнуто плащем. Під темними складками плаща Блад побачив край зеленої шовкової спідниці і ноги в шовкових панчохах і вишуканих черевичках на високих підборах. Дедалі більше дивуючись, він зробив з побаченого висновок, що жінка знатна особа.

Дон Хуан, обличчя й руки якого були чорні від про-хового диму, піднявся зразу ж за ними. Стоячи на верхньому щаблі трапа, він скомандував: [435]

— До мене в каюту!

Блад бачив, як жінку пронесли палубою крізь натовп матросів, що шкірили зуби й непристойно жартували, і вона на руках своїх викрадачів зникла внизу.

Яким би капітан Блад не був по відношенню до чоловіків, але по відношенню до жінок він незмінно виявляв себе лицарем. І це, можливо, в ім'я чарівної дами з Барбадоських островів, для якої, на його думку, він був нічим, але образ якої надихав його на такі шляхетні вчинки, що, здавалось би, були просто неможливі для пірата. Це почуття лицарства заговорило у ньому з нездоланною силою. Якби він безоглядно й сліпо піддався йому, він тут же як стій накинувся б на дона Хуана і таким чином зразу позбавив би себе можливості допомогти нещасній бранці. її присутність на кораблі ні для кого не зосталася таємницею. Вона була особливою здобиччю* яку цей розпусник, командир корабля, залишив для себе, і на саму думку про це Блад аж похолов.

Та все ж, коли Блад спустися з корми і йшов палубою до трапа, що вів униз, обличчя його було спокійне, і він усміхався. Тут він приєднався до офіцерів, троє з яких супроводжували дона Хуана на берег, а четвертим був Верагуас. Вони говорили всі разом, перебиваючи один одного, і весело сміялись. А темою їхніх схвальних жартів була зіпсованість дона Хуана.

Вони гуртом вдерлись до капітанової каюти. Останнім увійшов Блад. Слуга-негр накрив стіл для вечері, як завжди, на шістьох і засвітив велику срібну лампу. Саме в цей час сонце зайшло і зразу ж запали сутінки.

Дон Хуан з'явився на порозі однієї з кают лівого борту. Зачинивши за собою двері, він на якусь хвилину непорушно застиг на місці, спершись на них спиною і недовірливо оглядаючи офіцерів, що непрохано з'явились до нього. їхня присутність змусила його повернути в цих дверях ключ, вийняти його й покласти в кишеню. З цієї меншої каюти, де, як легко було здогадатись, перебувала викрадена дама, не долинало ні звуку.

— Слава богу, вона нарешті вгамувалась,— засміявся один з офіцерів.

— Авжеж, виснажилась від крику,— пояснив другий.— Боже! Це ж якась дика кішка. Жінка вона з вогнем — адже як билась і дряпалась! Справжнє маленьке чортеня, яке варто приручити. Я тобі заздрю, Хуане.

Верагуас вигукнув, що така здобич і має належати такому блискучому флотоводцеві, як дон Хуан, і, поки [436] сипалися сумнівні дотепи й жарти, дон Хуан, похмуро й замислено посміхаючись, сказав усім сідати за стіл.

— Якщо ви не заперечуєте, ми сьогодні повечеряємо нашвидкуруч,— оголосив він, знімаючи свій обладунок, і ці слова викликали нову бурю веселощів: сміялися з його квапливості, глузували з бідної жертви за замкненими дверима.

Коли нарешті всі посідали за стіл, капітан Блад дозволив собі привернути до себе увагу дона Хуана, спитавши:

— Ну, а як з полковником де Кулевеном? Гарне обличчя іспанця спохмурніло:

— Прокляття на нього! Його не було в Басетеррі, він організовує оборону в Ле Кармі.

Звівши брови, Блад трохи співчутливо промовив:

— Отже, незважаючи на всі ваші відважні зусилля, вам не вдалося звести з ним рахунків?

— Не зовсім так, не зовсім.

— Присягаюсь небом, ти помиляєшся! — вигукнув хтось із сміхом.— Мадам де Кулевен винагородить тебе за все!

— Мадам де Кулевен? — перепитав Блад без особливої потреби, оскільки погляди, спрямовані на замкнені двері каюти, робили таке запитання зайвим. Блад тихо засміявся.

— Ну, це...— він затнувся,— це витончена помста, доне Хуан, хоч я й не знаю, яка була образа.— І хоч душу йому пекло вогнем, він неголосно і ніби схвально засміявся знов.

Дон Хуан стенув плечима й зітхнув:

— Але все ж таки шкода, що я його не спіймав і не змусив заплатити за все повною мірою.

Та капітан Блад не дав розмові припинитись на цьому.

— Якщо ви справді так ненавидите цього чоловіка,— провадив він далі,— то подумайте про ті муки, на які ви його прирекли, виходячи, звичайно, з того, що він кохає свою дружину. Навіть смерть ніщо порівняно з ними.

— Можливо, можливо.— Дон Хуан був сьогодні небалакучий. Здавалось, невдача на березі псує йому настрій, він хотів, щоб усі швидше пішли геть.

— Налий мені вина, Абсоломе. Боже мій, пити хочеться, .аж пече.

Негр налив усім вина. Дон Хуан вихилив свій повний по вінця келих одним духом. Блад наслідував його приклад, і Абсолом наповнив келихи знову. [437] Блад виголосив на честь командира іспанського корабля багатослівний тост. Мовляв, хоч він не великий знавець морських битв, а все ж таки після того, що бачив, просто не може уявити, щоб хоч один капітан на світі міг провести бій так, як це зробив дон Хуан.

Дон Хуан вдячно всміхнувся, всі залюбки перехилили свої келихи, і їх знову було наповнено вином. Іспанці жваво гомоніли, сміялись, а Блад поринув у думки.

Він думав про те, що скоро вечеря закінчиться і дон Хуан пожене їх усіх по своїх каютах. Каюта капітана Блада була поряд з великою каютою з правого борту. Та чи дозволить тепер капітан, щоб гість перебував так близько? Якщо дозволить, він ще зможе допомогти цій нещасній леді, він уже знає, як це зробити. Але ж є небезпека, що на цю ніч його пошлють в яке-небудь інше місце.

Він змусив себе пожвавішати, безцеремонно втрутився в розмову, галасливо зажадав вина, потім ще, в чому його охоче підтримали офіцери, яким довелось добряче попотіти сьогодні в бою. Після цього він знову заходився вихваляти майстерність і відвагу дона Хуана, але незабаром усі помітили, що мова його зробилась малозрозумілою, а язик заплітається; двічі він гикнув і, безглуздо усміхаючись, кілька разів повторив одне й те саме.

За це товариство взяло капітана Блада на глузи, що дуже його роздратувало, й він звернувся до дона Хуана з проханням пояснити цим веселим і явно напідпитку джентльменам, що він, Блад, в усякому разі тверезий. Та його мова ставала дедалі незрозумілішою.

Коли Верагуас зауважив капітанові Бладу, що він п'яний, Блад розлютився й нагадав усім присутнім, що він голландець і, отже, належить до нації великих пияків. Він береться перепити будь-кого на

всьому Карібському морі. Аби довести це, він хвальковито зажадав ще вина, випив і досить швидко замовк. Його повіки обважніло опустились, тіло якось обвисло і, на превелику радість товариства, цей безсоромний хвалько сповз із свого стільця й залишився лежати на підлозі, навіть не роблячи спроб підвестися.

Верагуас зневажливо й безцеремонно поворушив його ногою. Капітан Блад не виявляв ознак життя. Він лежав нерухомий, мов колода, і хрипко дихав.

Дон Хуан рвучко підвівся з-за столу.

— Віднесіть цього йолопа в ліжко. Та й самі йдіть звідси всі до одного. [438]

Дона Педро, що так і не прийшов до тями, із сміхом і не дуже обережно віднесли до його каюти. Розв'язавши йому хустку на шиї, офіцери вийшли з каюти й зачинили за собою двері. Потім, підкоряючись наказові дона Хуана, який він повторив, усі вони, голосно перемовляючись і гупаючи чобітьми, пішли геть, а командир корабля замкнув за ними двері.

Залишившись на самоті, він повільно підійшов до столу й хвилинку постояв, прислухаючись до веселих голосів, що віддалялися по трапу. Його келих стояв напівпорожній. Він узяв його й випив. Потім, поставивши келих на стіл, він неквапливо витягнув з кишені ключ від каюти, де сиділа замкнена мадам де Кулевен. Підійшовши до дверей, дон Хуан вставив ключ у замкову щілину . й повернув його. Та перш ніж він устиг відчинити двері, якийсь звук, що почувся позаду, змусив дона Хуана обернутися.

Біля дверей своєї каюти, прихилившись до перебірки, стояв його п'яний гість. Одяг на ньому був розхристаний, в очах застигла

порожнеча, він ледве тримався на ногах і тільки якимось дивом не втрачав рівноваги від легенької хитавиці.

Він поворушив губами, неначе його занудило, і, плямкнувши, розтулив їх.

— Ко... котра година? — не до речі запитав він. Напружено-сердитий погляд дона Хуана злагіднів, він

навіть усміхнувся, хоча й трохи нетерпляче. П'яний гість знову пробелькотів:

— Я:., я... я щось не пам'ятаю...— Тут він відірвався від перебірки і хитнувся вперед.— Тисяча чортів! Я... я хочу ще випити!

— Ану гайда в ліжко! В ліжко! — вигукнув дон Хуан.

— В ліжко? Ав.... авжеж у ліжко. Куди ж... іще? Га? Але спочатку... кухоль вина.

Він добрався до столу. Тоді, хитаючись, неначе його щось штовхало зсередини, зробив ще кілька кроків і зупинився якраз навпроти іспанця, який сердито й зневажливо дивився на нього своїми оксамитовими очима. Блад знайшов келих і глек — важкий, інкрустований емаллю срібний глек з двома ручками на довгій шийці,, що нагадував формою амфору,— налив собі вина, випив, поставив келих на стіл, похитнувся й простягнув праву руку вперед, ніби для того, щоб утримати рівновагу. При цьому його рука, шукаючи опори, опустилась на шийку срібного глека. [439]

Дон Хуан, який весь час нетерпляче й зверхньо стежив за капітаном Бладом, можливо, і встиг в якусь частку секунди вловити, як з обличчя гостя зник вираз байдужої бездумності, а блакитні очі, холодні й жорстокі, мов сапфіри, блиснули з-під чорних брів. Та наступної миті,

перш ніж мозок дона Хуана встиг усвідомити те, що вловив погляд, срібний глек з неймовірною силою впав на його чоло, і капітан "Естремадури" перестав будь-що відчувати.

Капітан Блад, в ході чи на обличчі якого тепер не було й сліду сп'яніння, швидко обійшов круг столу й опустився на одне коліно біля чоловіка, що впав під його ударом. Дон Хуан непорушно лежав на барвистому східному килимі, його вродливе обличчя набрало землисто-блідого відтінку, між напівзаплющеними очима з рани на лобі цебеніла кров. Капітан Блад роздивлявся на справу своїх рук без жалю й каяття. Адже удар, завданий так зненацька, пояснювався не страхом Блада за себе, а страхом за безпорадну жінку, яка сиділа в каюті з лівого борту. Через неї він не міг ризикувати, не міг дозволити дону Хуа-ну зчинити тривогу. Хоч як би там було, цей жорстокий, безсердечний розпусник не заслуговував на те, щоб з ним поводилися чесно.

ч Капітан Блад рвучко підвівся, потім нахилився і схопив іспанця під пахви. Піднявши обважнілий тулуб дона Хуана, він потягнув його по килиму до кормового вікна, за яким пропливала тепла фіолетова тропічна ніч. Взявши дона Хуана на руки, Блад виліз на скриню. На якусь мить він поклав свій важкий вантаж на підвіконня, потім штовхнув його вперед і, вхопившись за пілерс, перехилився далеко вперед, щоб простежити, як падатиме тіло.

Сплеск за кормою потонув у дзюркотінні води вздовж бортів корабля. На мить, коли тіло торкнулося блискучої поверхні моря, його обриси чітко вирізнилися темною плямою і зразу ж зникли. Бульбашки, що світилися, фосфоресціюючи, піднялися і лопнули в ясному струмені за кормою, потім усе знову стало таким, як і було.

Капітан Блад все ще стояв, перехилившись далеко вперед, і дивився вниз, коли позад нього в каюті почувся голос, від якого він аж здригнувся. Він рвучко випростався й насторожився, але не обернувся. Вірніше, він уже почав був повертатись, але завмер, все ще тримаючись за пілерс і, як і перше, стоячи спиною до каюти.

Голос, який почув капітан Блад, належав жінці. Звучав він ніжно, м'яко, заклично, а слова були французькі: [440]

— Хуане! Хуане! Де ж ти? Що ти там робиш? Я чекаю тебе, Хуане!

Здивування капітана Блада поступилось місцем роздумам, і він стояв на місці, чекаючи подальших слів, які допомогли б йому бодай що-небудь зрозуміти. Голос почувся знову, цього разу в ньому пролунала наполегливість:

— Хуане! Ти мене чуєш, Хуане?

Капітан Блад швидко обернувся й побачив біля відчинених дверей каюти високу, вродливу жінку років двадцяти п'яти. Вона була напіводягнута, і її розпущене волосся золотою хвилею розсипалось по білих плечах. Блад уявляв собі цю жінку охопленою жахом, безпорадною, можливо, зв'язаною в каюті, де цей іспанський ґвалтівник замкнув її. Саме через цю уявну картину, нестерпну для його лицарської натури, він і зробив те, що зробив. І ось нещасна бранка стояла перед ним, і вона була не тільки вільна, вона не тільки з власної волі вийшла з каюти, але ще й кликала до себе дона Хуана таким голосом, яким кличуть тільки коханого.

Капітана Блада пойняв жах. Жах від думки про свій вчинок, про ту страшну криваву помилку, якої він допустився, поспішивши, мов мандрівний лицар, перебрати на себе роль провидіння.

А потім у його душі виник ще більший жах, перед яким перший просто збляк: жах перед цією жінкою, яку він раптом збагнув. Цей страхітливий напад на Бас-Тер було здійснено лише для того, щоб приховати її втечу з коханим і, очевидно, за її бажанням. А все інше — насильницьке перенесення на борт корабля, ув'язнення в каюті — було всього-на-всього частиною огидної комедії, яку вона розіграла — розіграла на тлі пожеж, насильств і вбивств, до яких вона залишилась

настільки бездушно глухою, що могла тепер пестливо спокійно вимовляти ім'я свого коханого.

І заради цієї фурії, що незворушно йшла через кров і трупи сотень людей до задоволення своїх бажань, він забруднив руки! Його лицарський подвиг перетворювався на ганьбу.

Він аж здригнувся, дивлячись на цю жінку, а вона, раптом побачивши перед собою його суворе горбоносе обличчя й блакитні, мов крига, очі, що належали явно не дону Хуану, ойкнула й відсахнулась назад, щільніше загортаючи на пишних грудях тонку шовкову сорочку.

— А ви хто такий? — вимогливо спитала жінка.— Де дон Хуан? [441]

Блад зіскочив із скрині на підлогу. У виразі його обличчя з'явилось щось недобре, від чого її здивування змінилось тривожним передчуттям лиха.

— Ви мадам де Кулевен? — спитав Блад по-французь-ки. Цього разу він не повинен помилитись.

Жінка кивнула головою.

— Так, так.— Вона говорила нетерплячим тоном, але в її очах застиг страх.— Хто ви такий? Чому ви мене питаєте про це? — Вона тупнула ніжкою.— Де дон Хуан?

Капітан Блад знав, що, як правило, правда — найко-ротший шлях, і він став на нього. Тицьнувши великим пальцем через плече, він промовив:

— Я тільки що викинув його через оце вікно.

Вона ошелешено дивилась на спокійно-холодного чоловіка перед собою й відчувала в усій його постаті таку жорстоку суворість, що не могла не повірити його словам.

Раптом вона закричала. Та цей крик не тільки не стривожив Блада, він навіть не розчулив його. Блад озвався знов, і, скоряючись нестерпно пронизливому погляду його очей, гострих, як вістря шпаги, вона стихла й почала слухати.

— Ви, мабуть, гадаєте, що я — один з приятелів дона Хуана. Можливо, навіть вважаєте, що я вбив його, поласившись на цінну здобич, яку дон Хуан захопив для себе сьогодні в Бас-Тері. Але ви помиляєтесь. Обдурений, як і всі інші, комедією, ніби вас силоміць доставлено на корабель, я повірив, що ви — нещасна жертва розпусника й сластолюбця, і пожалів вас. Щоб урятувати вас від жахливої долі, я вбив його. А тепер,— додав він з гірким усміхом,— я бачу, що вас зовсім не треба.було рятувати, що я перешкодив здійсненню ваших бажань не менше, ніж здійсненню бажань дона Хуана. Ось що буває, коли людина бере на себе роль Провидіння.

— Ви вбили його! — вигукнула жінка. Бліда, мов крейда, вона похитнулась. Здавалось, вона ось-ось знепритомніє.— Ви вбили його! Вбили! О боже, боже! Ви вбили мого Хуана! — Вона тупо проказувала ці слова, неначе силкувалася зрозуміти те, що ніяк не вкладалось у її свідомості. Та раптом вона немов сказилася.— Тварюко! Вбивце! — заверещала вона.— Ви за це заплатите! Я підніму всіх на кораблі! Бачить бог, ви відповісте за це!

Кинувшись до дверей капітанської каюти, вона затарабанила по них кулаками, потім ухопилась була за ключ, але тут до неї підскочив Блад. Вона пручалась, мов дика кішка, силкуючись вирватися з його рук, і весь час кричала [442] на ґвалт. Нарешті він відірвав її від дверей, повернув і відштовхнув від себе. Потім поклав ключ у кишеню й теж відійшов від дверей.

Жінка лежала на підлозі там, куди він її кинув, і пронизливо кричала, щоб зчинити на кораблі тривогу. Капітан Блад холодно спостерігав її.

— Ну-ну, потренуйте свої легені, крихітко,— насмішкувато мовив він. — Вам це піде на користь, а мені не зашкодить.

Він сів, чекаючи, поки вона знесилиться й угамується. Але його слова вже заспокоїли її. В її круглих від жаху очах застигло німе запитання. Відповідаючи на нього, Блад невесело всміхнувся.

— Жодна людина на борту цього корабля й пальцем не кивне, щоб урятувати вас, навіть не зверне уваги на ваш крик, для них він — не більше, ніж розвага. Такі вони, поплічники дона Хуана де ля Фуенте.

Приголомшений вигляд жінки показав йому, що вона добре його зрозуміла. Він кивнув головою, й губи його скривились у ледь помітній посмішці, від якої в грудях у неї аж похололо.

— Так-так, мадам. Справи стоять саме таким чином. Вам краще заспокоїтись і тверезо обміркувати своє становище.

Вона підвелася з підлоги, важко сперлась на стіл і втупилася в нього поглядом, в якому горіла лють і ненависть.

— Якщо вони не прийдуть сюди сьогодні вночі, то напевно прийдуть завтра вранці. Раніше чи пізніше вони мусять прийти. І хоч хто б ви не були, вам доведеться дуже скрутно, коли вони прийдуть.

— Вам також доведеться скрутно,— мовив Блад.

— Мені? Не я вбила капітана.

— Вас у цьому й не будуть звинувачувати. Але в особі дона Хуана ви втратили єдиного оборонця. Як ви гадаєте, яка доля чекає вас, коли ви, самотня й беззахисна, бранка, здобич, захоплена під час наскоку, потрапите до рук цих веселих іспанських джентльменів?

— Боже милий! — Жінка нажахано притисла до грудей руки.

— Та заспокойтесь,— майже зневажливо промовив Блад.— Я врятував вас, як мені здавалось, від одного вовка, зовсім не для того, щоб кинути цілій зграї. Такого з вами не трапиться, хіба що ви самі виберете собі таку долю, а не повернетесь до чоловіка. [443] — До чоловіка? — безтямно закричала вона.— Ні, ні! Нізащо! Нізащо в світі!

— Що ж, або ваш чоловік, або…-він показав на двері.— Або ота зграя. Я не бачу для вас іншого виходу.

— Хто ви? — різко спитала жінка.— Хто ви, дияволе, що занапастив моє життя і не перестає мене мучити?

— Я не занапастив ваше життя, я його врятував. Ваш чоловік, заради свого власного спокою, вважатиме, як вважають усі інші, що вас забрано на корабель силоміць. Він прийме вас назад з радістю, що скінчились його муки, прийме з ніжністю й докладе усіх зусиль до того, щоб винагородити вас за все, що ви, як гадатиме цей нещасний дурень, перетерпіли.

Жінка істерично зареготала:

— З ніжністю? Ніжність у мого чоловіка?! Та якби він хоч коли-небудь був зі мною ніжним, я не опинилась би тут! — І раптом, на подив капітана Блада, їй захотілось якось усе пояснити, виправдати себе.— Мене віддали заміж за бездушну, брутальну, тупу й жорстоку тварюку. Ось хто такий мосьє де Кулевен. Дурень, який розтринькав усі свої статки й

мусив прийняти посаду тут, у цій варварській колонії, куди потяг і мене. Ви вважаєте мене легковажною жінкою. Але якби ви знали правду!

Через кілька місяців після мого одруження, коли я вже остаточно впала у відчай, до нас у По, де ми жили, бо мій чоловік — гасконець, приїхав дон Хуан де ля Фу-енте. Тоді він саме подорожував по Франції. Ми покохали одне одного з першого погляду. Дон Хуан бачив, яка я нещасна, та це ні для кого й не було таємницею. Він намовляв мене втекти з ним в Іспанію, і бачить бог, як я тепер шкодую, що не зробила цього й не поклала край своїм стражданням. Я, дурна, не погодилась. Почуття обов'язку не дозволило мені зламати свою обітницю. Ми розлучились. Відтоді чаша моїх нещасть і ганьби переповнилась, і коли на початку війни з Іспанією я одержала в Бас-Тері листа від дона Хуана й дізналась, що його вірне, благородне серце все ще кохає мене, я відповіла йому й у відчаї попрохала його приїхати по мене, як тільки він зможе.

Вона на хвилину замовкла, дивлячись на капітана Блада сповненими муки очима, в яких стояли сльози.

— Тепер ви знаєте, що накоїли, знаєте, що розбили мені життя.

Погляд Блада трохи пом'якшав. Голос, коли він заговорив, звучав уже не так суворо. [444]

— Вам тільки здається, мадам, що життя ваше розбите. Ви сподівались потрапити з пекла в рай, а насправді потрапили б у ще гірше пекло. Ви зовсім не знаєте цієї людини, не знаєте "вірного, благородного серця" дона Хуана де ля Фуенте. Вас засліпив його зовнішній блиск. Але цей блиск був лише ознакою занепаду, бо в душі дон Хуан був наскрізь гнилий, і, якби віддали свою долю до його рук, ви прирекли б себе на довічну ганьбу.

— Чиє сумління ви намагаєтесь приспати — моє чи своє, зводячи наклеп на людину, яку вбили?

— Я зводжу наклеп? О ні, мадам. Те, що я кажу, дуже легко довести. Сьогодні ви були в Бас-Тері, отже, знаєте, що кров лилась там, наче вода, що там вбивали беззахисних людей, чинили дикі насильства над жінками...

Вона невпевнено перебила його:

— Але ж це війна... На війні все може бути... Капітан Блад спалахнув.

— Яка це війна? — голосно вигукнув він.— Не треба себе дурити, мадам. Знайдіть мужність подивитись правді в очі, навіть якщо прочитаєте там вирок вам обом. Яке значення має Марі-Галанте для Іспанії? І хіба іспанці, взявши містечко, залишились у ньому? Та для вашого коханого війна лиш привід. Він випустив свою жахливу солдатню на цей майже беззахисний острів тільки тому, що одержав від вас листа. Всі ці чоловіки, яких було сьогодні безневинно вбито, всі ці нещасні жінки, що зазнали звірячих насильств, тепер спокійно спали б у своїх постелях, якби не ви й не ваш лихий коханий. Якби не ви...

Жінка не дала йому закінчити. Поки він говорив, вона, похитуючись вперед і назад, слухала його, затуливши обличчя руками, й стиха стогнала. Раптом вона відірвала руки від обличчя, і Блад побачив, як люто блиснули її очі.

— Мовчіть! — наказала вона й підвелась.— Я не бажаю вас слухати! Все це брехня! Ви брешете! Все перекручуєте, щоб виправдати свій мерзенний вчинок!

Блад пильно й суворо розглядав її своїми холодними пронизливими очима.

— Люди такого гатунку, як ви,— повільно проказав він,— завжди вірять тільки в те, у що їм хочеться вірити. Я певен, що мені не треба дуже вам співчувати. А оскільки мені відомо, що я нічого не перекручую, то я цілком задоволений з того, що вам доведеться спокутувати [445] свої провини. Вирішуйте самі, в якій формі вам це зробити мадам. Отже, чи бажаєте ви, щоб я залишив вас цим іспанським джентльменам, чи вирушите разом зі мною до свого чоловіка?

Вона безтямно дивилась на нього, груди її бурхливо здіймались. Потім вона почала про щось його благати. Послухавши трохи, він перебив її.

— Мадам, я не вирішую вашу долю. Ви самі її собі визначили. Я тільки вказую вам на два шляхи, а ви вільні вибирати.

— Але як... як ви доставите мене назад в Бас-Тер? — раптом спитала вона.

Блад пояснив і, не чекаючи її згоди, бо знав, що вона буде, швидко заходився лаштуватись у дорогу. Він загорнув у серветку харчі, взяв міх вина, барильце з водою і опустив усе це на вірьовці, яку приніс із своєї каюти, у пінассу, підтягнувши її під кормовий підзор галеона.

Після цього він підкоротив буксирну линву, прив'язавши її до кріпильної планки одного з пілерсів, і запропонував мадам де Кулевен опуститися з його допомогою по тій линві в пінассу.

Мадам де Кулевен вжахнулась. Проте Бладу вдалось перебороти її страх, і коли вона стала поряд з ним, він ухопився за линву, відштовхнувся від вікна й трохи спустився вниз, щоб звільнити їй місце над собою. За його командою, мало не мліючи зі страху, вона теж ухопилася за линву і стала Бладові на плечі, потім опустилась нижче, поки він міцно не обхопив її попід коліна.

Обережно, фут за футом, вони почали спускатися у пінассу. З палуби вгорі долинали гомін і співи. Це матроси співали не в лад якусь іспанську пісню.

Нарешті одна нога капітана Блада торкнулась план-ширу пінасси, і він підтягнув її ніс ще ближче до корпусу корабля, щоб міцно поставити й другу ногу. Після цього Блад ступив крок назад, тягнучи за собою мадам де Кулевен, яка все ще трималася за линву. А тоді підтягнув пінассу під кормовий підзор ще ближче щоб можна було, обхопивши свою супутницю за талію, поставити її обережно в пінассу.

Далі Блад вдарив ножем по буксирній линві, перерізав її, і галеон, що йшов у крутий байдевінд до свіжого бризу, спокійно віддалився, світячи кормовим портом і трьома великими золотаво-жовтими ліхтарями на юті. Пінасса лишилася м'яко погойдуватись у його кільватері. [446]

Капітан Блад, трохи віддихавшись, посадив мадам де Кулевен на кормі, підняв вітрило і, поглядаючи на яскраві тропічні зірки, поклав пінассу на курс, що за попутного вітру мав привести їх в Бас-Тер ще до схід сонця.

Жінка, що сиділа на кормі, тихо плакала. Для неї спокутування вже почалося, як це й буває, коли більше немає можливості грішити.

Розділ IX

ВДЯЧНІСТЬ МОСЬЄ ДЕ КУЛЕВЕНА

Всю теплу тропічну ніч пінасса, яку лагідно підганяв південний бриз, завзято розтинала спокійне море, що після того, як зійшов місяць, стало схоже на рідке срібло.

Капітан Блад сидів на румпелі. Недалеко від нього вмостилася, скоцюрбившись, жінка, яка то схлипувала, то лаялась, то бурмотіла щось

примирливе. Вдячності, яку, на думку Блада, вона мала б до нього відчувати, не було й сліду. Та він був терплячий, розумний чоловік і тому не ображався. Становище мадам де Кулевен з усіх поглядів було тяжке, і в неї кінець кінцем не було особливих підстав дякувати долі чи людині.

Її сумбурні, суперечливі почуття не дивували Блада. Він цілком виразно розумів джерело тієї ненависті, яка бриніла в її голосі, коли вона докоряла йому в темряві, і від якої її бліде обличчя аж пашіло, коли нарешті почало світати і його вже можна було побачити.

Тепер до острова залишалось не більше двох миль: вже видно було низький зелений берег з самітною горою, що височіла вдалині. Зліва від пінасси велично проплив високий корабель, прямуючи до бухти, що виднілась попереду, і капітан Блад з його оснастки та обрисів корпусу впізнав у ньому англійця. Побачивши згорнутий марсель, Блад вирішив, що капітан корабля, очевидно, незнайомий з цими водами і тому обережно посувається вперед. У цьому його переконав і матрос, що стояв з правого борту на носі й, перехилившись далеко вперед, міряв лотом глибину. По залитій сонцем воді до них долинув його мелодійний голос, коли він вигукував, скільки сажнів до дна.

Мадам де Кулевен, яка зрештою задрімала, стрепенулась і пильно подивилась на фрегат, яскраво освітлений золотавим промінням вранішнього сонця.

— Не бійтесь, мадам. Це не іспанський корабель. [447]

— Боятись? — вона кинула на Блада гнівний погляд. Очі в неї були затуманені від безсоння й сліз, повні губи скривила гірка посмішка.— Хіба можна боятись чогось більше, ніж тієї долі, на яку ви мене прирекли?

— Я, мадам? Я ні на що вас не прирікав. Вас спостигла та доля, яку ви самі накликали на себе.

— Хіба я цього хотіла? — люто перебила вона.— Повернутись до чоловіка?

Капітан Блад стомлено зітхнув:

— Навіщо нам знову сперечатися? Невже мені треба нагадувати вам про те, що ви самі відмовились від нагороди залишитись на іспанському кораблі на ласку тих іспанських кавалерів? Що ж до всього іншого, то ваш чоловік вважатиме, ніби вас забрали на корабель силоміць.

— Якби не ви, мерзенний вбивця...

— Якби не я, мадам, то ваша доля була б ще гірша, набагато гірша від тієї, про яку ви мені кажете.

— Не може бути нічого гіршого! Нічого! Адже цей чоловік, що привіз мене сюди, в ці дикі краї, привіз тому, що тікав від ганьби й боргів, тому, що на батьківщині для нього не було більше місця, він... Ах, навіщо я вам усе це кажу? Навіщо я намагаюся щось пояснити людині, яка вперто відмовляється мене зрозуміти і тільки осуджує інших!

— Мадам, я зовсім не осуджую інших. Я хочу, щоб ви самі себе осудили за нещастя, які впали на Бас-Тер через вас. І якщо ви приймете те, що на вас чекає, як спокуту, то це допоможе вам повернути собі душевний спокій.

— Душевний спокій! Душевний спокій! — глумливо передражнила вона.

— Спокута очищає сумління,— повчально мовив Блад.— А коли ви спокутуєте свою провину, у вашу душу повернеться спокій.

— І ви мене повчаєте! Ви! Флібустьєр і морський розбійник! Виголошуєте те, чого самі не розумієте? Мені нічого спокутувати. Я не

вчинила нічого поганого. Я просто жінка, яку довів до відчаю чоловік — тварина, жорстока п'яна тварюка, невдаха-картяр, не тільки позбавлений честі, але й чесності. Я скористалася зі своєї єдиної можливості врятуватись. Хіба могла я знати, що дон Хуан такий, як ви кажете? Хіба я певна цього навіть тепер?

— А хіба ні? — спитав Блад.— Чи ви не бачили, як безглуздо руйнували й плюндрували Бас-Тер, не бачили тих жахів, що чинили люди дона Хуана з його дозволу? [448]

Ви ще й досі сумніваєтесь, яка це людина? Та як ви можете, дивлячись на спустошення, вчинене єдино для того, щоб ви могли впасти в обійми свого коханого, ще твердити, ніби не зробили нічого поганого. Це, мадам, ви й повинні спокутувати. А все інше — те, що було між вами і вашим чоловіком, між вами і доном Хуаном,— не має значення.

Але її розум відмовлявся погодитися з таким твердженням, він просто боявся з ним погодитись. Тому мадам де Кулевен і далі відмагалася. Блад перестав її слухати і зайнявся вітрилом: поставив його ще крутіше до вітру, аж суденце різко нахилилось, і повернув у бухту.

За годину вони кинули якір біля молу. До причальної стінки вже підходив баркас з англійськими моряками з фрегата, що встиг кинути якір на рейді.

Чоловіки й жінки, білі й чорні, що стояли на березі, ще перелякані, ще приголомшені страхіттями недавніх подій, вражено дивились на мадам де Кулевен, якій допоміг вийти з човна її супутник — ставний мужчина з су— . ворим обличчям, вдягнений у сірий м'ятий камлотовий костюм, гаптований сріблом, і з чорною перукою, кучері якої розкрутилися.

Маленький гурт здивовано рушив їм назустріч, спочатку повільно, потім дедалі швидше, і ось люди вже з'юрмились довкола таємної

призвідниці всіх своїх нещасть, зраділо вітали її, дякували богові за її чудесне повернення і, як вони вважали, визволення.

Блад, мовчазний і похмурий, чекаючи на неї, оглядав пильним оком розкидане на чималому просторі містечко, що світило вчорашніми потворними ранами, які ще не встигли зарубцюватись. Будинки повиставляли напоказ потрощені двері й вибиті вікна, де-не-де на місці жител куріли купи попелу, просто неба валялись побиті меблі. З дзвіниці маленької церковці, що стояла серед акацій на площі, долинув тужливий звук похоронного дзвону. Всередині церковної огорожі панувало лиховісне пожвавлення, видно було негрів, які працювали заступом і лопатою. Холодні сині очі капітана Блада швидко пробігли по всьому цьому й багато чому іншому. Потім, не дуже пань-каючись, він рішуче вивів свою супутницю з натовпу співчутливих людей, що засипали її здивованими запитаннями, зовсім не підозрюючи, якою мірою вона завинила в їхніх нещастях. Ведучи мадам де Кулевен, яка показувала йому дорогу, Блад піднімався положистим схилом. Вони проминули гурт англійських матросів — вони [449] набирали в бочки прісної води біля маленького водоспаду, що утворився після того, як загатили річку. Проминули церковцю з цвинтарем, де кипіла робота. Проминули загін міліції — солдати були одягнені в голубі мундири з червоним кантом. Полковник де Кулевен квапливо привіз ще поповнення Ле-Карм після того, як іспанці сплюндрували Бас-Тер.

По дорозі їм раз у раз доводилось зупинятись, бо їх затримували перехожі, які вражено вигукували, побачивши мадам де Кулевен у супроводі високого на зріст, суворого незнайомця. Нарешті вони зайшли через широку браму в розкішний сад і наблизились пальмовою алеєю до довгого приземкуватого дерев'яного будинку на кам'яному фундаменті.

Тут не було помітно ніяких пошкоджень. Іспанці, які вдерлись учора в цей будинок,— якщо вони справді в нього вдирались,— заподіяли одну-єдину шкоду: забрали з собою губернаторову дружину.

Старий негр, який відчинив їм двері, побачивши свою господиню, з розкуйовдженим волоссям і у м'ятій шовковій сукні, зойкнув з подиву. Він сміявся і плакав одночасно. Вигукував уривки молитов. Стрибав, мов собака. Схопив її за руку й обцілував її.

— Вас, здається тут люблять, мадам,— промовив капітан Блад, коли вони залишились, нарешті, самі в довгій їдальні.

— А вас це, певно, дивує,— глузливо відказала вона, і вже знайома йому іронічна посмішка скривила її повні губи.

Двері суміжної кімнати рвучко розчинились, і на порозі з'явився високий, дебелий чоловік з великим носом, товстим підборіддям та губами на хворобливо-жовтому, поораному глибокими зморшками обличчі. Його синій з червоними вилогами мундир аж стовбурчився від потьмянілих золотих галунів. Темні, налиті кров'ю очі мало не полізли на лоба, коли він побачив свою дружину. Його засмагле обличчя зблідло.

— Антуането, це ти? — вигукнув він. Підійшовши до неї нетвердою ходою, він узяв її за плечі.— Чи справді це ти? Мені сказали... То ж де ти була з учорашнього дня?

— Тобі, мабуть, сказали, де.— В її голосі не відчувалось нічого, крім утоми.— На щастя чи на нещастя цей джентельмен визволив мене й цілою та здоровою привіз назад. [450]

— На щастя чи на нещастя? — перепитав її чоловік і нахмурився. Губи його скривились. Нелюбов до дружини виразно читалась в його очах. Він зняв руки з її плечей і напівобернувся до Блада.— Цей джентльмен? — Його погляд став ще похмурішим.— Іспанець?

Капітан Блад усміхнувся.

— Голландець, сер,— збрехав він. Проте решта його розповіді не йшла проти правди.— Завдяки дуже щасливому випадкові я потрапив .на іспанський корабель під назвою "Естремадура". Кілька днів тому вона підібрала мене у відкритому морі. Маючи доступ до капітанської каюти, де командир корабля замкнувся з вашою дружиною, я поклав край його любовним домаганням. Словом, я його просто вбив.— Далі капітан Блад стисло розповів про те, як вони втекли з галеона, свідомо оминаючи деякі суттєві подробиці.

Полковник де Кулевен висловив своє здивування лайкою й прокльонами, потім на якийсь час замислився, намагаючись збагнути почуте, і знову почав лаятись. Блад пересвідчився, що полковник — справді тупа, брутальна тварюка, і будь-яка жінка, що його кине, заслуговує виправдання. Якщо мосьє де Кулевен і відчував бодай трохи ніжності до своєї дружини чи вдячності до того, хто врятував її, як полковник повинен був зрозуміти, від страхітливої долі, то він тримав ці почуття при собі. Проте незабаром полковник уже так гаряче бідкався через те лихо, що спостигло містечко, що Блад навіть ладен був віддати мосьє де Кулевену належне за таке вболівання, поки раптом не зрозумів, що справжня причина губерна-торового неспокою — не страждання мешканців Бас-Тера, а можливі наслідки цієї події особисто для нього, коли звіт про його правління дійде до французького уряду і той спитає з нього за недогляд.

Бліда, змучена мадам де Кулевен, врода якої трохи постраждала від жалюгідного стану її зачіски й туалету, перебила скарги свого чоловіка, нагадавши йому про вимоги звичайної чемності.

— Ви ще не подякували цьому джентльменові за його мужню послугу, яку він нам зробив.

Блад вловив іронію цих слів і зрозумів їхній подвійний зміст. В його серці ворухнулось, нарешті, співчуття до цієї жінки, він зрозумів у якому вона була відчаї, коли, знехтувавши тим, що може спіткати мешканців містечка, ладна була на все, аби втекти від цього брутального егоїста.

[451] Полковник де Кулевен незграбно висловив свою запіз-нілу вдячність, після чого мадам де Кулевен хотіла вийти. З усього було видно, що вона виснажена до краю. На допомогу їй кинувся старий негр, що стояв осторонь. Він підтримав її під руку, а на порозі їх зустріла стара негритянка, яка турботливо й ніжно відвела свою господиню в спальню.

Полковник провів дружину важким поглядом і про щось замислився. З задуми його вирвав дзвінкий голос капітана Блада.

— Якщо ви запропонуєте мені поснідати, сер, я вважатиму, що мене цілком винагороджено.

— Чорти б мене вхопили! — вилаявся Кулевен.— Який я неуважний! Усі ці хвилювання, мосьє... Сплюндроване місто... Нещастя з дружиною... Це забагато для мене. Ви, безперечно, розумієте мене. Все це вибиває людину з колії. Ви повинні пробачити мені, мосьє... На жаль, не маю честі знати вашого імені.

— Вандермір, Пітер Вандермір до ваших послуг.

— А ви цілком впевнені в тому, що вас звуть саме так? — промовив хтось ззаду по-французьки, але з різким англійським акцентом.

Блад рвучко обернувся. На порозі кімнати, з якої щойно вийшов полковник де Кулевен, стояв оцупкуватий, не старий ще чоловік у червоному, шитому срібними галунами мундирі. Глянувши на пухку, рум'яну пику, капітан Блад зразу ж упізнав капітана Макартні, який був заступником командира на Антігуа, коли кілька місяців тому Бладу пощастило вислизнути там з рук англійців.

Побачивши Макартні, Блад здивувався тільки на якусь мить, бо відразу згадав англійський фрегат, що обігнав його пінассу, коли вони підходили до Бас-Тера.

Англійський офіцер лиховісно посміхався.

— Доброго ранку, капітане Блад,— промовив він.— Цього разу біля вас немає ні ваших піратів, ні кораблів, ні гармат, щоб Ви могли нас залякати.

Тон, яким це було сказано, був такий погрозливий, а натяк на подальші наміри настільки прозорий, що рука капітана Блада мимоволі смикнулася до лівого боку. Тепер Макартні зареготав.

— У вас немає навіть шпаги, капітане Блад.

— Тому ви, мабуть, такий зухвалий. Але тут втрутився полковник де Кулевен:

— Ви сказали "капітан Блад"? Капітан Блад? Але ж не той флібустьєр? Не... [452]

— Саме так: флібустьєр, пірат, бунтар, в'язень і втікач, за голову якого англійський уряд визначив нагороду в тисячу фунтів стерлінгів.

— В тисячу фунтів? — Кулевен аж засопів і втупився своїми темними почервонілими очима в рятівника своєї дружини.— Це правда?

Блад знизав плечима.

— Авжеж правда,— промовив він.— Хто ж іще, на вашу думку, міг зробити те, що, як я вже вам розповів, сталося сьогодні вночі?

Полковник де Кулевен і далі не зводив очей з Блада.

— І ви прихитрились видати себе на іспанському кораблі за голландця?

— А хто б це міг зробити, крім капітана Блада?

— Боже мій! — промовив де Кулевен.

— Але я думаю, що ви все-таки пригостите мене сніданком, полковнику?

— Ви матимете сніданок, який вам належить, на борту "Роял Дачіс",— зловісно пожартував Макартні.

— Дуже вам вдячний. Але я вже згодився скористатися з гостинності полковника де Кулевена, дружині якого мені випало прислужитись.

Майор Макартні — після останньої зустрічі з Бладом він дістав підвищення — посміхнувся:

— Що ж, я можу й почекати, поки ви розговієтесь.

— Чого це ви збираєтесь чекати? — спитав де Кулевен.

— Можливості виконати свій обов'язок — заарештувати цього клятого пірата й віддати його до рук катові.

Мосьє де Кулевен, здавалось, був вражений.

— Заарештувати його? — перепитав він.— Ви, мабуть, жартуєте. Тут — французька територія. Ваші повноваження не поширюються на французькі володіння.

— Можливо, що й ні. Але між Францією й Англією укладено угоду про негайну видачу злочинців, які втекли з місць заслання. Відповідно до цієї угоди ви не маєте права відмовити видати мені капітана Блада.

— Видати його вам? Свого гостя? Людину, яка так благородно зробила мені величезну послугу, внаслідок чого опинилася тут? Ні, сер, ні... Про це не може бути й мови! — казав полковник; видно, він ще не зовсім утратив почуття порядності.

Макартні поводився поважно й спокійно:

— Я розумію докори вашого сумління і шаную вас за це. Але обов'язок є обов'язок. [453]

— А мені начхати на ваш обов'язок, сер. Майор заговорив наполегливіше:

— Полковнику де Кулевен, я дозволю собі нагадати вам, що маю засоби підкріпити свою вимогу, і мій обов'язок змусить мене вдатись до них.

— Що? — Полковник де Кулевен був приголомшений.— Ви наважитесь висадити своїх озброєних людей на французьку територію?

— Якщо ви вперто триматиметесь свого недоречного благородства, то я не матиму іншого виходу.

— Але ж... Та щоб я здох, це ж буде відвертий напад,— війна між нашими державами!

Макартні заперечливо похитав своєю круглою головою.

— Найпевнішим наслідком цього буде те, що полковника де Кулевена звільнять із служби, оскільки до цього вимушеного акту призведе його нехтування, згаданою мною угодою.— Майор зловтішно посміхнувся.— Мені здається, полковнику,— додав він,— над вами й так зберуться хмари за вчорашні події.

Де Кулевен важко сів, вийняв з кишені хусточку і витер лоба. Він аж упрів. Зовсім розгубившись, він звернувся до капітана Блада.

— Прокляття! Що ж мені робити?

— Боюсь,— відказав Блад,— що висновки майора бездоганні.— Він утримався, щоб не позіхнути.— Прошу пробачення. Цієї ночі я зовсім не спав.— З цими словами він також сів.— Та не розстроюйтесь, полковнику. Доля рідко винагороджує тих, хто бере на себе роль провидіння.

— Але що ж мені робити, сер? Що робити?

Вигляд у капітана Блада був справді сонний, але мозок його працював чітко й точно. Він добре знав, що всі офіцери, яких посилають в заморські володіння, майже без винятку поділяються на дві категорії: одні з них, як от полковник де Кулевен, розтринькали свою спадщину на батьківщині, другі були молодшими синами в родинах і, отже, не мали ніякої спадщини. І капітан Блад, як він згодом висловився, кинув лот, щоб виміряти глибину незацікавленості Макартні і безкорисливість його намірів.

— Вам, звичайно, доведеться віддати мене, полковнику. А від англійського уряду ви одержите винагороду в тисячу фунтів стерлінгів, тобто п'ять тисяч золотих червінців.

Обидва офіцери аж підскочили від цих слів, і обидва [454] щось вигукнули. Слів майже не можна було зрозуміти, але Блад збагнув, що то недовірливі запитання. Він пояснив:

— Так передбачено угодою, на підставі якої майор Макартні вимагає моєї видачі. Винагорода за спійманого злочинця, що втік із місця заслання, виплачується особі, яка передала його урядові. Тут, на французькій території, такою особою є ви, полковнику. А майор Макартні

— представник уряду, тобто англійського уряду, якому ви мене й передаєте.

Обличчя англійця трохи зблідло й видовжилось, нижня щелепа відвисла, дихання почастішало. Капітан Блад кинув свій лот не марно. Це дало йому точне уявлення про Макартні, який мовчки стояв перед ним, занепавши духом: надія на тисячу фунтів, що їх він вважав майже своїми, раптом розвіялась, а бажання зберегти пристойність не дозволяло йому навіть протестувати.

Проте капітан Блад побачив ще щось. Полковник де Кулевен також був надзвичайно вражений. Раптова перспектива без ніяких зусиль одержати таку величезну суму, здавалось, подіяла на нього так само приголомшливо, як на Макартні — її втрата. Це створило непередбачені ускладнення для капітана Блада. Він зразу ж пригадав, що мадам де Кулевен казала про свого чоловіка як про азартного картяра, якого переслідували кредитори. Йому захотілося дізнатись, що буде, коли зіткнуться ці дві злі сили, і в його душі зажевріла невиразна надія, що саме тут, коли розгорнуться подальші події, й виникне можливість врятуватись, як уже трапилось одного разу в подібній ситуації.

— Мені нічого більше додати, полковникуs— спроквола мовив Блад.— Обставини виявились сильнішими за мене. Я розумію, що коли програв, то треба платити.— Він знову позіхнув.— А тепер я був би вам дуже вдячний, якби ви дали мені можливість трохи попоїсти й відпочити. Майор Макартні, певно, дасть мені відпустку до вечора, а вже тоді й прийде з вартою і забере мене.

Макартні різко відвернувся й пішов до відчинених вікон, Весь його піднесений настрій, впевненість у собі зникли, ніби нічого цього й не було. Плечі в нього зсутулились, він ледве волочив ноги,

— Що ж, добре,— промовив він з кислою міною і, припинивши своє безцільне тупцяння, рушив до дверей.— Я повернуся о шостій годині.—

На порозі він зупинився.— А ви не втнете якоїсь штуки, капітане Блад? [455]

— Штуки? Яку ж штуку я можу втнути? — Капітан Блад сумовито всміхнувся.— У мене немає ні піратів, ні кораблів, ні гармат. У мене немає навіть шпаги, як ви зволили висловитись, майоре. Єдина штука, яку я ще міг би втнути...— Він замовк, потім, змінивши тон і пожвавівши, додав: — Майоре Макартні, оскільки вам не випадас заробити тисячу фунтів, захопивши мене, ви, мабуть, не будете дурнем і не відмовитесь від тисячі фунтів за те, що відпустите мене? Забувши навіть, що взагалі мене бачили,

Обличчя Макартні почервоніло.

— Що ви, в біса, маєте на увазі?

— Не гарячкуйте, майоре. Подумайте гарненько, маєте час аж до вечора. Тисяча фунтів — це ж сила-силенна грошей. На службі в короля Якова ви не заробите такої суми за день, навіть за рік. І ви вже чудово розумієте, що також не заробите цих грошей, заарештувавши мене.

Макартні закусив губу й запитливо зиркнув на полковника.

— Це... це неймовірно! — загорлав він.— Мене ви не підкупите! Ні, це просто неймовірно! Якщо про це дізнаються...

Капітан Блад стиха засміявся.

— Тільки це вас і непокоїть? А хто про це скаже? Полковник де Кулевен завдячує мені щонайменше мовчанням.

Полковник, який про щось замислився, пожвавішав:

— О, щонайменше мовчання. Щонайменше! Щодо цього можете не сумніватися, сер.

Макартні переводив погляд з одного на другого. Спокуса вочевидь була надто для нього великою. Він хрипко вилаявся.

— Я повернусь о шостій,— коротко мовив він.

— З вартою чи самі? — підступно запитав Блад.

— Ну це... це вже як буде.

Макартні вийшов, і вони почули за дверима його сердитий тупіт. Капітан Блад підморгнув полковникові й підвівся:

— Б'юсь об заклад на тисячу фунтів, що варти не буде.

— Не можу піти з вами на парі, оскільки й сам такої ж думки.

— Жаль, що не можете, бо мені потрібні будуть гроші, і я не знаю, в який інший спосіб їх дістати. Проте, можливо, він згодиться взяти з мене розписку.

— Вам немає потреби сушити над цим голову. [456]

Капітан Блад пильно подивився в тупу, хитру пику полковника. На ній застигла посмішка, що хотіла бути дружньою. І все ж таки саме через це вона не сподобалася капітанові Бладу.

А посмішка ставала дедалі ширшою і приязнішою.

— Ви можете попоїсти і відпочити зі спокійною душею. Я сам владнаю цю справу, коли повернеться майор Макартні.

— Самі владнаєте? Ви хочете сказати, що внесете за мене гроші?

— Я винен вам не менше, дорогий капітане.

Капітан Блад знову подивився на полковника тривалим і запитливим поглядом, потім вклонився й пишномовно висловив свою вдячність. Така пропозиція була просто дивовижною. Дивовижною настільки — адже вона виходила від збанкрутілого картяра, переслідуваного кредиторами, — що аж ніяк не заслуговувала на довіру, надто від капітана Блада з його життєвим досвідом.

Попоївши, Блад ліг на запнуту пологом постіль, яку йому приготував негр Абрахам у гарненькій кімнаті на другому поверсі, але, незважаючи на втому, довго не міг заснути, обдумуючи останні події. Йому згадалась ледь помітна, але раптова зміна в поведінці полковника де Ку-левена, коли той почув, що винагороду повинен одержати він; згадалась і масна посмішка на полковниковому обличчі, з якою він заявив, що сам владнає цю справу з майором Макартні. Ні, якщо він, капітан Блад, хоч трохи знає людей, то де Кулевен останній, кому можна вірити. Блад усвідомлював, що його особа являє неабияку вартість. Англійський уряд призначив за його голову високу ціну. Але було також широко відомо, що іспанці, яким він не давав спокою і яких безжально грабував, охоче заплатять втроє, а то й учетверо більше, аби тільки мати його живцем у своїх руках, щоб потім засмажити на вогнищі на славу божу. Чи, може, цей негідник де Кулевен раптом змикитив, що перебування на Марі-Галанте рятівника честі його дружини — це несподіваний дарунок долі, який допоможе йому відновити розтринькані статки? Та якщо бодай половина того, що розповідала під час нічних мандрів мадам де Кулевен про свого чоловіка, правда, то немає підстав сподіватись, що якась порядність чи делікатність можуть зупинити таку людину.

І що довше капітан Блад вдумувався в своє становище, то більше непокоївся. Він починав розуміти, що попав у тісний кут і вже почав був подумувати, чи не найрозумніше [457] для нього буде, незважаючи на втому, зараз же встати, крадькома прослизнути на мол, сісти в свою

пінассу, яка вже так добре йому прислужилась, і віддатись на ласку океану. Але куди ж можна доплисти в цій утлій шкаралупі? Тільки до сусідніх островів, а всі вони або французькі, або англійські. В англійських володіннях на нього, безперечно, чекають арешт і шибениця, та й у французьких йому навряд чи поведеться краще, коли зважити, що навіть тут, на цьому острові, правитель якого так йому зобов'язаний, на нього чигає смертельна небезпека. Який жах, що в нього немє грошей, щоб заплатити за проїзд, якщо який-небудь корабель підбере його у відкритому морі, і то грошей великих, щоб шкіпер ні про що його не питав, а просто висадив на Тортузі. Та грошей у нього не було, не було й ніяких цінностей, крім великої перлини, що прикрашала його ліве вухо і коштувала, мабуть, близько п'ятисот червінців.

Капітан Блад ладен був проклинати той похід у пірогах і наскок на шукачів перлів, бо все те закінчилось лихом, розлучило його з кораблем, примусивши блукати й досі. Та оскільки проклинати минулі нещастя — далеко не кращий метод уникнути майбутні, Блад вирішив поспати, чого дуже потребував, сподіваючись, що щастя приходить уві сні.

Він поклав собі прокинутись о шостій годині, тобто тоді, коли мав повернутись майор Макартні, і його добре натреноване відчуття часу, виконуючи цей наказ, збудило його хвилина в хвилину. Висота сонця досить точно показала йому, котра година. Зіскочивши з ліжка, він знайшов свої черевики, начищені Абрахамом, вичищений щіткою камзол і перуку, яку цей добрий негр також розчесав. Ледве він встиг надіти все це, як крізь розчинене вікно до нього долинув гомін голосів. Спочатку почувся голос Макартні, потім полковника, який запрошував:

— Прошу вас, сер, заходьте. Заходьте, будь ласка.

"Я прокинувся вчасно",— подумав Блад і вирішив, що це добрий знак. Він почав обережно спускатися вниз. Ні на сходах, ні в холі він нікого не зустрів. Перед дверима їдальні він зупинився й прислухався. Звідти линув невиразний гомін голосів, але співрозмовники були надто далеко, в кімнаті за їдальнею. Блад безшумно відчинив двері й ступив через поріг.

У їдальні, як він і розраховував, нікого не було. Двері в сусідню кімнату було трохи прочинено, й ось з-за них раптом почувся сміх Макартні й зразу ж за ним — голос полковника: [458]

— Будьте спокійні. Він у мене в руках. Іспанія, як ви сказали, заплатить за нього втричі більше, а може, й ще дорожче. Він буде, безперечно, радий дати викуп за себе, скажімо, вп'ятеро більший від ціни, призначеної англій— " цями.— Полковник задоволено хихикнув і додав: — У мене перед вами та перевага, майоре, що я можу тримати його в себе, поки він не сплатить викупу, чого ви, англійський офіцер, зробити не маєте можливості. Отже, коли добряче все зважити, то вам, можна сказати, ще пощастило, що ви заробите тисячу фунтів.

— Боже милий! — гнівно вигукнув Макартні — його охопила чорна заздрість.— То он як ви хочете сплатити борг і винагородити людину, яка врятувала життя й честь вашої дружини! Присягаюсь честю, я радий, що ви нічим мені не зобов'язані.

— Може, не будемо відволікатись? — незадоволено спитав полковник.

— Чудова пропозиція. Давайте гроші, і я піду звідси. Двічі почувся брязкіт, як це буває, коли піднімають і знову кладуть на стіл гамани з золотом.

— Золото в зливках по двадцять подвійних муадорів. Хочете полічити?

Запала тиша, порушувана нерозбірливим бурмотінням, потім знову почувся голос полковника:

— А тепер підпишіть, будь ласка, цю розписку, і справі кінець.

— Яку розписку?

— Зараз я вам прочитаю.— І полковник прочитав: "Цим підтверджую, і підписом своїм свідчу, що одержав від полковника Жерома де Кулевена гроші в сумі п'яти тисяч золотих червінців як відшкодування за дану мною згоду утримуватись від будь-яких ворожих дій проти капітана Блада як тепер, так і в майбутньому, поки капітан Блад залишатиметься гостем полковника де Кулевена на острові Марі-Галанте чи деінде. Підписано в десятий день місяця червня року тисяча шістсот вісімдесят восьмого".

Голос полковника ще не встиг замовкнути, як Макартні вибухнув:

— Сто чортів, полковнику! Чи ви сказились, чи маєте мене за дурня?

— Ви вважаєте, що я щось забув? Хіба щось написано не так?

Макартні люто грюкнув по столу кулаком:

— Та ви ж накидаєте мені зашморг на шию! [459]

— Тільки в тому разі, якщо ви захочете мене обдурити. Які ж я ще маю гарантії, що ви, взявши ці п'ять тисяч, не відмовитесь від своєї обіцянки.

— Я дав вам слово,— з притиском мовив Макартні.— Моє слово повинно вас задовольнити!

— Ваше слово! Та що таке ваше слово? — француз відверто глузував. — Ні, так не годиться. Вашого слова замало.

— Та ви просто хочете мене образити?

— Ніскільки. Будьмо практичними, майоре. Спитайте самі себе, чи могли б ви покластися на слово людини, яка відіграє в цій справі нечесну роль?

— Нечесну, сер? Що, в біса, ви хочете цим сказати?

— Хіба ви, беручи хабара, не зраджуєте свого обов'язку? Хіба це чесний вчинок?

— Господи боже! Цікаво почути про це від вас, враховуючи ваші наміри.

— Ви самі в цьому винні. До того ж я не лицемірю. Навіть більше — я був настільки з вами відвертий, що ви вважаєте мене за пройдисвіта. Але, майоре, мені не треба порушувати закон, як вам.

По цих примирливих словах запала мовчанка. Потім знову заговорив Макартні:

— І все ж таки я цього паперу не підпишу.

— Підпишете, ще й прикладете печатку, бо інакше я вам грошей не заплачу. Та чого ви боїтесь, майоре? Даю вам слово честі, що...

— Ваше слово честі? Диявол і пекло! Та чим ваше слово краще від мого?

— Обставини роблять його кращим. З мого боку не може виникнути спокуси порушити його, як з вашого. Це мені просто невигідно.

На цей час Бладу стало зрозуміло, що оскільки Макартні не дав французові ляпаса за всі образи, то він скінчить тим, що підпише папір. Тільки відчайдушна потреба в грошах могла такою мірою приборкати

цього англійця. Тому Блад нітрохи не здивувався, коли пролунав сердитий вигук Макартні:

— Дайте перо! Кінчаймо швидше!

Знову запала тиша, потім почувся голос полковника:

— А тепер поставте печатку отут, де віск. Досить вашого персня.

Капітан Блад не став чекати, що буде далі. Високі вікна, що виходили в сад, були розчинені, швидко насувались сутінки. Він нечутно переступив через підвіконня й зник [460] поміж кущів. Біля стовбура високої шовковиці Блад знайшов тонку, але міцну ліану, що згорнулась там, немов змія. Вийнявши ножа, він зрізав її під корінь і стягнув униз.

Незабаром на пальмовій алеї з'явися Макартні, несучи під пахвами по важкій шкіряній торбі й щось задоволено мугикаючи собі під ніс. Там, де вечірні тіні були най-густіші, він раптом перечепився, як йому здалося, об туго натягнуту поперек стежки вірьовку й, мов підтятий, гепнувся долілиць.

Приголомшений на мить важким падінням, він не встиг навіть ворухнутися, щоб підвестить, як на спину йому щось навалилось і приємний голос промовив по-англійському, хоч і з добре помітним ірландським акцентом: .

— У мене немає тут ні піратів, майоре, ні корабля, ні гармат, у мене немає, як ви зауважили, навіть шпаги. Але в мене ще є руки й голова на плечах, і цього більше ніж досить, щоб упоратися з таким нікчемним мерзотником, як ви!

— Стонадцять чортів! — вилаявся напівзадушений Макартні.— Вас за це повісять, капітане Блад! Присягаюсь, повісять!

Макартні відчайдушно пручався, силкуючись вирватися із залізних обіймів нападника. Він лежав так, що не міг скористатися із своєї шпаги, тому сягнув до кишені, де носив пістолет, але тільки виказав цим рухом свої наміри. Капітан Блад негайно заволодів зброєю.

— Ану тихо,— наказав Блад,— бо зараз я продірявлю вам голову!

— Підлий Іуда! Злодій! Пірат! То ось як ти додержуєш свого слова?

— Мовчіть, смердючий нікчемо, я не давав вам ніякого слова. Ви змовлялися з французьким полковником, а не зі мною. Це він купив вас, щоб ви зрадили свій обов'язок. Я до вашого шахрайства непричетний.

— Непричетний? Ти брешеш, мов пес. їй-богу, ви обидва запеклі негідники й працюєте вкупі.

— А це вже зайва й безглузда образа,— сказав капітан Блад.

Макартні знову вибухнув лайкою.

— Ви надто багато говорите,— зауважив капітан Блад і з великим знанням справи двічі вдарив Макартні по голові руків'ям пістолета. Майор м'яко тицьнувся обличчям у землю, немов людина уві сні. [461]

Капітан Блад підвівся й пильно подивився в навколишні сутінки. Все було спокійно. Він нахилився, підібрав шкіряні торбини, що їх Макартні випустив, падаючи, зв'язав їх шарфом і повісив собі на шию. Потім підняв непритомного майора, вправно завдав його на плече й, отак навантажений, похитуючись, пройшов алеєю і вийшов за ворота.

Ніч була дуже тепла, а Макартні важив чимало. Капітан Блад обливався потом, але вперто посувався вперед, аж поки дістався до низького цвинтарного муру. Саме починав сходити місяць. Блад поклав свою ношу на мур, зіпхнув її на цвинтар і скочив слідом за нею. При світлі

місяця й під захистом муру він швидко зв'язав майорові руки й ноги його ж власним поясом, запхнув йому в рот кучері його ж перуки, а щоб цей неприємний кляп не випав, він обмотав майорів рот його шарфом, але залишив вільними ніздрі.

Блад уже закінчував цю операцію, коли Макартні розплющив очі й вирячився на нього.

— Авжеж, це я — ваш давній друг, капітан Блад. Я оце намагаюсь влаштувати вас якнайзручніше на цю ніч. Коли вас вранці знайдуть, ви можете розповідати своїм рятівникам які завгодно зручні для вас брехні, що порятують вас від необхідності пояснювати те, чого неможливо пояснити. Бажаю вам, дорогий майоре, доброї ночі.

Він перестрибнув мур і швидко подався по дорозі до моря.

На молу байдикували англійські матроси, які доставили майора з "Роял Дачіс" на шлюпці й тепер чекали на його повернення. Трохи далі кілька місцевих мешканців вивантажували з човнів рибу. І ніхто не звертав на Блада ніякої уваги, коли він простував у кінець молу, де вранці пришвартував пінассу. В рундуці, куди він поклав торбини з золотом, ще залишилося трохи харчів, які він прихопив минулої ночі на "Естремадурі". Поповнити їх запас він не наважився, тільки набрав з джерела два барильця води.

Після цього він ступив у пінассу, відштовхнувся й схопився за весла. Попереду була ще одна ніч у відкритому морі. Проте вітер не змінився, він був попутним, як і минулої ночі, й мав дробре прислужитись Бладу дістатись до Гваделупи, куди він вирішив спрямувати своє суденце.

Вийшовши з бухти, Блад підняв вітрило і поплив на північ вздовж берега, де скелі, що стояли у воді, кидали чорнильно-чорні тіні на залиту білим місячним сяйвом поверхню '[462] моря. Човен неквапливо просувався вперед, розрізаючи схожу на збрижену ртуть воду, й нарешті

острів залишився позаду. Тепер перед капітаном Бладом лежала десятимильна смуга відкритого моря.

Неподалік від Гранд-Тер, східного з двох головних островів Гваделупи, Блад ненадовго зупинився почекати сходу сонця. Коли зайнялося на світ і вітер посвіжішав, він пройшов упритул біля Сент-Енн, де не зустрів жодного корабля, обігнув цей острів і попрямував на північний схід. Через дві години він був біля Порт дю Муль.

В гавані стояло з півдесятка кораблів, і Блад довго й з тривогою розглядав їх, поки його погляд не зупинився на чорній бригантині, череватій, як фламандський олдермен. Така форма корпусу досить красномовно свідчила, що судно голландське. І капітан Блад, підійшовши до нього, впевнено піднявся на палубу.

— Мені треба якнайшвидше дістатись до північного узбережжя Французької Еспаньйоли,— звернувся він до кремезного шкіпера,— і я вам добре заплачу, якщо ви доставите мене туди.

Голландець подивився на нього не дуже прихильно.

— Якщо ви так поспішаєте, то вам треба пошукати того, що вам потрібно, десь-інде. Я йду в Кюрасао.

— Я ж сказав, що добре заплачу. П'ять тисяч золотих цілком компенсують вашу затримку.

— П'ять тисяч? — Голландець недовірливо витріщився на Блада. Такої суми він не сподівався заробити за цілий рейс.— Хто ви такий, сер?

— Яке це має значення. Я той, хто готовий заплатити п'ять тисяч золотих.

Шкіпер бригантини примружив свої маленькі сині очі.

— Заплатите наперед?

— Наперед заплачу половину. Другу половину я маю одержати там, куди хочу дістатись. Але ви можете затримати мене на борту свого корабля доти, доки я з вами не розплачусь.

Щоб голландець не схитрував, Блад вирішив не говорити, що він має при собі всю цю суму.

— Ну що ж, я міг би вийти в море й сьогодні вночі,— повільно мовив шкіпер.

Блад зразу ж витягнув одну із своїх торбинок. Другу він засунув у барильце з водою, що стояло в рундуці пі-насси, і вона спокійно пролежала там ще чотири дні, поки бригантина не ввійшла у протоку між Еспаньйолок) й Тортугою. [463]

Тут капітан Блад оголосив, що бажав би зійти на берег, заплатив решту грошей і спустився в свою пінассу. І коли голландець побачив, що Блад спрямував її не на Ес-паньйолу, а на північ, до Тортуги, цієї піратської фортеці, то його невиразні підозри цілком підтвердились. Проте це його нітрохи не схвилювало. Крім Блада, він був єдиною людиною, яка мала зиск від угоди, укладеної на острові Марі-Галанте.

Таким чином капітан Блад повернувся нарешті на Тор-тугу до своєї флотилії, яка вже оплакувала його як покійника. З цією флотилією, що складалася з п'яти великих кораблів, він через місяць з'явився в бастерській гавані з наміром поквитатися з полковником де Кулевеном, якому, на думку Блада, він дещо заборгував.

Його прибуття на чолі такої могутньої сили викликало переполох не тільки серед населення, але й у гарнізоні. Проте він з'явився надто пізно. Полковника де Кулевена там уже не було, і поява капітана Блада не

могла його злякати, бо полковника на той час заарештували й відправили до Франції.

Про це капітана Блада повідомив новий військовий комендант острова Марі-Галанте полковник Сансер, що прийняв Блада з усією люб'язністю, на яку тільки може заслуговувати флібустьєр, що поставив на рейді могутню флотилію.

Капітан Блад розчаровано зітхнув, почувши цю новину.

— Який жаль! — вигукнув він.— А мені треба було сказати йому кілька слів. Заплатити невеличкий борг.

— Невеличкий борг в п'ять тисяч золотих, наскільки я здогадуюсь,— зауважив француз.

— Слово честі, ви непогано поінформовані.

— Коли головнокомандуючий французької армії в Америці прибув сюди, щоб з'ясувати обставини нападу іспанців на Марі-Галанте,— пояснив Сансер,— він виявив", що полковник де Кулевен пограбував французьку колоніальну скарбницю саме на таку суму. Доказом цього була розписка, знайдена в паперах мосьє де Кулевена.

— То ось де він узяв ці гроші!

— Я бачу, ви все зрозуміли.— Обличчя коменданта було серйозне.— Грабунок — це тяжкий гріх і ганьба, капітане Блад.

— Цілком з вами згоден. Я сам чимало цим займався.

— І немає ніякого сумніву, що бідолашного де Кулевена повісять. [464]

Капітан Блад кивнув.

— Авжеж повісять. Але ми побережемо свої сльози, полковнику, щоб пролити їх над чиїмось більш гідним цього прахом.

Розділ X

РИФ ПОВІШЕНИКІВ

Тепер уже немає можливості з'ясувати, ^т дістав Риф Повішеників свою назву після тих подій, про які я збираюсь тут розповісти, чи він ще раніше називався так серед мореплавців. Джеремі Піт у своєму корабельному журналі також не каже про це ні слова, і тепер надзвичайно важко визначити, на якому саме з численних мініатюрних острівців відбулися ті події. Все, що ми знаємо напевне, бо ці відомості взято з корабельного журналу, який Піт вів на борту "Арабелли", це те, що згаданий острівець належить до групи Альбукеркських островів; розташованих між 12° північної широти й 85° західної довготи, приблизно за шістдесят миль від Порто-Белло.

Це всього-на-всього гола скеля, яку відвідують тільки морські птахи та черепахи, що відкладають свої яйця в золотому піску оточеної підводними рифами лагуни. Тут смуга піщаного берега стрімко опускається під воду на глибину близько шістдесяти морських сажнів, і потрапити до лагуни, оточеної амфітеатром підводних скель, можна лише через вузький, схожий на щілину канал, завширшки не більше дванадцяти ярдів.

У цю добре захищену ще й безлюдну гавань і зайшов одного квітневого дня 1688 року капітан Істерлінг на своєму тридцятигарматному фрегаті "Авенджер" у супроводі ще двох кораблів, з яких складалась його флотилія: два-дцятишестигарматного фрегата "Гермес" під командою Ро-джера Геллоуея і двадцятигарматної бригантини "Веліент" під командою Кросбі Пайка, що колись плавав з

капітаном Бладом і тепер починав розуміти, якої він допустився помилки,, помінявши ватажка.

Ви, звичайно, пам'ятаєте негідника Істерлінга, який одного разу пробував помірятися силами з Пітером Бладом, коли той ще тільки ступив на піратську стежку. І пам'ятаєте, що тоді Істерлінг позбувся корабля і мусив розпрощатися з морем.

Проте хоч і з труднощами, виявивши терпіння й упертість, притаманну поганим людям так само, як і добрим, [465] Істерлінг відновив своє колишнє становище й знову з'явився на просторах Карібського моря з іще грізнішою, ніж раніше, силою.

Він був, за власними словами Пітера Блада, звичайнісіньким брудним піратом, жорстоким, кровожерливим розбійником, позбавленим бодай крихти того благородства, що його, як кажуть, не позбавлені й злодії. Його поплічники являли собою строкатий натовп горлорізів різних національностей, що не визнавали ніякої дисципліни й не корились ніяким законам, крім законів розподілу здобичі. Грабували вони всіх без винятку. Вони нападали на англійські й голландські' купецькі кораблі так само охоче, як і на іспанські галеони, і в усіх випадках діяли з однаковою жорстокістю.

І от, незважаючи на погану славу, якої він зажив навіть серед піратів, Істерлінгові вдалося переманити від капітана Блада рішучого й відважного Кросбі Пайка з його двадцятигарматною бригантиною та добре навченою й слухняною командою з ста тридцяти чоловік. За принаду правила та сама стара казочка про скарби Моргана, з допомогою якої Істерлінг марно пробував обдурити Блада.

Істерлінг знову повторив свою давню казку, як він плавав з Генрі Морганом і брав участь у сплюндруванні міста Панами; як — що було добре всім відомо — по дорозі назад через перешийок серед Морганових людей мало не спалахнув бунт, оскільки у них виникла підозра, ніби

здобич, поділена між ними, далеко не все, що вони там захопили; як ходили чутки, ніби Морган таємно привласнив значну її частку особисто для себе; як Морган, стривожившись, щоб обшук його особистого багажу не підтвердив правдивості цих чуток, довірився Істерлінгові й попросив його допомогти. Вони, розповів Істерлінг, разом закопали той скарб,— перли й коштовне каміння казкової вартості приблизно в півмільйона золотих червінців,— в одному місці на березі річки Чагрес. Вони повинні були повернутись по скарби пізніше, коли трапиться слушна нагода. Проте Морган, до якого доля була весь час надзвичайно прихильною в усьому, що приносило йому користь, все ще відкладав повернення по ці скарби, коли його спостигла смерть. А Істерлінг також ні разу не спробував повернутись по них, тому що ніколи не мав ні достатніх сил, щоб проникнути на іспанську територію, ні достатньо могутньої флотилії, щоб спокійно перевезти той скарб.

Така була історія, яку свого часу Блад з презирством [466] відмовився навіть слухати, але на яку все ж таки клюнув Пйк, хоч Блад запевнив його, що тих скарбів взагалі не існує, і застерігав Пайка від співробітництва з таким підлим негідником, як Істерлінг.

Жаліючи Пайка за його довірливість, Блад не затаїв на нього образи за відступництво, він не тільки не хотів йому зла, а навіть побоювався, що кінець кінцем Пайк буде жорстоко покараний за такий вчинок.

Сам Блад у той час планував вирушити на Дарієн. Але оскільки поява на перешийку могла насторожити іспанців, він вирішив за розумне поки що утриматись від походу. Тому його флотилія з п'яти великих кораблів тимчасово розпорошилась, і кожен корабель блукав по морю без певної мети. Так було на початку квітня, а зібратись докупи всі кораблі повинні були наприкінці травня біля Москітових островів, щоб знову поміркувати про похід на Дарієн.

"Арабелла", йдучи спочатку на південь Навітряною протокою, потім на схід вздовж західного узбережжя Ес-паньйоли, миль за двадцять від мису Тібурон натрапила на англійське торговельне судно, що тонуло.

Воно ледве трималося на плаву, та й то тільки тому, що море було спокійне та команда перетягнула всі гармати й інші важкі речі на лівий борт, щоб вода не лилась у зяючі пробоїни правого борту. Потрощений рангоут і збита грот-щогла мали дуже красномовний вигляд, і Блад вирішив, що тут доклали рук іспанці. Та замість цього він дізнався, коли прийшов цьому судну на допомогу, що вчора воно зазнало нападу Істерлінга, який, пограбувавши його, перерізав половину команди, а капітана ще й жорстоко помучив за те, що той не здався на першу вимогу.

"Арабелла" відбуксирувала це судно до Порт-Рояла, де й залишила на відстані десяти миль від берега, не наважуючись підійти ближче, щоб не привернути до себе уваги Ямайської ескадри, бо решту шляху до гавані воно могло подолати й само.

Проте після цього "Арабелла" не повернула знову на схід, а пішла на південь, до Мейна. Ось як пояснив капітан Блад своєму шкіперові Піту причину того, що він змінив курс.

— Ми не спускатимемо ока з цього мерзотника Істерлінга, бо так треба, Джеррі, а може, й більше, ніж не спускатимемо.

І вони подались на південь, туди, де був Істерлінг. Його балачкам про скарби, як ми знаємо, Блад нітрохи не [467] вірив. Він вважав їх вигадкою, розрахованою на те, щоб дурити таких довірливих хлопців, як Пайк, і переманювати їх до себе. Та цього разу, як з'ясувалось, Істерлінг допустився помилки.

Пробираючись повз узбережжя острова Москіто, Блад знайшов затишну стоянку в маленькій бухточці одного з численних острівців у лагуні Чирикі. Вирішивши на якийсь час там сховатись, він, проте, з допомогою дружніх москітних індіанців, які служили йому розвідниками, стежив за всіма діями Істерлінга, флотилія якого зупинилася миль за двадцять від нього. Від індіанців він довідався, що Істерлінг став на якір

трохи західніше гирла річки Чагрес, висадився на берег з трьома з половиною сотнями своїх піратів і вирушив з ним в глиб перешийка. Знаючи, скільки всього в Істерлінга людей, Блад підрахував, що для охорони кораблів, які чекали повернення шукачів скарбів, їх залишилось навряд чи більше сотні.

У свою чергу, чекаючи дальшого розвитку подій, Блад тішився дозвіллям. Лежачи на плетеній кушетці, поставленій під нашвидку прилаштованим на кормі тентом (бо спека ставала нестерпною), він з насолодою читав поезію Горація або прозу Светонія. А коли тіло просило руху, він плавав у прозорій смарагдово-зеленій воді лагуни або, вибравшись на облямований пальмами берег цього безлюдного острівця, допомагав своїм людям ловити черепах і рубати дерева для багать, на яких вони коптили соковите м'ясо.

Тим часом індіанці час від часу приносили Бладу свіжі новини: спочатку про сутичку між піратами Істерлінга й загоном іспанців, які, очевидно, дізнались про присутність на Дарієні піратів. Потім до Блада дійшла звістка про те, що Істерлінг повертається назад на узбережжя, а через два дні його повідомили про другу сутичку між Істерлінгом та іспанцями, в якій пірати зазнали важких втрат, хоч під кінець і відбили напад. Нарешті надійшла звістка про третій бій, і приніс її, разом з деякими дуже цінними подробицями, безпосередній учасник того бою.

Цим учасником був один з хлопців Пайка, старий, загартований шукач пригод на ім'я Канлі, який ще замолоду покинув ремесло лісоруба й подався в море. Під час бою куля влучила йому в стегно, рухатись він не міг, і його, безпорадного, люди Істерлінга, відступаючи, покинули на неминучу смерть там, де він упав. Проте іспанці його не помітили, і він, зібравши останні сили, заповз у [46] кущі, де й потрапив до рук індіанців. Вони турботливо доглядали його, намагаючись поводитися з ним так, щоб він не вмер і міг розповісти все, що знав, капітанові Бладу. Але спочатку, щоб він їх не боявся, вони пояснили йому своєю каліченою мовою, що несуть його до дона Педро Сангре.

Індіанці обережно підняли пораненого на борт "Ара-белли", де Блад негайно застосував усе своє мистецтво хірурга, щоб перев'язати жахливу гнійну рану. Після цього в офіцерській кают-компанії, тимчасово перетвореній на корабельний лазарет, Канлі скрушно розповів про похід.

Скарби Моргана справді існували. їхня цінність перевершувала все, що казав Істерлінг, і тепер пірати несли їх до кораблів. Та за ці скарби було заплачено дорогою ціною, і найдорожче заплатив за них загін Пайка — ось чому в голосі Канлі відчувалась гіркота. По дорозі туди й назад їх кілька разів пошарпали іспанці, а одного разу напав загін індіанців. Крім того, під час цього виснажливого походу по нездоровій місцевості, де москіти мало не з'їдали їх живцем, їхні лави значно спутошили лихоманка та інші хвороби. Після останньої сутички, як підрахував Канлі, в якій його було поранено, з трьохсот п'ятдесяти чоловік, що зійшли з кораблів, в живих лишилось не більше двохсот. Та найгіршим було те, що тільки двадцятеро з них були людьми Пайка, хоч він і висадив на берег за наказом Істерлінга найбільший загін — аж сто тридцять чоловік, залишивши на борту "Веліента" для охорони якихось дцадцять чоловік, тим часом як на інших кораблях зосталося по п'ятдесят.

Істерлінг постійно примудрявся зробити так, що загін Пайка весь час ішов в авангарді, тож при кожному нападі мусив приймати на себе головний удар. Зрозуміла річ, Пайк цим обурювався. А оскільки несправедливість чинилась далі, його протести ставали чимраз рішучішими. Проте Істерлінг, підтримуваний своїм давнім спільником Роджером Геллоуеєм, який командував "Гермесом", з допомогою погроз змусив Пайка підкоритись, а піратська мерзота з інших двох загонів, що зазнали порівняно невеликих втрат, маючи значну кількісну перевагу, диктували людям з "Веліента", яких-ставало дедалі менше, свою волю. І якби навіть усі люди Пайка, хто ще був живий, повернулись назад, на "Веліенті" було заледве сорок чоловік, тим часом як на інших двох кораблях разом — майже три сотні. [469] — Бачите, капітане,— похмуро закінчив свою розповідь Канді,— як цей Істерлінг використав нас? Як мавпа кота. А тепер він та цей Геллоуей, підлі мерзотники, таку мають

силу, що Кросбі Пайк і писнути не сміє. То був чорний день для всіх нас, капітане, коли "Веліент" пристав до цього негідника Істерлінга, байдуже, чи є взагалі ті скарби, чи немає.

— Так, є ті скарби чи немає,— повторив капітан Блад.— Здається мені, що для капітана Пайка не буде ніяких скарбів.

Він підвівся із стільця, що стояв біля ліжка хворого,— високий, стрункий і сповнений сил, в коротких чорних штанях, які щільно облягали ноги, в розшитому сріблом камзолі, з пишними рукавами білого батисту. Свій чорний із сріблом каптан він скинув ще до того, як почав надавати хворому хірургічну допомогу. Відіславши помахом руки одягнутого в усе біле негра, який подавав йому то миску з водою, то корпію, то пінцет, і залишившись з Канлі наодинці, він заходив по кают-компанії з кутка в куток. Його довгі тонкі пальці задумано гралися кучерями чорної перуки, в синіх, мов сапфіри, очах з'явився холодний блиск.

— Я ще тоді був подумав, що Пайку не минути лиха. Істерлінгу лишається тільки проковтнути його, як дрібну рибчину, і, слово честі, він це зробить.

— Таки правда, капітане. Не бачити нам цих скарбів, як торішнього снігу — ні мені, ні іншим хлопцям з "Веліента"," ні самому капітанові Пайку. З усього загону вціліло сорок чоловік, і їм ще пощастить, коли вони втечуть від Істерлінга живими. Така моя думка, капітане.

— І моя теж, слово честі! — відказав капітан Блад. Але губи його були рішуче стиснуті.

— А чи не можете ви чогось зробити, капітане, для честі "берегового братства" й заради справедливості?

— Ось про це й думаю зараз. Якби зі мною була вся флотилія, я вирушив би туди негайно й доклав би до того діла руку. Але з одним цим

кораблем...— Блад раптом урвав мову й знизав плечима.— У Істерлінга надто велика перевага в силах. Але я стежитиму за ним і щось придумаю.

Думки про те, що то був чорний день, коли "Веліент" приєднався до флотилії Істерлінга, дотримувався не лише Канлі, її тепер поділяли всі, хто залишився живий з його команди, а найбільше сам капітан Пайк. Він дуже сумнівався, що ця авантюра скінчиться щасливо, і його побоювання [470] дістали якнайповніше підтвердження вранці того дня, коли вони, покинувши гирло річки Чагрес, кинули якір у лагуні Рифа Повішеника, про який уже було згадано вище.

"Авенджер" Істерлінга першим увійшов у цю крихітну круглу бухточку і став на якір найближче до берега. Другим увійшов "Гермес". "Веліент", який тепер замикав тил, через брак місця в бухточці змушений був стати на якір у вузькій протоці. Таким чином у разі нападу Пайку знову відводилася найнебезпечніша позиція, бо його корабель мав правити за щит для інших.

Помічник Пайка Тренем,— молодий здоровань з Кор-нуелла, який від самого початку був проти спілки з Істер-лінгом,— зрозумівши мету такої диспозиції, не посоромився настійно запропонувати Пайку підняти вночі якір і, покинувши Істерлінга разом з його скарбом, втекти, поки з ними не трапилось нічого гіршого. Але Пайк, такий же впертий, як і безстрашний, не прийняв цієї, як він вважав, боягузливої поради.

— Хай тобі чорт! — лайнувся він.— Та Істерлінгу тільки цього й треба. Але ми заробили свою частку здобичі й нікуди без неї не підемо!

Практичний Тренем похитав своєю білявою головою.

— Ну, це як вирішить Істерлінг. Зараз він має достатню силу, щоб накинути нам свою волю, і не від того, щоб заподіяти нам лиха, або я дурний і нічого не розумію.

Але Пайк змусив Тренема замовкнути, заприсягшись, що не побоїться й двадцяти Істерлінгів.

Наступного ранку, одержавши сигнал з флагманського корабля, Пайк з таким самим задерикуватим виглядом піднявся на борт "Авенджера".

В капітанській каюті Пайка чекав не лише пишно, але без смаку вбраний Істерлінг, а й Геллоуей, який віддав перевагу широким шкіряним штаням і бавовняній сорочці — звичайному мисливському одягу. Істерлінг, великий, важкий і засмаглий, був ще нестарим чоловіком, з гарними очима й міцними білими зубами, що сліпуче виблискували в густій чорній бороді, коли він сміявся. Геллоуей, приземкуватий, кремезний, дуже скидався на мавпу, і не тільки будовою тіла, бо мав довжелезні ручиська й короткі могутні ноги, а й обличчям, на якому з-під низенького зморшкуватого лоба лютими вогниками спалахували маленькі очиці.

Вони прийняли Пайка дуже приязно, посадовили за заляпаний жиром стіл, налили йому рому, самі випили за [471] його здоров'я, після чого Істерлінг швидко перейшов до діла.

— Ми послали по тебе, капітане Пайк, тому що, як то кажуть, зв'язані однією вервечкою. Цей скарб,— він показав рукою на скрині, в яких лежало золото й коштовне каміння,— найкраще поділити без зайвої тяганини, щоб кожен з нас міг зайнятися своїми справами.

Почувши такий приємний початок, Пайк підбадьорився.

— То ви що, збираєтесь розпустити флотилію? — байдужим тоном спитав він.

— А чом би й ні, коли діло зроблено? Ми з Родже-ром вирішили облишити піратство. Подамся з цим золотом додому. Я не від того, щоб стати фермером десь у Девоні.— Істерлінг засміявся.

Пайк у відповідь посміхнувся, але промовчав. Він ніколи не відрізнявся балакучістю, про що красномовно свідчило його довге суворе обвітрене обличчя.

Істерлінг відкашлявся й заговорив знову:

— Я й Роджер, ми вважаємо, що треба внести зміни в нашу угоду, і це буде тільки справедливо. У нас домовлено, що я беру п'яту частину всієї здобичі, а те, що залишиться, ділиться на три рівних частини — по третині на кожен корабель.

— Еге ж, так було умовлено і, як на мене, це справедливо,— промовив Пайк.

— А ми, Роджер і я, добре поміркувавши, дійшли тепер іншої думки.

Пайк відкрив був рота, щоб відповісти, але Істерлінг, не чекаючи, вів далі:

— Ми з Роджером не розуміємо, чому ти маєш одержати одну третину здобичі на тридцятеро чоловік, тим часом як ми маємо одержати по стільки ж, хоч у нас по сто п'ятдесят чоловік.

Капітан Пайк раптом вибухнув:

— То ти через це так дбав, щоб мої хлопці завжди були там, де іспанці їх могли вбивати? Адже нас лишилося менше чверті тієї кількості, що вирушила в похід!

Чорні брови Істерлінга зійшлися над переніссям, очі лиховісно блиснули.

— Що, з біса, ти хочеш цим сказати, капітане Пайк? Ану поясни, будь ласка.

— Це наклеп,— сухо мовив Геллоуей.— Брудний наклеп.

— Ні, зовсім не наклеп. Це правда.

— Кажеш, правда? [472]

Істерлінг посміхнувся, і від цієї посмішки худий, жилавий, рішучий Пайк відчув у душі тривогу. Блискучі мавпячі очиці Геллоуея якось дивно розглядали його. В самому повітрі цієї неохайної, смердючої каюти відчувалася загроза. Перед Пайком промайнули видіння жор-стокостей, свідком яких він був, поки плавав з Істерлін-гом — жорстокостей безглуздих, непотрібних, вчинених з самого бажання заподіяти зло. Йому згадалися слова капітана Блада, який застерігав його від спілки з цією зрадливою і підлою людиною. І якщо раніше він ще сумнівався в існуванні свідомого розрахунку, за яким його людей було принесено під Дарієном у жертву, то зараз ці сумніви розвіялись.

Пайк почувався мов сновида, який, раптом прокинувшись, бачить, що перебуває на краю безодні і що коли він зробить ще один крок, то впаде в неї. Інстинкт самозбереження змусив його відмовитись від різкого тону, який міг призвести до того, що вони застрелили б його на місці. Відкинувши з мокрого лоба волосся, він опанував себе й спокійно відповів:

— Я хочу сказати тільки одне: якщо людей у мене поменшало, то загинули вони за спільну справу. Живі вважатимуть несправедливістю порушувати через це угоду.

Пайк навів також інші докази. Він нагадав Істерлінгу про поширений серед піратів звичай побратимства, згідно з яким кожен пірат вступає в спілку з іншим, після чого обидва діють спільно і є спадкоємцями один одного. Отже, навіть тільки через це багато членів його команди, які мали успадкувати частки своїх товаришів, у разі зміни умов угоди, почуватимуть себе обдуреними.

Лиховісна посмішка на обличчі Істерлінга зникла, пірат спохмурнів.

— А яке мені діло до того, що почуватиме хтось із твоїх шолудивих задрипанців? Я адмірал цієї флотилії, і слово моє — закон. .

— Це так,— погодився Пайк.— І твоїм словом схвалено угоду, відповідно до якої ми з тобою плаваємо.

— Під три чорти з цією угодою! — заревів капітан Істерлінг.

Він підвівся, загрозливо ступив до Пайка, майже торкаючи головою стелі каюти, й з притиском мовив:

— Я тобі ще раз скажу: після того, як ми підписали цю угоду, дещо змінилось. І те, що я кажу, важить більше, ніж угода, а я кажу: "Веліент" може одержати тільки десяту частку здобичі. З твого боку буде найрозумніше взяти те, [473] що дають, пам'ятаючи приказку, що той, хто хоче вхопити якнайбільше, не дістає нічого.

Пайк витріщився на нього, розззявивши з несподіванки рота. Потім зблід від напруження, бо в середині йому аж пекло від люті, яку він розсудливо намагався приборкати.

— Їй-богу, Істерлінг...— почав був він і враз замовк. Істерлінг кинув на нього лютий погляд.

— Що? — крикнув він.— Кажи, що ти хотів сказати. Пайк пригнічено знизав плечима:

— Ти ж знаєш, що я не можу прийняти такі умови. Мої хлопці розірвуть мене на шматки, якщо я пристану на такий розподіл, не порадившися з ними.

— Тоді катай радитись, бо мені так і кортить обкарна-ти твої погані вуха, щоб усі бачили, що може трапитися з тими, хто надто нахабний з капітаном Істерлінгом. Та скажи своєму набродові, що коли в них вистачить нахабства не прийняти моєї пропозиції, то хай не завдають собі клопоту і більше не присилають тебе сюди. Нехай підіймають якір і забираються під три чорти. Нагадай їм те, що я тобі сказав: той, хто хоче вхопити якнайбільше, не дістає нічого. А тепер гайда звідсіля, капітане Пайк, та дивись нічого не забудь!

Аж на борту свого корабля капітан Пайк дав волю своїй люті. Не меншу лють викликало його повідомлення і в матросів, коли залишки команди зібралися на шкафуті. А Тренем до гарячого ще й приском сипнув:

— Якщо ця свиня Істерлінг надумав порушити своє слово, то хіба він зупиниться на півдорозі? Пригадаєте моє слово: коли ми погодимось на одну десяту, він зразу ж знайде привід нічого нам не дати. Капітан Блад мав рацію. Було б нам не вірити цьому сучому сину.

Заговорив один з матросів і висловив загальний настрій:

— Але оскільки ми йому повірили, то нам треба подбати, щоб він додержав свого слова.

Пайк, який тепер також схилявся до думки Тренема, що справа ця безнадійна, почекав, поки вщухне хор схвальних вигуків.

— А ви можете сказати мені, як це зробити? — спитав Пайк.— Нас сорок чоловік, а їх три сотні. У нас двадцяти-гарматний бриг, а в них два фрегати з п'ятьма десятками важких гармат.

На хвилину команда замовкла, потім озвався один сміливець:

— Він каже: одна десята або нічого. А наша відповідь [474] така: третина або нічого. Є піратська честь, і ми змусимо його дотримати слова, виконати ті умови, на яких цей мерзенний злодій завербував нас.

Вся команда одностайно підтримала його:

— Вернись туди, капітане, й передай нашу відповідь.

— А якщо він не погодиться?

Заговорив Тренем, який вважав, що може дати добру пораду:

— Є способи примусити його. Скажи йому, що ми піднімемо проти нього все "берегове братство". Капітан Блад подбає, щоб з нами обійшлися справедливо. Капітан Блад не дуже любить Істерлінга, і він це добре знає. Нагадай йому про все це, капітане. Повернись назад і передай нашу відповідь.

То були великі козирі, Пайк розумів це, проте зізнався, що думка піти з них його чомусь не приваблює. Тоді його люди накинулися на нього з докорами. Адже то він переконав їх перейти до Істерлінга. То він не міг з самого початку захистити їх від його підступів. Вони свою справу зробили. Тепер його черга подбати, щоб їх не позбавили того, що їм належить.

Тож капітанові Пайку довелося спуститись у шлюпку з свого "Веліента", що стояв на якорі біля самісінького виходу з бухти, щоб

поїхати передати Істерлінгу відповідь своєї команди й пригрозити йому капітаном Бладом та "береговим братством".

Зустріч відбулася на шкауфті "Авенджера" в присутності всієї його команди й капітана Геллоуея, який усе ще перебував на борту цього корабля. Розмова була коротка й бурхлива.

Коли капітан Пайк заявив, що його люди наполягають на виконанні умов угоди, Істерлінг просто зареготав. Команда також почала реготати; дехто навіть глузливо підбадьорював Пайка.

— Ну, коли це їхнє останнє слово, хлопче,— промовив Істерлінг,— то нехай піднімають якір і забираються к бісу. Оце й усе, що я можу сказати.

— Якщо вони піднімуть якір і підуть звідси, капітане, то найгірше від цього буде тобі,— твердо відказав Пайк.

— Та ти, стонадцять чортів, починаєш мені погрожувати!

Здавалось, величезне тіло Істерлінга зробилося ще більшим від люті.

— Я тільки застерігаю тебе, капітане.

— Ти мене застерігаєш? Від чого? [475]

— Застерігаю, що все "берегове братство", всі пірати виступлять проти тебе за порушення слова.

— Порушення слова? — Голос Істерлінга піднісся до вереску.— Порушення слова, мерзенний виродку? Та як ти смієш кидати мені в обличчя такі слова? — Він вихопив з-за пояса пістоль.— Ану геть з цього

корабля й передай своїй наволочі, що коли до обіду "Веліент" не забереться звідси, то я пущу його на дно. Геть!

Пайк, аж задихаючись від обурення, яке надавало йому відваги, виклав свого найбільшого козиря.

— Що ж, чудово,— промовив вів.— Тоді тобі доведеться мати справу з капітаном Бладом.

Пайк розраховував налякати Істерлінга, але навіть не уявляв, до якої міри того перелякають ці слова, не уявляв сліпої люті, що супроводжує переляк у таких людей, як Істерлінг.

— З капітаном Бладом? — перепитав крізь зуби Істерлінг, і обличчя його налилося кров'ю.— Ти хочеш пожалітися капітанові Бладу, га? Ну, то біжи пожалійся в пекло.— І він упритул вистрілив Пайку в голову.

Коли тіло Пайка впало горілиць на комінгс люка, пірати, що стояли довкола, з жахом відсахнулися від нього. Істерлінг, побачивши таке слинтяйство, хрипко засміявся. Геллоуей спостерігав за всім, що відбувалося, своїми блискучими очицями, і обличчя його було незворушне.

— Приберіть це стерво! — Істерлінг показав пістолем, з якого ще курився димок, на вбитого.— Повісьте його на нок-рею. Нехай це буде застереженням для тих свиней з "Веліента", щоб вони знали, що може трапитися з тим, хто нахабний з капітаном Істерлінгом.

Протяглий зойк, у якому змішалися гнів, страх і скорбота, розлігся над палубою Пайкового корабля, коли його команда, скупчившись біля лівого фальшборту, побачила крізь такелаж "Гермеса" мертве тіло свого капітана, що повисло на нок-реї "Авенджера". Всі так напружено вдивлялись туди, що зовсім не помітили ні двох індіанських пірог, що пристали до правого борту "Веліента", ні високого на зріст чоловіка в

чорному із сріблом вбранні, який піднявся позаду них на палубу по зовнішньому трапу, поки не почувся його дзвінкий твердий голос:

— Здається, я трохи запізнився.

Всі обернулись і побачили, що перед ними, поклавши ліву руку на ефес шпаги, стоїть капітан Блад. Обличчя його затіняв крислатий капелюх з плюмажем, в очах горіло холодне полум'я гніву. Питаючи себе, як він опинився [476] на кораблі, спантеличені пірати не вірили своїм очам і дивились на нього, мов на привид.

Нарешті до нього кинувся молодий Тренем, його очі збуджено блищали на потемнілому від горя обличчі.

— Капітане Блад, невже це ти? Але як же... Капітан Блад спокійно махнув рукою, що тонула в мереживах манжета, і зупинив його:

— Відтоді, як ви рушили на Дарієн, я весь час був поблизу і знаю, що з вами сталося. Та я й передбачав, що так буде, але сподівався запобігти лихові.

— Ти відплатиш цій зрадливій собаці?

— Відплачу, можеш не сумніватись, і то зараз. Такий жахливий вчинок вимагає негайної відповіді.— Голос капітана Блада звучав суворо, таким же суворим був вираз його обличчя.— Тут ще є люди, які вміють обходитися з гарматами. Пошли їх усіх вниз.

Коли капітан Блад ступив на борт "Веліента", починався відплив, і зараз корабель розвернувся вздовж проходу, тому відкрити гарматні порти можна було, не привертаючи уваги з інших кораблів.

— Наводити гармати? — здивувався Тренем.— Але ж, капітане, ми ні в якому разі не можемо розпочати бій. У нас надто мало і людей, і гармат.

— Досить для того, що треба зробити. В таких справах важать не тільки люди та гармати. Істерлінг поставив вас тут, щоб ви прикривали інші кораблі.— Блад похмуро й коротко засміявся.— Зараз йому доведеться взнати, як це невигідно для нього стратегічно. Так-так, доведеться. Пошліть гарматну обслугу вниз.— Потім він швидко віддав ще кілька наказів: — Вісім чоловік у баркас. Біля корми дві піроги, повні людей, вони допоможуть вам повернути корабель для бортового залпу, коли настане час. Відплив також вам допоможе. Всіх інших до останнього чоловіка пошли на щогли поставити вітрила, коли ми вийдемо з протоки. Швидше, Тренеме, швидше!

І він спустився на головну палубу, де гарматна обслуга вже взялась до роботи, готуючи гармати до бою. Слова й упевненість капітана Блада підбадьорили людей, і вони беззастережно виконували всі його накази. І хоч ніхто з них не розумів, що саме Блад затіває, але віра в нього, в те, що він помститься Істерлінгу за смерть їхнього капітана й за всі заподіяні їм кривди привела їх майже в захват.

Коли ґноти закурились і все було готове, Блад знову піднявся на верхню палубу. [477]

Дві піроги з індіанцями й спущений на воду баркас стояли під кормовим підзором "Веліента", отже, з Істер-лінгових кораблів їх не могли бачити. Буксирні троси було вже приготовлено, і люди чекали тільки команди.

На пропозицію Блада Тренем не став затримуватись, щоб підняти якір, він просто витравив якірний ланцюг, і веслярі заходились повертати корабель носом у відкрите море. Робота для такої кількості людей була явно непосильною, але відплив значною мірою полегшив їхнє завдання, і

бригантина почала повільно рухатися в потрібному напрямку. Тим часом капітан Блад знов спустився вниз і дав вказівки гармашам правого борту. П'ять гармат було націлено на стерно "Гермеса", інші п'ять мали знести йому ванти.

Як тільки "Веліент" розвернувся і це було помічено на інших кораблях, там вирішили, що команда бригантини в паніці від того, яка доля спіткала її капітана, збирається тікати. З палуби "Гермеса" залунали глузливо-підбадьорливі вигуки й побажання доброї путі. Та не встигли вони замовкнути, не встигли їх підхопити на "Авенджері", як у відповідь їм розлігся гуркіт десяти гармат, що вдарили прямою наводкою.

Від цього раптового бортового залпу "Гермес" здригнувся й нахилився, і відчайдушні зойки піратів на його борту змішалися з хрипким криком сполоханих морських птахів, що тривожно закружляли над бухтою.

Ще не вляглась луна від залпу, а Блад уже знову був на верхній палубі. Він вдивився у хмару порохового диму, що піднімався над водою, і посміхнувся. Стерно "Гермеса" розлетілось на друзки, грот-щогла була збита і, ледве тримаючись, повисла на вантах, у фальшборті бака зяяла велика пробоїна.

— А що далі? — з хвилюванням і тривогою спитав Тренем.

Блад подивився навколо. Вони, хоч і повільно, але не зупиняючись просувались уздовж вузької й короткої протоки. Ще трохи — і вони вийдуть у відкрите море. З півночі повівав свіжий бриз.

— Піднімай вітрила і йди за вітром.

— Вони за нами поженуться,— сказав молодий моряк.

— Ще б пак, звичайно, поженуться. Але не зараз. Глянь, у яку пастку вони потрапили.

Тільки тепер Тренем до кінця збагнув, що саме зробив Блад. "Гермес", у якого було розтрощено стерно й збито грот-щоглу, не лише сам не міг рухатись, але й загородив [478] вихід у море, і Істерлінг, хоч як шаленів, не мав можливості обминути його й атакувати "Веліент".

Так, Тренем усе зрозумів і був у захваті від далекоглядності Блада, проте аж ніяк не заспокоївся.

— Ти хоч і накликав погоню, але, безперечно, затримав її. Та вона однаково розпочнеться, і нас таки потоплять. Адже цей диявол Істерлінг тільки цього й бажає.

— Сподіваюсь, що це так. В усякому разі я добре підігрів у ньому це бажання.

Команду баркаса підняли на борт, а індіанські піроги, що віддалялись уздовж острівця на північ, були вже далеко. "Веліент" ішов під вітром, і Риф Повішеника швидко залишився за кормою. Вся команда була на палубі. Блад стояв поряд з Тренемом, спершись на поруччя. Потім звернувся до стернового, що стояв унизу:

— Клади стерно праворуч, ми робимо поворот овер-штаг.— Побачивши, що на обличчі Тренема промайнула тривога, Блад усміхнувся.— Не хвилюйся. Покладись на мене й пошли людей до гармат лівого борту. Вони там, певне, ще не розплутались, і ми почастуємо їх ще одним салютом. Слово честі, ти можеш мені вірити. Це далеко не перший мій бій, і я добре знаю, з яким дурнем маю справу. Йому ніколи не спаде на думку, що в нас вистачить нахабства повернутись, і я готовий побитися з тобою об заклад на твою частку Морганових скарбів, що він навіть не відкрив гарматних портів.

Все було так, як і передрікав Блад. Коли вони, йдучи в крутий бейдевінд, підійшли до бухти, то побачили, що "Гермес" тільки-тільки відтягли, щоб звільнити дорогу "Авенджеру", який, використовуючи відплив і поставивши блінд, повільно наближався до виходу з бухти.

Істерлінг, мабуть, не повірив власним очам, коли "Веліент", який, на його думку, мав у цю хвилину щодуху тікати, знову з'явився перед ним. Він аж заскреготів зубами, коли бригантина, заляскавши вітрилами, на мить зупинилась і дала по його кораблю бортовий залп, а потім знову пішла північно-східним галсом. Він квапливо відповів з носових гармат, але не влучив і, поки пірати прибирали уламки й усували пошкодження, заподіяні гарматними ядрами, кинувся в погоню, поклавши собі за всяку ціну потопити зухвалу бригантину та її команду.

"Веліент" віддалився на північний схід, мабуть, на якусь милю, коли Тренем побачив, що "Авенджер" проминув вузьку протоку, вийшов у відкрите море й, піднявши [479] всі вітрила, йде слідом за ними. Від такого видовища йому стало моторошно. Тренем обернувся до капітана Блада.

— А що далі, капітане? Що нам тепер робити? — спитав він.

— Ще один поворот оверштаг,— відповів Блад, неабияк здивувавши Тренема.— Накажи стерновому тримати курс отуди, на північний мис острівця.

— Але тоді Істерлінг дістане нас з гармат.

— Вайдуже. Ми проскочимо крізь його вогонь. У разі потреби сховаємося за мисом. Але я певен, що такої потреби не виникне.

"Веліент" зробив поворот оверштаг і знову пішов на зближення з "Авенджером". Блад тим часом пильно розглядав у підзорну трубу скелястий берег острівця. Тренем неспокійно стояв коло нього.

— Що ти там шукаєш, капітане? — спитав він з ледь вловимою надією в голосі.

— Своїх друзів-індіанців. Вони розвинули непогану швидкість. їх уже не видно. Все буде добре.

Проте Тренема ці слова аж ніяк не заспокоїли. "Авен-джер" повернув на румб до вітру, щоб швидше перехопити бригантину. З його носового борту вдарила гармата, і кругле ядро зняло фонтан води приблизно за півкабельто-ва від корми "Веліента".

— Прицілюється,— байдуже мовив Блад.

— Авжеж,— гірко й стримано погодився Тренем.— Ми дозволили тобі діяти так, як ти вважав за потрібне, але який буде кінець?

— Я вважаю, що кінець уже недалеко, він наближається до нас під усіма вітрилами,— відповів Блад, показуючи на край острівця підзорною трубою.

З-за північного мису острівця виринув великий червоний корабель, несучи над собою громаддя вітрил, що біліли, наче сніг проти сонця. Обминувши мис, він повернув на південь і швидко полинув уперед. Він уже був на траверсі "Веліента", між ним і острівцем, перш ніж до приголомшеного Тренема повернувся дар мови, а над палубою бригантини залунали радісні крики її команди.

Тренем зблід від хвилювання, очі в нього палали, коли він обернувся до капітана Блада і вигукнув:

— Та це ж "Арабелла"! Блад добродушно поглузував.

— А ти, мабуть, думав, що я дістався сюди уплав або перетнув океан у пірозі? Чи, може, ти гадаєш, що мені [480] хотілось, щоб Істерлінг

поганявся за мною, а я, радіючи, тікав би від нього, поки він, на моє превелике задоволення, не пустив би мене на дно? Ні, ти, певно, про всі ці речі й не подумав. Істерлінг також не подумав. Проте зараз він про це думає, й добряче думає, можу заприсяг-тися.

Але Істерлінг ні про що не думав. Мозок його був паралізований. Втративши з розпуки голову й бачачи, що цей жахливий корабель, гнаний попутним вітром, стає йому поперек дороги, він спробував був знову сховатись у гавані, з якої його так просто виманили. Якби це йому вдалось, то з допомогою гармат "Гермеса" він зміг би втримати вузьку протоку від кого завгодно. Та йому слід було б знати, що ніхто йому не дозволить там сховатись. І коли Істерлінг зігнорував ядро, що впало перед носом його корабля, наказуючи йому спустити прапор, залп з двадцяти важких гармат по підставленому борту "Авенджера" завдав йому таких величезних руйнувань, що позбавив його навіть простого задоволення дати залп у відповідь. "Арабелла" ж, якою командував старий Волвер-стон, негайно зробила поворот оверштаг і, з іще ближчої відстані давши залп другим бортом, довершила розпочату справу. Зруйнований вздовж ватерлінії "Авенджер" почав занурюватись носом у воду.

І тут над палубою бригантини знявся лемент. Блад занепокоївся.

— Що таке? — спитав він.— Що вони кричать?

— Скарб! — відповів йому Тренем.— Морганів скарб! Блад спохмурнів.

— Слово честі, Волверстон, розлютившись, зовсім про нього, очевидно, забув.— Потім зморшки розгладились, він зітхнув і знизав плечима.— Ну, та нехай. Скарбу вже немає. Що ж, туди йому й дорога.

"Арабелла" лягла в дрейф і спустила човни підібрати тих, хто лишився живий і борсався у воді. Серед них був і Істерлінг, якому забракло мужності втопитись. За вказівкою Блада його_приставили на

борт "Веліента". Здавалося, що його душі ніщо вже не може завдати більшої рани. Та коли він ступив на борт Пайкового корабля і побачив перед собою капітана Блада, рана його стала ще глибша. Отже, Пайк не вигадував, коли погрожував йому Бладом. Істерлінг відсахнувся, бо нарешті тільки тепер, та й то востаннє в житті, був по-справжньому переляканий. В його темних очах на зблідлому обличчі застигла лють і жах, як у зацькованого звіра. [481]

— То це був ти! — вигукнув він.

— Якщо ти хочеш сказати, що я зайняв місце Пайка, якого ти вбив, то ти не помиляєшся. Для тебе було б набагато краще, якби ти повівся з ним чесно. З шкільних приписів ти мав би знати, що чесність — найкраща поведінка. Та ти ж, мабуть, ніколи не ходив до школи. Але є інша приказка, яку ти почув від мене кілька років тому і яку, як мені казали, ти любив повторювати: "Хто хоче загарбати якнайбільше, не дістає нічого".

Він почекав відповіді, але Істерлінг мовчав. Зсутулившись, опустивши руки, він тільки похмуро позирав на Блада й нічого не міг сказати.

Блад зітхнув і пішов до зовнішнього трапа.

— Ти мене не цікавиш. Нехай тобою займаються люди, яких ти скривдив і вбив їхнього ватажка. То вже їхній клопіт — судити тебе;

Блад спустився в шлюпку, на якій привезли Істерлінга, і повернувся на свою "Арабеллу": він своє діло зробив, його тривалий поєдинок з Істерлінгом закінчився.

А через годину "Арабелла" і "Веліент" разом ішли на південь. Риф Повішеників швидко танув за кормою. А Геллоуею і його команді на борту знівеченого "Гермеса", який застряв у лагуні, неначе в пастці,

лишалося тільки думати й гадати про те, що сталось у відкритому морі, й самим виплутуватися з біди.